

Β' ΠΡΟΣ «Δ»
ΕΠΙΣΤΟΛΗ
ΤΟΥ Κ. ΧΡΗΣΤΟΥ
ΣΑΡΤΖΕΤΑΚΗ

Η ΤΕΛΕΙΑ
ΤΡΙΗΡΗΣ

ΔΑΥΛΟΣ

€ 5

ΓΙΓΑΝΤΙΟ ΑΠΟΛΙΘΩΜΕΝΟ ΔΕΙΝΟΘΗΡΙΟ ΣΤΗ ΛΕΣΒΟ

Ἡ Ἐκκλησία χαρακτηρίζει... **ψυχασθενεῖς**
τὸ Μ. Θεοδωράκη καὶ τὴν καθηγήτρια Μ. Τζάνη!

**Ίδρυτής - ιδιοκτήτης,
εκδότης - διευθυντής
ΔΗΜ. Ι. ΛΑΜΠΡΟΥ**

Κυδαθηναίων 29, Πλάκα,
105 58 ΄Αθήνα.

Τηλέφωνα: 2103223957,
2103314986, 2109841655.

Τηλομοιότυπος: 2103314997.

ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ («Internet»):

<http://www.davlos.gr>

Ηλεκτρονική αλληλογραφία:
davlos@davlos.gr

Τα Γραφεία του «Δ» λειτουργούν
πρωινές ώρες 9.30 - 14.30
καθημερινά (και Σάββατο).

Παραγωγή: PRESS LINE

Μάγερ 11, ΄Αθήνα,
τηλ.: 210 5225.479.

- Τιμή αντίτυπου: € 5.
- 12μηνη συνδρομή: € 47.
- Όργανισμών κ.λπ.: € 70,50.
- Φοιτητών: € 38.
- Έξωτερικού: 80 δολλ. ΗΠΑ.
- Η συνδρομή καταβάλλεται
κατά την έγγραφη.
- Η συνδρομή ανανεώνεται
αυτόματως μετά τη λήξη του 12μήνου.
Διακοπή της συνδρομής γίνεται μόνον
κατόπιν τηλεφωνήματος του
ένδιαφερομένου.

**ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ
ΔΕΝ ΔΗΜΟΣΙΕΥΟΝΤΑΙ.**

Τα χειρόγραφα δεν επιστρέφονται.

Όλες οι συνεργασίες και τα
ταχυδρομικά έμβασματα στη διεύθυνση:
ΔΗΜ. Ι. ΛΑΜΠΡΟΥ,
Πόστ Ρεστάντ 175 01, Π. Φάληρο.

Παρακαλούνται οι συνδρομητές που
αλλάζουν διεύθυνση, να το
γνωστοποιούν στο περιοδικό.

΄Απαγορεύεται η έν όλω ή έν μέρει
αναδημοσίευση ή αναμετάδοση καθ'
οιονδήποτε τρόπον δημοσιευμάτων
του «Δαυλού» χωρίς τη γραπτή άδεια
του εκδότη.

ΔΑΥΛΟΣ

Μηνιαίο Περιοδικό Πρωτοποριακής Έρευνας

Έτος 22ο, ΄Απρίλιος 2003, αρ. 256

ΕΚΔΟΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Οί «συγκρούσεις στις ψυχές των επιφανών»
και ή σχιζοφρένεια του «Έλληνοχριστιανισμού»16654

ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ

Ποιοί εξαφάνισαν τον Έλληνικό Πολιτισμό;
(Μία ακόμη επιστολή του κ. Χρ. Σαρτζετάκη)16659

ΕΡΕΥΝΕΣ

΄Η επίδραση της Έλληνικής στην ΄Ιαπωνική Γλώσσα (8) ..16691

«Οἶνος» και «Υδωρ»16700

΄Επεμβάσεις της Έκκλησίας στην Παιδεία (στ΄)16701

Οί Γεννήτορες του Παγκόσμιου Πολιτισμού
(Επίκουρος)16713

Γέφυρα από μετεόν στην αρχαία ΄Αθήνα16716

Μητροπολίτης ύμνει τὸ Χίτλερ16718

«Μέλημα» του Πατριαρχείου ή Τουρκική Γλώσσα16721

Οί «Tinkers» της Βορείου Εύρώπης:

πανάρχαια φυλή Έλλήνων αποίκων16724

ΓΕΝΙΚΗ ΚΡΙΤΙΚΗ

Διώκεται τὸ Γέλιο16658

Ο ΑΛΛΟΣ ΛΟΓΟΣ16676

ΑΙΣΙΜΑ ΚΑΙ ΑΔΗΡΙΤΑ16683

΄Η άποτυχία της τριήρους «Όλυμπιάς»16685

Ο ΚΑΛΑΘΟΣ ΤΩΝ ΑΧΡΗΣΤΩΝ16690

΄Εσχάτη προδοσία16715

Η ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ16730

Οί δυνάμεις της βαρβαρότητας16730

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

΄Επεμβάσεις στην προσωπική ζωή των
διαφωνούντων διανοουμένων (Μ. Τζάνη)16677

ΓΕΓΟΝΟΤΑ

Γιγάντιο άπολιθωμένο
δεινοθήριο στη Λέσβο16669

Οί μεγαλειώδεις άρετές της τριήρους16685

΄Ο «Δ» έχει την εύθύνη των κειμένων που δημοσιεύει στις
σελίδες του. Για τίς δραστηριότητες, δημοσιεύσεις, διατυ-
πώσεις θέσεων κ.λπ. έκτός «Δαυλού» από πρόσωπα που
γράφουν ή έγραψαν στο Περιοδικό ό «Δ» δεν εύθύνεται.

ΟΙ «ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΨΥΧΕΣ ΕΠΙΦΑΝΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΩΝ»

“Εξι «συνέχειες» συνολικής έκτάσεως ἄνω τῶν 25 σελίδων μεγάλου σχήματος ὑπὸ τὸν γενικὸ τίτλο **«Διαλεκτικαὶ Σχέσεις Χριστιανισμοῦ καὶ Ἑλληνισμοῦ»** ἀφιέρωσε τὸ ἐπισημότατο ὄργανο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τὸ περιοδικὸν **«Ἐκκλησία»**, σὲ ἑξὶ συναπτά τεύχη του (Αὐγουστος 2002 - Ἰανουάριος 2003), γιὰ νὰ ἀπαντήσῃ στὶς ἑννέα σελίδες (15975-15984) τοῦ τεύχους Ἰουνίου 2002 τοῦ **«Δαυλοῦ»**, στὶς ὁποῖες εἴχαμε περιλάβει α) 6 ²/₃ σελίδες τῶν ἐρωτήσεων καὶ τῶν ἀπαντήσεων τῆς ἱστορικῆς πλέον συνεντεύξεως τοῦ κορυφαίου τοῦ σημερινοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ Μίκη Θεοδωράκη, β) μία ὁλοσέλιδη φωτογραφία του καὶ γ) 1 ¹/₂ σελίδες πρόλογο τοῦ ὑπογράφοντος τὸ παρὸν ἀρθροῖδιο μαζί μὲ τὸν τίτλο μας – πρόλογο καὶ τίτλο, ὅπου ἀναδεικνύαμε τὰ κύρια σημεῖα τῶν ἀπαντήσεων τοῦ μεγάλου δημιουργοῦ καὶ τῇ βαρὺτητά τοῦ Λόγου ποὺ ἄρθρωνε καὶ σχολιάζαμε τὴ δύναμη τῆς προσωπικότητάς του. Στὰ παραπάνω ἀριθμητικὰ στοιχεῖα ἂς προστεθῇ καὶ μία ἀνταπάντησή μας (στὴν ἀ’ ἐκ τῶν προαναφερθεῖσων ἑξὶ ἀπαντήσεων τῆς Ἐκκλησίας) ἐκτάσεως 6 σελίδων (**«Δαυλός»**, τεύχος Ὀκτωβρίου 2002), ὅπου, σημειωτέον, ἀναδημοσιεύσαμε ἐπὶ λέξει καὶ τὴν ἐν λόγῳ ἀ’ ἐκκλησιαστικὴ ἀπάντηση (χάριν τῆς δημογραφικῆς ἐντιμότητος καὶ ἰσηγορίας), μία ἀνταπάντησή μας ὅμως, στὴν ὁποία δὲν δώσαμε συνέχεια, πλὴν τῆς δημοσιεύσεως κάποιων κριτικῶν σχολίων μας σὲ νεώτερα τεύχη μας, ἐπειδὴ κρίναμε ὅτι οἱ ἀκολουθήσασες πέντε ἀπαντήσεις τῆς Ἐκκλησίας δὲν χρῆζον συστηματικῶν ἀνταπαντήσεων, διότι οἱ ἱστορικὰ καὶ κοσμοθεωρητικὰ σαθερὲς ἀπόψεις ἐπὶ τοῦ θέματος **«Σχέσεις Χριστιανισμοῦ καὶ Ἑλληνισμοῦ»**, ποὺ περιείχοντο σ’ αὐτές, ἔχουν προκαταβολικὰ ἀπαντηθῇ σφαιρικὰ καὶ μὲ πλήρη ἀποδεικτικὴ καὶ συστηματικὴ ἐπάρκεια ἀπὸ ἑκατοντάδες ἔρευνες ἤδη δημοσιευμένες στοὺς 21 τόμους τοῦ **«Δαυλοῦ»**.

Καὶ ὅμως ὁ ὑπογράφων τίς 25 καὶ πλέον σελίδες τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀπαντήσεων, κορυφαῖος ἐκ τῶν ζώντων Ἑλλήνων θεολόγων καὶ διευθυντῆς τοῦ περιοδικοῦ **«Ἐκκλησία»** καθηγητῆς κ. Ε. Θεοδώρου, μολοντί ἔφθασε στὸ σημεῖο νὰ σχολιάσῃ ἀκόμη καὶ τὸν τίτλο τοῦ ἐξωφύλλου μας, καὶ τὸν τίτλο τῆς συνεντεύξεως, καὶ τὴν ταυτότητα τοῦ **«Δ»** ὡς «μηνιαίου περιοδικοῦ πρωτοποριακῆς ἔρευνας», καὶ τίς δύο φωτογραφίες (στὸ ἐξώφυλλό μας καὶ μέσα στὴ συνέντευξη) τοῦ μεγάλου μουσικοσυνθέτη ποὺ δημοσιεύσαμε (!), καὶ νὰ μνημονεύσῃ τουλάχιστον 20 φορές τὸν **«Δ»** καὶ τὸν συνεργάτη μας κ. Παν. Α. Κονθαλάκη ποὺ ἔλαβε τὴ συνέντευξη, παρ’ ὅλα ταῦτα κλείνοντας ἐπιτέλους τὸν «ποταμὸ» τῶν σχολίων του μὲ τὴν στ’ «συνεχειά» του (**«Ἐκκλησία»**, ἔτος ΙΓ, Ἰανουάριος 2003, σ. 27) **«βαπτίζει»** τὰ κριτικὰ κείμενά μας **«κακόπιστα»** καὶ **«ἀνάξια ἰδιαιτέρας μνείας καὶ ἀπαντήσεως»**. Ἰδὸν ἡ πλήρης καταληκτικὰ **«κορώνα»**, μὲ τὴν ὁποία, δίκην ψυχιάτρου, ὁ διευθυντῆς τοῦ ἐπισημοτάτου (μεταξὺ πολλῶν ἄλλων ἐπισήμων) ἐκκλησιαστικοῦ ὁργάνου περαίνει τὸν σχοινοτενὴ λόγο του:

«Ἐλπίζομεν ὅτι ὁ κ. Θεοδωράκης θὰ κατανοήσῃ τὸ νόημα τῶν σχολίων μας καὶ θὰ φθάσῃ στὴν ἐπιδιωκομένη ἀπὸ αὐτὸν “σύνθεση τῶν ἐσωτερικῶν ἀντιθέσεων”, οἱ ὁποῖες, ὅπως λέγει, δὲν τὸν “ἄφησαν ποτὲ νὰ κοιμηθῇ ἡσυχος” (αὐτ.). Τὸ ὅτι ἐπισημάναμε κι ἐμεῖς μερικὲς διατυπώσεις του, ποὺ ἀποκαλύπτουν μερικῶς τέτοιες “ἐσωτερικὲς ἀντιθέσεις”, παρόμοιες τῶν ὁποίων δὲν εἶναι ἄγνω-

ΚΑΙ ΤΟ ΣΧΙΖΟΦΡΕΝΙΚΟ ΙΔΕΟΛΟΓΗΜΑ ΤΟΥ «ΕΛΛΗΝΟΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ»

Φωτοτυπία του έξω-φύλλου του τ. 246 του «Δ» (Ιούνιος 2003). Τò επίσημο όργανο τής Έκκλησίας τής Ελλάδος σχολίασε και τόν τίτλο μας και τή φωτογραφία του Μίκη Θεοδωράκη.

στες στίς ψυχές έπιφανών προσωπικοτήτων, αυτό δέν σημαίνει ότι αποδίδομε στο διακεκριμένο μουσικοσυνθέτη “σχιζοφρένεια” (!), ώς κατά τρόπον, πού άντιτίθεται στη δεοντολογία ένός σοβαρού διαλόγου, έγράφη σέ κάποιαν –κακόπιστη και γι’ αυτό άναξίαν ιδιαιτέρας μνείας και άπαντήσεως– κριτικήν μερικών σημείων τών άρθρων μας.»

Έμεις βέβαια δέν θα άπαντήσωμε έδω στα άνωτέρω, ούτε θα σχολιάσωμε τή φράση «οί λόγοι (του Μίκη Θεοδωράκη) άποκαλύπτουν έσωτερική διάσπαση προσωπικότητας», με τήν όποία ό καθηγητής χαρακτήρισε τήν ψυχική κατάσταση του μεγάλου δημιουργού («Έκκλησία», τεύχος Σεπτεμβρίου 2002) –φράση τήν όποία έδω άποσιωπά έσκεμμένα–, μιås και ό κ. Ε. Θεοδώρου δέν καταδέχεται νά άσχοληθῇ με όσα γράφομε έμεις, οί «κακόπιστοι» και «άνάξιοι ιδιαιτέρας μνείας και άπαντήσεως». Θα παραπέμφωμε όμως στη νεώτατη Έγκυκλο-

παίδια «Πάπυρος – Larousse - Britannica», όπου, στον τόμο 20, σελ. 337 καὶ στὸ λήμμα «Διάσπαση», διαβάζουμε:

«Διάσπαση, ἢ (γαλλικά dissociation) (Ψυχολογία - Ψυχιατρική)· ὁ ὅρος “διάσπαση” (γερμανικά Spaltung) χρησιμοποιήθηκε ἀπὸ τὸν E. Bleuler, γιὰ νὰ ὑποδηλώσῃ τὰ κλινικὰ συμπτώματα τῆς σχιζοφρένειας.»

Θὰ ἀναδημοσιεύσωμε ἐπίσης ἀκριβῶς τὸ σημεῖο τῆς συνεντεύξεως τοῦ Μίκη Θεοδωράκη («Δαυλός», τ. 246, σελ. 15984), στὸ ὁποῖο ὁ μουσικοσυνθέτης (ὁ ὁποῖος, ὀρθῶς πράττων, δὲν πρόκειται ν’ ἀπαντήσῃ στὸν ἐκκλησιαστικὸ «ποταμὸν») δίνει τὸ αὐτοψυχογραφικὸ στίγμα τῆς γαλήνης πὺν ἀπολαμβάνει:

«Εἶμαι πολὺ καλὰ ὅπως εἶμαι καὶ ὅτιδήποτε καινούργιο θὰ μὲ βγάλῃ ἀπὸ τὴν ἐσωτερικὴ ἁρμονία, πὺν μὲ τόσες θυσίες ἔχω κατακτήσει.»

Ἐξ ἄλλου, μιᾶς καὶ ὁ διευθυντὴς τοῦ ἐπισημοτάτου ἐκκλησιαστικοῦ ὀργάνου ἀσχολεῖται ἐπίμονα (σὲ 3 τουλάχιστον «συνεχείς» του) μὲ τὴν ψυχικὴ κατάστασιν τοῦ μεγάλου δημιουργοῦ, στηριζόμενος σ’ αὐτὸ πὺν **«ἀποκαλύπτουν οἱ λόγοι τοῦ κ. Θεοδωράκη»** καὶ φθάνοντας στὸ σημεῖο νὰ κἀνῃ καὶ **«διάγνωση» (!)**, ὅπως **«ἐσωτερικὴ διάσπαση προσωπικότητας»** («Ἐκκλησία», τ. Σεπτεμβρίου 2002) ἢ **«ἐσωτερικὲς ἀντιθέσεις, παρόμοιες τῶν ὁποίων δὲν εἶναι ἄγνωστες στίς ψυχὲς ἐπιφανῶν προσωπικοτήτων»** («Ἐκκλησία», τ. Ἰανουαρίου 2003), θὰ τολμῇσωμε, εὐλόγως νομίζουμε, νὰ τοῦ ζητήσωμε νὰ κἀνῃ τὸ ἴδιο καὶ γιὰ τὸν ἑαυτὸ του, στηριζόμενος ἐπίσης σὲ κάποιους δικούς του **«λόγους»**, τοὺς ἐξῆς:

- Στὴν 3ῃ παράγραφῳ τῆς α’ «συνεχείας» του γράφει:
«(Ὁ Μίκης Θεοδωράκης) κίνησε καὶ κατηύθυνε τὸν πλήρη ἀντιφάσεων στοχασμὸ τοῦ πάνυ στίς γνωστὲς πνευματικὲς ράγες τοῦ περιοδικοῦ “Δαυλός”...»
- Στὴν τελευταία παράγραφῳ τῆς ἴδιας (α’) «συνεχείας» του γράφει:
«τὸ υἱοθετήσαν τίς ἀπόψεις τοῦ (Μίκη Θεοδωράκη) περιοδικὸ “Δαυλός”...»
- Στὴν στ’ «συνεχείᾳ» του ξαναγράφει:
«Ὅσον ἀφορᾷ στὴν υἱοθετούμενῃ ἀπὸ τὸν κ. Θεοδωράκη ἐκστρατεία τοῦ περιοδικοῦ “Δαυλός” ἐναντίον τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, δὲν ἀρνούμεθα ὅτι ὑπάρχουν ἐντὸς αὐτῆς “ὀρισμέναι (γιὰ ἀνηλίκους) ἀντιπαιδαγωγικαὶ σελίδες...”»
- Ποιὰ θαθεῖα σύγκρουση στὸ ἀσυνείδητό σας ἀναδύεται στὴ μετωπικὴ αὐτὴ σύγκρουση τοῦ λόγου σας, κ. καθηγητά; Ποιὸς **«υἱοθέτησε»** ποιόν, ὁ Μίκης Θεοδωράκης τὸν «Δαυλὸν» ἢ ὁ «Δαυλὸς» τὸν Μίκη Θεοδωράκη; Ποιὰ σύγχυση υἱότητας - πατρότητας ταλανίζει τὰ ἐσώψυχά σας. Ποιὸς «Υἱός» σας καὶ ποιὸς «Πατήρ» σας τροφοδοτοῦν τὸν παραλογισμὸ αὐτὸν τοῦ «Πνεύματός» σας;

Ἀλλά, ἐπειδὴ ὁ λόγος περὶ ἐσωτερικῶν συγκρούσεων καὶ σχιζοφρένειας πῆρε μάρκος χάρη στίς ἐμμονὲς τοῦ κ. E. Θεοδώρου, δικαιούμαστε νομίζω καὶ ἐμεῖς νὰ ποῦμε δύο σχετικὰ λόγια:

α Μῆπως κάποιοι, πὺν ἀσυνείδητα «προβάλλουν» (λειτουργώντας σὰν κινηματογραφικοὶ προβολεῖς) **«στίς ψυχὲς ἐπιφανῶν προσωπικοτήτων»** τὴν δική τους ἐσωτερικὴ σύγκρουση καὶ τὴν διάσπαση τῶν δικῶν τους ἐσώψυχων, πρέπει ἐπὶ τέλους νὰ ὑποψιασθοῦν ἔστω, ὅτι πιθανῶς ἢ διάσπασή τους αὐτὴ, πὺν δὲν

είναι μόνο δική τους αλλά έχει προσβάλει σὰν ἐπιδημία καὶ πλείστους ἐκ τῶν σημερινῶν ὁμοίων τους «Ἑλληνοχριστιανῶν», δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι τίποτε ἄλλο ἀπὸ μία νομοτελειακὴ νοσηρὴ συνέπεια τῆς τυφλῆς, ἀσυνειδήτης καὶ ἄλογης προσήλωσής τους στὸ (ἐξ ἀντικειμένον ἱστορικὰ ἀντιφατικὸ καὶ ἐξ ὑποκειμένου διοθεωρητικὰ σχιζοφρενικὸ) ἰδεολόγημα τοῦ «Ἑλληνοχριστιανισμοῦ»; Καί:

β· Μήπως κάποιοι ποὺ εἶναι ἐπαγγελματικά - διοποριστικά καὶ ἐφ' ὅρου ζωῆς στρατευμένοι στὸ νὰ συντηροῦν, ἀδιαφορώντας γιὰ κάθε ἱστορικὸ δεδομένο ἢ ἱστορικὸ γεγονός, **Αὐτὸ** ἀκριδῶς ποὺ κατέστρεψε μὲ τόση ἀγριότητα, παραλογισμό καὶ μῖσος καὶ ἐξαφάνισε ὁλοσχερῶς ἀπὸ τὴν ἱστορία γιὰ χίλια τουλάχιστον χρόνια τὸν ἐλεύθερο Ἑλληνα ἄνθρωπο καὶ τὸ ὑπέροχο δημιουργημὰ του, τὸν Ἑλληνικὸ Πολιτισμὸ, μήπως, λέμε, πρέπει νὰ σέδωνται περισσότερο ἐλεύθερους Ἑλληνες ἀνθρώπους ποὺ δημιουργοῦν σήμερα τὸν Πολιτισμὸ μας;

Δ.Ι.Α.

Ῥυτερόγραφο: Εἶχε συνταχθῇ τὸ παραπάνω ἀρθρίδιο, ὅταν ἡ καθηγήτρια τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Μαρία Τζάνη, γνωστὴ γιὰ τοὺς δημόσιους ἀγῶνες τῆς ὑπὲρ τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ καὶ τὴν κριτικὴ τῆς στάση κατὰ τοῦ δογματισμοῦ καὶ θρησκευτικοῦ σκοταδισμοῦ (βλ. καὶ συνεντεύξεις τῆς στὸ «Δ», τ. 226 καὶ 242), μᾶς κοινοποίησε ἐπιστολὴ ποὺ τῆς ἀπηύθυνε ὁ ἀρχιμανδριτὴς κ. Κύριλλος Κωστόπουλος, ποὺ κατέχει τὸ ἐκκλησιαστικὸ ἀξίωμα τοῦ ὁργανικοῦ ἱεροκλήρυκος τῆς Μητροπόλεως Πατρῶν, φωτοτυπία τῆς ὁποίας (ὡς μνημεῖον ὕδριστικῶν καὶ συγκοφαντικῶν χαρακτηρισμῶν ἀλλὰ καὶ κακότητος, ποὺ διαπνέει τὰ γραφόμενα τοῦ ἐν λόγῳ κληρικοῦ) δημοσιεύουμε σ' ἄλλες σελίδες τοῦ παρόντος τεύχους μας. Ἐδῶ θὰ σημειώσουμε μόνο, ὅτι ὁ ἐν λόγῳ θεολόγος καὶ ἀνώτερος κληρικὸς «λειτούργησε» ὅπως ἀκριδῶς καὶ τὸ ἐπισημότερο ὄργανο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος σ' ὅ,τι ἀφορᾷ τὸν Μίκη Θεοδωράκη: ἔκανε δηλαδὴ ψυχιατρικὴ «διάγνωση» γιὰ τὴν καθηγήτρια («**ψυχικὰ ἀσθενής**», «**προσωπικὸ ψυχονευρωτικὸ πρόβλημα**» κ.λπ.) καὶ τῆς ὑπέδειξε καὶ τὴν κατάλληλη μέθοδο γιὰ νὰ «θεραπευθῇ» – μέθοδο ποὺ δὲν εἶναι ἄλλη ἀπὸ τὴν καταφυγὴ τῆς σὲ κάποιον «**πνευματικὸ πατέρα**», ποὺ θὰ τὴν κἀνῃ «**νὰ ἀποδεχθῇ μὲ χαρὰ καὶ ἀγαλλίαση τὴν Ἀποκαλυφθεῖσα Ἀλήθεια**». Θὰ λέγαμε, ὅτι ἡ διαφορὰ μεταξὺ τῆς «**διαγνώσεως**» καὶ τῆς «**θεραπείας**» τοῦ καθηγητῆ κ. Θεοδώρου γιὰ τὸν Μίκη Θεοδωράκη ἀπὸ ἐκεῖνες τοῦ ἀρχιμανδριτῆ κ. Κυρίλλου γιὰ τὴν καθηγήτρια Τζάνη εἶναι διαφορὰ «φραστικῆς κομπόμπης».

Ὅμως ἐν ὄψει τῶν ἀνατριχιαστικῶν αὐτῶν φαινομένων, τὰ ὁποῖα δὲν εἶναι παρὰ ἐκσυγχρονισμένες «φόρμουλες» τοῦ σκοταδισμοῦ τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, ποὺ χαρακτηρίζαν τοὺς μεγάλους Ἑλληνες στοχαστὲς «**μανιακοὺς**» καὶ «**μωροὺς**» ἢ τοῦ «**Ἀρχιπελάγου Γκούλαγκ**», ὅπου οἱ «ἐκκαθαριστὲς» τοῦ Στάλιν ἔστελναν τοὺς διαφωνοῦντες διανοούμενες στὰ ψυχιατρεῖα, ὕστερα ἀπὸ «διάγνωση» τῶν «**μοντέρων ἀστυνομικῶν**» τους ἢ «**μοντέρων εἰσαγγελέων**» τους, ὅπως εἶχαν χαρακτηρίσθῃ κάποιοι προσκεῖμενοι στὸ Κόμμα ψυχίατροι, ὁ «**Δαυλὸς**» μετὰ ἀπὸ 22 χρόνια διαφωτιστικῆς προσπάθειας κατὰ τοῦ Σκοταδισμοῦ οἷασδῆποτε προελεύσεως αἰσθάνεται τὴν ἐπιτακτικὴν ἀνάγκη νὰ καλέσῃ τοὺς Ἑλληνες κληρικοὺς καὶ θεολόγους ὡς σύνολο νὰ λάβουν θέση, στὸ ἂν ἐγκρίνουν καὶ καλύπτουν ἢ ὄχι τὶς ἀπίστευτες αὐτὲς «δραστηριότητες» κάποιων συναδέλφων τους.

Δ.Ι.Α.

ΔΙΩΚΕΤΑΙ ΤΟ ΓΕΛΙΟ

Οἱ μοναδικές («εἰδοποιές») ἐνέργειες, ποὺ μπορεῖ νὰ κάνη ἀποκλειστικά ὁ ἄνθρωπος καὶ δὲν μπορεῖ νὰ κάνη κανένα ἄλλο ζῷο, εἶναι ὁ **Λόγος** καὶ ὁ **Γέλως**. (Παρατηροῦμε, ὅτι στὴν Ἑλληνικὴ Γλῶσσα οἱ δύο λέξεις διαφέρουν κατὰ ἓνα μόνο γράμμα, τὸ **Ε**: **ΛΟΓΟΣ** - **Γ(Ε)ΛΩΣ**. Ἀπὸ τὴ στιγμὴ ποὺ μπορῶ νὰ **ΓΕΛΩ** καὶ νὰ **ΛΕΓΩ** (τὰ γράμματα τῶν δύο ρημάτων εἶναι ἀκριβῶς τὰ ἴδια), μπορῶ νὰ εἶμαι Ὑὲλ-λογος Ὑ Ἀνθρώπος (Homo Sapiens).

Στὶς προηγούμενες σελίδες τοῦ παρόντος τεύχους εἶδαμε τοὺς «μοντέρ- νους εἰσαγγελεῖς», τοὺς «ψυχιάτρους», ἐπαγγελματίες (τοῦ Στάλιν) καὶ μὴ (τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος), νὰ «κυνηγοῦν» κατὰ τὸ τελευταῖο τρίμηνο ἀνθρώπους τοῦ Λόγου (διανοούμενους). Στὶς 25 Φεβρουαρίου εἶδαμε ἐπίσης ἓνα εἰσαγγελεῖα νὰ «κυνηγᾷ» γιὰ λογαριασμὸ τοῦ Χριστιανικοῦ Δόγματος ἀνθρώπους τοῦ Γέλωτος (τὸ συγγραφεὶα καὶ τοὺς ἐκδότες - μεταφραστὲς ἑνὸς Κωμικοῦ - «Comic» φυλλαδίου μὲ τίτλο «**Ἡ Ζωὴ τοῦ Ἰησοῦ**»).

- Ὁ Homo Sapiens ἀπολαμβάνει τὰ ἀποκλειστικά δῶρα ποὺ τοῦ χάρισε ἡ παμμήτειρα Φύση, τὸν Λόγο καὶ τὸν Γέλωτα, ἀπὸ τότε ποὺ ξέφυγε ἀπὸ τὰ ἔνστικτα, ἀπὸ τὴ μοῖρα τοῦ κτήνους καὶ ἀνέβηκε στὸ ἐπίπεδο τοῦ Ἀνθρώπου. Καὶ πρὶν ἀπὸ χιλιάδες χρόνια ὁ Γέλως (ὅπως καὶ ὁ Λόγος) ἔλαβε τὴν ὑπέροχη πλαστικὴ μορφή (Κωμωδία - Σατυρικὸν Δράμα) ποὺ δὲν φείδεται οὔτε θεῶν οὔτε ἀνθρώπων.
- Ὁ Homo Christianus καταπολεμᾷ ἀπηνῶς τὸ Λόγο (μὲ τὸ Δόγμα καὶ τὴν Ἀ-λογία του) καὶ τὸ Γέλωτα (μὲ τὴν Ἀμαρτία καὶ τοὺς «εἰσαγγελεῖς» της, πρῶτοι ἐκ τῶν ὁποίων ὑπῆρξαν οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, γιὰ τοὺς ὁποίους, ὅπως καὶ γιὰ κάθε Purus Christianus - ἱεράρχη - ἀσκητὴ - ἱερωμένο τὸ γέλιο ἀποτελεῖ ἀμάρτημα: «*διαβολικὸς γέλως*».) Καταπολεμᾷ τὸν Ἀπόλλωνα, τὸ γεννήτορα τοῦ Λόγου, καταπολεμᾷ καὶ τὸ Διόνυσο (κάποιοι μητροπολίτες ἀπηγόρευσαν πρὶν ἀπὸ ἓνα μῆνα κάποιες ἀποκριάτικες διονυσιακὲς γιορτές), τὸ γεννήτορα τῆς Κωμωδίας καὶ τῆς Σάτυρας.

Συνεπῶς ὁ Ἑξουσιασμὸς - Δογματισμὸς καταπολεμᾷ τὰ δύο εἰδοποιὰ στοιχεῖα τοῦ Ἑλ-λόγου Ἀνθρώπου, προσπαθώντας νὰ τοῦ τὰ ἀκρωτηριάσῃ - προσπαθώντας δηλαδὴ νὰ τὸν ἐπαναφέρῃ στὴν κατάσταση τοῦ ἄ-λόγου καὶ τοῦ ἄ-γελου κτήνους.

Δ.Ι.Α.

ΟΙ ΦΙΛΕΛΛΗΝΕΣ ΡΩΜΑΙΟΙ ΚΑΙ ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΙ...

Ποιοί εξαφάνισαν τὸν Ἑλληνικὸ Πολιτισμό;

ΧΡΗΣΤΟΣ Α. ΣΑΡΤΖΕΤΑΚΗΣ

Νέα Πεντέλη, 14η Μαρτίου 2003

Περιοδικὸν «ΔΑΥΛΟΣ»

Κυδαθηναίων 29, Πλάκα,

(τηλεομοίotypον 210 3314997)

105 58 Ἀθήνας.

Κύριε Διευθυντά,

Ματαιοπονείτε με τὰς παρατηρήσεις σας ὑπὸ τὴν δημοσιευθεῖσαν εἰς τὸ κυκλοφοροῦν ὑπ' ἀριθ. 255 τεῦχος (Μαρτίου 2003) τοῦ «Δαυλοῦ» ἐπιστολήν μου. Διότι αὐταὶ δὲν ἀφοροῦν εἰς τὰ ὑπ' ἐμοῦ θιγέντα θέματα, μόνον τῆς ἐλληνικότητος τῆς ἀρχαίας ἐθνικῆς μας ὀνομασίας «Γραικοί» καὶ τοῦ Βυζαντίου. Ὡστε καὶ εὐλόγως νὰ διερωτώμαι, διὰ ποῖον λόγον παρεθέσατε ἀπόψεις σας ἐπὶ ἄλλων, πρὸς ταῦτα, θεμάτων ὑπὸ τὴν ἐπιστολήν μου. Ἀλλὰ καὶ ἐπ' αὐτῶν ἐπιχειρηματολογεῖτε ἡμαρτημένως, ἄλλοτε ἁμαρτύρως, χωρὶς τεκμηρίωσιν, καὶ ἄλλοτε ἀπὸ προσκομιδῆς μέρους (ποὺ δὲν ἀποδίδει τὸ ὅλον!). Πράγματι:

α. Ἀποδέχεσθε καὶ σεῖς τὴν ἐλληνικότητα τῆς ἐθνικῆς μας ὀνομασίας «Γραικοί», πρᾶγμα ὅμως ποὺ δὲν ἐσημειώσατε ὑπὸ τὴν ἐπιστολήν τοῦ, τὰ ἀντίθετα ὑποστηρίζοντος, ἀναγνώστου σας Κου Κώστα Μπαλάνου, ἡ ὁποία καὶ ἔδωσε τὴν ἀφορμὴν εἰς τὴν ἰδικήν μου ἐπιστολήν. Καὶ ἐν συνεχείᾳ ἐκτείνεσθε εἰς ἄλλο, ἄσχετον πρὸς τὴν ἐλληνικότητα, θέμα, ἐπὶ τοῦ πῶς, μετὰ αἰῶνας πολλούς, ἐπὶ ρωμαϊκῆς κατακτήσεως, ἐχρησιμοποιοῦν οἱ Ρωμαῖοι τὴν ἐν λόγῳ ὀνομασίαν, ἰσχυρίζομενος ὅτι τὸ «γραικός» ἐχρησιμοποιεῖτο ὑπὸ τῶν Ρω-

μαίων πρὸς χαρακτηρισμὸν τῶν Ἑλλήνων ὑποτιμητικῶς - ἀπαξιωτικῶς· καὶ αὐτό, διότι «φθονοῦσαν τὸν πολιτισμὸ τῶν Ἑλλήνων»! Ἀλλὰ αὐτὰ ἐκτίθενται ἁμαρτύρως, χωρὶς τεκμηρίωσιν· ἀφοῦ καὶ ὁ Τσατσόμοιρος, εἰς τὸ διδλῖον τοῦ ὁποίου «Ἱστορία Γενέσεως τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας» (1991) παραπέμπετε, ἐπίσης ἁμαρτύρως ὁμιλεῖ καὶ μόνον εἰκασίας ἐκθέτει.

Πράγματι δέ, ἡ ὀνομασία «γραικός» οὐδέποτε καὶ παρ' οὐδενὸς ἐχρησιμοποιήθη ἀπαξιωτικῶς - ὑποτιμητικῶς. Ἀλλωστε τὸ ἐθνικὸν ὄνομα ἑνὸς λαοῦ, ἐν προκειμένῳ τὸ «γραικοί», μόνον ἀπὸ κακοήθη συμπεριφορὰν τοῦ φέροντος αὐτὸ λαοῦ θὰ ἡδύνατο μετὰ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου νὰ ἀποκτήσῃ ὑποτιμητικὴν - ἀπαξιωτικὴν σημασίαν, καὶ ὅχι διότι ἔτσι ἐπιθυμοῦν τρίτοι, π.χ. συνετεῖα ὑποτιθεμένου μίσους κατακτητοῦ. Καὶ τοιαύτην κακοήθη ἔναντι οἰουδήποτε συμπεριφορὰν οὐδέποτε ἐπέδειξεν ὁ Ἑλληνισμός. Μόνον τὸ ἐθνικὸν μας ὄνομα «Ἑλληνες» ἐθεωρεῖτο κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνας τοῦ πρὸς ἐπιβολὴν ἀγῶνος τοῦ Χριστιανισμοῦ ὡς ὑποδηλοῦν εἰδωλολάτραι, ἀλλ' αὐτὸ ἐγένετο ἐκ θρησκευτικῆς μισαλλοδοξίας λόγῳ διαφορᾶς θρησκευύματος, ἀλλὰ καὶ τοῦ γεγονότος, ὅτι τὸ ἐλληνικὸν στοιχεῖον ἐκυριάρχει πληθυσμιακῶς εἰς τὴν ἀνατολικήν λεκάνην τῆς Μεσογείου, ὅπου ἀνεπτύσσετο τότε ὁ Χριστιανισμός. Καὶ αὐτὴ ἡ ἀντίληψις εἶχε συντελέσει, ὥστε κατὰ τοὺς Μέσους χρόνους νὰ ἀναβιώσῃ τὸ ὄνομα «Γραικοί», μετὰ τὸ ὁποῖον καὶ αὐτοωνομάζοντο πλέον οἱ Ἑλληνες, δηλοῦντες οὕτω τὴν ἐθνικὴν των

καταγωγήν, ἐνῶ ἐπισήμως ὡς πολῖται ἔχα-
ρακτηρίζοντο «Ρωμαῖοι», καθ' ὃ ὑπήκοοι
τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας (βλέπε π.χ.
τὸ διβλίον τοῦ καθηγητοῦ Παναγιώτη
Χρήστου, Οἱ περιπέτειες τῶν ἐθνικῶν ὀνο-
μάτων τῶν Ἑλλήνων, 4η ἐκδ., 1993, σελ. 106
ἐπ.).

Ὅμως οἱ Ρωμαῖοι δὲν εἶχον κανένα λό-
γον νὰ ὀνοματίζουσιν ὑποτιμητικῶς τοὺς κα-
τακτηθέντας προγόνους μας. Καί, ὅπως ἡ
Ἱστορία ὁμοθυμῶς διδάσκει, ὄχι μόνον δὲν
ἐφθόνουν τὸν ἐλληνικὸν πολιτισμόν, ἀλλὰ
ἀντιθέτως τὸν ἐθαύμαζον καὶ τὸν ἐνεκολ-
πώθησαν. Αἱ περὶ τοῦτου μαρτυρίαι συ-
ντριπτικά: Εἶναι πασίγνωστος ὁ λόγος τοῦ
Ὁρατίου, ὁ ὁποῖος εἰς τὸ ἐλληνότιτλον
ἔργον του *Epistulae* (Ἐπιστολαί) εὐγνω-
μόνως διελάλει, ὅτι «*Graecia capta ferum
victorem vicit et intulit agresti Latio artes et
philosophiam*», ἥτοι «Ἡ Ἑλλάς κατακτη-
θεῖσα, τὸν σκληρὸν νικητὴν ἐνίκησε καὶ
εἰσήγαγεν εἰς τὸ ἀγροῖκον Λάτιον τὰς τέ-
χνας καὶ τὴν φιλοσοφίαν». Πράγματι δὲ ἡ
λογοτεχνία τῶν Ρωμαίων ἀπεμιμήθη τὴν
ἐλληνικὴν (π.χ. ὁ Βιργίλιος εἰς τὴν «Αἰνεί-
άδα» του οὐσιαστικῶς ἀντιγράφει τὸν
Ὅμηρον, ὁ Λουκρήτιος εἰς τὸ «Περὶ φύ-
σεως» [*De rerum natura*] ἔργον του τὴν δι-
δασκαλίαν τοῦ Ἐπικούρου ἀκολουθεῖ
κ.λπ., κ.λπ.)· ἡ ρωμαϊκὴ ἱστοριογραφία
κατὰ τὸν 3ον π.Χ. αἰῶνα ἐχρησιμοποιοῖ τὴν
ἐλληνικὴν γλῶσσαν (π.χ. Φάβιος Πίκτωρ),
ἀλλὰ καὶ μεταγενεστέρως ὁ Σαλλούστιος
(περίπου 86-35 π.Χ.) ἀπεμιμήθη τὸ Θου-
κυδίδειον ὕφος καὶ τὸ καθολικὸν πνεῦμα
τοῦ Ποσειδωνίου, ἐνῶ ὁ Τίτος Λίβιος (59
π.Χ. - 17 μ.Χ.), τοῦ ὁποῖου τὸ ἔργον ἀπετέ-
λεσε τὴν «Βίβλον» τῆς Ρωμαϊκῆς Ἱστορίας,
ἀπὸ τὸν Πολύβιον ἦντλησε. Ὅπως καὶ ἡ
τέχνη τῶν Ρωμαίων (οἰκοδομική, ἀγαλμα-
τοποιΐα κ.λπ.) ἐλληνικά πρότυπα μιμεῖται.
Ἀκόμη δὲ καὶ εἰς τὴν θρησκείαν οἱ Ρω-
μαῖοι ἠκολούθησαν τὸ ἐλληνικὸν δωδεκά-
θεον. Καὶ τὴν ἐλληνικὴν γλῶσσαν ἐξεμάν-
θανον: πρὸ παντὸς οἱ ἔμποροι καὶ ἡ ἰθὺ-
νουσά τάξις τῆς Ρωμαϊκῆς κοινωνίας ἐδι-
δάσκοντο καὶ ὁμίλουν τὴν Ἑλληνικὴν καὶ
ἐμιμοῦντο πρότυπα ἐλληνικά (βλέπε σχε-
τικῶς, ἀντὶ παντὸς ἄλλου, τὸ ἔργον τοῦ δια-

σήμου Theodor Mommsen, *Histoire
Romaine* [δίτομος ἔκδοσις Robert Laffont,
Paris, 1985]. Τόμος Α', σελ. 349). Μέχρι μά-
λιστα τοῦ σημείου οἱ συντηρητικοὶ Ρω-
μαῖοι, λόγῳ ἐμμονῆς των εἰς τὰ πάτρια, νὰ
ἐκφράζουσιν ἐπὶ τοῦ προκειμένου τὴν δυ-
σφορίαν των. Καὶ πρῶτος ὁ Κικέρων ἐχρη-
σιμοποίησε τότε τὸ, ὑποκοριστικὸν τοῦ
«γραικοί», ὄνομα «γραικύλοι» (*Graeculi*),
δηλαδή «Ἑλληνάκια», ὄχι ὅμως μὲ ὑβρι-
στικὴν τινα διὰ τοὺς Ἑλληνας ἔννοιαν
(βλέπε Ἰωάννην Σταματάκον, *Μεγάλη
Ἑλληνικὴ Ἐγκυκλοπαίδεια* [Δρανδάκη],
τόμος 8ος, σελ. 668), ἀλλὰ πρὸς ἐκδήλωσιν
ἀποδοκιμασίας δι' ὅσους συμπατριώτας
του ἠκολούθουν ξένην γλῶσσαν καὶ ξένα
πρότυπα ζωῆς. Ἀκριβῶς ὅπως κατὰ τὰς
ἡμέρας μας χαρακτηρίζομεν «ἀμερικανά-
κια» αὐτοὺς, οἱ ὁποῖοι ἐγκαταλείποντες
τὸν ἐλληνικόν, ἀπομιμοῦνται εἰς ὅλα
(γλῶσσαν κ.λπ.) τὸν ἀμερικανικὸν τρόπον
ζωῆς, χωρὶς θεδαίως τοιοῦτος χαρακτηρι-
σμός καὶ νὰ ἐνέχῃ ὑποτιμητικὴν θεώρησιν
τοῦ ἀμερικανικοῦ λαοῦ. Ὁ δὲ θαυμασμός
καὶ ἡ εὐγνωμοσύνη αὐτὴ εἶχον κατὰ και-
ροὺς καὶ οὐσιαστικὰ ἀντικρύσματα, κυ-
ρίως μὲ τὴν παραχώρησιν αὐτονομίας εἰς
τὰς ἐλληνικάς πόλεις ὡς καὶ πλείστον φο-
ρολογικῶν ἀπαλλαγῶν, γεγονότα, τὰ
ὁποῖα καταδεικνύουν, ὅτι οἱ Ρωμαῖοι ὄχι
μόνον δὲν κατεφρόνουν, ἀλλὰ καὶ συμπε-
ριφέροντο εὐμενῶς ἔναντι τῶν κατακτη-
θέντων Ἑλλήνων, ἐν σχέσει πρὸς τοὺς
ἄλλους ὑποδούλους λαούς.

Ὑπὸ τοιαῦτα ἱστορικά δεδομένα εἶναι
βεβαίως μόνον γραφικὴ ἡ, δάσει αὐθαιρέ-
ων εἰκασιῶν καὶ χωρὶς τεκμηρίωσιν, θεώ-
ρησις τοῦ Τσατσόμοιρου, ὁ ὁποῖος μάλι-
στα εἰς τὴν σελ. 138 τοῦ ἀνωτέρω διβλίου
του, φθάνει μέχρι τοῦ σημείου, νὰ θεωρῇ
ὅτι τὸ ὄνομα «γραικός»... «παρενοήθη»
(εἶναι τὸ ρῆμα ποὺ χρησιμοποιεῖ) ὑπὸ τοῦ
Ἀριστοτέλους, ταυτισθὲν μὲ τὸ «Ἕλλην»,
ἐνῶ «εἶναι ὕβρις, ποὺ οἱ Ρωμαῖοι ἠθελή-
μένως ἐξεστόμισαν καὶ τὸ ἐπέβαλαν καὶ
στοὺς ὑποδούλους σ' αὐτοὺς λαούς»! Φυ-
σικὰ καὶ δὲν χρειάζονται σχόλια ἐπὶ τοῦ
ἰσχυρισμοῦ, ὅτι ἡ ἀρχαιότερα ὀνομασία
τῶν Ἑλλήνων, προσηγηθεῖσα κατὰ πολλοὺς

αἰῶνας τῆς ρωμαϊκῆς κατακτήσεως καὶ χρησιμοποιομένη καθολικῶς ὑπ' αὐτῶν κατὰ τοὺς Μέσους αἰῶνας καὶ μέχρι τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821, εἶναι «ὑβρις» καὶ ὅτι «παρενόησε» τὴν ὀνομασίαν αὐτὴν ἕνας Ἀριστοτέλης καὶ τὴν κατενόησε, διὰ νὰ τὸν διορθώσῃ μετὰ 2300 καὶ πλέον χρό- νια ὁ... Τσατσόμοιρος!

Καὶ ἀκόμη: πνευματικοὶ γίγαντες, ὡς ὁ Ἀδαμάντιος Κοραῆς ἢ ὁ ἐθνομάρτυς Ρή- γας Φεραῖος οὐδέποτε θὰ ἐχρησιμοποιοῦν εἰς τὰ γραφόμενά των τὴν ὀνομασίαν «γραικοί», ὁ δὲ ἥρωας τῆς Ἐπαναστάσεως Ἀθανάσιος Διάκος δὲν θὰ ἐξεστόμει κατὰ πρόσωπον τῶν δημίων του, καλούντων αὐτὸν πρὸ τῆς μαρτυρικῆς θανατώσεώς του, ὅπως γίνῃ τοῦρκος, τὸ μνημειῶδες «ἐγὼ Γραικὸς γεννήθηκα, Γραικὸς θὲ νὰ πεθάνω», ἐὰν ἡ ὀνομασία αὐτὴ εἶχε καὶ κατ' ἐλάχιστον ὑποτιμητικὴν – ἀπαξιω- τικὴν σημασίαν. Κ.λπ., κ.λπ.

Τοιοτοτρόπως πίπτει εἰς τὸ κενὸν καὶ ἡ ἰδικὴ σας ἐπισήμανσις, προδήλως ἐλε- γκτικῶς, ὅτι ἐνῶ ὁ Κορς Μπαλᾶνος μὲ τὴν ἐπιστολὴν του «ἀναδεικνύει ἐπαρκῶς τὴν ἐννοιολογικὴ ἀπαξίωση τοῦ “γραικός”», ἐγὼ δὲν ἔπραξα τὸ ἴδιον μὲ τὴν ἐπιστολὴν μου!

β. Μὲ τὴν ἐπιστολὴν μου ἐσημείωσα τὴν πλάνην τοῦ ἀναγνώστου σας, ὅτι μετὰ τὴν ρωμαϊκὴν κατάκτησιν ἡ σκλα- βιά τῶν Ἑλλήνων διήρκεσε, δῆθεν, 1850 χρόνια! Ἡ ἄρνησις τῆς ἐλληνικότητος τοῦ Βυζαντίου, ὥστε νὰ ὀμιλῶμεν διὰ 1850 χρό- νια «σκλαβιάς» τῶν Ἑλλήνων, ὀδηγεῖ εἰς λογικὰ ἀδιέξοδα. Διότι, ἀφοῦ τὸ «Ἀνα- τολικὸν Ρωμαϊκὸν Ρωμαϊκὸν Κράτος» ἔπαυσε νὰ εἶναι «ρωμαϊκόν» καὶ ἐγένετο Ἑλληνικόν (Βυζάντιον), ὅπως τεκμηριω- μένως εἰς τὴν ἐπιστολὴν μου ἐσημείωσα, ἐπὶ τέλους εἰς τίνος τὴν κυριαρχίαν πε- ριῆλθε, ὥστε ὁ Ἑλληνισμὸς νὰ ἐξακολουθῇ νὰ εἶναι «σκλαβωμένος»; Καὶ ἐπὶ τοῦ προ- κειμένου σεῖς, μὲ τὰς ὑπὸ τὴν ἐπιστολὴν μου παρατηρήσεις σας, διολισθαίνετε εἰς ἄλλο θέμα, συγκεκριμένως εἰς τὴν ἑσωτε- ρικὴν κατάστασιν τοῦ Βυζαντίου, τὴν κρα- τήσανσαν εἰς αὐτὸ ἰδεολογίαν καὶ τὴν πνευ- ματικὴν του ἀτμόσφαιραν. Πράγματι, ἔτε-

ρον ταυτότης ἐνὸς κράτους καὶ ἕτερον ἢ ἐν αὐτῷ κυριαρχοῦσα, ἔστω καταναγκα- στικῶς, ἰδεολογία. Διότι ὑπὸ ἐναντίαν ἐκδοχὴν θὰ ἔπρεπε τὸ Ἑλληνικὸν μας κρά- τος νὰ ἔπαυε ὑφιστάμενον κατὰ τὰς πε- ριόδους δικτατορίας, ὡς ἀντικειμένης ταύ- της πρὸς τὴν ἐλληνικὴν θεώρησιν ἐνδοπο- λιτειακοῦ βίου, πρᾶγμα φυσικὰ τὸ ὁποῖον ὑπὸ οὐδενὸς ὑποστηρίζεται. Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῦ ἄλλου θέματος πάλιν ἡμαρτημένως ἐπιχειρηματολογεῖτε, ἀπὸ προσκομιδῆς μέ- ρους.

Διότι τὰ κείμενα, εἰς τὰ ὁποῖα ἀναφέρε- σθε, εἶχον περιέλθει εἰς ἀχρησίαν, ἀνάγο- νται εἰς τοὺς ἀρχικοὺς αἰῶνας θρησκευ- τικῆς μισαλλοδοξίας καὶ συνήθως ὡς «Ἑλληνας» ἐννοοῦν κατὰ τὰ ἀνωτέρω τοὺς εἰδωλολάτρους. Καὶ θεαίως ἡ ἀρχέ- γονος θρησκεία εἶχεν ἀποπνιγῇ καὶ τὰ Ἱερά τῶν Ἑλλήνων εἶχον διὰ «χριστι- ανικῶν» χειρῶν ἰσοπεδωθῇ, ἀλλ' αὐτὰ συ- νέδησαν πρὸ τῆς Βυζαντινῆς, ἐπὶ Ρω- μαϊκῆς ἐποχῆς, μὲ τὴν φωτεινὴν ἐξαίρεσιν τοῦ ὄντως Μεγάλου Ἰουλιανοῦ. Ἀλλὰ οἱ κατὰ τῶν Ἑλλήνων κατατρεγμοὶ δὲν εἶχον συνέχειαν ἐπὶ Βυζαντίου, φυσικὰ ἐξαίρε- σεις ὑπάρχουν, μὲ κορυφαίαν τὸ κλείσιμον ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ τῶν φιλοσοφικῶν σχολῶν. Οἱ δὲ ἀνθελληνικοὶ θρησκευτικῶν κειμένων ἀφορισμοὶ ὁσημέραι καθίσταντο, ὡς ἀναχρονιστικοί, γράμμα νεκρὸν καὶ ἀνενεργεῖς· ὅπως καὶ ἡ πρὸς αὐτοὺς τοὺς χριστιανοὺς ἐπιταγὴ τοῦ τακτικοῦ κατὰ τὰς Κυριακὰς ἐκκλησιασμοῦ τῶν ἐπὶ ἀπειλῇ ἀφορισμοῦ, ἐὰν ἀπειχον ἐπὶ τρεῖς συνεχῶς Κυριακάς! Ἀντιθέτως δὲ πρὸς ὅσα διατείνεσθε, τοῦλάχιστον ἡ Ἐκκλησία μας δὲν ἀρθρώνει κατὰ τὰς ἀκολουθίας τῆς τὰ κατὰ τῶν Ἑλλήνων μισαλλόδοξα κεί- μενα. Προσωπικῶς τοῦλάχιστον οὐδέποτε ἤκουσα τοιαύτας ἀπαγγελίας κατὰ τὰς δο- ξολογίας τῆς Κυριακῆς τῆς Ὁρθοδοξίας. Ἡ ὁποία, ἂς σημειωθῇ, οὐσιαστικῶς ἀπο- τελεῖ ἀνύμνησιν τοῦ ἐλληνισμοῦ, ἀφοῦ, ὡς δέχονται σύγχρονοι σοφοὶ ἱστορικοί, ἢ κατ' αὐτὴν ἐορταζομένη ἀναστήλωσις τῶν εἰκόνων ἀπετέλεσε νίκην τοῦ ἐλληνικοῦ πνεύματος κατὰ τοῦ ἀνεικονικοῦ πνεύμα- τος τῆς ἀνατολῆς (βλέπε ἰδίᾳ Διονυσίου

Ζακυνθινού, Βυζαντινὴ Ἱστορία 324-1071, 1972, σελ. 185 ἐπ., ἰδίᾳ σελ. 195 ἐπ., καὶ προηγουμένως, τοῦ ἰδίου, Ἡ Βυζαντινὴ Αὐτοκρατορία, 1969, σελ. 151 ἐπ., 160 ἐπ.).

Ὁ Ἑλληνισμὸς λοιπὸν κατέκτησε δι' ἐξελληνισμοῦ τὸ Βυζάντιον καὶ δὲν ἐξω- ντώθη ὑπ' αὐτοῦ, οὔτε φυσικῶς, οὔτε πνευ- ματικῶς. Οὔτε φυσικῶς, δι' αὐτὸ καὶ κα- τεῖχε καὶ τὴν πληθυσμακὴν εἰς αὐτὸ ἔνα- ντι ἄλλων φυλῶν ὑπεροχὴν. Εἰς τὴν Μι- κρὰν Ἀσίαν μάλιστα ὅχι μόνον κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους, ἀλλὰ καὶ μέχρι τῆς κα- ταστροφῆς τοῦ 1922, ὁπότε οἱ μὲν Ὀρθό- δοξοι Ἑλληνας κάτοικοι τῆς ἀνήρχοντο εἰς 2.568.351, ἔναντι μόνον 1.802.697 Τούρκων καὶ Ὀθωμανῶν (βλέπε σχετικὰς στατιστι- κάς, Ὁθωμανικὰς καὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, εἰς τὸ ἐξαίρετον βιβλίον τοῦ ἀειμνήστου Κωνσταντίνου Σκαλιέρη, Λα- οὶ καὶ φυλαὶ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, 1922 [φω- τοανατύπωσις 1990], σελ. 433 ἐπ.). Οὔτε πνευματικῶς, δι' αὐτὸ καὶ εἰς κανὲν ἄλλο Κράτος τοῦ μεσαίωνος καὶ μέχρι τινὸς καὶ τῶν νεωτέρων χρόνων δὲν ὑπῆρχον τόσοι μορφωμένοι, ἐπομένως καὶ ἀνώτεροι ὑπάλ- ληλοι, οἱ ὅποιοι νὰ δύνανται, ὅπως γράφει ὁ Diehl, νὰ ἀναγινώσκουν Ὅμηρον καὶ Ἡσίοδον καὶ Πίνδαρον, τοὺς τραγικοὺς ποιητάς, τὸν Ἀριστοφάνη, τὸν Θουκυδί- δην καὶ τὸν Πολύβιον, τὸν Δημοσθένη, τὸν Ἀριστοτέλη, τὸν Θεόκριτον, τὸν Πλού- ταρχον, γενικῶς νὰ μελετοῦν τοὺς ἀρχαί- ους Ἑλληνας συγγραφεῖς καὶ νὰ προσπα-θοῦν νὰ γράφουν κατὰ τὴν γλῶσσαν των (βλέπε σχετικῶς π.χ. τὸ βιβλίον τοῦ ἀει- μνήστου καθηγητοῦ καὶ ἀκαδημαϊκοῦ Κωνσταντίνου Ἀμάντου, Ἱστορία τοῦ Βυ- ζαντινοῦ Κράτους, τόμος Β', ἔκδοσις 2α, 1957, σελ. 7 ἐπ.).

Καταφροντητικαὶ περὶ τοῦ Βυζαντίου κρίσεις ἐξεφέροντο μόνον κατὰ τὸ ἀπώτε- ρον παρελθὸν ἀπὸ ὀρισμένους ξένους, δια- τελοῦντας ὑπὸ τὴν πνευματικὴν δεσποτεί- αν τοῦ Παπισμοῦ, καὶ αὐτὸ ἐξ ἀντιθέσεως λόγῳ τοῦ Ἑκκλησιαστικοῦ σχίσματος. Ὁμως, ἀντιθέτως, ἤδη ἀπὸ αἰῶνος καὶ πλεον ἄφθονοὶ οἱ διθυραμβικοὶ ὑπὲρ τοῦ Βυζαντίου λόγοι τῶν ἐπιφανέστερων ἐπι- στημόνων. Π.χ. ὁ G. Vernadsky ἐτόνισεν,

ὅτι «ὁ μεσαιωνικὸς Ἑλληνικὸς πολιτισμὸς δυνάμει τῆς πλουσίας καὶ ἰδιαζούσης συν- θέσεώς του ἤσκησεν ἐπὶ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ πολιτισμοῦ ὅλης τῆς ἀνθρωπότητος ὅχι μι- κροτέραν ἐπίδρασιν ἀπὸ τὸν ἀρχαῖον, τὸν κλασσικὸν Ἑλληνικὸν πολιτισμόν». Ὁ Carl Neumann ἔγραψεν, ὅτι «εἶναι ἐκπλη- κτικὸς ὁ ἀριθμὸς ἐξόχων ἀνδρῶν εἰς τὴν Βυζαντινὴν ἱστορίαν· μόνον πρέπει νὰ ἀναζητήσωμεν τούτους ὀλιγώτερον εἰς τὴν πνευματικὴν κίνησιν... καὶ περισσώτερον εἰς τὴν πολιτικὴν καὶ τὴν διοίκησιν, τὸν στρατὸν καὶ τὸν κλήρον». Ὁ Philippson πα- ρετήρησεν, ὅτι «τὸ Βυζαντινὸν Κράτος μὲ τὴν ἑκτακτον ζωτικότητά του καὶ τὴν δύ- ναμιν ἀναγεννήσεως εἶναι ἐκ τῶν ἐξαιρε- τικῶν φαινομένων τῆς Παγκοσμίου Ἱστο- ρίας». Ὁ Schweinfurth ἐτόνισεν, ὅτι ἡ ἀπλότης, ἡ λιτότης, ἡ σαφήνεια τῆς Βυζα- ντινῆς τέχνης φέρουν τὴν σφραγίδα τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος, προσθέσας, ὅτι εἰς τὸ Βυζάντιον «δὲν ἀνέλαθεν ἄλλος λαὸς τὴν ἀρχαίαν κληρονομίαν τῆς τέχνης, ἀλλὰ ὁ ἴδιος ὁ Ἑλληνισμὸς, ὅστις συνεχίζει τὸ ἔργον τοῦ ὑπὸ ἄλλας συνθήκας» (βλέπε τὰς παραπομπὰς εἰς τὸ ἀνωτέρω βιβλίον τοῦ Κωνσταντίνου Ἀμάντου, σελ. 1 ἐπ., 7 ἐπ.). Ἐκ δὲ τῶν ἡμετέρων ὁ ἀειμνήστος καθη- γητὴς Μιχαὴλ εἰς τὸ μεταφρασθὲν εἰς τὴν ἀγγλικὴν καὶ γαλλικὴν, τυχὸν δὲ ἐνθου- σιάδους καὶ ἀπὸ ξένους κριτικῆς, θαυμά- σιον βιβλίον του «Αἰσθητικὴ Θεώρηση τῆς Βυζαντινῆς Τέχνης», τονίζει ὅτι «ἀδίκως κατηγορήθηκε καὶ κατηγορεῖται ἀκόμα τὸ Βυζάντιον ὡς καλλιτεχνικὰ ὑποδεέστερον καὶ ἄγονον. Τὸ ἔργο ποὺ ἐπιτέλεσε μπορεῖ νὰ ξενίζη τοὺς μορφωμένους ἀρχαιολό- γους, ἀλλὰ ἦταν ἓνα ἔργο μεγάλο καὶ βα- σικὰ ἀναγκαῖο γιὰ τὴν κατοπινὴν ἐξέλιξιν τοῦ νεωτέρου πολιτισμοῦ τῆς Δύσης, ποὺ ὀφείλει νὰ ἀφομοιώσει πρῶτα τοῦ Χρι- στιανισμοῦ τὰ νάματα», καὶ χαρακτηρίζει τὴν μὲν κλασσικὴν ὡς τέχνην τοῦ ὀραίου, τὴν δὲ βυζαντινὴν ὡς τέχνην τοῦ ὑψηλοῦ (τοῦ ὑπερόχου) (ἔκδοσις 6', 1972, σελ. 13, 17 ἐπ.).

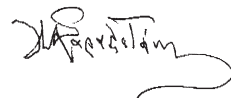
Κατ' ἀκολουθίαν τοιούτων ἐπαινετικῶν κρίσεων περὶ τοῦ Βυζαντίου, τῆς ἑλληνι- κότητος καὶ τῆς πνευματικῆς του ὑποστά-

σεως, ἐπιφανεστάτων εἰδημόνων, καὶ μάλιστα ξένων, ἢ, εἰς τὰς ὑπὸ τὴν ἐπιστολήν μου παρατηρήσεις σας, μορφὴ κατὰ τοῦ ἐθνικοῦ μας ἱστορικοῦ ἀειμνήστου Κωνσταντίνου Παπαρηγοπούλου, ὅτι, δηθὲν, ὑπῆρέτησε μὲ τὸ ἔργον του «σκοπιμότητες» πρὸς θεωρητικὴν νομιμοποίησιν τοῦ ἰδεολογήματος τοῦ «ἐλληνοχριστιανικοῦ πολιτισμοῦ», «κενοῦ ἱστορικοῦ καὶ κοσμοθεωρητικοῦ ἀντικρύσματος», καθὼς καὶ ὁ ἐν τέλει μηδενισμὸς πολιτιστικῶς τοῦ Βυζαντίου, καὶ ἄδικοι εἶναι καὶ μόνον ὡς ἀσύστατα παραδοξολογήματα ἡχοῦν. Ἄφοῦ οὐδεὶς μέχρι σήμερον σοβαρὸς ἐπιστήμων καὶ εἰδήμων τῆς Ἱστορίας ἀπετόλμησε νὰ καταλογίσῃ εἰς τὸν ἐθνικὸν μας ἱστορικὸν οἰανδήποτε, ἀποκλίνουσιν τῆς ἀληθείας, «σκοπιμότητα» κατὰ τὴ συγγραφὴν τοῦ ἔργου του. Ἐνῶ ἐξ ἄλλου, ἐὰν ὁ Βυζαντινὸς πολιτισμὸς ἦτο ὄντως μηδαμινός, δὲν θὰ ἐξεφέροντο αἱ ἀνωτέρω περὶ αὐτοῦ κρίσεις καὶ δὲν θὰ ἡσχολοῦντο μὲ τὰ ἐπιτεύγματα του, καὶ μάλιστα ἐγκωμιστικῶς, τόσοι σοφοὶ καθηγηταί, ἡμέτεροι καὶ ξένοι, π.χ. ὁ Κρουμπάχερ μὲ τὴν «Ἱστο-

ρίαν τῆς Βυζαντινῆς Λογοτεχνίας» (μετάφρασις Γεωργίου Σωτηριάδου, τόμοι Α'-Γ', 1897), ὁ Brehier (-Τατάκης) μὲ τὴν Φιλοσοφίαν εἰς τὸ Βυζάντιον, ὁ Delvoye μὲ τὴν «Βυζαντινὴν Τέχνην» (μετάφρασις Μαντ. Παπαδάκη, 1988), ὁ Φαίδων Κουκούλης μὲ τὸν «Βυζαντινὸν δῖον καὶ πολιτισμόν» εἰς τὸ ἐκδοθὲν ὑπὸ τοῦ Γαλλικοῦ Ἰνστιτούτου Ἀθηνῶν ὁμότιπον ἐξάτομον ἔργον του, κ.λπ., κ.λπ.

Καὶ ἐν συμπεράσματι: Τὸ Βυζάντιον, ἢ ὑπερχιλιετὴς Μεσαιωνικὴ μας Αὐτοκρατορία, παρὰ τὰς ἐσωτερικὰς του ἀδυναμίας ἀποτελεῖ μοναδικὸν πολιτιστικὸν φάρον τῶν καιρῶν ἐκείνων καὶ ἐγκαύχημα τοῦ Ἑλληνισμοῦ κατὰ τὴν ἀνά τὰς χιλιετηρίδας πορείαν του.

Μὲ τὴν προσήκουσαν τιμὴν,

Χρήστος Α. Σαρτζετάκης

www.sartzetakis.gr

ΣΗΜΕΙΩΣΗ ΤΟΥ «ΔΑΥΛΟΥ»

Τελικὰ ποιοὶ ἀπαγόρευσαν διὰ τῶν νόμων καὶ τῶν διαταγῶν τοὺς τὸν Ἑλληνικὸ Πολιτισμὸ (τὴν Ἐπιστήμη, τὸ Θέατρο, τὴ Φιλοσοφία, τὴν Ἐλευθερίαν τοῦ λέγειν καὶ τοῦ φρονεῖν, τὸν Ἀθλητισμὸ, τὴ Θρησκείαν, τὸ Διάλογο, τὴν Ἀρχιτεκτονικὴν του, τὴν Γλυπτικὴν του, αὐτὴν ταύτην τὴν ἐθνικότητα καὶ τὸ ὄνομα «Ἕλληνας» κ.λπ., κ.λπ.) γιὰ χίλια καὶ πλέον χρόνια; Οἱ φιλέλληνες Ρωμαῖοι ἢ οἱ Ἕλληνες Βυζαντινοί;

Πάντως δημοσιεύουμε τὴν ἀνωτέρω θ' κατὰ σειρὰν ἐπιστολήν τοῦ τ. Προέδρου τῆς Δημοκρατίας ἐκ δημοσιογραφικοῦ καθήκοντος καὶ χωρὶς ἰδιαίτερη σχολίαση τῶν σχετικῶν μὲ τὴ δική μας σημείωση («Δ», τ. 255, σσ. 16577-16580) γραφομένων τοῦ κ. Χρήστου Σαρτζετάκη, θεωρῶντας ὅτι ἡ σημείωσή μας ἐκείνη ἰσχύει καὶ πάλι καθ' ὅλοκληρίαν ὡς ἀπάντησή μας καὶ στὴν παρούσα θ' ἐπιστολή του: Οἱ κατεστημένες δευτερογενεῖς ἀπόψεις, ἐπὶ τῶν ὁποίων σχεδὸν ἀποκλειστικὰ στηρίζει τὸν ἀντίλογό του ὁ τ. Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας, δὲν εἶναι παρὰ «ἐπιστράτευση» αὐθεντιῶν - μαρτυριῶν, οἱ ὁποῖες δὲν καταργοῦν καὶ συνεπῶς δὲν ἀνασκευάζουν τὰ πρωτογενῆ αὐθεντικὰ βυζαντινὰ τεκμήρια (ἀνθελληνικὰ κείμενα νόμων, «κανόνων» τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων [ὑπογραφομένων ἀπὸ

τοὺς αὐτοκράτορες καὶ ἀποτελούντων νόμους τοῦ Κράτους], ὁρατὰ παντοῦ καὶ σήμερα κατεστραμμένα ἔργα τῆς ἑλληνικῆς τέχνης, κείμενα ὕθρεων καὶ ἀναθεματισμῶν τοῦ Ἑλληνισμοῦ κ.λπ.), στὴν ἐπὶ κληση καὶ μνεῖα τῶν ὁποίων στηρίχθηκε ἡ θεμελίωση τῆς δικῆς μας θεωρήσεως. [Σημειώνουμε ἀπλῶς ἐδῶ, ὅτι τὰ 2/3 περίπου τῆς νέας ἐπιστολῆς τοῦ ἀναλίσκονται σὲ ἐγκώμια, δικά του καὶ ἄλλων, τοῦ φιλελληνισμοῦ τῶν Ρωμαίων καὶ ἡ ὑπόλοιπη θεμελιώνεται πάνω στὴν «ἀκύρωση» τοῦ ἀνθελληνισμοῦ τῶν Βυζαντινῶν διὰ τῆς χρονολογικῆς μετατοπίσεως στὴν «**πρὸ τῆς Βυζαντινῆς Ρωμαϊκῆς ἐποχῆς**» (βλ. §9 τῆς ἀνωτέρω ἐπιστολῆς του) τῶν κατατρεγμῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους. Δικαίως διερωτᾶται κανεὶς, τί εἶναι οἱ Ρωμαῖοι γιὰ τὸν κ. Χρῆστο Σαρτζετάκη: φιλέλληνες ἢ συνεργοὶ στοὺς κατατρεγμοὺς τῶν Ἑλλήνων; Καὶ τί ἀπομένει ἑλληνικὸ στὸ Βυζάντιο, ὅταν, ἀναφερόμενος «**εἰς τὴν ἐσωτερικὴν κατάστασιν τοῦ Βυζαντίου, τὴν κρατήσασαν εἰς αὐτὸ ἰδεολογίαν, τὴν πνευματικὴν τοῦ ἀτμόσφαιραν, [...] τὴν κυριαρχοῦσαν ἐν αὐτῷ, ἔστω καταναγκαστικῶς, ἰδεολογίαν**», ἐννοεῖ σαφέστατα – καὶ ὀρθότατα – ὅτι δὲν ἦσαν ἑλληνικά (§10);]

Ὅμως πρῶτιστο καθῆκον καὶ χρέος εἶναι ἡ ἀποκατάσταση (καὶ χάριν τῶν συγγενῶν του) τῆς προσβαλλόμενης μνήμης ἐνὸς νεκροῦ καὶ τοῦ ἔργου του, τοῦ ἀειμνήστου ἐπιστηθίου φίλου, μεγάλου πρωτοποριακοῦ ἐρευνητοῦ τοῦ Ἀπωτάτου Ἑλληνικοῦ Παρελθόντος καὶ τῆς Ἱστορίας τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας καὶ ἐπὶ μίαν 10ετίαν κορυφαίου συνεργάτου τοῦ «Δ» Ἡλίας Λ. Τσατσόμοιρου. Πρὸς τοῦτο ἄς ἀκουσθῇ αὐθεντικὸ τὸ «ἐπίμαχο» ἀπόσπασμα τοῦ φωτεινοῦ λόγου του, ὅπως τὸν ἄρθρωσε ὁ ἴδιος στὸ μνημειῶδες ἔργο του «Ἱστορία Γενέσεως τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας. – Ἀπὸ τὸν Ἑλλοπα Θηρευτὴ μέχρι τὴν Ἐποχὴ τοῦ Διός. – Ἡ Ἀποκωδικοποίηση τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἀλφαβήτου», ἔκδ. «Δαυλὸς» 1991, σσ. 134-138, ὥστε οἱ νεώτεροι καὶ οἱ πρόσφατοι ἀναγνώστες μας, ποὺ δὲν εἶχαν τὴν τύχη νὰ παρακολουθήσουν τὸν τιτάνιο διαφωτιστικὸ τοῦ ἀγῶνα κατὰ τῶν διασπρεβλωτῶν τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας στίς ἐκατοντάδες ἐρευνες ποὺ δημοσίευσε στὸν «Δ» ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τῆς ἐκδόσεώς μας (1982) μέχρι καὶ τὴν τελευταία ἐβδομάδα πρὸ τοῦ θανάτου του (19 Δεκεμβρίου 1991), νὰ κρίνουν «ἀπὸ πρῶτο χέρι» καὶ χωρὶς ἐνδιάμεσους κριτές, ποιά «**θεώρηση εἶναι μόνον γραφικὴ**» (Χρ. Σαρτζετάκης, §5 τῆς ἀνωτέρω δημοσιευμένης ἐπιστολῆς του).

Δημήτρης Ι. Λάμπρου

“Θὰ κλείσω τὰ παραδείγματα μὲ τὴν λέξι «**Γραῖκος**». Τὸ ὄνομα «**Γραῖκος**», ὅπως θὰ δοῦμε στὸ γράμμα Ε ὅπου γίνεται ἡ ἀνάλυσι (ἀποκωδικοποίησι) τοῦ ὀνόματος Ἑλλός-Σελλός-Ἑλλην, πρωτοεμφανίζεται στὰς «**Ἡοιάς**» (Κατάλογος) καὶ ἐπιβεβαιώνεται δι’ ἐνὸς ἀνευρεθέντος τὸ 1927 μαρμάρου στὴν νῆσο Πάρο. Ἀπὸ τὸν ἐγγράκτον αὐτὸν ἱστορικὸ πίνακα πληροφορούμεθα, ὅτι τὸ ὄνομα «**Ἑλληνες**» ἐδόθη κατὰ τὴν ἐποχὴ ποὺ ἐβασίλευε στίς Θερμοπύλες ὁ Ἀμφικτύ-

ων ὁ Δευκαλίωνος, δηλ. ὁ ἀπόγονος τοῦ Δευκαλίωνος ἢ ἐκ τῆς γενιᾶς τοῦ Δευκαλίωνος... Τὸ ἀληθές γιὰ ἐμένα εἶναι, ὅτι ἡ γενιά τοῦ Ἀμφικτύονος ξεκινᾷ τὴν βασιλική της σειρά ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Δευκαλίωνος, ὅταν αὐτὸς ὡς πρῶτος μεταξὺ τῶν βασιλέων ἐπέλεξε τοὺς νέους βασιλεῖς ποὺ ἀνέλαβαν μετὰ τὸν κατακλυσμὸ. Ἐπιβεβαίωσι αὐτοῦ μπορεῖ νὰ θεωρηθῇ ἓνα ἄλλο ἀπόσπασμα τοῦ Καταλόγου (115, Rzach) στὸ ὁποῖο λέγεται, ὅτι:

*«ἦτοι γὰρ Λοκρὸς Λελέγων ἡγήσατο λαῶν,
τοὺς ῥά ποτε Κρονίδης Ζεὺς ἀφθιτα μήδεα εἰδῶς
λεκτοὺς ἐκ γαίης ἀλέας πόρε Δευκαλίων».*

[Διότι πράγματι ὁ Λοκρὸς τοῦ πλήθους αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων ποὺ ἀπεκλήθησαν Λέλεγες ἀρχήγευσε, τοὺς ὁποίους βεβαίως (ἀνθρώπους) κάποτε ὁ υἱὸς τοῦ Κρόνου Ζεὺς, ὁ ὁποῖος ἀμετάτρεπτες ἀποφάσεις εἶχε, ἀποσπᾶσας ἐκ τοῦ θάλλους τῆς γῆς παρέδωσε στὸν Δευκαλίωνα]. Ὁ Δευκαλίων ἐπομένως παρέδωσε τοὺς Λέλεγες (ἡ λέξις “λελέγια” καθ’ Ἡσύχιον σημαίνει τοὺς κόχλακες, τὰ βότσαλα ἢ κοχλῶδεις τόπους), ποὺ εὐρίσκοντο κολλημένοι σὰν τὰ βότσαλα στὴ ζεστὴ ἀγκαλιά τῆς γῆς, στὸν Λοκρό. Συμπέρασμα πρῶτον: οἱ διασωθέντες ἐκ τῆς καταστροφῆς ἄρχισαν νὰ συγκεντρώνωνται καὶ ὁ ἐπιζήσας Δευκαλίων ἀναθέτει, βάσει ἐνὸς καταλόγου τῶν διασωθέντων ἐκ τῶν βασιλικῶν γενῶν, τὴν κατανομὴ τῶν ἐπιζώντων ἀνθρώπων σὲ ομάδες μὲ τὴν ἀνάληψι τῆς εὐθύνης γιὰ τὴν ἐπιβίωσι αὐτῶν ἀπὸ τοὺς ἐξέχοντες. Ἐξέχοντες πρέπει νὰ θεωρήσουμε, βάσει τῶν δύο αὐτῶν ἀποσπασμάτων, τὸν Ἀμφικτύονα καὶ τὸν Λοκρό. Εἶναι ἀναγκαῖες αὐτὲς οἱ παρεκβάσεις, διότι ἄλλως δὲν θὰ μπορέσῃ ὁ ἀναγνώστης νὰ ξεκαθαρίσῃ τί ἐπιτέλους συνέβη καὶ πόσο φοβερὴ γιὰ τὸ μέλλον τῆς ἀνθρωπότητος ὑπῆρξε αὐτὴ ἢ ἐπὶ Δευκαλίωνα καταστροφὴ. Ὁ Ἀριστοτέλης (*«Μετεωρολογικά»* Α 14) συνδέει πλαγίως τὸν Δευκαλίωνα μὲ τοὺς Σελλοὺς, Ἑλλοὺς, Γραικοὺς, Ἕλληνες λέγοντας: *«καὶ γὰρ οὗτος (ὁ ἐπὶ Δευκαλίωνα κατακλυσμὸς) περὶ τὸν Ἑλληνικὸν ἐγένετο μάλιστα τόπον· αὕτη δ’ ἐστὶν ἡ περὶ τὴν Δωδώνην καὶ τὸν Ἀχελῷον· οὗτος γὰρ ποταμὸς τὸ ρεῦμα μεταβέβληκεν. Ὡκουν γὰρ Σελλοὶ ἐνταῦθα καὶ οἱ καλούμενοι τότε μὲν Γραικοί¹⁾, νῦν δὲ Ἕλληνες»*. Τὸ σημαντικὸ τῶν πληροφοριῶν αὐτῶν εἶναι ὅτι: κατὰ τὴν ἐπὶ Δευκαλίωνα καταστροφὴ ἐπλήγη ἰδιαίτερα ἡ περιοχὴ στὴν ὁποία «κατὰ τὸν Λοκρόν καὶ τὸν Σελλόν καὶ τὸν Γραικόν καὶ τὸν Ἑλλόν καὶ τὸν Ἕλλόν» (ἡ ἀπόφραξις τοῦ Ἀριστοτέλους) ἔκειτο. Αὐτὸ τὸ «τότε» μπορεῖ νὰ σημαίνει «κατ’ ἐκεῖνο τὸν χρόνον τοῦ κατακλυσμοῦ» καὶ ἀκόμη «εὐθὺς ὥς», «ἀμέσως μετὰ» ἢ «παραχρῆμα». Ἄς δοῦμε ἰδιαίτερα αὐτὸ τὸ «τότε». Θεωρῶ, ὅτι οὐδεὶς θὰ ἦταν δυνατόν νὰ δώσῃ τὸν ἀκριβῆ χρόνον χρήσεως τοῦ ὀνόματος «Γραικοί», καὶ αὐτὸς νομίζω ὅτι εἶναι ὁ λόγος γιὰ τὸν ὁποῖο ὁ Ἀριστοτέλης θέτει τὸ «τότε». Πρέπει ἐπίσης νὰ παρατηρήσω, ὅτι ἀφ’ ἑνὸς ὁ Ἀριστοτέλης ἀκόμη στὴν σκιά τὸ ἐὰν τὰ ὀνόματα *Σελλός* καὶ *Γραικός* συνυπάρχουν σ’ αὐτὴν τὴν περίοδο τοῦ «τότε». Ἀλλὰ πληροφορίες περὶ τῶν *Ἑλλήνων* (τοῦ τελευταίου δηλαδὴ ὀνόματος) δίδει ὁ Ὅμηρος (*Ἰλ.* Β 681-683), τὸν ὁποῖο ἀσφαλῶς ἀνέγνωσε καὶ ὁ Ἀριστοτέλης. Ὁ Ὅμηρος, ὁ ὁ-

1. Τὸ ὅτι μόνον ὁ Ἀριστοτέλης ὀμιλεῖ, καὶ δὴ στὰ *«Μετεωρολογικά»*, γιὰ πρώτη καὶ μοναδικὴ φορά περὶ *«Γραικῶν»* καὶ οὐδεὶς ἄλλος συγγραφεὺς, αὐτὸ φανερώνει ὅτι τὸ ὄνομα αὐτὸ ἀνεφάνη σὲ περίοδο *μετεωρολογικῶν* μεγάλων ἀναστατώσεων, ὅπως ὁ ἐπὶ Δευκαλίωνα κατακλυσμὸς.

ποιος δὲν γνωρίζει τὸ ὄνομα «Θεσσαλία» ἀλλὰ «Φθία», ὁμιλεῖ γιὰ τὸν Ἀχιλλέα τὸν «ἀρχόν» (ἀρχηγὸ) «ὅσων κατοικοῦσαν τὸ Ἄργος τὸ Πελασγικόν, ὅσων ἔκαρποῦντο τὴν Ἀλό, τὴν Ἀλόπη καὶ τὴν Τριχῆνα, καὶ ὅσων κατοικοῦσαν τὴν Φθία καὶ τὴν Ἑλλάδα». Τὸ ὄνομα ὅμως «Γραικός» δὲν τὸ γνωρίζει. Τὴν Φθία ὁ Ὅμηρος ἀποκαλεῖ «ἐριβόλακα», δηλαδὴ γῆ τῆς ὁποίας τὸ χῶμα εἶναι παχὺ καὶ εὖφορο. Τί σημαίνει ὅμως «Φθία»; Φθίω σημαίνει: ἐλαττοῦμαι, κλίνω πρὸς τὸ τέλος καὶ μεταφορικῶς καταστρέφω. Τὸ ρῆμα «φθίω» ἔχει ρίζα ΦΘΙ-, ποὺ ὁ ἐκτεταμένος τύπος αὐτῆς εἶναι τὸ ΦΘΕΡ-, ΦΘΑΡ- ἐκ τῶν ὁποίων τὸ «φθειρώ» μὲ τὴν σημασία τοῦ «καταστρέφω». Πῶς ὅμως εἶναι δυνατόν νὰ συμπίπτουν δύο ἐντελῶς διαφορετικὲς καταστάσεις ὡς ὄνομα τῆς ἴδιας περιοχῆς; Ἐδῶ ἀκριβῶς, σ' αὐτὴν τὴν ἀντίφασιν, εὐρίσκεται καὶ ἡ ἀπάντησι στὸ γιατί ὠνομάσθη ἀργότερα ἡ ἴδια περιοχή «Θεσσαλία» ἢ *Θέσις ἀλός*, ὅπως τὴν κατέγραψε ὁ Ἡρόδοτος (ἴδε εἰς κεφ. «Φυσικὸ καὶ Γεωγραφικὸ Πλαίσιο»): «ἡ Φθία, λοιπόν, ποὺ τρέφει βόδια, ἄλογα, ἔχει σοδεῖα μεγάλη, ποὺ τρέφει παλληκάρια καὶ προστατεύεται ἀπὸ τὰ γύρω βουνὰ τὰ γεμᾶτα ἀπὸ σκιερὰ δένδρα καὶ τὴν τρικυμιώδη θάλασσα» ('Ιλ. Α 154-157), καὶ ἡ Θεσσαλία, ποὺ ἦταν ἄλλοτε λίμνη (Ἡρόδοτος Ζ 129), εἶναι ἡ ἴδια περιοχή. Ὁ Ἡρόδοτος σημειώνει, ὅτι ἡ λίμνη πρέπει νὰ ἐξηφανίσθη κατόπιν σεισμοῦ ἢ σεισμῶν. Ὁ Ἀριστοτέλης παρατηρεῖ, ὅτι ἐπὶ Δευκαλίωνος ὁ Ἀχελῶς «πολλαχού τὸ ρεῦμα μεταβέβληκεν». Τὸ «φθίω» μὲ τὴν σημασία τοῦ ἐλαττοῦμαι, κλίνω πρὸς τὸ τέλος δὲν μπορεῖ νὰ σημαίνει τίποτε ἄλλο, παρὰ τὸ ὅτι ἡ λίμνη ἐκ τοῦ μεγάλου αὐτοῦ συμβάντος τῆς διανοίξεως τῶν Τεμπῶν καὶ τῆς ῥοῆς τῶν ὑδάτων της (λόγω καθόδου τῆς στάθμης ἐκροῆς) στὸ «Αἰγαῖον», ἄρχισε ἐλαττουμένη, μέχρις ὅτου ἔφθασε στὸ ἐλάχιστο σημεῖο, χωρὶς νὰ ἐξαφανισθῇ. Αὐτὸ τὸ καταχωρηθὲν διὰ τῶν ὀνομάτων «Φθία» καὶ «Θεσσαλία» συμβάν, δηλαδὴ τοῦ ἀδειάσματος τῆς «ἐνδοχωρικῆς λίμνης», δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ συμπίπτῃ μὲ τὴν ἐπὶ Δευκαλίωνος καταστροφή, ὁπότε ἀρχίζει νὰ ἐμφανίζεται τὸ ὄνομα «Γραῖκος», τὸ ὁποῖο ἀγνοεῖ ἢ «Θεογονία», ἀγνοεῖ ὁ Ὅμηρος, ἀγνοεῖ καὶ ὁ Ἡσίοδος, καὶ ἡ μόνη ἀναφορὰ σ' αὐτὸ γίνεται ἀπὸ τὰς «Ἡοίαις» καὶ τὸ «Πάριον μάρμαρον».

Τί σημαίνουν ὅμως ὅλα αὐτά; Πρὶν καταλήξω σὲ κάποιο συμπέρασμα, ἀνεζήτησα, ἐὰν ὑπάρχῃ, κάποια χρονολόγησι ἀπὸ τὴν ἐπιστήμη τῆς γεωλογίας τοῦ συμβάντος, δηλαδὴ τῆς βαθμιαίας ἐλαττώσεως τῆς Θεσσαλικῆς λίμνης, διότι ἐξαφάνισι τέλεια δὲν συνετελέσθη, ἀφοῦ καὶ σήμερα συνεχίζει τὴν παρουσία της μὲ τὸ ὄνομα «Κάρλα». Λέγει ἡ γεωλογία: «Κατὰ τὴν Πλειστόκαινο (δύο ἑκατομμύρια ὥς 10.000 χρόνια) ἐξαφανίζονται τελείως μερικὲς ἐσωτερικὲς λίμνες: τῆς Μεγαλοπόλεως, τοῦ Εὐρώτα, τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος καὶ τῆς Θεσσαλίας» (Κ. Μελέντης, εἰς «Ἱστορίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους», τ. Α σ. 11, 12). Ὅπως ὁ ἀναγνώστης ἀντιλαμβάνεται, ὁ γεωλόγος ἀποφεύγει νὰ δηλώσῃ ἀκριβῶς τὸν χρόνον ποὺ ἡ λίμνη ἄδειασε. Ἐγὼ ὅμως θεωρῶ, ὅτι τὸ «συμβάν», γιὰ νὰ διατηρηθῇ καὶ στὴν μνήμη ἀκόμη τῶν ἀνθρώπων, πρέπει νὰ συντελέσθηκε περὶ τὸ τέλος ἢ στὸ τέλος τῆς Πλειστοκαίνου, διότι ἡ καταγραφή του μὲ τίς λέξεις «Φθία» καὶ «Θεσσαλία» δὲν ἐπιτρέπει νὰ δεχθῶμε τὸν σχηματισμὸ τῶν ὀνομάτων αὐτῶν ἐνωρίτερα τοῦ χρόνου ἐξαφανίσεως τῆς λίμνης, τὰ ὁποῖα πάλι ὡς ὀνόματα ἀγνοεῖ ἢ «Θεογονία». Καὶ τὸ ὄνομα «Φθία» καὶ τὸ ὄνομα «Δευκαλίων» τὰ συναντοῦμε στὸν «Κατάλογον» («Ἡοίαι»), ποὺ νομίζω ὅτι πρόκειται κατὰ βάσιν περὶ μιᾶς ἀπογραφῆς

τῶν συμβάντων ὅπως καὶ τῶν διασωθέντων ἀνθρώπων, ἐπώνυμων καὶ ἀνώνυμων καὶ ἀκόμη μιᾶς περιγραφῆς τοῦ χώρου. Στὰς «*Ῥοίᾱς*» λοιπὸν ἢ Κατάλογον (ἀπ. 81, Rzach) γίνεται λόγος γιὰ τὴν Φθία ἐπ' εὐκαιρία τῆς εἰσόδου σ' αὐτὴν τοῦ Πηλέως, τοῦ υἱοῦ τοῦ Αἰακοῦ ἀπ' τὴν καλόχτιστη Ἰωλκὸ. Τὸ συμπέρασμά μου εἶναι ὅτι: Ἡ ἄγνοια ὑπὸ τῆς «*Θεογονίας*» τῶν ὀνομάτων «*Φθία*» καὶ «*Θεσσαλία*», ὅπου ἄλλοτε ἢ λίμνη, ὅπως καὶ τοῦ ὀνόματος «*Δευκαλίων*», ἀλλὰ ἡ γνῶσι τῶν ὀνομάτων αὐτῶν ἀπὸ τὰς «*Ῥοίᾱς*» ἢ Κατάλογον καὶ ἀπὸ τὸν Ὅμηρον καὶ Ἡρόδοτον μὲ ὁδηγοῦν νὰ δεχθῶ, μὲ ἐπιφυλάξεις ὥς πρὸς τὸν ἀκριβῆ χρόνον, ὅτι: ἡ «ἐνδοχωρικὴ λίμνη» ἐξηφανίσθη περὶ τὸ 10.000 π.Χ. ἢ καὶ ἐνωρίτερα.

Μετὰ ἀπὸ αὐτὸ τὸ ἱστορικὸ ὑπόστρωμα ποὺ μᾶς πληροφόρησε τὰ τοῦ χώρου ὅπου οἱ Ἕλληνες κατοικοῦν, ἐξετάζω τὸ ὄνομα «*Γραικος*» ἢ «*Γραικός*». Τὸ ὄνομα αὐτό, ὡς δήλωσι τῆς ταυτότητος τοῦ λαοῦ τοῦ ὀμιλοῦντος τὴν ἐλληνικὴ γλῶσσα ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων, καθιερώθη καὶ διεδόθη ἀπὸ αὐτοὺς καὶ μάλιστα μετὰ τὴν ἐπικράτησί των. Ὁ ἔμπειρος στὴν ἰταλικὴ ἐθνολογία καὶ τὴν ἀρχαιολογούμενη ἱστορία Θεόδωρος Μῶμμεν, ὅπως λέγει ὁ Κ. Παπαρρηγόπουλος, δὲν μπορεῖ νὰ ἐξηγήσῃ τὸ ὄνομα «*Grajus*», μὲ τὸ ὁποῖο οἱ Ῥωμαῖοι ὠνόμασαν τοὺς Ἕλληνες καὶ τονίζει ὅτι ἴσως εἶναι κάποιας «*παναρχαίου αἰνιγματικῆς ἀρχῆς*». Εἶναι ὁμοῦς; Θεωρῶ ὅτι ἡ προτίμησι τῶν Ῥωμαίων στὸ ὄνομα «*Γραικοί*» (*Graji*) ὡς γενικὸ ὄνομα τῶν κατοίκων τοῦ ἐλληνικοῦ χώρου ὀφείλεται ὄχι βεβαίως στὸ «*Πάριον μάρμαρον*», ποὺ εὑρέθη τὸ 1627, ἀλλὰ ἴσως στὸν «*Γραικὸν μενεχάρμην*» τοῦ Καταλόγου («*Ῥοιῶν*»), δηλαδὴ στὸν «*Γραικὸ τὸν πολεμόχαρον*», τὸν ἄγριο πολεμιστὴ ἀλλὰ καὶ τὸν ἀγροῖκο, δηλαδὴ τὸν ζῶντα στὸν Θεσσαλικὸ κάμπο ἀγρότη. Στὸ σημεῖο αὐτὸ θὰ ἀναφερθῶ καὶ πάλι στὸν Ὅμηρον, ὁ ὁποῖος στὴν Ἰλιάδα (Φ 369) προσφέρει μιὰ λύσι ἱκανὴ νὰ στηρίξῃ τὸν δισύλλαβον φθόγγον «*ΓΡ*» μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἐπέρχομαι, ἐνσκήπτω μετὰ βλάβης, ὅπως π.χ. τὸ ῥῆμα «*χράω*», «*χραύω*», (προερχόμενο ἐκ τοῦ *χράω*: ὑπενθυμίζω στὸν ἀναγνώστη τὴν μετατροπὴ τοῦ Γ σὲ Χ ἢ τοῦ Χ σὲ Γ). Ἄς δοῦμε τὸν στίχον:

«*Ἦρη, τίπτε σὸς υἱὸς ἐμὸν ῥόον ἔχραε κήδειν*»

[Ἦρα, γιατί τάχα ὁ υἱός σου τὴν δική μου ῥοή μὲ τόση ὀρμὴ ἐτάρασσε]. Στὸν στίχον αὐτὸ φαίνεται τὸ ἀκουστικὸ ἐρέθισμα «*ΧΡ*» ὡς προερχόμενο ἐξ ἐνὸς ῥήγματος, τὸ ὁποῖο προκαλεῖ τὴν ὀρμητικὴ ἐξοδο τοῦ ὑγροῦ στοιχείου. Θεωρῶ, ὅτι καὶ στὴ λέξι *Γρ-αῖ-κος* τὸ «*ΓΡ*» δηλώνει αὐτὴν τὴν διάνοξι, ἐκ τῆς ὁποίας ὀρμητικῶς ἔφυγε πρὸς τὴν θάλασσαν τὸ ὑγρὸ στοιχεῖο τῆς λίμνης. Ὁ δεῦτερος δισύλλαβος φθόγγος «*ΑΙ*» δηλώνει τὸν ἄνθρωπον ἢ τοὺς ἀνθρώπους ποὺ εὐρίσκονται ἔως ἐκεῖ [ῥῆμα ἴκω π.χ. *αὕτῃ δ' οὐρανὸν ἵκει*] (Ἰλ. Β 153), ἢ βοή στὸν οὐρανὸν ἔφθανε], δηλαδὴ ἔως τὴν ὀρμὴ τοῦ ὑγροῦ στοιχείου καὶ στὸν ταρασσόμενο (ῥῆμα *κήδω*) χῶρον («*Ο*») ἐκ τῶν σεισμῶν («*Σ*») (ΓΡ-ΑΙ-ΚΟΣ). Εἶναι κατὰ τὴν γνώμη φανερό, ὅτι στοὺς διασωθέντες πέριξ τῆς λίμνης κατοίκους, οἱ ὁποῖοι τὴν «*Φθία*» ἢ «*Θεσσαλία*» ἀργότερα κατώκησαν, ἔδωσαν τὸ ὄνομα «*γραικοί*», ὅπως διαπιστώσαμε ὅτι ὠνομάσθησαν οἱ διασωθέντες σ' ἄλλῃ περιοχῇ «*ἀλέλεγες*». Τέτοια ὀνόματα, π.χ. πρόσφυγες, σεισμόπληκτοι, πλημμυροπαθεῖς, πυροπαθεῖς κ.ἄ., συναντοῦμε ὡς δηλωτικὰ καταστάσεων καὶ ὄχι τῆς ταυτότητος ἐνὸς λαοῦ¹.

1. Καὶ τὸ ὄνομα «*Ἐβραῖοι*» κατὰ τὴν μετάφρασι τῶν Ὁ σημαίνει «*περάται*», δηλαδὴ ἄνθρωποι ποὺ διέβησαν τὸν Ἰορδάνην ποταμό. Δὲν πρόκειται δηλαδὴ περὶ ταυτότητος ἐνὸς λαοῦ.

Ἐκ τοῦ λόγου αὐτοῦ ἄλλωστε οὐδέποτε ἐπεκράτησε τὸ ὄνομα αὐτὸ στοὺς κατοίκους τοῦ ἐλληνικοῦ χώρου. Καὶ μόνο οἱ Ῥωμαῖοι, οἱ ἔχοντες ἄλλωστε καὶ τὴν «εὐθύνη» (!) τῆς διοχετεύσεως στοὺς λαοὺς τοῦ ἐξουσιαστικοῦ «πνεύματος» ὅπως καὶ τὴν εὐθύνη τῆς καταπολεμήσεως τῆς ἐλληνικῆς γλώσσας, φθάσαντες στὸ σημεῖο, ἐπὶ τῶν λεγομένων Βυζαντινῶν χρόνων, νὰ ἀπαγορεύσουν τὴν ἐλληνικὴ καὶ νὰ θελήσουν νὰ ἐξαφανίσουν τὸ ὄνομα «Ἕλληνα» ἐκ τοῦ χάρτου τῶν λαῶν, ἐχρησιμοποίησαν τὸ «*Grajus*», δηλαδὴ τὸ «Γραικός», συνώνυμο τοῦ «Ὀμβριος» (ὄμβρος= βροχή) «τῶν λαῶν (*Umbri*) ποὺ εὐρίσκοντο περιορισμένοι στὰ ἱστορικὰ χρόνια σὲ μιὰ γωνιά τῆς Ἰταλίας ἀνάμεσα στὰ Ἀπέννινα καὶ τὴν Ἀδριατική. *Umbri* ἦταν ἕνας ἀπ' τοὺς ἀρχαιότερους καὶ ἰσχυρότερους λαοὺς τῆς Ἰταλίας, τοὺς ὁποίους εἶχαν ὀνομάσει ὡς ἐπὶ τοῦ κατακλυσμοῦ ἀναφανέντας ἢ ἐκ τοῦ κατακλυσμοῦ διασωθέντας· αὐτοὺς τοὺς Ὀμβρους οἱ Ἕλληνες στὰς ἀρχὰς ὠνόμαζαν *Τυρρηνοὺς*, καὶ ἀπ' αὐτοὺς μεταβιβάσθηκε τὸ ὄνομα στοὺς *Ρασέννας* ἢ *Ραιτίους* ποὺ κατέκτησαν τὴν χώρα τους, τοὺς ὁποίους οἱ Ῥωμαῖοι ὠνόμασαν Ἑτρούσκους ἢ Τούσκους, ἀπ' ὅπου καὶ τὸ νεώτερο ὄνομα *Toscana*». (Ἐκ τῆς ἱστορίας τοῦ Κ. Παπαρρηγόπουλου). Αὐτὴν τὴν μικρὴ παρέκβασιν πρὸς τὴν ἱστορικὴν καταγραφὴν θεώρησα ἀναγκαία, διότι ἤθελα νὰ καταδείξω ὅτι πολλὰ ὀνόματα ἐδημιουργήθησαν ἐκ καταστάσεων στίς ὁποῖες εὐρέθησαν οἱ λαοὶ καὶ μάλιστα μετὰ τὸν κατακλυσμό. Αὐτὸ ἄλλωστε τὸ συμβάν, ὅπως καὶ ἄλλες φορὲς ἐτόνισα, ἦταν ὑπεύθυνο τοῦ ἱστορικοῦ κενοῦ ποὺ ἐσημειώθη καὶ ἔχει καταγραφῇ δι' ὀνομάτων, τὰ ὁποῖα ἐδόθησαν σὲ λαοὺς ἢ τόπους.

Αὐτὰ γιὰ τὸ ὄνομα «Γραικός», τὸ ὁποῖο ἔπρεπε νὰ δικαιολογηθῇ πῶς ἀνεπήδησε στὸν ἐλληνικὸ θεσσαλικὸ ὄρο καὶ παρενοήθη, θεωρηθὲν ὡς σχετικὸ μὲ τὸ ὄνομα «Ἕλληνα», καὶ μάλιστα προγονικόν, καὶ ὑπ' αὐτοῦ ἀκόμη τοῦ Ἀριστοτέλους, ἐνῶ ἦταν τὸ ὄνομα τῆς καταστάσεως ποὺ περιῆλθαν οἱ ἄνθρωποι στὸ Θεσσαλικὸ ὄρο μετὰ τὸν κατακλυσμό. Θὰ τελειώσω δὲ τονίζοντας, ὅτι θὰ ἔπρεπε νὰ παύσῃ τελείως, νὰ ἐξαφανισθῇ, ὅπως καὶ τὸ συμβάν ποὺ τὸ προκάλεσε, τὸ ὄνομα «Γραικός» ὡς ὄνομα τῶν Ἑλλήνων. Εἶναι αὐτὸ ὕβρις, ποὺ οἱ Ῥωμαῖοι ἤθελημένως ἐξεστόμισαν καὶ τὸ ἐπέβαλαν καὶ στοὺς ὑπόδουλους σ' αὐτοὺς λαοὺς. Καὶ αὐτοὶ μὲν, οἱ ὕβριστες, ἐχάθησαν, ἀλλὰ στὴν ἱστορικὴ μνήμην παραμένουν ὕβριστες τοῦ ἐλληνικοῦ λόγου, δηλαδὴ ὡς οἱ προλογίσαντες τὸν ἐπελθόντα μετὰ τὴν καταστροφὴ ἐξουσιασμό. «Γραικός» καὶ «Ῥωμηός» εἶναι ἀπαράδεκτα γιὰ Ἕλληνες ὀνόματα. Εἶναι δὲ ὕβρις ἐπίσης νὰ συνεχίζουν καὶ σήμερα οἱ λαοὶ τῆς οἰκουμένης νὰ μᾶς ὀνομάζουν *Greeks* ἢ *Greci* κ.ἄ. σχετικὰ. ☺☺

<Ἡλίας Λ. Τσατσόμοιρος>

[Ζητοῦμε συγγνώμην ἀπ' τοὺς ἐπιστολογράφους μας, διότι σὲ δύο συνεχῇ τεύχη ἀναγκαστήκαμε λόγῳ τῶν μακροσκελῶν ἐπιστολῶν τοῦ κ. Χρήστου Σαρτζετάκη νὰ ἀναβάλλωμε τὴ δημοσίευσιν τῶν ἐπιστολῶν τους.]

ΓΙΓΑΝΤΙΟ ΑΠΟΛΙΘΩΜΕΝΟ «ΔΕΙΝΟΘΗΡΙΟ» ΣΤΗ ΛΕΣΒΟ

Τò τεράστιο Ἀπολιθωμένο Δάσος «ἡλικίας» 30 ἑκατομμυρίων ἐτῶν

Στὸ Δυτικὸ μέρος τῆς Λέσβου, ἀνάμεσα στὸ Σίγρι καὶ τὴν Ἐρεσό, ἡ φύση μέσα ἀπὸ τὰ σπλάγχνα τῆς καὶ μὲ τὴν πάροδο τοῦ χρόνου δημιούργησε τὸ ἐντυπωσιακὸ θαῦμα τῆς, τὸ Ἀπολιθωμένο Δάσος Λέσβου. Ἡ ἡλικία του ὑπολογίζεται στὰ 20 ἑκατομμύρια χρόνια καὶ καταλαμβάνει ἑκταση, ἡ ὁποία ξεπερνᾷ τὰ 300 χιλιάδες στρέμματα καὶ ἐπεκτείνεται ἀκόμη καὶ μέσα στὸ θαλάσσιο χῶρο.

Ἡ δημιουργία του εἶναι παράγοντας εὐνοϊκῶν συνθηκῶν ἀπολίθωσης τῆς δασικῆς βλάστησης καὶ συνδέεται ἄμεσα μὲ τὴν ἔντονη ἡφαιστειακὴ δραστηριότητα τοῦ νησιοῦ. Ἡφαιστειακὲς ἐκρήξεις προκάλεσαν μεγάλες ροὲς πυροκλαστικῶν ὑλικῶν, οἱ ὁποῖες κάλυψαν μεγάλες ἐπιφάνειες ἀπὸ τὸ πυκνὸ δάσος, ποὺ ὑπῆρχε στὴ δυτικὴ πλευρὰ τῆς Λέσβου. Σύμφωνα μὲ τὶς μελέτες ποὺ διεξήχθησαν, διαπιστώνεται, ὅτι τὰ ἡφαιστειακὰ ὑλικά κινήθηκαν μὲ μεγάλη ταχύτητα καὶ κάλυψαν ἄμέσως τοὺς κορμούς, τὰ κλαδιά, τοὺς καρποὺς καὶ τὰ φύλλα τῶν δένδρων. Ἔτσι λοιπὸν μέσα στὰ ἔγκατα τῆς γῆς «φυλακίστηκε» αὐτὸς ὁ θαυμάσιος φυσικὸς πλοῦτος, ὅπου ἡ ἔντονη ὑδροθερμικὴ κυκλοφορία θερμῶν ρευστῶν, πλούσιων σὲ ἅλατα τοῦ πυριτίου, ἐπέτρεψε τὴν τέλεια ἀπολίθωση τῶν φυτικῶν ἰστῶν. Ἡ ὁργανικὴ φυτικὴ ὕλη ἀντικαταστάθηκε ἀπὸ ἀνόργανη ὕλη καὶ μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ διατηρήθηκαν σὲ ἄριστη κατάσταση τὰ μορφολογικὰ γνωρίσματα καὶ ἡ ἐσωτερικὴ δομὴ τοῦ ξύλου. Τὸ 1985 μετὰ ἀπὸ πρόταση τῆς Διεύθυνσης Δασῶν Λέσβου τὸ Ἀπολιθωμένο Δάσος ἀνακηρύχθηκε Διατηρητέο Μνημεῖο τῆς Φύσης καὶ μὲ τὸ σχετικὸ διάταγμα προστατεύεται ἡ ἑκτασὴ του μὲ τὴν αὐστηρὴ ἀπαγόρευση τῆς ἀνασκαφῆς, ἐπιχωμάτωσης, δειγματοληψίας καὶ κάθε ἄλλης ἐνέργειας, ποὺ μπορεῖ νὰ προκαλέσῃ φθορά.

Τὸ ἀπολιθωμένο δεινοθήριο ἔρχεται στὸ φῶς

Οἱ συνεχεῖς ἀνασκαφὲς φέρνουν στὸ φῶς νέα εὐρήματα μὲ ἐξέχουσα σημασία, ποὺ ἐμπλουτίζουν τὸ ἱστορικὸ μέρος τῶν ἀπολιθωμάτων τῆς Λέσβου. Γιά πρώτη φορὰ ἐντοπίστηκαν στὴν περιοχὴ τοῦ Ἀπολιθωμένου Δάσους (οἰκισμὸς Γαδαθᾶς) ὁστᾶ ζῶον, προκαλώντας ἐκπληξὴ στοὺς ἐρευνητές

Ἀναπαράσταση ἀπὸ παλαιοντολόγους - παλαιοζωολόγους τοῦ δεινοθηρίου ποὺ ἔζησε στὴν Λέσβο πρὶν ἀπὸ 30 ἑκατομμύρια χρόνια.

Ἡ καλοδιατηρημένη γνάθος τοῦ ἀπολιθωμένου δεινοθηρίου. Βρέθηκε στὸν Γαθαθαΐ τῆς Λέσβου καὶ φυλάσσεται στὸ Μουσεῖο Φυσικῆς Ἱστορίας Σιγρίου Λέσβου.

καὶ δίνοντας πλέον μία ἄλλη διάσταση καὶ τεκμήρια γιὰ τὴν ἐξέλιξη τῆς ζωῆς στὸν ἐλλαδικὸ χῶρο. Συγκεκριμένα ἐντοπίστηκε μεγάλη, ἀκέραια γνάθος μὲ τὸ σύνολο τῆς ὀδοντοστοιχίας καὶ μέρος ἀπὸ τὸν σκελετὸ τοῦ ζώου. Πρόκειται γιὰ σπονδυλόζωο καὶ σύμφωνα μὲ τὸν προσδιορισμὸ τοῦ ποὺ πραγματοποιήθηκε ἀπὸ τὸν καθηγητὴ Παλαιοντολογίας τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ. Γεώργιο Κουφό, ἀνήκει στὸ εἶδος *Prodinotherium bavaricum* τῆς ὑπόταξης *Deinotherioidea*.

Ἡ ὀνομασία τῆς κατηγορίας στὴν ὁποία ἀνήκει τὸ σπονδυλόζωο – *Δεινοθήριο* – παραπέμπει σ' ἓνα εἶδος μὲ ἰδιαίτερο ὄγκο καὶ συμπεριφορὰ. Ἡ προέλευσή του δὲν εἶναι γνωστὴ μὲ δεδαιόγτητα. Μέχρι σήμερα ἐθεωρεῖτο ὅτι ἐμφανίστηκε στὴν Ἀφρική καὶ ἀργότερα μετανάστευσε στὴν Εὐρώπη. Κατὰ τὴν φυλογενετικὴ ἐξέλιξή του τὸ *Δεινοθήριο* αὐξάνει συνεχῶς σὲ ὕψος: Τὸ *Deinotherium bavaricum* εἶχε ὕψος 2,5 μέτρα· τὸ *Deinotherium levius* 2,5-3 μέτρα· τὸ *Deinotherium giganteum* ξεπερνοῦσε τὰ 3 μέτρα, ἐνῶ τὸ *Deinotherium*

gigantissimum ἔφθανε ἀκόμη καὶ τὰ 4 μέτρα. Τὸ Δεινοθήριο ἔφερε χαυλιόδοντες μόνο στὴν κάτω γνάθο, ποὺ τοὺς χρησιμοποιοῦσε κυρίως γιὰ νὰ τραβᾷ καὶ νὰ ξεριζώνη χόρτα καὶ ρίζες ἀπὸ τοὺς βάλτους, μέσα στοὺς ὁποίους ζοῦσε, ἀλλὰ καὶ γιὰ νὰ στηρίζεται στὰ δένδρα ἔτσι, ὥστε νὰ διευκολύνεται στὸ κόψιμο τῶν κλαδιῶν καὶ τῶν φύλλων. Σὲ σχέση μετὰ τὸ *Deinotherium bavaricum*, ποὺ εἶναι καὶ τὸ εἶδος ποὺ ἐντοπίστηκε στὴ Δυτικὴ Λέσβο, δὲν ἔχει ἐξακριβωθῇ, ἂν διέθετε κοντὴ ἢ μακριὰ προδοσκίδα, ὅμως μετὰ βάση τὴ μελέτη τῶν δοντιῶν του τὸ πιθανώτερο εἶναι, ἢ προδοσκίδα του νὰ ἔφθανε ὡς τὴν ἄκρη τῶν χαυλιόδοντῶν του.

Τὸ συγκεκριμένο ζῷο, ποὺ ἐντοπίστηκε στὸ Γαθαθᾶ, σύμφωνα μετὰ τὴν τοπογραφικὴ μελέτη στίς παρυφές τοῦ Ἀπολιθωμένου Δάσους ζοῦσε κοντὰ σὲ μίαν μεγάλη λίμνη, ποὺ τοῦ παρείχε τὸ ἀπαραίτητο νερό. Ὅταν πέθανε, σκεπάστηκε ἀπὸ λιμναῖα ἰζήματα, ποὺ κάλυψαν τὰ ὀστέα του, τὰ ὁποῖα στὴ συνέχεια ἀπολιθώθηκαν. Τὰ σπάνια αὐτὰ εὐρήματα μεταφέρθηκαν στὰ ἐργαστήρια τοῦ Μουσείου Φυσικῆς Ἱστορίας, ὅπου πραγματοποιήθηκε ὁ προσεκτικὸς καθαρισμὸς τους ἀπὸ τὰ σκληρὰ πυριτιωμένα ὑλικά ποὺ τὸ περιέβαλλαν, χωρὶς νὰ δημιουργηθοῦν προβλήματα στὰ ἀπολιθώματα. Μετὰ τὴν ὁλοκλήρωση τῶν ἐργασιῶν καθαρισμοῦ ἀποκαλύφθηκε ἡ κάτω γνάθος μαζί μετὰ τὴν ὀδοντοστοιχία του, ὅπως καὶ τὰ τμήματα ποὺ τὴν ἔνωναν μετὰ τὸ κρανίον τοῦ μεγάλωσμου ζῴου. Μετὰ ἀπὸ τόσα ἑκατομμύρια χρόνια τὰ ὀστέα τῆς γῆς ἔχουν διατηρήσει ἀκέραια τὴν ὀδοντοστοιχία, μετὰ πέντε δόντια σὲ κάθε πλευρὰ τῆς γνάθου. Τὰ πλευρικά δόντια εἶναι λοφοδοντικοῦ τύπου μετὰ 2 ὡς 3 ἐγκάρσιες λοφοσειρές. Ὁ καθαρισμὸς τοῦ ἀπολιθώματος πραγματοποιήθηκε ἀπὸ τὸ ἐπιστημονικὸ προσωπικὸ τοῦ Μουσείου Φυσικῆς Ἱστορίας μετὰ εὐθύνη τοῦ διευθυντῆ του δρ Νικολάου Ζούρου καὶ ἀπὸ τὸν καθηγητὴ Παλαιοντολογίας τοῦ Τμήματος Γεωλογίας τοῦ Ἀριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ. Γεώργιο Κουφό. Τὰ ἀπολιθώματα τοῦ *Prodinotherium bavaricum* ἀποτελοῦν σπανιώτατο εὑρημα γιὰ ὅλο τὸν εὐρωπαϊκὸ χώρο, μιᾶς καὶ ἐλάχιστα δείγματα τοῦ εἶδους αὐτῆς τῆς «ἡλικίας» ἔχουν ἐντοπισθῇ μέχρι σήμερον. Πρέπει νὰ ἀναφερθῇ, ὅτι ἡ ἀνακάλυψη αὐτῆς ἔχει μεγάλη ἐπιστημονικὴ ἀξία, ἀφοῦ γιὰ πρώτη φορὰ προκύπτουν τεκμηριωμένα στοιχεῖα γιὰ τὴ σύνθεση τῆς πανίδας τοῦ Ἀπολιθωμένου Δάσους Λέσβου, ἐνῶ ταυτόχρονα συνεισφέρει στὴ διερεύνηση τῆς ζωῆς στὸν Ἑλλαδικὸ καὶ Εὐρωπαϊκὸ χώρο.

Γιγαντιαῖος ἀπολιθωμένος κορμὸς στὴν Ἀντίσσα

Δὲν εἶναι μόνο τὸ δεινοθήριο τὸ ἐντυπωσιακὸ εὑρημα, ποὺ σχετίζεται μετὰ τὴν περίοδο, ποὺ ἡ καυτὴ λάδα κάλυψε τὴν τροπικὴ βλάστηση καὶ τοὺς ζωντανούς ὁργανισμούς πρὶν ἀπὸ ἑκατομμύρια χρόνια. Νέοι ἀπολιθωμένοι κορμοὶ ἀποκαλύφθηκαν στὴν περιοχὴ τῆς Ἀντίσσας κατὰ τὴ διάρκεια τῶν ἐργασιῶν κατασκευῆς αἰολικοῦ πάρκου στὴ θέση Σκαμνιοῦδα. Οἱ ἀνασκαφικὲς ἐργασίες ἀποκάλυψαν ἰστάμενους καὶ κατακείμενους ἀπολιθωμένους κορμούς σὲ ἄριστη κατάσταση διατήρησης. Σύμφωνα μετὰ ἐκτίμηση τοῦ διευθυντῆ τοῦ Μουσείου Φυσικῆς Ἱστορίας κ. Νικολάου Ζούρου, ποὺ διευθύνει τὶς ἐρευνες, «τὰ νέα εὐρήματα ἀποκαλύπτουν ὅτι ἡ ἔκταση ποὺ καταλαμβάνει τὸ ἀπολι-

θωμένο δάσος είναι πολύ μεγαλύτερη από την ήδη γνωστή περιοχή, ή οποία έχει ανακηρυχθή μνημείο της φύσης. Πολλά ακόμη απολιθωμένα τμήματα αναμένεται να έλθουν σύντομα στο φως, καθώς συνεχίζεται ή έρευνα στην ευρύτερη περιοχή, ενώ ταυτόχρονα ολοκληρώνεται ή μελέτη της στρωματογραφίας των ήφαιστειακών σχηματισμών, που δημιούργησαν και φιλοξενούν σήμερα τὸ απολιθωμένο δάσος». Στο χώρο όπου διεξήχθησαν οί ανασκαφές αποκαλύφθηκε μία έντυπωσιακή συστάδα απολιθωμένων δένδρων, που αποτελείται από 12 κορμούς. Μεταξύ των εύρημάτων, τὰ οποία αποκαλύφθηκαν μετά από σωστική ανασκαφική εργασία, περιλαμβάνονται:

- Κατακείμενος απολιθωμένος κορμός με καλή διατήρηση τῆς δομῆς του, μήκους 8 μέτρων και διαμέτρου 25 ἑκατοστῶν .
- Κατακείμενος ἐπιφανειακῶς απολιθωμένος κορμός, μήκους 4 μέτρων και διαμέτρου 40 ἑκατοστῶν, ὁ ὁποῖος διατηρεῖ καλά τὰ ἐσωτερικά του μορφολογικά χαρακτηριστικά.
- Ἰστάμενος απολιθωμένος κορμός με πολύ καλή διατήρηση τῶν μορφολογικῶν του χαρακτηριστικῶν περιμέτρου 40 ἑκατοστῶν.
- Κατακείμενος γιγαντιαῖος απολιθωμένος κορμός μήκους 15 μέτρων και περιμέτρου 2 μέτρων, ὁ ὁποῖος διατηρεῖται στό μεγαλύτερο τμήμα του σέ πολύ καλή κατάσταση. Ὁ γιγαντιαῖος αὐτός κορμός εἶναι τὸ πῶς έντυπωσιακὸ εύρημα και ἀποτελεῖ ἓνα ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα ἀπολιθώματα που ἔχουν βρεθῆ στην περιοχή τοῦ Ἀπολιθωμένου Δάσους Λέσδου.

Τὰ νέα αὐτὰ εύρηματα, λόγω τοῦ ὅτι ἀλλάζουν τὰ μέχρι σήμερα δεδομένα για την ἔκταση που καταλαμβάνει ή απολιθωμένη Λέσδος, προσθέτοντας νέα στοιχεία για έρευνα στους μελετητές, θὰ περιλαμβάνονται στό νέο πάρκο τοῦ Ἀπολιθωμένου Δάσους, που δημιουργεῖ τὸ Μουσείο Φυσικῆς Ἱστορίας στην περιοχή Σκαμνιούδα Ἀντισσας, τὸ ὁποῖο θὰ εἶναι ἐπισκέψιμο ἀπὸ την προσηχῇ τουριστική περίοδο.

Ἡ έρευνητική προσπάθεια στην περιοχή τοῦ Ἀπολιθωμένου Δάσους Λέσδου δρίσκεται σέ εξέλιξη. Εἶναι ἐξαιρετικά μεγάλη ή σημασία τῶν νέων εύρημάτων που ἤρθαν στό φῶς, διότι πιστοποιοῦν με τῇ μεγαλύτερη πλέον βεβαιότητα, ὅτι ή περιοχή τοῦ Πάρκου τοῦ Ἀπολιθωμένου Δάσους δρίσκεται στό ψηλότερο σημείο ἑνὸς μεικτοῦ δάσους δένδρων τοῦ εἶδους *Taxodioxylon gypsaceum*. Πρόκειται για πρόδρομη μορφή τοῦ σύγχρονου εἶδους Σεκόια ή ἀειθαλῆς (*Sequoia semprevirens*). Πρέπει νὰ ἀναφέρουμε, ὅτι τὰ σημερινὰ δένδρα αὐτοῦ τοῦ εἶδους φτάνουν σέ ὕψος τὰ 120 ἔως 130 μέτρα και ή περίμετρός τους τὰ 10 ἔως 12 μέτρα. Ἐπιπλέον ὑπάρχουν ένδείξεις, ὅτι ιδιαίτερα μεγάλος ἀριθμὸς ἀπολιθωμένων κορμῶν προέρχεται ἀπὸ κωνοφόρα δένδρα, που ἀνήκουν στα εἶδη *Pinoxylon paradoxum*, *Taxodioxylon gypsaceum*, *Cunnihamia meiocenia* και συγκροτοῦσαν τὸ ὑποτροπικὸ δάσος, που ἀναπτυσσόταν πριν ἀπὸ 20 ἑκατομμύρια χρόνια στό Αἰγαῖο. Τὸ δάσος τῶν κωνοφόρων στα χαμηλότερα σημεία του ἀναμειγνυόταν με τὸ δάσος τῶν φυλλοβόλων δένδρων. Ἐπίσης οἱ

Ἀπολιθωμένος κορμὸς πεσμένος στὸ ἔδαφος στὴν περιοχή Σκαμνιούδα Ἀντισσας Λέσβου. Ἀνήκει στὸ γιγάντιο εἶδος Σεκόια. Οἱ ἀπολιθωμένοι κορμοὶ καλύπτουν τὴν τεράστια ἑκταση τῶν 300.000 στρεμμάτων στὴ Δυτικὴ Λέσβο.

Ἀπολιθωμένο φύλλο, τέλεια διατηρούμενο, ἀπὸ τὰ γιγάντια δένδρα τοῦ εἴδους Σεκόια, πὺν ἐφύοντο στὴ Λέσβο πρὶν ἀπὸ 30 ἐκ. χρόνια.

ἀνασκαφικὲς ἐργασίαις ἔδειξαν, ὅτι ἡ ἀπολίθωση τοῦ δάσους δὲν ἔγινε σὲ μία μόνη περίοδο, ἀλλὰ συντελέστηκαν ἐπαναλαμβανόμενοι κύκλοι πυροκλαστικῶν ἡφαιστειακῶν ροῶν, μέσα στὶς ὁποῖες ἀπολιθωνόταν κάθε φορά τὸ ἐκάστοτε δάσος. Ἀνάμεσα στὶς μεγάλης ἐπιστημονικῆς ἀξίας ἀνακαλύψεις εἶναι κι ἐκείνη τοῦ αὐτοφυοῦς ἀπολιθωμένου φοινικόδασους στὸ Σίγρι, ἀφοῦ δίνει σημαντικὰ στοιχεῖα γιὰ τὶς παλαιοκλιματικὲς συνθῆκες ἐκείνης τῆς ἐποχῆς. Πάντως οἱ μέχρι σήμερα μελέτες στὴ σύνθεση τῆς ἀπολιθωμένης χλωρίδας δείχνουν, ὅτι τὸ Ἀπολιθωμένο Δάσος τῆς Λέσβου ἀναπτύχθηκε σὲ ὑποτροπικὸ κλίμα, τὸ ὁποῖο μεταβαλλόταν ἀπότομα σὲ ἡπειρωτικὸ θερμό, μὲ χαρακτηρὰ ὑποτροπικῆς ζώνης τῆς Νοτιοανατολικῆς Ἀσίας ἢ τῆς Ἀμερικῆς.

Μὲ τὴν ἀνακάλυψη τῶν ὁστῶν τοῦ Δεινοθήριου φαίνεται, ὅτι μία πλούσια πανίδα πλαισίωνε τὴν διοικητικότητα τοῦ δάσους. Ἀπὸ τὴν πλευρὰ τοῦ Μουσείου Φυσικῆς Ἱστορίας Σιγρίου ἡ ἐπιστημονικὴ ἔρευνα θὰ προχωρήσῃ πρὸς τὸν ἐντοπισμὸ καὶ ἄλλων ζωικῶν ἀπολιθωμάτων, βάσει τῶν ὁποίων θὰ προσδιοριστῇ πλήρως ἡ πανίδα τῆς περιοχῆς.

Μεσοπρόθεσμος στόχος εἶναι ἡ ὑλοποίηση συστηματικῶν ἀνασκαφῶν, ὥστε νὰ ἀποκαλυφθῇ τὸ μεγάλο πλῆθος τῶν ἀπολιθωμένων κορμῶν καὶ ἡ ἐπακόλουθη συντήρησή τους, ὥστε νὰ προφυλαχθοῦν ἀπὸ τὶς φυσικοχημικὲς διεργασίες ἀποσάθρωσης καὶ νὰ διατηρηθοῦν σὲ καλὴ κατάσταση.

Ο ΑΛΛΟΣ ΛΟΓΟΣ

Συκοπαραγωγοί

Τς, τς, τς! Τί μαύρη λύσσα έχει πιάσει τούς σύγχρονους σκηνοθέτες να κάνουν, σώνει και ντέ, ταινία την ζωή του Μεγαλέξαντρου; Ξέρετε τώρα! Έκείνες τīs Χολυγουντιανές υπερπαραγωγές, στίς όποιες ή ιστορική αλήθεια μοιάζει με την Προκρούστεια κλί-

νη: 'Εδῶ δὲν μᾶς θγαίνει, κόψ' το· ἐκεῖ πουλάει, τράδηξέ το.

Τσίμπησε πάραυτα ἕκαστος ἐξ αὐτῶν ἀπὸ μία βιογραφία τοῦ γιοῦ τοῦ Φιλίππου καὶ ἀφοῦ τὴν μελέτησαν ἐμβριθῶς, ἄρχισαν νὰ προδαίνουν σὲ δηλώσεις: «Γιὰ μένα ὁ Ἀλέξανδρος», δήλωσε ὁ πρῶτος, «εἶναι ἓνας κοινὸς σφαγέας τῶν λαῶν καὶ τίποτε ἄλλο». Δήλωση, πὺν ἐχαιρέτησαν διὰ τοῦ τύπου οἱ γνωστοὶ προοδευτικοὶ ἐγχώριοι διανοούμενοι καὶ πανεπιστημιακοί, ἀναρτήσαντες ἐν τῷ ἅμα καὶ σχετικὸν πανὼ στὰ Προπύλαια τοῦ Πανεπιστημίου.

«Πρίτς», ἀντέτεινεν ὁ δεῦτερος. «Καλὲ δὲν τὸ βλέπετε, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἦταν ἀδελφὴ τοῦ κερατᾶ. Δηλαδή δικός μας... Θὰ ρίξω δέκα ἑκατομμύρια μέτρα φιλμ σὲ ὄργια. Κι ὅσο γιὰ τούς πολέμους του αὐτοὺς ποιὸς τούς μετρᾶ, χρυσὸ μου!». Καὶ αὐτὴ ἡ κουδέντα ἐχαιρετίσθη διὰ τοῦ τύπου ἀπὸ τὴν Ἐνωσιν Συκοπαραγωγῶν Ἑλλάδος, καὶ ἄνθρωποι τοῦ πνεύματος καὶ τῆς τέχνης ὠργάνωσαν ἐπὶ τούτου εἰδικὴ βραδυνὰ στὸ Μέγαρο Μουσικῆς Ἀθηνῶν.

Ὁ τρίτος ἦταν πιὸ λακωνικὸς: «Θέλω μιὰ φτηνὴ παραγωγή», φέρεται δηλώσας. Ἡ πιὸ ἀπλᾶ: «Μάγκες, δὲν ὑπάρχουν ὁδοὶ. Ρίξτε τα, καὶ γὼ σᾶς κάνω ὅ,τιδήποτε. Μέχρι καὶ νὰ σᾶς ἐρμηνεύσω τὰ κείμενα τοῦ κ. Βέλτσου». Δήλωση, πὺν ἐχαιρέτίσθη ὑπὸ μόνον τοῦ κ. Βέλτσου, ὁ ὁποῖος ἐναγωνίως προσπαθεῖ νὰ ἐννοήσῃ τί ἔχει γράψει τόσα χρόνια.

Καὶ ἐνῶ αὐτὰ συμβαίνουν εἰς τὴν ἀντιπέραν ὄχθη τοῦ Ἀτλαντικοῦ, αἱ ἡμέτεραι Φιλιππινέζαι τοῦ Ἀμερικανικοῦ Πολιτισμοῦ, διὰ στόματος Εὐαγγέλου Βενιζέλου ἐψέλλιζαν κάτι τέτοιο: «Ἡ Ἑλλάδα δὲν μπορεῖ νὰ κἀνὴ κατευθυνόμενον κινηματογράφο» ἐννοώντας, ὅτι δὲν μπορεῖ μὲ ἀνάλογο ἱστορικὸ φιλμ νὰ ὑπερασπιστῇ τὴν ἀλήθεια γιὰ τὸν Ἀλέξανδρο. Βεβαίως, βεβαίως! Ἀφοῦ οἱ ἐπιχορηγήσεις τοῦ Ἑλληνικοῦ Κέντρου Κινηματογράφου διατίθενται, γιὰ νὰ γυρίζουν τīs ταινίες τους ὠρισμένοι (προσοχή: ὄχι ὅλοι) ἀτάλαντοι καὶ «πυροβολημένοι». Ταινίες, πὺν δὲν τīs βλέπουν οὔτε οἱ συγγενεῖς τους μὲ δωρεὰν πρόσκληση καὶ δῶρο μιὰ βραδυνὰ στὸ στριπτηζάδικο «Ἀνατολή», γιὰ νὰ ξανάρθουν στὰ ἴσα τους.

Γιῶργος Πετρόπουλος

ΟΙ ΑΠΕΙΛΕΣ ΚΑΙ ΟΙ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΣΤΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ ΝΕΑ «ΤΕΧΝΙΚΗ» ΤΟΥ ΣΚΟΤΑΔΙΣΜΟΥ

Ἡ καθηγήτρια Μ. Τζάνη ἀποκαλύπτει
τὴν ὀργανωμένη ἐπίθεση τῶν θεοκρατῶν

Ἡ ἑκτενὴς ἀντίδραση στὴν προδηλούμενη ἡττα εἶναι ἡ καταφυγὴ στὶς ὕδρεις καὶ στὴ συγκοφάντηση τοῦ ἀντιπάλου. Τὸ μαρτυρεῖ ἡ ζωὴ καὶ τὸ δεδαιώνει ἡ Ἱστορία. Σ' αὐτὴ τὴ συμπεριφορὰ, ὡς φαίνεται, καταφεύγουν τελευταῖα οἱ ἐκφραστὲς τῆς βαρέως νοσούσας ρωμοσύνης ἔναντι ἐκείνων τῶν λίγων, μὰ φλογερῶν Ἑλλήνων, ποὺ ἀποκαλύπτουν τὰ σαθρά τῆς βάθρα, κάτω ἀπ' τὰ ὁποῖα εἶναι θαμμένη ἡ Ἑλλάδα καὶ ὁ Πολιτισμός της. Ἡ Μαρία Τζάνη ἀνήκει σ' ἐκείνους ποὺ ἀγωνίζονται ὁλόψυχα γιὰ τὴν ἐπανελληνίση τοῦ τόπου, σ' ἐκείνους ποὺ οὐδέποτε ἐδίστασαν νὰ μιλήσουν τὴ γλῶσσα τῆς ἀλήθειας· καὶ ἀντιπαρῆλθε μὲ γενναιότητα τὶς ἐπιθέσεις καὶ τὶς διώξεις, ποὺ κατὰ καιροὺς δέχθηκε ἀπ' τὸ δογματικὸ κατεστημένο. Αὐτὴ τὴ στιγμή ἐπιχειρεῖται καὶ πάλι ἡ ἐξουδετέρωσή της διὰ τῶν ὕδρεων καὶ τῆς παρέμβας στὸ προσωπικὸ - οἰκογενειακὸ της περιβάλλον. Στὴ συνέντευξη ποὺ ἀκολουθεῖ, ἡ Μαρία Τζάνη ἀποκαλύπτει τὶς ἱταμὲς αὐτὲς προκλήσεις. Καὶ ὡς ἀπάντηση πρὸς αὐτὲς ἐρχεται ὁ πύρινος λόγος της.

Ἡ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΤΗΣ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑΣ Μ. ΤΖΑΝΗ

ΣΥΝΤ: Κυρία Τζάνη, ἔχετε κατὰ καιροὺς δεχθῇ πολλὲς ἐπιθέσεις ἀπὸ στελέχη τῆς ἐπίσημης Ἐκκλησίας, διότι προφανῶς ὁ λόγος σας ἐνοχλεῖ ἰδιαίτερα. Τελευταῖα μάλιστα μὲ διάφορες «μεθοδεύσεις» ἐπιχειροῦν νὰ πλήξουν τὴν προσωπικότητά σας...

ΜΑΡΙΑ ΤΖΑΝΗ: ...Ὅλοι αὐτοί, οἱ ὁποῖοι κράτησαν τὸν Ἑλληνισμό, τὴν Ἑλληνικὴ Γνώση τρεῖς - κατάρτα, ὅπως καὶ τοὺς ἀσχολούμενους μ' αὐτά, γιὰ περισσότερα ἀπὸ χίλια χρόνια, φαίνεται πῶς τώρα νοιώθουν περισσότερο ἀνασφαλεῖς· ἀρχίζουν νὰ καταλαβαίνουν, πῶς ἡ ἐξουσία ποὺ εἶχαν ἔναντι τοῦ λαοῦ κλονίζεται, τοῦ λαοῦ ποὺ τὸν ποδηγετοῦν μὲ τὸν «Φόδον Κυρίου». Διότι ἡ ἔρευνα πλέον προχωρεῖ καὶ ἀποδεικνύει τὸ μεγάλο σφάλμα ποὺ ἔκαναν – ἐπιτρέψτε μου νὰ τὸ χαρακτηρίσω ἐγκλημα σὲ βάρος τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ ἐναντίον τῆς Ἀνθρωπότητας, ἀφοῦ ἡ καταστροφὴ τῆς Ἑλληνικῆς Γνώσης ἀφορᾷ σ' ὅλη τὴν ἀνθρώπινη κοινωνία. Καὶ ἀντὶ νὰ παραδεχθοῦν τὸ ἐγκλημα καὶ νὰ προσπαθήσουν νὰ τὸ δικαιολογήσουν, καταφεύγουν σὲ αὐτὲς τὶς προσωπικὲς ἐπιθέσεις. Ὅμως ἕνας ἄνθρωπος, ποὺ προσπαθεῖ νὰ ζήσει σύμφωνα μὲ τὰ ὅσα πρεσβεύει, εἶναι ἄτρωτος ἀπ' τὰ δικά τους πυρὰ, ἀπ' τὴ δική τους λάσπη. Γι' αὐτὸ καὶ εἶναι ἀνίκανοι νὰ μὲ πλήξουν.

ΣΥΝΤ: Τὸν ἀρχιμανδρίτη Κύριλλο Κωστόπουλο τὸν γνωρίζετε, πρὶν σᾶς στείλῃ αὐτὴν τὴν ἐπιστολή;

Μ. ΤΖ.: Ὁχι.

“Ενας ιερωμένος «πού καταφεύγει στη λάσπη»

ΣΥΝΤ: *Κι ὁμως ἐγνωμάτευσε περὶ τῆς ψυχικῆς υἡείας σας, ἀφοῦ σᾶς χαρακτηρίζει ὡς «ψυχικὰ ἀσθενή»!*

Μ. ΤΖ.: Εἶναι αὐτὸ πὺν σᾶς εἶπα πρίν. Νοιώθουν νὰ φεύγῃ τὸ ἔδαφος κάτω ἀπ’ τὰ πόδια τους. Ὁ κύριος αὐτὸς μὴ μπορώντας νὰ κρατήσῃ ρεβόλδερ ἢ νὰ μὲ ρίξῃ στὴν πυρά, ὅπως θᾶκανε κάποιες ἄλλες ἐποχές, καταφεύγει στὴ λάσπη. Τί μπορεῖ λοιπὸν νὰ πῇ; “Οτι εἶμαι ψυχασθενής! Καὶ νὰ ἐπιδοθῇ σ’ αὐτὸ πὺν ὀνομάζω σὲ ἓνα σύγγραμμά μου «δολοφονία χαρακτηρὸς». Εἶναι ἐκ προθέσεως δολοφόνος ψυχῶν, εἴτε τὸ ξέρεῖ εἴτε ὄχι.

“Ὅμως εἶναι καὶ κάτι ἄλλο. Εἶναι παράνομος καὶ ὅσον ἀφορᾷ στὸ Σύνταγμα, τὰ ἀνθρώπινα πολιτικά ἀλλὰ καὶ ἀστικά μου δικαιώματα. Καὶ εἶναι στὴ διακριτικὴ μου εὐχέρεια νὰ τὸν καταστήσω ὑπόδικο. Δὲν θὰ τὸ κάνω ὁμως. Διότι δὲν εἶναι τίποτα παραπάνω ἀπὸ μιὰ θλιβερὴ φιγούρα.

ΣΥΝΤ: *Λαμβάνετε, φαντάζομαι, κι ἄλλα παρόμοια γράμματα;*

Μ. ΤΖ.: Πάρα πολλά, τὰ ὁποῖα δὲν δημοσιοποιῶ, διότι ὑπογράφονται ψευδωνύμως. Σὲ κάποιον ἀπ’ αὐτὰ τὰ κείμενα κάποιον στήνουν ἓνα δικαστήριον, ἓνα «ἐιρουργεῖο» ὅπως τὸ λένε, καὶ φέροντες ὀνόματα ἀγίων, ἀρρένων καὶ θηλέων, συζητοῦν γιὰ μένα. Ξεκινοῦν δηθὲν μὲ καλοσύνη γιὰ τὸ «ἀνθρώπινο πλάσμα» Μαρία Τζάνη καὶ καταλήγουν στὸ ὅτι δὲν μποροῦν νὰ σκεφθοῦν κἄν τί μὲ περιμένει στὴν μετέπειτα ζωὴ μου: Θὰ καίγωμαι στὴν Κόλαση!

«Ἀσκοῦν τρομακτικὴ πίεση στὴ μητέρα μου»

ΣΥΝΤ: *Μοῦ εἶπατε καὶ κάποιον ἄλλο περιστατικό, πὺν σχετίζεται μὲ τὴ μητέρα σας.*

Μ. ΤΖ.: Αὐτὸ μὲ ἐνώχλησε. Μιά κυρία, ὀνόματι Οὐρανία Λανάρα, καθηγήτρια μου μάλαστα στὸ ὀκτατάξιον Γυμνάσιον Ἀργινοῦ καὶ ἀνήκουσα στὴν ὀμάδα τοῦ «Σωτήρος», πῆρε στὸ τηλέφωνο τὴ μητέρα μου, μία γυναῖκα ἡλικιωμένη καὶ βρισκόμενη σὲ φαρμακευτικὴ ἀγωγή, τὴν ὁποία ἔφερε σὲ τέτοια ψυχολογικὴ κατάσταση, πὺν παρὰ λίγο νὰ τὴ χάσω.

ΣΥΝΤ: *Τί ἀκριβῶς τῆς εἶπε; Φαντάζομαι γιὰ σᾶς...*

Μ. ΤΖ.: Δὲν μοῦ εἶπε ἡ μητέρα μου λεπτομέρειες. Γενικά ὅτι δὲν θὰ λυῶνω στὸν τάφο, ὅτι θὰ καίγωμαι στὴν κόλαση καὶ τὰ τοιαῦτα...

“Ὅταν λένε σὲ μιὰ μητέρα τέτοια πράγματα ἢ ἄλλες φορὲς δάξουν γυναῖκες τοῦ Κατηχητικοῦ Ἐνηλίκων νὰ ἀσκοῦν αὐτὴ τὴν τρομακτικὴ πίεση στὴ μητέρα μου, καταλαβαίνετε ὅτι, ἂν μὴ τι ἄλλο, εἶναι ἐχθροὶ τοῦ ἀνθρώπου αὐτοὶ πὺν τὰ πράττουν αὐτὰ.

Περὶ ἀφορισμοῦ καὶ Ἀνδρέα Λασκαράτου

ΣΥΝΤ: *Ὁ ἀφορισμὸς περνᾷ καμμιὰ φορὰ ἀπ’ τὸ μυαλό σας;*

Μ. ΤΖ.: Δὲν μὲ ἀπασχολεῖ, γιὰτὶ δὲν σημαίνει τίποτε γιὰ μένα. “Ἄς κάνουν ὅ,τι θέλουν· εἶναι ἀνίκανοι νὰ μὲ πλήξουν. Τὸ πολὺ νὰ μὲ ἐνοχλοῦν ὅπως οἱ μυῖγες. “Ἄλλωστε ἀφώρισαν τὸ Βενιζέλο, καὶ ἔμεινε στὴ συνείδηση τοῦ λαοῦ ὡς ἐθνάρχης. Ἀφώρισαν τὸν Ροῖδη, ὁμως ὅλοι σήμερα ἀναγνωρίζουν τὴν ἐγκυρότητα τοῦ λόγου του καὶ τὴ μεγαλοσύνη τῆς κριτικῆς του. Ἀφώρισαν τὸν Λασκαράτο, κι ἀναγκάσθηκαν νὰ πάρουν πίσω τὸν ἀφορισμό τους· πρᾶγμα πὺν δὲν ἐμπόδισε τὸν ποιητὴ, νὰ τοὺς σατυρίσῃ καὶ πάλι μὲ τὰ λόγια: «Ἐσεῖς πὺν ξέρετε τὴ συνταγή, νὰ σᾶς στείλω τὰ παπούτσια μου νὰ τὰ κάνετε ἄλκωτα»

Ἐγὼ ἔχω νὰ τοὺς ἀπαντήσω αὐτὸ πὺν δάξει ὁ Καζαντζάκης, αὐτὸς ὁ μέγας στὸ παγκόσμιο στερέωμα διανοητῆς, στὸ στόμα τοῦ ἥρωά του: «*Ἄμα ἐγὼ πεθάνω, θὰ ἔχω νὰ μὲ συνοδεύουν ψυχὲς ἀνθρώπων πὺν θὰ ἔχουν νὰ ποῦν ὅτι τοὺς χάρισα ἓνα χαμόγελο. Ἐνῶ αὐτοὶ θὰ ἀκολουθοῦνται ἀπὸ δύο σωροὺς ἀπὸ ἀκαθαρσίες. Ὁ ἓνας θὰ ἔχη ὅσα ἔφαγαν κι ὁ ἄλλος τὰ ὅσα ἔθγαλαν*».

ΣΥΝΤ: Πιστεύετε πὼς τέτοιες «μεθοδεύσεις» θὰ ἐνταθοῦν στὸ ἄμεσο μέλλον;

Μ. ΤΖ.: Νομίζω πὼς ὁ λαὸς μας ἔχει μὲ τὴ σοφία του προσδιορίζει αὐτὴ τὴν κατάσταση. Λέει, πὼς «*πρὶν τὴν ἀνατολὴ εἶναι τὸ πιὸ βαθὺ σκοτάδι*». Ἔτσι καὶ πρὶν τὴ γενικὴ ἔξοδο εἶναι ἡ μεγαλύτερη ἐνταση. Νὰ σὰς πῶ, τοὺς λυπᾶμαι· δὲν ἔχω τίποτα κακὸ στὴν ψυχὴ μου γι' αὐτούς, παρὰ μόνο ἐνόχληση, ὅταν πλήττουν ἐξ αἰτίας μου δικούς μου ἀνθρώπους. Τοὺς λυπᾶμαι, γιατί εἶναι ἤδη χαμένο τὸ παιχνίδι γι' αὐτούς.

Ἄν ἐξαίρεσουμε κάποιες φωτεινὲς μορφὲς τοῦ κλήρου, πὺν σὲ χαλεποὺς καιροὺς τίμησαν τὸ γένος μὲ τοὺς ἀγῶνες τους, τί ἄλλο προσέφεραν σ' αὐτὸν τὸν τόπο; Ἀντίθετα ἔχουν διαπράξει πολλὰ ἐγκλήματα ἀπέναντι στὸ ἔθνος τῶν Ἑλλήνων καὶ σ' ὁλόκληρὴ τὴν ἀνθρωπότητα. Ἐξαιτίας τους στέρηθήκαμε γιὰ περισσότερα ἀπὸ 1.000 χρόνια τὴν ὀνομασίαν «Ἕλληνες»· μείναμε γιὰ τετρακόσια χρόνια σκλαβωμένοι· καὶ αὐτοὶ κατὰ τὰ χρόνια τῆς ἐθνεγεροσύνης ἀφώρυσαν τὴν ἐπανάσταση. Ἀκόμα καὶ σήμερον ρωμοὺς μᾶς ἀνεβάζουν, ρωμοὺς μᾶς κατεβάζουν καὶ μάλιστα ἔχουν καὶ «site» στὸ Ἴντερνετ, ὅπου προπαγανδίζουν τὴ ρωμοσύνη. Τέτοια προδοκάτσια.

Καὶ νὰ σὰς πῶ καὶ τοῦτο. Ἄν ὁ ἐλληνικὸς λαὸς θέλει νὰ ἔχη μίαν ἰδεατὴ μορφή, πὺν νὰ τὴν ὀνομάξῃ «Ἰησοῦ Χριστό», ὁ ὁποῖος νὰ ἔχη ἀγαθὲς προθέσεις γιὰ τοὺς ἀνθρώπους καὶ νὰ διδάσκῃ τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ἀλληλοδοθήναι, ἅς τὸν ἔχη. Ἀπὸ τὴ στιγμή ὅμως πὺν ἀπειλεῖ, πὺν ἀφορίζει, πὺν ἐξοβελίζει, πὺν κατακερματίζει τὴν ἀνθρώπινη προσωπικότητα, ἐκφοβίζοντάς τὴν μὲ «τὸ πῦρ τὸ ἐξώτερον», ὅλο αὐτὸ τὸ σύστημα πὺν ἐφεύραν, ἐμεῖς δὲν θὰ τὸ ἀνεχθοῦμε.

Οἱ σπασμωδικὲς ἐπιθέσεις τοῦ Δογματισμοῦ

ΣΥΝΤ: Σὲ μίαν ἐποχὴ τοῦ Λόγου καὶ τῆς Γνώσεως ὅπως ἡ σημερινή, πιστεύετε ὅτι τὰ ἰουδαϊογενῆ δόγματα περνοῦν δύσκολες στιγμές;

Μ. ΤΖ.: Ἔτσι ἀκριβῶς εἶναι. Καὶ οἱ ἐπιθέσεις αὐτὲς πὺν ἐξαπολύουν, ἀποτελοῦν τὸ ὕψιστο δεῖγμα ἀδυναμίας τους. Μία ματιὰ στὸν Διαδικτυακὸ τόπο www.romanity.org ἀρκεῖ, γιὰ νὰ καταλάβῃ κανεὶς σὲ ποιοὺ κωμικὸ βαθμὸ διαστρέβλωσης τῆς Ἱστορίας ἔχουν καταντήσῃ τὴν ἱστορικὴ ἀλήθειαν, τὸ τί πραγματικὰ συνέβη. Ἐχουμε μέσῳ τοῦ T.L.G., τοῦ Θησαυροῦ τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας, ὅλα τὰ κείμενα πὺν ἀφορίζουν τὴν Ἑλλάδα. Τρεῖς φορές ἀφωρισμένος ὁ Ἑλληνικὸς Πολιτισμὸς, ἡ Γνώση καὶ ἡ Παιδεία του. Ἐπειτα ὁ Ἰουδαιοχριστιανισμὸς ἔρχεται σὲ ἀντίθεση μὲ τὸ Λόγον. Δὲν μποροῦν νὰ μοῦ λένε ὅτι ἔτσι μὲ κατασκεύασε ὁ θεός. Τότε, ἂν εἶναι ἔτσι, πὺν εἶναι ἡ δική μου εὐθύνη; Ἄρα εἶμαι ἓνα ἄβουλο πλάσμα, ἓνα πιόνι σὲ μίαν σκακιέρα ἐνὸς πὺν δὲν γνωρίζω, καὶ τὴν μίαν μὲ θέλει ἔτσι καὶ τὴν ἄλλην ἄλλιως. Ἀλλὰ γιὰ σκεφθῆτε, ἀπὸ τὴν μίαν μᾶς θέλουν ἄβουλα ὄντα κι ἀπὸ τὴν ἄλλην μᾶς λένε ὅτι ὁ ἀνθρώπος, εἶναι ἡ «κορωνὴς τῆς δημιουργίας»· καὶ μπροστὰ του ὁ φόβος, ὁ φόβος τῆς Κολάσεως.

Αὐτὸς ὁ παραλογισμὸς δὲν εἶναι ἄμοιρος τῶν ψυχοπαθολογικῶν καταστάσεων, πὺν ἀντιμετωπίζουν οἱ πιστοὶ αὐτῶν τῶν θρησκειῶν. Γι' αὐτὸ οἱ ψυχικὲς ἀσθένειες ἀνθοῦν στὰ ποιμνία τοῦ Γιαχβέ.

Αφορὰ ἀπὸ κυρία Τζάνη, ἔχετε ἀνάγκη ἡντησιν πρὸς
ἡμετέρας ψυχολογικὰς ἐπισκευὰς.

Χαίρει με εὐπρόσμενη δεχθεὶς νὰ εἶ παραπομπὴ
ἐκ τῶν ἡντησιν πρὸς καὶ δεξιὰ, ἀπὸ ἀρχῆς ἐπι-
δοῦ νὰ θεραπευθεῖτε καὶ ὥστε νὰ ἀποδεχθεῖτε μετὰ
καὶ μετὰ ἀναγκαῖα εἶναι ἀπομαρτυροῦν ἀλλήλους.

Ἐπειδὴ ὁ Πανδρὸς θέλει καὶ νὰ εἶ βοηθ-
οῦν καὶ νὰ εἶ βοηθός.

Με ἀγάπην Χρὶς
2003.

ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗΣ
ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ
ΙΕΡΟΚΗΡΥΞ, Ι.Μ. ΠΑΤΡΩΝ
ΑΣΗΜ ΦΩΤΗΛΑ 14-16 - Τ.Κ. 262 24
ΠΑΤΡΑ

Φωτοτυπία τῆς ἐπιστολῆς τοῦ ἀρχιμανδριτοῦ κ. Κυρίλλου Κωστόπουλου, ὁργανι-
κοῦ ἱεροκήρυκα τῆς Μητροπόλεως Πατρῶν, πρὸς τὴν καθηγήτρια τοῦ Πανεπι-
στημίου Ἀθηνῶν Μαρία Τζάνη. Ὁ ἐν λόγῳ ἀνώτερος κληρικός κάνει ... ψυχιατρικὴ
διάγνωση γιὰ τὴν καθηγήτρια καὶ καθορίζει καὶ τὴ ...θεραπεία τῆς διὰ τῆς ἐξ
«Ἀποκαλύψεως Ἀλήθειας»...

«Νοιώθω εὐγνωμοσύνη γιὰ μιὰ πατρίδα ἑλληνική»

ΣΥΝΤ: Ἡ στάση αὐτὴ ποὺ κρατᾶτε, κ. Τζάνη, πηγάζει ἀπὸ μέσα σας, ἢ προκύπτει ἀπὸ τὴν πεποίθηση ὅτι αὐτὲς τὶς ἀρχὲς ἔχετε ὡς κοινωνικὸ χρέος νὰ προβάλλετε; Καὶ ἀκόμη: μπροστὰ στὸν πόλεμον αὐτὸν ποὺ δέχεσθε, ὑπάρχουν στιγμὲς ποὺ ἀποθαρρύνεσθε;

Μ. ΤΖ.: Ἐχω τὴν ἐντύπωση ὅτι κάθε ἄνθρωπος, ὅταν φτάσῃ σὲ κάποιο ἐπίπεδο αὐτογνωσίας –ἐγὼ δὲν μπορῶ νὰ πῶ ὅτι πατάω ἀκόμη στέρεα– συνειδητοποιεῖ πῶς συνυπάρχει – καὶ δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι ἄλλιως. Αὐτὴ λοιπὸν ἡ συνείδηση εἶμαι μέρος τῆς οὐσίας ἐνὸς κόσμου, ἐνὸς οἰκοσυστήματος, μὲ κάνει νὰ νοιώθω τεράστια εὐθύνη καὶ πρὸς αὐτὸ καὶ πρὸς τὶς νέες γενιὲς ποὺ θὰ ῥθουν. Ὅπως νοιώθω καὶ εὐγνωμοσύνη γιὰ μιὰ πατρίδα ἑλληνική, ποὺ μὲ τὸ αἷμα τους κάποιοι μοῦ τὴν παρέδωσαν ἐλεύθερη, ἐπιτρέποντάς μου νὰ ζήσω καὶ νὰ δραστηριοποιηθῶ, ὅπως μπορῶ, μέσα στὰ πλαίσιά της. Ἔτσι ἔχω κι ἐγὼ εὐθύνη γιὰ τὶς νέες γενιὲς ἀνθρώπων ποὺ ἔρχονται. Καὶ δὲν τὸ νοιώθω αὐτὸ ὡς χρέος ἢ ὡς δάρος. Τὸ νοιώθω σὰν μιὰ δύναμη, ποῦ, ὅταν ἡ ἀνθρώπινη κούραση, τὸ συγκεκριμένο περιβάλλον μὲ τὰ ὑλικά καὶ διανοητικὰ σκονιπίδια του μὲ βαρύνουν, αὐτὴ ἡ ἐπίγνωση εἶναι οἱ ἀλτήρες, ἡ πνευματικὴ καὶ διανοητικὴ μου· «ἄνωση». Καὶ ὅταν σκέφτομαι ὅτι κι ἐγὼ πρέπει νὰ δάλω ἓνα λιθαράκι, νὰ διατηρήσω τὴν ὑπερηφάνεια στὸν ἄνθρωπο καὶ νὰ στηρίξω αὐτὴν τὴν πατρίδα, τὴν ἑλληνική, τότε πιστέψτε με, νοιώθω ἐρωτευμένη μὲ τὴ ζωὴ καὶ τὶς πανανθρώπινες ἀξίες.

ΣΥΝΤ: Λένε μερικοί, κυρία Τζάνη, πὼς εἶναι ἀδύνατο οἱ πολλοὶ ἄνθρωποι νὰ ἀναπτύξουν αὐτογνωσία, νὰ σταθοῦν σὲ δικές τους ἀρχές. Γι' αὐτὸ καὶ προτείνουν νὰ τοὺς ἀφήσουμε στὴν ἡσυχία τους, διότι εἶναι καλύτερα νὰ ἔχουν αὐτὴ τὴν ἐπιβεβλημένη ἀπ' τὶς θρησκείες καὶ ὄντως τρωτὴ συνείδηση, ἀπὸ τὸ νὰ μὴν ἔχουν τίποτα.

Μ. ΤΖ.: Τί θὰ κάνουν οἱ ἄνθρωποι, ὅταν ἀπαλλαγοῦν ἀπὸ αὐτὸν τὸν μεταφυσικὸ ζυγὸ; Θὰ γίνουν ἄνθρωποι. Γιατί, ξέρετε, γεννιόμαστε ἐν δυνάμει ἄνθρωποι. Θὰ ἀνακαλύπτουν ἐλεύθερα ἀξίες καὶ θὰ τὶς ὑπηρετοῦν. Ὑπὸ τὴν ἔννοια αὐτὴ θὰ γίνουν πιὸ συνειδητοί. Θὰ ἀπαλλαγοῦν ἀπ' τὸ παράλογο. Δὲν θὰ ἐπιτρέπουν τὴν ἐκμετάλλευση μεταξὺ ἀνθρώπων, θὰ ἀγαπήσουν τὴ φύση. Θὰ ὑπερασπίζονται τὸ δίκαιο, θὰ ψάχνουν τὴν ἀλήθεια στὰ πράγματα, θὰ γίνουν οἱ ἴδιοι πιὸ δίκαιοι. Καὶ βεβαίως θὰ γίνουν πιὸ δυνατοί. Κανένας θεὸς, κανένας πλοῦτος καὶ καμμιά πολιτικὴ ἐξουσία δὲν εἶναι στὸ διηνεκὲς αὐθεντικὲς δυνάμεις.

Ἡ αὐθεντικὴ δύναμη εἶναι ἡ γνώση. Ἀλλὰ μιὰ γνώση ποὺ ἀπορρέει ἀπ' τὴν ἀνάγκη τῆς ἐπιβίωσης, γι' αὐτὸ δὲν εἶναι ἐνάντια στὸν ἄνθρωπο καὶ τὴ φύση. Ὅσοι κατακοῦν τὴ Γνώση ἔχουν ἀντίληψη τῆς πρέπουσας ἀξίας, τῆς ἀξιοπρέπειας –καὶ αὐτὸ δὲν τὸ θέλει καμμιά ἐξουσία. Δὲν τὸ θέλουν οἱ θρησκείες, διότι τσακίζοντας τὴν ἀνθρώπινη ἀξιοπρέπεια καὶ εἰσάγοντας τὸ φόβο στὶς ψυχὰς ἐπιδιώκουν· οὔτε οἱ πολιτικὲς ἐξουσίες, διότι ἔτσι μποροῦν νὰ κάνουν πράξη τὸ «διαίρει καὶ βασίλευε», παραδίδοντας τοὺς ἀνθρώπους στὴν ἐκμετάλλευση τῶν ἰσχυρῶν.

Τί θὰ πάθουν οἱ ἄνθρωποι; Θὰ «μάθουν πῶς νὰ μαθαίνουν καὶ νὰ κατανοοῦν». Νὰ γίνονται ἔτσι πραγματικοὶ ἄνθρωποι. Στὴν Ἀρχαία Ἑλλάδα ἔλεγαν: «ὡς χαρίεν ἔστ' ἄνθρωπος, ἂν ἄνθρωπος ᾗ» (Μένανδρος).

Παν. Α. Κουβαλάκης

ΑΙΣΙΜΑ ΚΑΙ ΑΔΗΡΙΤΑ

Αίμοδόρα ευσέβεια

Σήμερα ή ανθρωπότητα παραπαίει σὲ ὕλιστικά τέλματα· καὶ ἐνῶ οἱ ἀμαθέστατοι ἐξουσιαστές μας ὑπόσχονται ἐπίγειους παραδείσους, θυθίζουν τὴν ἀνθρωπότητα ὅλο καὶ περισσότερο στὰ ἀδιέξοδα καὶ στὴν ἀπελπισία... Καὶ ἡ αἰτία εἶναι, ὅτι ἔχουμε ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ τὸ Λόγο. «Τοῦ κάκου ζητοῦν νὰ ἐξαγνισθοῦν, τὴ στιγμή ποῦ ἐξακολουθοῦν νὰ μολύνονται μὲ αἷμα, σὰν τὸν ἄνθρωπο ποῦ θὰ ἤθελε, δουτηγμένος στὴ λάσπη, νὰ ξεπλυθῇ μὲ λάσπη. Ἄν κανένας τὸν ἔβλεπε νὰ κάνῃ ἔτσι, θὰ τὸν νόμιζε τρελλό. Καὶ κάνουν προσευχές σὲ τοῦτα ἐδῶ τὰ ἀγάλματα σὰν τὸν ἄνθρωπο ποῦ λέει φλυαρίες σὲ πέτρινα κτίσματα, ἀφοῦ δὲν ξέρεי τίποτα γιὰ τοὺς θεοὺς καὶ γιὰ τοὺς ἥρωες». Αὐτὰ θαρρεῖς ὅτι τὰ εἶπε ὁ Ἡράκλειτος γιὰ τὴν ἐποχὴ μας. Εἶδαμε τοὺς Μπoύς, Κλίντον, Σαρόν, Κίσσινγκερ, Ἐτζεδὶτ καὶ ἄλλους νὰ προσεύχονται στὸ Θεό, ἐνῶ εἶναι δουτηγμένοι στὸ αἷμα (Βιετνάμ, Κύπρος, Ἰράκ, Ἀφγανιστάν, Γιουγκοσλαβία, Παλαιστίνη κ.ἄ.). Καὶ ἀντὶ νὰ μετανοήσουν, αὐτοὶ θέλουν νὰ μᾶς πείσουν ὅτι ἔχουν καὶ τὸ Θεό μαζί τους, ἄρα εἶναι καὶ θεάρεστοι ἐκτὸς ἀπὸ δημοφιλεῖς, μὲ τὰ τεχνάσματα ποῦ μετέρχονται καὶ κερδίζουν τὶς ἐκλογές. Ἀντὶ λοιπὸν νὰ ξεπλυθοῦν μὲ αὐτοκριτικὴ καὶ μετάνοια, δοντιοῦνται καὶ πάλι στὸ αἷμα ἀθῶων, γιὰ νὰ ξεπλύνουν τὰ παλιά τους αἵματα μὲ νέο αἷμα. Καὶ οἱ συνένοχοι ἱεράρχες (πάπας τῆς Ρώμης, ραββῖνοι, πατριάρχες, ἱμάμηδες) τοὺς δίνουν εὐκολὰ συγχωροχάρτια, ἀρκεῖ νὰ πέσῃ τὸ χρυσίον.

Πῶς θὰ ἀπαλλαγῇ ὁ κόσμος ἀπὸ τὴ διεθνὴ ἐξουσία, ποῦ ἐν εἵδει πελώριας ἀράχνης ἔχει ἐπικαθίσει στὴν ἀνθρωπότητα καὶ τὴν καταστρέφει; Μόνον μὲ διαφορετικὴ σκέψη καὶ αὐτογνωσία. Μὲ τὴν ἐλληνικὴ πρόταση.

Ὑποστράτηγος Κ.Χ.Κ

Δῆμος Shalam

«Ἡ ὀνομασία Σαλαμὶς προέρχεται ἀπὸ τὸ φοινικικὸ Σαλάμ (Shalam), ποῦ σημαίνει εἰρήνη καὶ γαλήνη καὶ μὲ αὐτὸ τὸ ὄνομα ἀναφέρεται στὸν Ὅμηρο.» Αὐτὰ τὰ ἐντυπωσιακὰ ἱστορικὰ στοιχεῖα προσέφερε στοὺς ἀναγνώστες τῆς ἡ ἐφημερίδα «ΜΕΤΡΟΠΑΜΑ» (20.11.2003) σὲ σχετικὸ ἀφιέρωμά της στὸ νησί τῆς Σαλαμῖνος. Ἀλλὰ δὲν φταίει αὐτὸ τὸ δωρεὰν διανεμόμενο ἐντυπο γιὰ τὴν... εἰσβολὴ τῶν Φοινίκων στὴ Σαλαμῖνα. Ἡ διεύθυνση τῆς ἐφημερίδας διαβεβαίωσε πολλοὺς ἀγανακτισμένους ἀναγνώστες τῆς, ποῦ τηλεφώνησαν ζητώντας ἐξηγήσεις, πῶς ὁλόκληρο τὸ ἀφιέρωμα, ἐπομένως καὶ τὰ κειμενά του, εἶχαν σταλῇ ἀπὸ τὸ Δῆμο Σαλαμῖνος. Δουλειὰ τοῦ δημάρχου ἢ κάποιου προσκεῖμένου σ' αὐτὸν ἀρουραίου «λογίου»; Οἱ δημότες αὐτοῦ τοῦ φημισμένου στὴν παγκόσμια ἱστορία νησιοῦ ἄς φροντίσουν νὰ μάθουν.

Π.Α.Κ.

Φυλάκισις δύο ἐτῶν στὸν Ἑρμῇ

Τὴ στιγμή ποῦ οἱ ἐπισκέψεις στὰ ἀρχαιολογικὰ μουσεῖα τῆς Ἑλλάδος ἀυξάνονται κατ' ἔτος ἄνω τοῦ 30% – σύμφωνα μὲ στοιχεῖα τοῦ ὑπουργείου Πολιτισμοῦ–, τὸ ἴδιο τὸ ὑπουργεῖο σπεύδει νὰ διακόψῃ τὴ λειτουργία τῶν μουσείων μὲ τὸ αἰτιολογικὸ τῆς συντήρησής τους λόγῳ Ὀλυμπιάδος. Ἔτσι χιλιάδες ἀνθρώπων, ποῦ πολλὲς φορὲς διανύουν ἑκατοντάδες χιλιόμετρα γιὰ μία ἐπίσκεψη, δρῶσιν τὶς πόρτες τῶν μουσείων κλειστές. Στὸ ὄνομα λοιπὸν τῆς «συντήρησης», ποῦ ἰδίους ὅμμασιν διαπιστώσαμε ὅτι σὲ πλεῖστες περιπτώσεις δὲν χρειάζεται ἢ θὰ μπορούσε νὰ

γίνη σταδιακά ἢ ἐκ περιτροπῆς, ἐπιτυγχάνεται ἕνας κρυφὸς μὲν ἀλλὰ γνώριμος πλέον στόχος: ἡ στέρηση τῆς δυνατότητας τῶν Ἑλλήνων ὅπως καὶ τῶν ξένων νὰ γίνονται κοινωνοὶ τῆς παγκόσμιας ἀρχαιοελληνικῆς κληρονομιάς. Ἐνδεικτικά ὁ Ἑρμῆς τοῦ Πραξιτέλους, αὐτὸ τὸ μεγαλειώδες μνημεῖο τῆς ἑλληνικῆς τέχνης, θὰ παραμείνῃ «πακεταρισμένος» στὸ κλειστὸ ἐδῶ καὶ καιρὸ Μουσεῖο τῆς Ὀλυμπίας γιὰ δύο σχεδὸν χρόνια.

Π.Α.Κ.

Ἀπαράδεκτη πατρίδα

«Ἡ ἔννοια Πατρίδα εἶναι ἀπαράδεκτη ἀπὸ χριστιανικῆς ἀπόψεως». Ἡ φράση ἀνήκει στὸν μητροπολίτη Σεβδίων καὶ Κοζάνης Ἀμβρόσιο Γιακαλή. Ὁ ἱεράρχης αὐτὸς ἀνακοίνωσε μέσῳ τῆς εἰσήγησής του πρὸς τὴν ὀλομέλεια τῆς ἱεραρχίας, πὺς προσβλέπει μὲ ἐλπίδα στὴν μετατροπὴ τῆς Ἑλλάδος σὲ «μιά πολυπολιτισμική, πολυφυλετική καὶ πολυγλωσσική χώρα», γιατί γι' αὐτὸν αὕτη εἶναι μία «ἐξαιρετικά εὐπρόσδεκτη καὶ θεάρεστη κατάσταση». Δήλωσε ἐπίσης πὺς «κάθε ἔννοια πατρίδας δὲν συμβιβάζεται μὲ τὴν οὐσία τοῦ χριστιανικοῦ κηρύγματος», ἀλλὰ καὶ πὺς ἔννοιες ὅπως «τὸ ἔθνος καὶ ἡ φυλὴ μόνον ὡς νόσημα μπορεῖ νὰ ἰδωθοῦν ἀπὸ τὴν ἐκκλησία μας: ὡς αἵρεση, ἐπίσημα διαγνωσμένη καὶ καταδικασμένη». Ὑπενθύμισε ἐπίσης πὺς «...μεγάλα πατερικά ἀναστήματα, ὅπως αὐτὸ τοῦ Ἰωάννου Χρυσοστόμου δὲν ἦσαν Ἕλληνες στὴν καταγωγή».

Αὕτη ἦταν πάντα ἡ ἄποψη τῆς Ἐκκλησίας παρὰ τίς παραπλανητικὲς κατὰ καιροὺς δηλώσεις γιὰ τὸ ἀντίθετο. Τὸ ἀποδεικνύει τὸ γεγονὸς, πὺς τὸ κείμενο τῆς εἰσηγήσεως αὐτῆς ἀντί, ὅπως θὰ περιμέναμε, νὰ τὸ καταδικάσῃ ὁ ἀρχιεπίσκοπος Χριστόδουλος, αὐτὸς τὸ ἀπέκρινε ἀπὸ τοὺς ἐκκλησιαστικὸς συντάκτες. Σ' αὕτη τὴν ἀπόκριση εἶμαι ἐπίσης ὑποχρεωμένος νὰ συμπεριλάβω ὡς συνεργοὺς καὶ τοὺς νεόκοπους δόκτορες φιλολόγους, ἱεροκλήρικους, τηλεαγγελιστὰς καὶ ἑλληνορθόδοξους ἑλλαδ-εμπόρους, πὺν μὲ τὸν ἀκάματο ζῆλο τους προσπαθοῦν νὰ δικαιολογήσουν τὰ ἀδικαιολόγητα.

Γ.Γ.

Ἀνώτερη κοινωνία πρὶν ἀπὸ 8.000 χρόνια

Προϊστορικοὶ οἰκισμοὶ ἡλικίας 8.000 ἐτῶν ἐντοπίστηκαν ἀπ' τοὺς ἀρχαιολόγους στὸ νομὸ Σερῶν κοντὰ στὰ ἑλληνοβουλγαρικὰ σύνορα. Ἡ θαυμάσια ἀρχιτεκτονικὴ δομὴ τόσο τῶν οἰκιῶν ὅσο καὶ τῶν οἰκισμῶν δηλώνει ἀνώτερο ἐπίπεδο κοινωνικῆς ὀργάνωσης καὶ πολιτιστικῆς ἀντίληψης. Ἐνδιαφέρων ἐπίσης παρουσιάζουν δύο νέοι τύποι εἰδωλίων, πὺν βρέθηκαν κατὰ τὴν ἀνασκαφὴ: μητέρας πὺν φέρει βρέφος στὴν ἀγκυλιά της καὶ δύο προσώπων ἐνωμένων σὲ ἕνα σῶμα, πὺν μᾶλλον ἀποτελοῦν «πρόγονο» τῆς μετέπειτα «δυνάδας» Δήμητρας - Κόρης. Ἡ ἐν λόγω περιοχὴ πὺν ἐκτείνεται σὲ μῆκος πέντε χιλιομέτρων καὶ ἐπεκτείνεται ἐντὸς τοῦ βουλγαρικοῦ ἐδάφους (γι' αὐτὸ καὶ συμμετέχουν στὶς ἀνασκαφὲς καὶ Βούλγαροι ἀρχαιολόγοι), ἔρχεται νὰ στηρίξῃ μὲ τὴ σπονδαιότητά της τὸ αὐτονόητο μὲν, ἀλλὰ σκοπίμως ἀποκρυπτόμενο ἀπ' τὴν ἐπίσημη διεθνή ἱστοριογραφία: τὴν ἀδιάλειπτη κατοίκηση τοῦ εὐρύτερου ἑλλαδικοῦ χώρου ἀπ' τὰ βάθη τοῦ ἀπωτάτου παρελθόντος, πρᾶγμα πὺν καθιστᾷ τὰ περὶ Ἀφροκεντρισμοῦ καὶ Ἰνδοευρωπαίων ἰδεολογήματα «ὄνειρα θερινῆς νυκτός».

Π.Α.Κ.

ΟΙ ΜΕΓΑΛΟΦΥΕΙΣ ΟΣΟ ΚΑΙ ΑΠΛΕΣ ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ ΤΗΣ ΤΡΙΗΡΟΥΣ

1. Βασικό αίτιο της δημιουργίας της τριήρους ως συνέχειας της διήρους (βλ. «Δ», τ. 251 και 253) υπήρξε ή καταπολέμηση της πειρατείας, ή όποια είχε καταστή μάστιγα για το θαλάσσιο εμπόριο της εποχής του Περιάνδρου (8ος αιώνας π.Χ.). Ἡ τριήρης, ως πολεμικό πλοίο, ταχύτερο τῶν πειρατικῶν τῆς εποχῆς, θά μπορούσε νά τά φτάνη, νά τά συλλαμβάνη ἢ νά τά θυθίξῃ μὲ εὐχέρεια, περιορίζοντας ἔτσι τὸ φαινόμενο τῆς πειρατείας, ὅσο γινόταν.

2. Ἡ ναυπηγική στὸν ἑλληνικὸ χῶρο ἀναπτύχθηκε κατὰ πρῶτον στὴν Κόρινθο. Δείγμα τῆς ἀνάπτυξης αὐτῆς υπήρξε ἡ τριήρης.

3. Ἡ τριήρης ἐφευρέθηκε τὸ 700 π.Χ. στὴν Κόρινθο ἀπὸ τὸν Κορίνθιο εὐπατρίδη ἀρχιτέκτονα - ναυπηγὸ Βακχιάδῃ Ἀμεινοκλῇ (τὸ σχέδιο κατασκευῆς τῆς κρατήθηκε ἐπὶ πολὺ χρόνον αὐστηρότατα μυστικὸ) ἐπὶ τυράννου τῆς Κορίνθου Περιάνδρου, Βακχιάδῃ ἐπίσης, ἑνὸς ἐκ τῶν ἑπτὰ σοφῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ δημιουργοῦ πολλῶν καὶ μεγάλων ἔργων, μεταξὺ αὐτῶν ἡ τριήρης καὶ ἡ δίολκος (συνολικοῦ μήκους 8.832 μέτρων μὲ μέγιστο ὕψος 80 μ.). Ἡ δίολκος, ὡς μειώνουσα σημαντικὰ τὶς ἀποστάσεις ἀλλὰ καὶ τοὺς κινδύνους παράκαμψης τοῦ ἀκρωτηρίου Μαλέα (ἔξ οὗ καὶ τὸ ρητό: «*παρακάμπτων τὸν Μαλέαν ἐπιλάθου τῶν οἴκαδε*»), ἀνάγκασε ἕμμεσα τὶς πλείστες πόλεις τοῦ ἑλληνικοῦ κόσμου, νά ναυπηγοῦν τὰ πλοῖα τους στὰ ναυπηγεῖα τῆς Κορίνθου, γιὰ νά μποροῦν αὐτὰ νά ὑπερνεωλοῦνται.

Η ΑΠΟΤΥΧΙΑ ΤΗΣ «ΟΛΥΜΠΙΑΔΟΣ»

Πρὶν κἀν ξεκινήσουν οἱ ἐργασίαι ναυπηγήσεως τῆς τριήρους «Ὀλυμπιάς» («Δ», τ. 253), εἶχαν ἐκφρασθῇ πολλὲς ἀντιρρήσεις σχετικὰ μὲ τὴν ὀρθότητα τῶν σχεδίων τῶν Ἀγγλῶν ναυπηγῶν. Ἀπὸ ἀνθρώπους τοῦ ἐπαγγέλματος ἄκουσα, ὅτι τὸ σκαρὶ αὐτὸ εἶχε ἀρκετὰ προβλήματα, τὰ ὁποῖα ἐπηρεάζουν τὴν ἀξιοπλοῖα του, γι' αὐτὸ ἐπελέγη ἡ λύση τῆς ἐκθέσεώς του στὸ πάρκο τοῦ «Φλοίσδου». Θὰ ἤθελα νά προσθέσω ἀκόμη στὸ σχετικὸ ρεπορτάζ τοῦ κ. Μ. Μαμανέα («Δ», τ. 153) καὶ συγκεκριμένα στὰ ὅσα φέρεται νά εἶπε ὁ ναυπηγὸς πὺν ἐπιμελεῖται τὴν ἀποκατάσταση τῆς τριήρους καὶ ἀφοροῦν στὸ χρόνο πὺν ἀπαιτοῦσε ἡ ναυπήγησή της (κατὰ τὴν ἀρχαιότητα δύο μῆνες ἀντὶ τῶν δύο ἐτῶν πὺν χρειάσθηκαν σήμερα), ὅτι ὀφείλεται σὲ πολλοὺς λόγους, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ἡ εὕρεση τῆς κατάλληλης ξυλείας ὅπως

4. Ὀλόκληρος ὁ χώρος τοῦ «κύτους» τῆς Τριήρους, ἐκτὸς τῆς πρῶρας καὶ τῆς πρύμνης, καταλαμβάνονταν ἀπὸ 150-174 ἑρέτες καὶ ἡ ταχύτητά τῆς ὀφειλόταν σ' αὐτούς, πὺν ἦσαν χωρισμένοι σὲ τρεῖς τάξεις: τοὺς θρανίτες, τοὺς ζυγίτες καὶ τοὺς θαλαμίτες.

5. Τὸ πλοῖο ἦταν μακρόστενο καὶ ἀβαθὲς καὶ ὡς ἐκ τούτου ἀσταθές. Εἶχε μῆκος 35 ἢ 40 μ. καὶ πλάτος 4,5 μ. Ἐνα μαδέρι 0,30 μ. στὴ μέση κατὰ μῆκος τοῦ «κύτους» ἀποτελοῦσε τὸ διάδρομο γιὰ τὴν κίνηση τῶν ἑρετῶν κατὰ τὶς εἰσόδους - ἐξόδους τοὺς στὸ σκάφος. Κατόπιν, ὕστερα ἀπὸ 225 χρόνια, ὅταν προστέθηκε τὸ κατάστρωμα (βλ. κατωτέρω), αὐξήθηκε τὸ πλάτος αὐτῆς σὲ 5,10 μ. καὶ ὁ διάδρομος ἐγίνε 0,90 μ. Γιὰ τὴν αὐξηση τῆς εὐστάθειάς του μὲ τὰ κουπιὰ στὴν κατάλληλη θέση λειτουργοῦσε σὰν «καταμαράν».

6. Ἡ ἐλάχιστη ἐπιτρεπόμενη ἀπόσταση τοῦ ὕψους τοῦ τροπωτήρα (τρούπα ἐξόδου τῆς κώπης), τοῦ θαλαμίτου (ἐσωτερικοῦ ἑρέτη) ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τῆς θάλασσης ἦταν «...οὐκ ἐλάσσων τῶν δύο ποδῶν» (0,64 μ.).

7. Ἡ τριήρης ἦταν ἄφρακτος, δηλαδή χωρὶς κατάστρωμα, ἐπὶ 225 χρόνια μέχρι τὸ 480 π.Χ.· Στὴ Σαλαμίνα οἱ ἑρέτες ἔδειξαν αὐταπάρνηση καὶ ἐθελοθυσία μυθικῶν ἡρώων, δοκιμασθέντες ἀπερίγραπτα ἀπὸ τὴ «γάλαζα» τῶν περσικῶν βελῶν. Ἐπει, κατόπιν τῶν δεινῶν πὺν ὑπέστησαν, προστέθηκε τὸ κατάστρωμα καὶ ἡ τριήρης ἐγίνε κατάφρακτος.

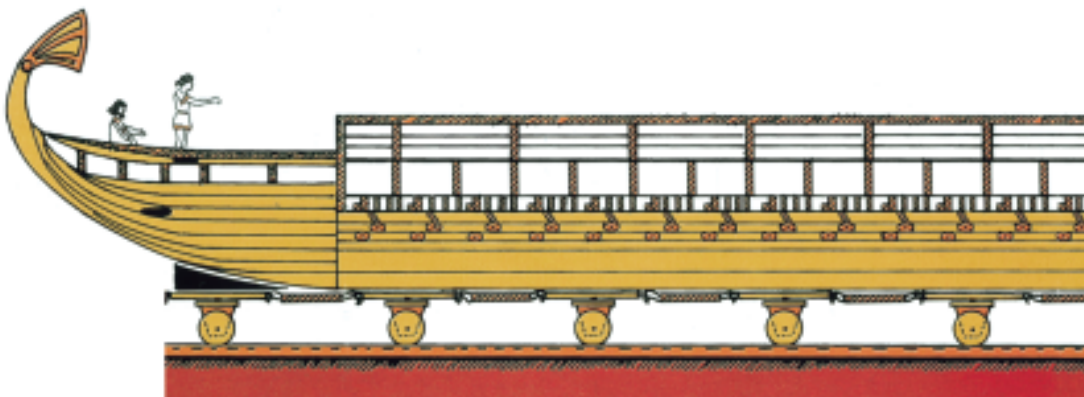
8. Ὅταν ἡ Ἀθήνα ἐγίνε ἡ μεγάλη ναυτική δύναμις τῆς ἐποχῆς, ἀνέπτυξε τὴ ναυπηγική καὶ τὴ ναυτική τέχνη καὶ προχώρησε στὴ δημιουργία δύο ἀκόμη τύπων τριήρους: ἄρα ἔχουμε:

α. τὸ βασικὸ τύπο τριήρους μὲ μῆκος 35 μ. καὶ 150 κωπηλάτες.

β. νέο τύπο τριήρους Α' μὲ μῆκος 40 μ. καὶ 174 κωπηλάτες.

γ. νέο τύπο τριήρους Β' μὲ μῆκος 44 μ. καὶ 198 κωπηλάτες.

πλὴν ὅμως εἶναι ἄγνωστο κατὰ πόσον οἱ νέοι τύποι τριήρους εὐδοκίμησαν.

Τριήρης δυσθιζομένη διὰ τῆς Διόλκου τοῦ Ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου σὲ τροχοφόρους ἀρχαίων, γι' αὐτὸ καὶ προσπάθειες τῶν νεωτέρων νὰ τὴν

9. Ἡ τριήρης εἶχε δύο ἱστούς: τὸ «μέγα» καὶ τὸν «ἀκάτιον» (μικρὸ) μὲ τὰ ἀντίστοιχα ἱστία (πανιά), τὰ ὁποῖα, γιὰ νὰ χρησιμοποιηθοῦν, θὰ ἔπρεπε νὰ ἔχουν τὸν καιρὸ *κατάπρυμνα*, διότι ὑπὸ οἰανδήποτε ἄλλη γωνία ἀνέμου κινδύνευαν νὰ ἀνατραποῦν (αὐτὰ ἀπὸ ἀρχαῖες πηγές).

10. Ὡς βασικὲς ἀπαιτήσεις - προδιαγραφές, ποὺ τέθηκαν γιὰ τὴ δημιουργία τῆς τριήρους, ἐκτιμῶνται ἐπὶ τῇ βάσει ἱστορικῶν στοιχείων τὰ ἑξῆς:

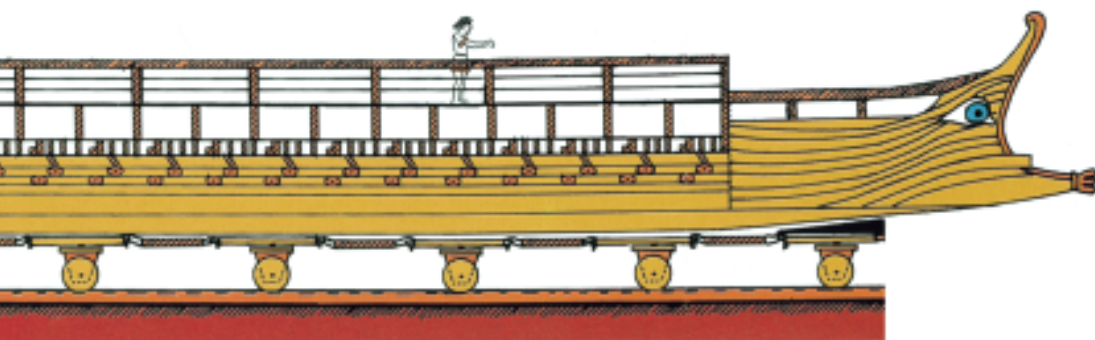
α. Πλοῖο κωπήρες, πολεμικὸ - καταδιωκτικὸ τῶν πειρατικῶν πλοίων καὶ ὡς ἐκ τούτου ταχύτερο αὐτῶν, μὲ ἱκανότητα ταχείας προσεγγίσεως καὶ προσβολῆς (ἐμβολισμού), δηλαδὴ ἰδιαίτερα εὐέλικτο. Ἡ χρῆση του γιὰ τακτικὲς ναυμαχίες (στὰ πλαίσια πολεμικοῦ στόλου) προέκυψε μετὰ 225 χρόνια (τὸ 480 π.Χ.) καὶ ἔκτοτε παρέμεινε σὲ πολεμικὴ δράση γιὰ τρεῖς (3) αἰῶνες.

β. Πλοῖο ἐλαφρύν, γιὰ νὰ νεωλκῆται εὐχερῶς (δύο φορὲς τὴ μέρα) ἀπὸ τὸ πλήρωμά του καὶ μόνο σὲ ἀμμώδεις καὶ ἐπίπεδους αἰγιαλοὺς καὶ νὰ διισθηται ἐπίσης εὐκόλα καὶ γρήγορα ἀπὸ τὸ πλήρωμα καὶ μόνο. Γιὰ τὴν ἱκανότητά του αὐτὴ ὠνομάστηκε «πλοῖο ἀμφίβιο», χαρακτηρισμὸς ποὺ δὲν δόθηκε ἔκτοτε σ' ἄλλο πολεμικὸ πλοῖο.

γ. Πλοῖο ποὺ νὰ μπορῇ νὰ περιπλῆ ἑγγύτατα ἀβαθεῖς ἀκτὲς καὶ νὰ ἀνέρχεται στοὺς ἀβαθεῖς ποταμοὺς τῆς Ἑλλάδος (ποταμόπλοιο) γιὰ τὸν ἔλεγχο φρουρῶν, ἐργοταξίων ὑλοτομίας κ.λπ..

δ. Ὅπως ὅλα τὰ πλοῖα τῆς ἐποχῆς ἔπλεε πλησίον τῶν ἀκτῶν μόνο κατὰ τοὺς (5) θερινοὺς μῆνες (Μάιο - Σεπτέμβριο) καὶ ποτὲ τὴ νύχτα.

ε. Τὸ πλοῖο αὐτὸ πρέπει νὰ εἶχε λειτουργικὴ ἀπλότητα στὴν ἐσωτερικὴ του διαρρύθμιση καὶ ἰδιαίτερα σ' ὅ,τι ἀφορᾷ στὴ διάταξη τῶν «σελμάτων» (πάγκων) σὲ σχέση μὲ τὶς θέσεις τῶν κωπῶν γιὰ τὴν ἀποφυγὴ τραυματισμοῦ τῶν ἐρετῶν στὶς περιπτώσεις εἰσόδου - ἐξόδου τους, ἰδιαίτερα σὲ καταστάσεις συναγερμοῦ, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ χρόνο εἰρεσίας (κωπηλασίας). Ἐδῶ θὰ πρέπει νὰ ἐπισημανθῇ ὅτι οἱ ἐρέτες τῆς ἐποχῆς, ὡς ἀπλοῖ, φτωχοὶ ἄνθρωποι, ἐργατικοὶ πλήν

ὀχούς. Ἡ τελειότητα τῶν ἀναλογιῶν τῆς ἀποτελεῖ μαθηματικὸ μυστικὸ τῶν ἀνακατασκευάσουν ἀπέτυχαν παταγωδῶς. (Σχέδιο Ε. Δ. Νελλοπούλου.)

στοιχειώδους ἔως καθόλου μορφώσεως, μὲ τὰ ἀνάλογα τῆς δουλειᾶς αὐτῆς... ἐλαττώματα, δὲν θὰ μποροῦσαν νὰ ἀνταποκριθοῦν σὲ πολύπλοκες ἐσωτερικὲς διαρρυθμίσεις καὶ μηχανισμοὺς τοῦ πλοίου. Ὡς φανταστοῦμε γιὰ λίγο τίς θορυβώδεις εἰσόδους καὶ ἐξόδους τους γιὰ τὸ «ἄριστον» καὶ τὸ δεῖπνο καὶ κυρίως σὲ καταστάσεις συναγερμοῦ 150 ἐρετῶν καὶ θ' ἀντιληφθοῦμε τὴν ἀνάγκη λειτουργικῆς ἀπλότητος τοῦ πλοίου.

στ. Οἱ Ἀθηναῖοι, γιὰ νὰ αὐξήσουν τίς ἱκανότητες τοῦ «ἐρετικοῦ», τὸ συγκροτοῦσαν ὄχι ἀπὸ ἀγοραίους ἐρέτες (στὶς γνωστὲς τῆς ἐποχῆς «πιάτσες» ἐρετῶν) ἀλλὰ ἀπὸ Ἀθηναίους πολίτες, τοὺς θῆτες (πτωχοὺς μὲν ἀλλὰ μὲ συνείδηση καὶ παιδεία πολίτη), οἱ ὁποῖοι πράγματι ἀνέπτυξαν ἱκανότητες σ' ἀπίθανα ἐπίπεδα, μέχρι τοῦ ἀδυνάτου νὰ ἐννοηθῇ καὶ σήμερα ἀκόμη τὸ «*πρῶμναν ἀνακρούσατε*», δηλαδὴ ὁ ἀπεμβολισμὸς μετὰ ἐπιτυχῇ ἐμβολισμό μὲ ἀνάκρουση τῶν κωπῶν, χωρὶς τὰ πρὸς τοῦτο βοηθητικὰ προβλεπόμενα μηχανήματα!!! Τὸ ἡμερομίσθιό τους ἦταν μία (1) ἀπτική δραχμή.

ζ. Οἱ ταχύτητες τῆς τριήρους τους, ἀναλόγως τοῦ προγράμματος καὶ τοῦ σκοποῦ, ἦσαν οἱ ἑξῆς:

(1) Βραδεῖα:	4 μίλια ἀνὰ ὥρα ἦτοι 7,5 χλμ./ὥρα
(2) Μέση:	8 μίλια ἀνὰ ὥρα ἦτοι 15 χλμ./ὥρα
(3) Ταχεῖα μάχης:	10 μίλια ἀνὰ ὥρα ἦτοι 18 χλμ./ὥρα
(4) Ταχίστη πρὸς ἐμβολισμόν:	12 μίλια ἀνὰ ὥρα ἦτοι 22 χλμ./ὥρα

η. Ἡ κατασκευὴ τῆς τριήρους ἔπρεπε νὰ εἶναι ἀπλὴ καὶ ὄχι δαπανηρὴ (δὲν θὰ ᾤφτειχαναν... κότερα), διότι ἔπρεπε νὰ κατασκευάζωνται ἐντὸς βραχέως ἔως βραχυτάτου χρονικοῦ διαστήματος σὲ περιπτώσεις αἰφνιδίων καταστάσεων ἀπειλῆς, ἀπὸ προσωπικὸ μετρίας τεχνικῆς κατάρτισης ἐκτὸς τῶν ναυπηγῶν - καρaboμαραγκῶν, μὲ ξυλεία ἐλάτης, μὲ στοιχειώδη ἐργαλεῖα καὶ τεχνικὰ ὑλικά (ξύλινα καρφιά - πύρους καὶ ὅπου ἔπρεπε χάλκινα καὶ ὄχι μπρούτζινα). Τὸ πλοῖο

καὶ ἡ ἔλλειψη τῆς σχετικῆς τεχνογνωσίας. Ὡς μὴν ξεχνοῦμε, ὅτι ἡ ἱστορία τῶν ναυπηγείων τοῦ Περάματος ἀρχίζει μὲ τοὺς ναυπηγοὺς ξυλίνων σκαφῶν, μέχρι πὺν ἡ σκυντάλη πέρασε στοὺς ἄξιους συνεχιστὲς τους τῆς ἐποχῆς τοῦ Χάλυθα (μέσα τῆς δεκαετίας τοῦ 1950).

Τὸ 1997 γεννήθηκε ἡ ἰδέα δημιουργίας Μουσείου Ξυλίνων Σκαφῶν ἀπὸ τὸ Δῆμο Περάματος· μὴ ἰδέα πὺν ἔμεινε ξεχασμένη σ' ἓνα σχετικὸ ἐνημερωτικὸ φυλλάδιο. Ἐπισυνάπτω φωτογραφίες τῆς τριήρους «Ὁλυμπιάς» τοῦ ΦΓ «Κυρήνεια II» κι ἐνὸς τρίτου, πὺν εἶναι σχεδὸν ἄγνωστο, ἄρα δὲν ἔχει τὴ σημασία τῶν προηγουμένων, ἀλλὰ ἡ σύλληψη καὶ ἡ ναυπήγησή του ἀποδεικνύουν ὅτι εἶναι ἀντικείμενο ἀγάπης.

Ἡ ἀναδίωξη - ναυπήγηση τῆς τριήρους ἦταν ἀπλῶς ἡ φανφάρα πὺν συνώδενσε κάποιον φάκελλο διεκδίκησης Ὁλυμπιακῶν Ἀγώνων ἀπὸ τὴν τότε ὑπουργὸ Πολιτισμοῦ.

Ἀθηνᾶ Ἀναστασιάδου

βαφόταν μαῦρο καθ' ὅλοκληρίαν μὲ «κεδρία» (κατράμι) ἢ πίσσα.

Τὰ διατιθέμενα γιὰ τὴν κατασκευὴ τριήρων κονδύλια ἦταν περιορισμένα καὶ ὑπὸ τὸν αὐστηρὸ ἔλεγχο τοῦ Δήμου. Ἡ βασικὴ τιμὴ κόστους κατασκευῆς μιᾶς τριήρους ἦταν ἓνα τάλαντο ἥτοι 6.000 ἀττικές δραχμὲς (= 40 ἡμερομίσθια πληρώματος 150 ἑρετών). Ἡ συνήθως μέγιστη ἐπίδοση κατασκευῆς τῶν ναυπηγείων τῆς ἐποχῆς σὲ χρόνο ἦταν μία (1) τριήρης τὴν ἡμέρα! Στὸν Πειραιᾶ καὶ στίς Συρακοῦσες ἔφτασε τὶς τρεῖς (3) τριήρεις τὴν ἡμέρα. Ἀπὸ τὰ πιὸ πάνω τεκμαίρεται ἡ ἀπλότητα καὶ ἡ ἀκριβεία κατασκευῆς τοῦ πλοίου αὐτοῦ. Νὰ προσθέσουμε, ὅτι οἱ θυθίσαις καὶ καταστροφές τριήρων στίς ναυμαχίες ἦταν ἀθρόες καὶ οἱ ἀπώλειές τους ἔπρεπε νὰ ἀναπληρώνωνται τάχιστα καὶ μὲ τὴ λιγώτερα αἰσθητὴ οἰκονομικὴ ἐπιβάρυνση, διότι ὁ Δῆμος δὲν ἀστελευόταν.

θ. Τὸ «μέτρο» τῆς τριήρους, δηλαδή ὁ ἀριθμὸς στὴ δάση τοῦ ὁποίου διαμορφώνονταν οἱ σχέσεις μήκους - πλάτους - ὕψους καὶ θυθίσματος τοῦ σκάφους, ὑπολογίστηκε σύμφωνα μὲ τὰ στοιχεῖα τῶν ἀρχαίων πηγῶν ὡς τὸν ἑπτά.

Μῆκος (Μ):	112 πόδια		$\Pi/\text{Μ} = 1/7$
Πλάτος (Π):	16 πόδια	ἄρα	$\text{Υ}/\Pi = 3/7$
Ὑψος (Υ):	7 πόδια		$\text{Β}/\text{Υ} = 1/7$
Βύθισμα (Β):	1 πόδι		

Ὁ ἀριθμὸς ὅμως αὐτὸς (7) ὑποδηλώνει τὸ ὄριο τῆς σχέσης μήκους καὶ πλάτους οἰουδήποτε πλεῦσιμου πράγματος στὴ δάση τῶν νόμων τῆς φυσικῆς καὶ συνακόλουθα τῶν κανόνων τῆς ναυπηγικῆς· δηλαδή τὸ μῆκος οἰουδήποτε πλεῦσιμου σκάφους δὲν μπορεῖ νὰ ὑπερβαίνει τὸ 7/πλάσιο τοῦ πλάτους του. Ἐπομένως ὁ «μίτος» τοῦ Ἀμεινοκλῆ σχετίζεται μὲ τὸν ἀριθμὸ 7, ποὺ ὑποδηλώνει τὸ ἐλάχιστο ὄριο γιὰ τὴν εὐστάθεια τοῦ σκάφους, εἰς τρόπον ὥστε νὰ «κερδηθῇ» τὸ μέγιστο στὴν ταχύτητα καὶ τὴν εὐκαμψία του (βασικοὶ σκοποὶ τῆς κατασκευῆς). Προφανῶς ὁ σοφὸς Περίανδρος θὰ θύμισε στὸ συγγενῆ του (Βακχιάδῃ) ναυπηγὸ Ἀμεινοκλῆ, τί σημαίνει ἑπτὰ (= φῶς - ὑγεία - φρόνηση κατὰ τοὺς Πυθαγορείους), ὑπερβάση τοῦ ὁποίου θὰ σήμαινε ἀπλᾶ καταστροφή (!).

Ως γενικὸ συμπέρασμα μποροῦμε νὰ ποῦμε, ὅτι ἡ τριήρης ὑπῆρξε ἔργο ἀνθρώπων ἀπλῶν καὶ πραγματιστῶν (ρεαλιστῶν) ἀλλὰ καὶ ὑψηλῶν ψυχονοητικῶν προδιαγραφῶν! Ἡ ἀπλότητα, ὡς ἀπόρροια ποιητικῆς θὰ λέγαμε σύνθεσης τῶν ἀναγκαίων κατὰ περίπτωσιν στοιχείων, ἀνεδείκνυε τὴ σπουδαιότητα καὶ τὸ μεγαλειῶδες τοῦ ἔργου. Τὸ σπουδαῖο καὶ μεγάλο προϋπέθετε τὸ ἀπλό!

Ἡ τριήρης λοιπὸν ὑπῆρξε μεγαλειώδης ὡς σύλληψη σύνθεσης τῶν στοιχείων, ποὺ ὑπῆρέτησαν τοὺς σκοποὺς τῆς καὶ συνακόλουθα ἀπλῆ στὴν κατασκευὴ καὶ στὴ λειτουργία τῆς.

Στάθης Νελλόπουλος

Υ.Γ. Ἀποκλειστικὴ πηγὴ τοῦ παρόντος ἀποτελέσει ἡ ἔρευνα «Ἡ ἐλληνικὴ τριήρης» τοῦ Ἑμμ. Δ. Νελλόπουλου.

Ο ΚΑΛΑΘΟΣ ΤΩΝ ΑΧΡΗΣΤΩΝ

«Φόδος Κυρίου»

ἮΕ, λοιπόν, καλὰ λένε, ὅτι ὁ φόδος φυλάει τὰ ἔρημα. Ἄν μάλιστα ρωτοῦσαν κι ἐμένα, θὰ τοὺς τὸ ἐπιβεβαίωνα ἀπόλυτα. Αἰῶνες τώρα ἐξουσιάζω μὲ ἀπειλές, σπιουνιές καὶ ἐκδιασμούς· ἔχω ἀναγάγει τὸν ἐκφοβισμό σὲ ἐπιστήμη.

Δὲν τὸ γνωρίζετε; Ἀνοίξτε καὶ καμμιὰ Βίβλο ἢ κανένα Ταλμουδ νὰ τὸ πληροφορηθῆτε. Τόσα καὶ τόσα ἔχουν γράψει τὰ τσιράκια μου ἐκεῖ μέσα. Μάθετε λοιπόν, κακομοίρηδες ὅπου γῆς, ὅτι μαζί μου δὲν παίζει κανεὶς ποτὲ καὶ σὲ κανένα ἐπίπεδο: οὔτε πολιτικὸ οὔτε θεολογικὸ οὔτε ἰδεολογικὸ οὔτε καὶ κοινωνικὸ. Εὐαρεστοῦμαι δὲ τὰ μάλα, ὅταν βλέπω ὅτι τὰ διδάγματά μου πιάνουν τόπο κι οἱ μαγκιές μου δρῶσιν αἵσιους μιμητές. Παντοῦ καὶ πάντα φόδος καὶ τρόμος. Ἀπὸ τὴ μητρόπολη τῆς πλανηταρχίας μὲ τὰ διεσπαρμένα ἀνά τὴν Ὑδρογέιο τηλεδόλα της, μέχρη κι ἐδῶ, σὸ ρωμαίικο ψιλικατζήδικό μου.

Θέλετε παραδείγματα; Πηγαίνετε σὲ μία δημόσια ὑπηρεσία γιὰ νὰ τακτοποιήσετε μιὰ ὁποιαδήποτε ὑπόθεσή σας· μῆτε σ' ἓνα ναό, γιὰ νὰ λειτουργηθῆτε· ἀνοίξτε τὴν τηλεόραση νὰ παρακολουθήσετε ἓνα δελτίο εἰδήσεων: κι ἂν δὲν σᾶς πιάσῃ **«ντελίριουμ τρέμενς»**, νὰ μοῦ τρυπήσετε τὴ μύτη! Ἀγωνία, οἰμωγή, κακομοιριά καὶ ζόφος παντοῦ. Ὑστερα ἀπ' ὅλα αὐτὰ πῶς νὰ μὴν τρέμετε σὰν ζωντόβουλα; Ἀς μὴν μιλήσουμε τώρα γιὰ τὴν κοινωνικοπολιτικὴ χολέρα καὶ σαπίλα, ποὺ γεννήθηκαν καὶ ἀνδρώθηκαν μὲ τὴ δική σας ἀνοχή καὶ μὲ τὶς νοοτροπίες ποὺ ἐγὼ σᾶς πλασάρω κι ἐσεῖς καταπίνετε σὰν κοντόχορτο. Θέλετε μήπως κάποια παραδείγματα; Πάρτε τὸ θέμα τῆς τρομοκρατίας. Σὰν νὰ μὴν σᾶς ἔφτανε ὁ ἐσμός τῶν τέκνων κληρικῶν καὶ θεολόγων, ποὺ εἶχαν τὸν εὐσεβεῖ πόθο ν' ἀλλάξουν τάχα τὸν κόσμον καὶ νὰ κάνουν πολιτικὴ μὲ τὴ χρῆση τῆς πλέον ἄλογης βίας, ὅπως κάνω ἐγὼ (δική μου ἐφεύρεση, ὡς γνωστόν, κι ὁ φασισμός), ἰδοὺ κι ἓνα ἀπ' τὰ πρωτοπαλλήκαρά μου, ὁ γνωστός καὶ ταλανυγὴς φάρος τῆς Ἑλληνορθοδοξίας· πόσους ἔχει δάλει στὸ χέρι, ἀκολουθώντας αὐτὴ μονάχα τὴ συνταγή μου: Τὸ φόδο κυρίου ἢ τὸ φόδο τῶν τρομοκρατῶν, ἂν θέλετε· τὸ ἴδιο κάνει! Μέχρη καὶ τοὺς μητροπολίτες τοιγκλοῦσε ὁ ἀφιλότιμος κι ὄχι ἓνα μόνο ἢ δύο ἀλλὰ καὶ τοὺς 121 ἀπὸ τοὺς 60 συνολικά τοὺς ἔβαλε στὸ χέρι, ὅπως δήλωσε ἓνας ἐξ αὐτῶν. Μὲ κάτι τέτοια τρέχουν οἱ δικαστικοὶ λειτουργοὶ καὶ δὲν προλαβαίνουν. Ἄντε τώρα νὰ δγάλουν ἄκρη. Βλέπετε ἐγὼ πάντα προνοῶ καὶ καλοταίζω τὴ «Λερναία Ὑδρα» μου. Ὅσα κεφάλια καὶ νὰ τὶς κόβουν οἱ Ἡρακλῆδες δὲν πρόκειται νὰ τελειώσουν· ἀπεναντίας αὐτὰ θὰ πολλαπλασιάζονται διαρκῶς μέσα στὸ βορβορῶδες **«γίγνεσθαι»**, ὅπου σᾶς ἔχω πετάξει, γιὰ νὰ ζήσετε.

Τί νὰ γίνῃ; Ὅποιος γαλονχεῖται μὲ τὰ νάματά μου τέτοια καὶ χειρότερα παθαίνει, ἔχοντας τὴν ἀκλόνητη πεποίθηση, ὅτι ὁ πατερούλης ἀπὸ ψηλὰ **«ἐγκρίνει κι ἐπανξάνει»**. Ανατρέξτε στὸ παρελθόν, καὶ θὰ καταλάβετε τί ἐννοῶ. Χρυσές σελίδες γιὰ μένα καὶ μαῦρες γιὰ σᾶς ἔχουν γραφτῇ μὲ αἷμα καὶ στάχτη, μὲ σκοπὸ νὰ σᾶς κάνουμε νὰ τρέμετε στὴν κάθε στιγμή τῆς ζωῆς σας, τὴν ἐξαφάνιση μέσα στὸ γιαχνικὸ μηδέν. Νὰ προσεύχεσθε λοιπόν σ' ὅλη τὴν ἐπίγεια ζωὴ σας, γιὰ νὰ ἔχετε πιθανότητες νὰ ζήσετε στὴν αἰώνια βασιλεία μου (ἐμένα μὴν λές!)· καὶ προπαντὸς νὰ φοβάσθε τὸ θεοῦ, ἀφοῦ τὸ ξέρετε δά, πῶς **«ἀρχὴ σοφίας φόδος Κυρίου»**. Ὅσον ἀφορᾷ σὲ μένα, ἐγὼ μεταξὺ μας, φοβοῦμαι μόνο τὸ

Σάραθρον

Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΣΤΗΝ ΙΑΠΩΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Μία πρώτη προσέγγιση (II)

Είναι ή ιαπωνική γλώσσα ελληνική διάλεκτος; "Αν ή ερώτηση δὲν ἀπαντήθηκε στο προηγούμενο τεύχος, θὰ συνεχίσουμε στο παρὸν τεύχος τὴν ἔρευνα καὶ σὲ ἄλλα ἐπίπεδα. Πάντως ἡ διαπίστωση ὅτι τρεῖς διαφορετικὲς ιαπωνικὲς λέξεις [ἓνα ρῆμα, ἓνα ἐπίθετο καὶ ἓνα ὄνομα: hora! = κοίτα < hora, michita = γεμάτη < μεστὰ καὶ dorei = δοῦλοι < ΓΓΒ' do.re.i] ταυτίζονται μὲ τὶς ἀντίστοιχες ἐλληνικὲς, εἶναι ἐνθαρρυντικὴ.

ΠΑΡΑΓΩΓΗ - ΣΥΝΘΕΣΗ ΛΕΞΕΩΝ.

Ὅπως προείπαμε ἡ Ἰαπωνικὴ (Ἰ.) δὲν ἔχει σχέση μὲ καμμία ἀπὸ τὶς ἰαπωνικὲς γλώσσες· οὔτε μὲ τὴ «συγγολητικὴ» μογγολικὴ οὔτε μὲ τὴ «μονοσύλλαβη» κινεζικὴ οὔτε καὶ μὲ τὴν Πολυνησιακὴ¹ (παρὰ τὶς κοινὲς ρίζες τους).

Πράγματι ἡ Ἰαπωνικὴ παρὰ τὸ ἀπόμακρο (Ἰ. Ἀπὸ Ἀνατολὴ) εἶναι περισσότερο «εὐρωπαϊκὴ» γλώσσα παρὰ ἰαπωνικὴ. Χρησιμοποιεῖ πολλὰ προσφύματα (πρὸ καὶ μετὰ τὴ ρίζα) ἰδίως ἐπιθήματα (→ mai ≤ μή, -tomo ≤ Φόμοῦ κ.ἄ.), πὺν τὰ ὑπολόγισα περισσότερα τῶν 180· τὰ προθέματα 30 (too- ≤ τοῦτο). Ὅπως ἡ ἐλληνικὴ μὲ τὶς 18 προθέσεις τῆς καὶ τὰ ἑκατοντάδες ἐπιθήματα (-εια, -ικος...) ἔτσι καὶ ἡ ιαπωνικὴ δημιουργεῖ παρομοίως χιλιάδες λέξεις. Ἄλλος τρόπος εἶναι ἡ σύνθεση δύο λέξεων, ὅχι ὅμως τόσο συχνὰ ὅσο στὴν ἐλληνικὴ (π.χ. haya.oki = ἐνωρὶς + ξυπνῶ).

Σχ. 4. Καλλιγραφία.

ΣΥΝΤΑΞΗ. Ὡς γνωστὸν διαφέρει ὅχι μόνο ἀπὸ γλώσσα σὲ γλώσσα ἀλλὰ καὶ στὴν ἴδια σὲ διάφορες περιόδους. Στὴν κλασικὴ ἐποχὴ θὰ ἔλεγαν: «ἐκ τοῦ παραθύρου τὴν κεφαλὴν ὑμῶν κύπτειν (τοῦτ') ἐπικίνδυνόν ἐστι». Σήμερα: «Εἶναι ἐπικίνδυνον νὰ σκύδῃς τὸ κεφάλι σου ἀπὸ τὸ παράθυρο» σχεδὸν ἀντίστροφα.

Παραδόξως ἡ ιαπωνικὴ διατηρεῖ τὴν ἀρχαιοελληνικὴ σύνταξη:

窓から首を出す危険です = mado kara kubi o dāsu, to kikēn desu =

παράθυρο ἐκτὸς κεφαλῆς ὑμῶν κύπτειν, τοῦτο κίνδυνός ἐστι. Σοβαρὴ ἔνδειξη σχέσεως Ἰαπωνικῆς καὶ Ἑλληνικῆς Γλώσσας.

ΤΥΠΟΛΟΓΙΑ. Ἀντιθέτως, ἐνῶ ἡ Ἑλληνικὴ ἔχει παραμείνει ἡ σφερότερη γλώσσα, ἔχοντας ὅλα τὰ γένη, ἄρθρα, τόνους καὶ τοὺς τύπους (κλίσεις) τῶν ὀνομάτων καὶ τῶν ρη-

μάτων τους, χρόνους ἐγκλίσεις κ.λπ. ἡ Ἰαπωνικὴ δὲν ἔχει τίποτα ἀπὸ ὅλα αὐτά· εἶναι πιὸ ἀσαφὲς καὶ ἀπὸ τὴν Ἀγγλική. (Λ.χ. «τὰ τέκνα τὴν μητέρα τους θὰ ἀγαποῦν» στὰ Ἰαπωνικά λέγεται «τέκνον μήτηρ ἀγαπῶ» μὲ δεκάδες νοηματικὲς ἐκδοχές). Τὰ συμφραζόμενα καὶ ἡ «διαίσθηση» καλύπτουν (;) τὸ κενό.

Νομίζω, ὅτι μία γλῶσσα ὅπως ἡ Ἰαπωνικὴ, πλούσια σὲ λεξιλόγιο καὶ νοητικὲς ἀποχρώσεις, εἶναι ἀδύνατο νὰ μὴν ἦταν καὶ σαφὲς· ἀπλῶς ὑπέστη «καταστροφή» τῆς τυπολογικῆς δομῆς της. Πιθανῶς ταυτόχρονα μὲ τὴν ἐγκατάλειψη τοῦ ἀρχαίου συλλαβίου καὶ τὴ χρήση τῶν κινεζικῶν «χαρακτήρων» kanji.

Ἀντιθέτως ἡ ἀπλότης μὲ τὴν ὁποῖαν γίνεται ἡ παραγωγή ἀπὸ ἓνα μέρος τοῦ λόγου ἄλλων μερῶν εἶναι «βολικὴ» [π.χ. ἀπὸ τὸ οὐσ. shizuka = ἡσυχία < (Δωρ). ἡσυχ(α) (ἐπίρρ) παράγεται τὸ ἐπίθ shizuka.na καὶ ἐπίρρ. shizuka.ni ὡς καὶ τὸ ρῆμα shizu.maru.

Πλὴν τῆς γλώσσας θὰ μελετήσουμε καὶ ἄλλους παράγοντες ὅπως φυλή, νοοτροπία κ.λπ..

ΦΥΛΕΤΙΚΟΙ ΤΥΠΟΙ. Πάντα ὑπάρχουν δυσκολίες (καὶ ἀμφισβητήσεις) κατὰ τὴ φυλετικὴ ἀνάλυση ἑνὸς λαοῦ. Ὅμως στὴν Ἰαπωνία πιθανῶς κατὰ τὰ «σκοτεινὰ χρόνια» (πρὸ τοῦ 300 π.Χ.) ἐγινε ἡ ἐπιμεξία γηγενῶν (λευκῶν Αἰνώ¹¹, Παῖδα, φυλῶν Τσό¹² κ.ἄ.) μὲ μογγολικά φύλα, ποὺ ἤδη ἀπὸ τὸ 2000 π.Χ. κατέκλυσαν τὴν Κίνα. Ἡ πρωτοεμφάνιση τῶν Μογγόλων τὸ 10.000 π.Χ. ἀποτελεῖ μέγα αἰνίγμα, ποὺ σχετίζεται ἴσως μὲ τὴν τότε «Ἀτλαντικὴ» καταστροφή (Πλάτων, «Τίμαιος»). Ἴσως καὶ τὰ ἐκπληκτικὰ εὐρήματα (ὑποδρύχες πόλεις) στὴν Ὀκινάβα (Ἰαπωνία) εἶναι τῆς αὐτῆς περιόδου¹³.

Ἡ ποιικιλία τύπων στὴν Ἰαπωνία εἶναι μεγάλη: ἀπὸ μογγολοειδεῖς τύποι (Φωτ. 4) ἕως «εὐρωπαϊκοὶ» (Φωτ. 2 τοῦ 1910). Ἡ ὁμοιότητα μὲ Ἑλληνα ἐκ Θράκης εἶναι ἐντυπωσιακὴ (Φωτ. 3). Ἡ σύγχρονη Ἰαπωνία¹⁵ προβάλλει τὸ «νέο εὐρωπαϊκὸ» τύπο Ἰάπωνα (Φωτ. 5).

ΝΟΟΤΡΟΠΙΑ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΣ ΖΩΗΣ.

Ὁ Ἰάπων ἄνθρωπος, ζώντας σὲ μία νησιωτικὴ φύση παρόμοια μὲ τοῦ ἀρχιπελάγους Αἰγαίου καὶ στὸ αὐτὸ γεωγρ. πλάτος (Ἰαπωνία: 33° - 43°, Ἑλλάς: 34° - 42°) ἐπηρεάζεται καθ' ὅμοιον τρόπο ἀπὸ τὸ περιβάλλον, ποὺ εἶναι ἥλιο μὲν ἀλλὰ καὶ μὲ δῖαιες ἐξάρσεις (σεισμοί, καταιγίδες). Καὶ ἀντιστρόφως διαμορφώνει τὸν περίγυρό του μὲ σεβασμὸ πρὸς τὴ Γῆ - Μητέρα τὴν ha.matêrasu (Ἰαπ.), τὴν «πρώτῃ θεότητα» (δρᾶ Ἡσίοδο).

Οἱ Ἰάπωνες ἔχουν δύο θρησκείες: τὸν πανάρχαιο σιντοϊσμό (shin.tô) 神道 καὶ τὸν εἰσαχθέντα κατὰ τὸν 6ο αἰ. μ.Χ. (μέσῳ Κορέας) Βουδδισμό, ποὺ ὅμως δὲν κατέστρεψε τὸν

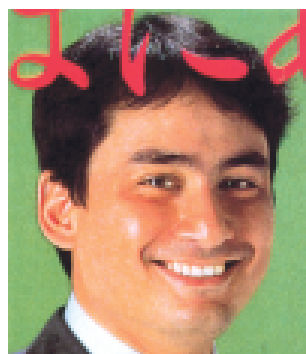
Φωτ. 2. Ἰάπων «Εὐρωπαῖος».

Φωτ. 3. Θράξ.

Φωτ. 4. Ἰαπωνίδα καθαρὰ μογγολοειδής.

Φωτ. 5. Σύγχρονος Ἰάπων.

πρῶτο, ὅπως ἔκανε ὁ Χριστιανισμός τὴν ἐλληνικὴ θρησκεία, ἀλλὰ συνυπάρχουν. Δύναται ὁ Ἰάπων νὰ ἀνήκη ἂν θέλῃ καὶ στὶς δύο ἢ σὲ καμμία. Καὶ ὁ μὲν σιντοϊσμός σέβεται τὶς δυνάμεις τῆς φύσεως καὶ προσωποποιεῖ τὶς κοινωνικὲς ἀξίες (ὅπως στὴν ἀρχαία Ἑλλάδα), ὁ δὲ βουδισμός μετατρέπεται σὲ Zen < ζεῖν δηλαδὴ σὲ τρόπο ζωῆς, μέσῳ τοῦ «γνώθι σαυτόν».

Η ΑΠΛΟΤΗΣ. Ἡ ποικιλότητα, τὸ φιλικὸ τοῦ περιβάλλοντος καὶ τὸ θρησκευτικὸ συναίσθημα ὡς φιλοσοφία καὶ σέβας δημιουργήσαν ἓνα λαὸ αἰσθαντικὸ, εὐφυῆ, δραστήριο· ἓνα «πολύτροπον» ἄνθρωπο, ποὺ ἐκφράζεται μὲ χαρακτηριστικὴ ἀπλότητα.

Ὁ πολυμορφικὸς πολιτισμὸς τοῦ Ἰάπωνα, ἀποτέλεσμα κυρίως δανείων (Κίνα), γίνεται μοναδικὸς περνώντας ἀπὸ τὴ διηθητικὴ «ἐλληνικὴ» ἰδιοσυγκρασία του. Καὶ οἱ θρησκείες του γίνονται ἥθος, ἡ τέχνη του «μηδὲν ἄγαν», ἡ ἐπιστήμη «ἀπόλυτη» τεχνικὴ καὶ ἡ φιλοσοφία ἐργαλεῖο ἐπίγνωσης, «γνώθι σαυτόν» (Σχ. 4+5).

Τὰ ἦθη καὶ ἔθιμα, οἱ ἑορτὲς καὶ οἱ πανηγύρεις ἐκφράζουν τὴν ἐσωτερικὴ λιτότητα καὶ ἐξωτερικεύουν τὸ βαθὺ αἶσθημα τοῦ πολίτη [Σημ.: Κάποτε τὰ τέσσερα αὐτὰ στοιχεῖα πρέπει νὰ μελετηθοῦν καὶ νὰ συγκριθοῦν μὲ τὰ ἀντίστοιχα ἐλληνικά· νομίζω δέ, ὅτι θὰ ἐξαχθοῦν συγκλονιστικὰ συμπεράσματα γιὰ τὴ στενὴ σχέση τῶν ἀλληλοαπομακρυσμένων λαῶν].

Η ΤΕΧΝΗ. Τελικὰ ὅλα τὰ ἀνωτέρω ἔχουν ἓνα κοινὸ συντελεστή: τὴν Τέχνη. Γιατὶ ὄχι μόνο στὰ «μεγάλια» ἀλλὰ καὶ στὰ «ελάχιστα», τὰ καθημερινά, ὁ Ἰάπων ἐφαρμόζει τοὺς συμπατικoὺς κανόνες τῆς αἰσθητικῆς. Δὲν κάνει τέχνη γιὰ νὰ καλλωπίσῃ τὰ ἔργα του, ὅπως ὁ δυτικὸς ἄνθρωπος (μπαρόκ, ροκοκό). Γνωρίζει, ὅτι ἡ Φύσις, ὄντας «κάλλιστος κόσμος» (Ἡράκλειτος, ἀπ. 124), δὲν καλλωπίζεται· τὴν «συμπληρώνει» σεμνά, λιτὰ μὲ τὶς δημιουργίες του τόσο τέλεια, ὥστε δὲν μπορεῖς νὰ προσθέσῃς ἢ νὰ ἀφαιρέσῃς τίποτα (Σχ. 5).

Πῶς γνωρίζω τόσο καλὰ τὸν ἄγνωστό μου Ἰάπωνα; Ὅταν περιγράψω τὰ ἔργα του, φέρνω σὸ νοῦ μου τὸν Ἕλληνα λαϊκὸ τεχνίτη καὶ τὴ νοοτροπία του.

Ο ΧΕΙΡΩΝΑΣ. Πῶς αὐτὸς ὁ λαὸς ἔγινε τόσο ἐργατικὸς, τελειομανὴς καὶ λεπτολόγος; Δύο λόγοι κατὰ τὴ γνώμη μου ἐπέδρασαν ἀποφασιστικά: ἡ συμμετοχὴ του στὸ Ἑλληνικὸ πνεῦμα (Ἀπολλώνιο καὶ Διονυσιακό), ἡ ἀπώλεια τῆς (πανεύκολης) ἀρχέγονης συλλαβικῆς γραφῆς του καὶ ἡ ἀντικατάστασή της μὲ τοὺς «ἀκατάλληλους» κινεζικοὺς χαρακτήρες (後藤 難語, kanji).

Φωτ. 6. Φράχτης ἀπὸ φύλλα bamboo σὲ ἱερὸ ἄλσος bamboo (Kyoto).

Σχ. 5. Ζέν, Τεῖον καὶ Τέχνη. (Σχέδιο σινικῆς μελάνης.)

Ἡ τρομερὴ δυσκολία ἐκμάθησης ἔστω καὶ τῶν ἀπολύτως ἀπαραιτήτων 1.000 kanji καὶ τῶν δύο συλλαβαρίων, καθιστᾷ τὸν μέσο Ἰάπωνα ἀμέτοχο τῆς γραφῆς/ἀνάγνωσης καὶ ἐπομένως ἀποκομμένο ἀπὸ τὴν Ἐπιστήμη - Φιλοσοφία. Ἀποτέλεσμα τούτου ἡ διοχέτευση τῆς ἔμφυτης εὐφυΐας του καὶ λεπτότητας στὴ χειροτεχνία. Εἴτε «βάνανσος» εἴτε «καλὴ» ἡ τέχνη γίνεται ἐργαλεῖο ἐκφρασης καὶ

ἀνάγεται σὲ ἀνυπέρβλητα ὕψη. Ὁ Ἰάπων γίνεται ὁ «χειρῶνας», ὁ κατ' ἐξοχὴν homo faber.

ΜΟΝΑΔΙΚΑ ΕΠΙΤΕΥΜΑΤΑ. Ἐξ ἀπαριθμήσουμε μερικά ἀπὸ τὰ δημιουργήματα του. Ἀσχέτως ἂν ὠρισμένα εἶναι δάνεια, ἡ τελειοποίηση/ἀνάπλασή τους δημιουργεῖ μία ποιοτικὴ ἀλλαγὴ τέτοια, ποὺ γίνονται «ιαπωνικά», μὲ ὀνομασία παγκοσμίως ἀναγνωρισμένη.

1. Jū.dō [= ὄπλο (τὸ) κορμί]. Ἡ περιφημὴ «ιαπωνικὴ» πάλη, ἀπόγονος τοῦ juu-jitsu, χρησιμοποιεῖ τὶς λαδὲς τῆς ἐλληνικῆς (ἐλευθέρας) πάλης, δημιουργικὰ ἀναπλάσμενες.

2. karā.te (= ἄδεια χέρια) < Ἡσίοδος Κ(ενέ)αρα - χέρε (δυϊκ.) Ἀκέραιο τὸ «παγκράτιον» μὲ τὰ κτυπήματά του (ὄρα «Δ» τ. 169).

3. ikē.bana (= τακτοποίηση ἀνθέων). Ἡ περιφημὴ λαϊκὴ τέχνη τοῦ ἁρμονικοῦ συνδυασμοῦ φυτικῶν στοιχείων (ἀνθέων κ.λπ.).

4. bonjai: Ἡ μοναδικὴ καλλιέργεια δένδρων - νάνων.

5. bon kai: Μικρογλυπτικὴ ἀναπαράσταση φημισμένων τοπίων.

6. origami: Γλυπτικὴ μὲ διπλωμένο χαρτί.

7. niwā: Οἱ φημισμένοι βραχόκηποι, ἀποτελούμενοι ἀπὸ ἄμμο, βράχους, νερὸ καὶ φυτὰ σὲ ἀπόλυτὴ ἁρμονία.

8. Τελετὴ τοῦ τσαγιού: o-chā. Ἡ τελετουργικὴ προετοιμασία, παρασκευὴ, πόση τοῦ ἱαπωνικοῦ τσαγιού (Σχ. 5).

9. Παρασκευὴ ψαριοῦ καὶ γλυπτικὴ (!) μὲ λεπτότατες φέτες.

10. Ξυλουργικὴ καὶ ἐπιπλοποιΐα, κατασκευὴ ἰδίως στεγῶν χωρὶς καρφιά.

11. shi.atsú (δακτυλοπίεσις) < (σ)ἄπτω. Θεραπεία διὰ τῶν δακτύλων ἀντὶ βελονισμοῦ [πρὸβλ. «δακτυλίζειν» «Γιόγκα καὶ Ἑλληνες» ἐπίσης ἱαπωνεζικὸ μασάζ].

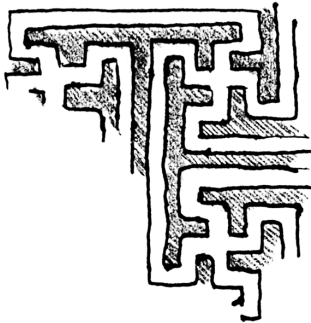
12. rei.ki = ροὴ πνεῦμα <ρέει-κήρ. Θεραπεία μὲ τὴ σκέψη.

13. Καλλιγραφία - ζωγραφικὴ: sho.dō < σχέδιο (ν). Ἡ ἀπαράμλλη ἀφαιρετικὴ ἱαπωνικὴ τέχνη.

14. Θέατρο: Τὰ παραδοσιακὰ no καὶ kabuki παράλληλα πρὸς τὸ κινεζικὸ καὶ ἀπόγονοι τοῦ ἐλληνικοῦ δράματος. Οἱ ἥθοποιοι (λαϊκοὶ ἥρωες) φοροῦν ἐνδύματα μὲ πανάρχαια διακοσμητικὰ στοιχεῖα (μαῖανδροι, ρόδακες) χαρακτηριστικῶς ἐλληνικὰ

Φωτ. 7. Ὁ μέγας ἥθοποιὸς Kishiyomo.

Σχ. 6. Μαιάνδρος στο μανίχι.

(Φωτ. 7., Σχ. 6). Αὐτὰ καὶ ἄλλα.

ΤΑ «ΜΕΙΟΝ». Ὅλα τέλεια λοιπὸν στοὺς Ἰάπωνες; Ὅχι βέβαια· δὲν εἶπαμε τὸ σοβαρότερο: Εἶναι αὐτοκαταστροφικοί, ὅπως ἀκριδῶς καὶ οἱ Ἕλληνες κυρίως μέσω τοῦ ἐμφυλίου πολέμου (ἄρα shōgun), μὲ ἀποτέλεσμα τὴν «ὀλιγανθρωπία» (Σπαρτιάτες, Ἀϊνὼ)¹¹.

Πρὸ τῆς ἐξαγωγῆς κάποιου συμπεράσματος ὁλοκληρώνουμε τὴν παρουσίαση τοῦ Πίνακα Γ τοῦ Γενικοῦ Λεξιλογίου:

ΠΙΝΑΞ Γ. ΓΕΝΙΚΟ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

κάθισμα = **za.seki** <za; Fῆδος → (Λ) sedeo.

κάθοδος = **kak.kō** = **katsu.kō** <κάθοδος

καί = **-te** <τε

κάλαθος = **kago** <κάδος

καλὸς = **yoi** <εὖ καλῶς = **yo.ku** <εὖ-γε

καλύβα = **koyā** <καλιὰ

καμπύλος = **kyō.sen** <***ky.roo.nes** <κορῶ.νός
→ (Λ) **curvos**

καραβίδα = **zarigani** <(αἰτ.) κάραβο.ν → (Α)
crab

καρδιά = **kokoro** <(γεν.) κηρ.ὸς = κήρ → (Λ)
cor

καρύδι = **kurumi** <καρυδοῦν = κάρυον → (Λ)
carina

καρφί = **kugi** <γομφ(ι).ὸς

κατάρα (-μένος) = **norō(s)i** <μορῦσσω
tatararèta!

κατασκευάζω = **tsu.ku.ru** <τυνίζω = τεύχω ⇒
surū

κατοικῶ = **sumu** <εἰμὶ = + κατοικῶ → (Λ)
σύμ(us) **kyo.iū** <***yko.joo** <οἰκίζω

κατσίκਾ = **yagi** <Φαγί (δοτ) = αἶξ

κεραμίδι = **kawara** <***kawēra(mi)** ↔ <κ(αF)ε-
ραμῖς <κάFιω

κερασία = **sa.kura** <***kura.sa** ↔ <κερασέα

κεφάλι = **atama** = **κρανίον** <; **kubi** <κύβη = κέ-
βλη <κεφαλῇ

κίνδυνος = **kiken** <κίνδυνος;

κίτρινο = **kiiro(no)** <***kitiro-no** <κίτρι-
νον

κλειδί = **kagi** <κλαFis = κληῖς → (Λ) clavis →
key

κόθω = **kiru** <κείρω = κεάζω **kire** = κομμάτι

κοίλωμα = **kūdō** <κοFίλος → (Λ) cavus → κύ-
πη

κοιμάμαι = **neru** <***o.ne.ru** <ὄνειρος

κοιτάζω = **miru** <ἰμείρω → (Λ) miro **hōra!** κοί-
τα <hōra

κολλῶ = **haru** <κολλῶ **tsu.keru** <συν.κολλῶ

κολόνα = **kūi** <κίων

κοντὸς = **mijika.i** <(Βοι)μικτὸς <μι Fικτὸς = μι-
κρὸς

κοράκι = **karasu** <κόραξ → (Α) crow

κορμί = **karada** <κορ(ο)μὸς

κοροϊδεύω = **kara.kau** <***klawau** <χλεύω

κόσκινο = **furui** <κησέρα;

κόσμημα = **kazari** <**karizu** ↔ <καλλύσω → (Σ)
casayi

κοτόπουλο = **niwa.tori** <νέα ***o.ri.to** ↔ ὄρνι-
θος

κουζίνα = **daido.koro** <διαίτη χῶρος.

κράνος = **kabuto** <(Ἡσ.) κἀπυς = νοῦς → (Λ)
caput.

κρασί = **budōshu** <ποτὸς

κράτος = **kunī** <**kun** = κύριος <κοίρανος

κραυγάζω = **doma.ru** <δονάω **ō.goe** <ὄλο-γό-
ος

κρεμάω = **kakeru** <κρεμῶ

κριτής = **hanji** <κατίζω → (τ) kati [«Δ», τ. 239].

κρυμμένος = **kakureta** <κρύπτω = καλύπτω
→ (Γ) couvnr

κτίριο = **kenchi-ku** <κτίσις → (Σ) k(e)siti-h.

κτυπῶ = **tataku** <τύπτω

κυκλώνω/φράζω = **kako(m)u** <κυκλόω.

κύπελο = **kappu** <κύπη → (Λ) cupa

κύριος = **kun** <κοίρανος **san** <Fένος = σεβα-
στός → señor

κωμωδία = **kigeki** <κωμικός;

κωπηλατῶ = **kogu** <κώπη → **kai**

λάφυρον = **senri.hin** <Fέναρρον (Ἡσ.)

λέγω = **iu** <(προστ)ῖον <(φ)ῆμι → (Λ) aio

hanàsu < κανάσσω
λειώνω = **toka.su** < τήκω
λογική = **risei** < ρήσις → **ratio** → **raison**
λόφος = **oka** < Δ. ὄχθα
λυπούμαι = **kanashimu** < (Ἡσ.). **καναχίζω** =
 θρηνῶ
μαγεία = **majutsu** < μαγικός
μαθαίνω = **manabu** < **μανθάνω** → (Σ) **manadha**
 = σοφός
μαστίγιο = **mùchi** < μάστιξ → (Τ) **kamçi**
μάταιος = **muda** < (Δ) μάτα = μάτη
μάτι = **me** < ὄμμα
μαῦρο/σκοτεινός = **kurai** < σκυθρός (Σ) →
 scuro (Τ) **karà**
μεγάλο/μέγας = **oo** < ὄλον **tai-** < (Ἡσ.) ταῦς
 → (π) **tau**
μέθη = **meitei** < μέθη
μέλι = **mitsu** < (Υ) μέλιτος
μέλλον = **mira.i** < μέλλον
μέσα = **ni** < ἐν. → (Δ) **in**
μέση (σωμ) = **koshi** < ***okoshi** < ἰξὺς = λαγών
μητέρα = **hàha** (ἡχομ) μάμμ. ᾱ+ᾱττα+νάννα
 (Ἡσ.)
μηχανή = **kikai** < **kikus** = ἰσχὺς
μικρός = **chii.sai** < τυτθός → (Α) **thin**
ko-<κόρος
μιμοῦμαι = **mane.u** < μιμέω
μισῶ = **niku.mu** < νεῖκος = κατηγορία
μόνον = **nòmi** < μόνον
μύριοι = **man** < μυριάς;
vai = **hai** < γε → (Α) **yes**
ναυάγιο = **nanpasen** < ναυάγιον
νερό = **muzù** < ; **sui**-<(k)skuī < (σ). ὕδα[το] =
 ὕδρι → [G. Wato]
νήπιον = **nyûji** < νεογνόν
νήσος = **shi.mà** < σῆμα;; < ***mà.shi** ↔ **nashi**
 < (Δ. πλ.) νᾶσοι
νίκη = **makasu** < **na.kasu** < (Δ. μέλλ.) νικάσω
νοσταλγία = **natsu.kashii** < **notsu.kanashii** < νό-
 στου **καναχή** (Ἡσ.)
νοῦς/μυαλό = **nô** < νόος
ντροπή = **ha/ji** < αἰδοῖος = αἰδώς
νύχτα = **bañ** < ***ban.ni** (ki) < παν → **bàn(ji)** + **vñx**
 = παννυχίς
νωθρός = **no.ròì** < (Ἰων.) νωθροίη
ξεραίνω = **kawa.ku** < **καρFίω** **kareru** < **καρχαλέ-**
 ος < ξηρός
ξύδι = **su** < ***o.su** < ὄξυ → (Α) **acies**
οἰκία = **uchi/ie** < οἶκοι → (Α) **home** → (r) **chez**
ka.tei < κατ.οικία
οικογένεια = **ik.ka** < οἶκος
ὄλος = **zen.bu** < (σ)όμοῦ = ὁμοῦ
ὀμίχλη = **moya** < **omo.ya** < (Δ) ὀμίχλα → (Σλ)
maglà

ὄμοιος = **onaji** < ***oma.ji** < ὁμοιος
ὁμορφιά = **bi** < ; **kirei** < ***kalei** < (δοτ.) κάλλ.εἰ
ὄνομα = **na.mae** < ὄ.νομα → (Σ) **naman**
ὄργυιὰ = **hiro** = 1,82 < ὄργυιὰ (= 0,305X61,83 μ.!)
ὄρμη = **iki.oi** < ***kiki.oi** < **kīkus** = +δύναμις
οὐρανός = **sòra** < ***sora.no** < ὄρανος (Ἰων) < **Φό-**
 ρανο [**ten** < **tiān** < τέγος;
ὀφειλῇ = **kari** < χάρις
ὄχι = **iie** < **cihi** < μήχι **nai** = **mai** < **cnḡ**
πάγος = **ko.ori** < **Fῦελος** = (Λ) **gelu** → (Α) **cool**
παιδί = **ko** < ***ko.wo** < **ΚόρFος** = (Ἰων) **κόρα** <
 ΓΓΒ' **kowa**
παλαιός = **furûi** < **pului** < παλαιός
πάλι = **mata** < **μάτα** = **μετά**
παπούτσι = **kutsu** < σκύτης = τσαγγάρης
πατέρας = **chichí** < **τάτα** → (Σ) **tâta**
πατρὶς/χώρα = **-kòku/kokka** < **Φοῖκα** (Δ)
πεδιάδα = **hei.chi** < χέροςος; = **ξηρά**
πεθαίνω = **shinu** < φθίνω → (Σ) **ksina.ti**
πένθος = **mo** < **μείρομαι** → (Α) **murû**
περισσότερο = **motto** < **μεῖον** = **μείζον**
περπατῶ/θαδίζω = **aru.ku** < **ἐρρω** < ***ερω**
πέτρα = **ishi** < (ἸΟμ.) ἄσις = **ξερός** **πηλός**
πηγαίνω/έρχομαι = **yuku** = **iku** < ἰκω = **ἐρχο-**
μαι
πίεση = **atsu** < **atsu/ryoku** < ἄπτω ἢ **ναστός**
πλάτη/ράχη = **senaka** < ↔ **aka.nesi** <
 (ἸΟμ.) ἄκνησ(τ)ις
πληγὴ/τραῦμα = **kizu/kega(su)** = **σχίζω/κεαίζω**
πόδι = **ashi** < ***tashi** < (πλ) **ταρσοί**
ποῖος = **dare** < **tàle** < τοῖος → (Δ) **talis/quis** →
 (Σ) **yal**
πόλις = **to.kài/to.sh(a)i** < ***a.shi.to** ↔ < ἄστεος
 (Υ)
πολύς = **tasû** < ταῦς → (Σ) **tauti** → **oo** < ὄλον
πόρτα = **to/to(b)ira** < θύρα → (Α) **door**
ποτήρι = **ippai** < **ipu.hai** < (πλ) **κύπ.αι**;
πουλί = **tori** < ***ori.to** < ὄρνι.θος (γεν.) → (Σλ.)
orilu
πουλάω = **u.ru** < ***bu.lu**; < **πωλῶ**
πρέπει = **beki** < ***be.re.ki** < **πρέπει** → (Α) **decet**
πρήζω/φυσάω = **fuku.reru** < **φύσκη**
πρός = **e** < ἐς **Πρόσωπο** = **καό** < **καρ.ός** (γεν.)
πρόσωπο = **καό** < ***karô** < (Υ) **καρ.ός** < **κάρα** =
 πρόσωπόν τι.
πρωῖ = **asa** < ἥως
πύργος = **tô** < **τύρρος** → (Α) **turris**
ράβω = **nuu** < **nu.su** < **νύσσα** = **τρυνῶ**
ράκος = **boro** < ***boro.ma**; < **σπάραγμα**
ράφι = **tanà/to.dana** < **ta.mi.na** < **ταμεῖα** → (Ε)
tána
ρεῦμα = **-ryû / ryô** < **ρῶο.μαι** < **ρέω** → (Σλ)
stru.ma
ρέω/ροή = **nagare** < (Ἡσ.) **ναύει** → (Ἰνδιαν)

Niagara!

ροῦχο = **-fuku** < θῦττος = ὑφαντὸς**σαγόνι** = **a.gò** < ***sa.go** < σιαγών**σάκος** = **fukuro** < κώρυκος**σαπούνι** = **sekken** < σάπων**σαρκασμός** = **hiniku** < κυνικὸς**σεισμός** = **ji.shin** = γῆ-σειώ = σεισί.χθων**σημα** = **shin.gò** < σημείον → (Λ) signum**σημερα(-ινός)** = **gen.dai** < κείθεν δία → (Α) day<dagaz**σιγανός** = **shizuka** < σίγασις**σιωπηλός** = **mugon** < μογι.λαλός;**σκαπάνη** = **sukí** < ***sukiri**; < σκαλῖς**σκεπάζω** = **kabu.ru** < **ka.rubu** ↔ < καλύπτω**σκεπή** = **yane** < ***ne.ya** ↔ < ναίω**σκιὰ** = **kagé** < ο*.κιὰ = σκιὰ → (Σ) sayā**σκληρός** = **katai** < (ἴων) κάρτα **t(s)urai** < τῦλος < (γ.) δρυ.ὸς → [(Λ) durus ↔]**σκοινί** = **tsuna** < (πλ.) σχοῖνα**σκορπίζω** = **chirasu** < σκεδάζω → (Α) scatter**σκοτώνω** = **korosu/karasu** < χαράσσω; ἡ νεάζω → (Σ) casta**σκουμπρί** = **saka** < σκόμδρος = ψάρι → (Σ) skobati**σκούπισμα** = **sôji** < σάρωσις (Σονίδας)**σκουριάζω** = **sabiru** < σαπρώω**σκύβω** = **kup.puku** = **kut(s)u.pu.ku** < kuputu

↔ < κύπτω

σκύλος = **inû** < **u.ni** ↔ < (δ)kuri (ryô)KEN < κύων**σπήλαιο** = **horà - ana** (=ὀπή) < κο.ί.λα (Δ)**σπρώχνω** = **osû** < ὠθῶ**στάζω** = **shitatsu** < στάζω (μέλ)**σταθερός** = **sik.kari** = **sita.kari** < σταθερὸς**στάχτη** = **hai** < ἄζα (Ἑσ.) = ἄζη → (Σ) ashah → (Α) ash**στέγη** = **ten.jô** < τέγος**στέκομαι** = **tatsu** < στατίζω**στενός** = **se.mai** < **se.nai** < (θ. πλ.) στεναί**στερεός** = **katai** < κρτατός**στιγμή** = **shun.ji** < στιγμή; στίχος = **shiku****στόχος** = **shô.jun** < στόχος**συγγενεῖς/γένος** = **su.gô** < συν.γόνος**σύζυγος (ἡ)/γυναῖκα** = **kâ.nai** < (βοιωτ.) θανά = γυνή**συμπεριφορά** = **taido** < ***taido(mo)** < τίθεμαι → θεσμός τεθμός**συμφωνία** = **dôï** < δοχή < δέκομαι → Λ. doceo**συνδέω** = **tsu.nagu** < συνάγω**συνερίζω** = **tsu.zu.ke.ru** < συνερίζω**συνήθως** = **tsu.jo** < συν.ήθως**σύνορο/ὄριο** = **heri(o)** < (Λεσθ.) χέλλος = χεῖλος + ὄριον**συντρίβω** = **tsu.busu** < συμπίεζω**σύστημα** = **tai.sei** < ***taki.sei** < τάξις**σφαῖρα** = **kyû** < κοῖα = σφαῖρα**σφρίγος** = **ikio.i** < ἰσχῦω**σχισμή** = **sa.ke.mè** < si-ki-mi (ΓΓΒ); = σχισμή**σῶζω** = **sukuu** < *σώFω = σῶζω**σώλην** = **kan** < κἀνάλος < κἀννα = κἀλαμος**τακτοποίηση** = **seiten** < (σ)ἔδος = Fἔδος → (G)seltaz → (A)**ταξίδι** = **ryo.kô** ↔ **kô.ryo** ≤ πορεία! → (Σ) paras**τάφρος/ὄρυγμα** = **hori** < ὄρυχῇ**τελευταῖος** = **saku** < ἔσχατος**τέχνη/τεχνική** = **g(e)i.jutsu** < κῆρ + τίκτω = ψυχισμός (παράγει τέχνη)**τιμή** = **kô.ei** < **koro.ei** < κλέη (πλ.)**τιμωρία** = **batsu** < πατέω = κτυπῶ → (Λ) batuo**τόπος** = **tochi** < τόποι (πλ.)**τραβῶ** = **hiku** < Fέλκω**τραγουδῶ** = **utau** < ῥδέω < ἀείδω**τρικυμία/θύελλα** = **arashi** < ἀέλλα(ς)**τρόπος/εἶδος** = **-toori** < τρόπος**τρώγω** = **tabe.ru** < **tebe** < δειπνῶν → (Σ) dapen ἡ ἀρτύFω**τσίμπημα** = **tsubame** < τύπ(α)μα = τύμμα**τυλίγω** = **tsutsurmu** < τυλίγμα;**τυφών** = **taifû** < !**τώρα** = **ima** = **moo** < ***nono**; < νῦν → (Σ) nuu → (Α) now**ύγεια** = **ei.sei** < **sei.hei** ↔ < (σ)ῦ.γει.ία**ύπέροχος** = **subarashii** < (σ) ὑπεροχή**ύστερα** = **à.to** < ***ð.ta** < (Λεσθ.) ὅτα (Σαπφώ 49)**φαγητὸ/τροφή** = **sho ku.gi** = (σ)άκο.στή (Κυ-πρ.)**φιλονικία** = **arâsoi** < (Δωρ.) ἐρίσδω**φίλος** = **mikâta** < ἄμμα = μητέρα → (Λ) ami.citia**φόβος/τρόμος** = **kyôfu** < κυκάω**φόρεμα** = **-fuku/fuku.sô** < πυκάζω = καλύπτω**φοῦρνος** = **kâmado** < κάμινος**φράκτης** = **kak(o)ï** < κυκλό.ω = kakôu**φύσημα** = **fuku** < φύσκη < φυσάω**φωνή** = **koe** < γόος/βοή**φωνήεν** = **boin** < ***bo.ni.(e)** < φωνήεν**φῶς** = **hi** < Fῆλιος **akar(u)i** = **φῶς** λαμπρὸ < ἄγλαός**φωτιά/θερμότης** = **hi** < Feῖλη**φωτίζω** = **hanatsu** < Fανάπτω**χάδι** = **âibu** < ἄπτω**χάλυψ** = **hagane** < κύFανος → (Σ) syana**χαρά** = **yoro.(ko) bi** < χαροπός; → (Σ) harya.ti**χαράζω** = **horu** < ***horusu** < χαράσσω**χεῖλος/ἄκρη** = **heri** < (Λεσθ.) χέλλος = χέλιος**χειμῶνας** = **fuyu** = **huyu** < χεῖμα = χεῦμα → (Σ) himuh → [(Σλ) zimia]

χέρι = te < (Ἰων) χέ.ρε (δυϊκός)	χτένι = kushi < κτεῖς;
χήνα = gacho < (Δ. γεν.) χανός → (Σ) hasah	χώρα = kuni/-koku
χιόνι = yuki < χιονι.κός	χωρίζω = hanasu <
χοῖρος = buta < (Δ)βουδα = βουσόη / συ.δό- τιον = ἀγέλη χοίρων	χωρίς = nashi < ἄνευ
χοντρός = futoi = huto.ri = χο(ν)δρός	ψηλός = taka.i < (Δ)Ταγά(ι) = ταγός (= ἰσχυρός/ψηλός)
χρέος = kari - < χρέος χρωστῶ = kari < χάρις	ὠμός = nama < ὠμός
χροιά = (h)iroai < χροιά	

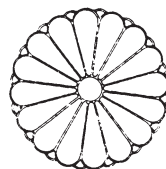
ΣΥΜΒΟΛΑ. Μία ξρευνα ἐπὶ τῶν Ἰαπωνικῶν συμβόλων θὰ ἔδινε ἐντυπωσιακὲς πληροφορίες. Πάντως ἡ Ἰαπωνία = nip.pōn (= ἀνατέλλων ἥλιος) ἔχει ἐθνικὴ σημαία τὸν κόκκινο ἥλιο καὶ πολεμικὴ εἶχε τὸν δεκαεξάκτινο (ἥλιο) **(Σχ. 7)**. Καὶ τὸ ἐθνόσημό της εἶναι ὁ 16/φυλλος ρόδαξ [παράβαλε μὲ τὸν 16/άκτινο ἥλιο τῆς «Βεργίνιας» (σύμβολο πρωτο-ελληνικὸ-Αἰγαῖο), ποὺ ἔχει τὸν 8/άκτινο ρόδακα στὸ κέντρο] **(Φωτ. 8 καὶ Σχ. 8)**.

Φωτ. 8. Δεκαεξάκτινος ἥλιος.

α β
Σχ. 7. α. Σημαία ἐθνική.
β. Σημαία πολεμική.

Σχ. 8. Ἐθνόσημο κ.λπ..

ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΙΑΠΩΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ. Τὸ ποσοστὸ τῶν ἑλληνικῶν ριζῶν ποὺ προτείνουμε εἶναι >90% στὶς ἀρχέγονες λέξεις (Πίν. Α') καὶ 67% στὸ βασικὸ λεξιλόγιο (Πίν. Β'). Τὸ ποσοστὸ αὐτὸ παρ' ὅλο ποὺ εἶναι πολὺ μικρότερο τῶν ἄλλων ἐλληνογενῶν γλωσσῶν [(«Δ», τ. 204, 229, 241): δοῖκαμε 99% στὴν Ἀγγλική, 97% στὴ Σλαβική καὶ στὴν τουρκική 68%, ἐνῶ ὁ Ν. Josephson δοῖκε 31% στὴ νῆσο τοῦ Πάσχα στὸν Εἰρηνικό, 16% στοὺς Μαορί κ.λπ.]¹. Ἐν ἄλλῃ, ἂν λάβουμε ὑπ' ὄψιν μας ὅμως τὸ μακρινὸ παρελθὸν τῆς (πιθανῆς) ἐπαφῆς μὲ τοὺς Ἕλληνες καὶ κυρίως τὴν καταλυτικὴ ἐπίδραση τῶν μογγολικῶν φυλῶν, τὸ ποσοστὸ τοῦτο τὸ θεωροῦμε ἱκανοποιητικὸ.

Τὸ γενικὸ λεξιλόγιο (Πίν. Γ') ἐκ ≈ 400 λέξεων φανερῶνει ἓνα εὐρὺ φάσμα μὲ ἑλληνικὲς ρίζες, ποὺ οἱ πιθανότητες ἀποκλείουν τὴ σύμπτωση.

Οἱ δυσκολίες ἐτυμολόγησής εἶναι μεγάλες, λόγῳ τῆς παραφθορᾶς ἐκ τῆς διαφορετικῆς προφορᾶς τῶν Ἰαπώνων. Ἀκόμα καὶ σύγχρονες λέξεις 50 ἐτῶν (Ἀμερικανικὲς) προφέρονται διαφορετικὰ: εἶναι ἀλλοιωμένες (open - up ⇒ ōpūmā). Ἐπίσης οἱ Ἰάπωνες ἀντιστρέφουν λέξεις (σκεπάζω = ka.bu.ru ↔ *ka.ru.bu <καλύπτ(τ)ω [πρὸβλ. (Λ) forma ↔ μορφά, (Εὔβοια) ρολοῖ ⇒ λοροῖ].

Δ	€	l	o	Y
K	€	†	Θ	¥
M				

Σχ. 9. Ἀρχὴ συλλαβarioύ.

κτῆρες ἀπὸ τὸ ἑλληνικὸ ἀλφάβητο (κεφαλαῖα). Παράδειγμα: **(Σχ. 9)**.

ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΜΕ ΓΓΒ. Τὸ συλλαβario τῆς Γραμμικῆς Γραφῆς Β' ὡς καὶ τῶν ἄλλων

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΚΑΝJΙ. Παρ' ὅλες τὶς προσπάθειες τῶν Ἰαπώνων γιὰ τὴν ἀπαγγίστρωσή τους ἀπὸ τὰ κινεζικὰ ἰδεογράμματα (kanji) τὸ πρόβλημα παραμένει ἄλυτο. Ἀπὸ τὸ 1880 οἱ διανοοῦμενοι πρότειναν τὶς ἐξῆς λύσεις: α. ἀπλοποίηση τῶν kanji β. Χρῆση Λατινικοῦ Ἀλφαβήτου (romanisation) γ. Μόνον συλλαβario katakana καὶ δ: προτείνω νέο συλλαβario, ἀναβίωση τοῦ χαμένου, μὲ χαρα-

4 γραφῶν⁷ δὲν ἔχει σχέση με τὰ δύο ἰαπωνικά συλλαβάρια. Ἡ σύγκρισή τους ἀποδεικνύει, ὅτι ἔχουν ἄλλη δάση σχεδίασης. Καὶ ἐνῶ ἀπεκάλυψα τὴν ταύτιση⁷ εἰκόνας - ἤχου τῆς ΓΤΒ' [π.χ. τὸ φῶνημα ka ἔχει σύμβολο ⊕ προερχόμενο ἀπὸ τὸ ⊗ τῆς ΓΓΑ' δηλαδὴ ἀκροφωνία τῆς λ. ΓΑΛΗ → γα = ka] δὲν ἐννόησα τὸν μηχανισμό τῶν Ἰαπωνικῶν συλλαβάρων.

Καὶ ἐνῶ ἡ ΓΤΒ' δὲν περιέχει μονοσύλλαβες λέξεις (ἀπὸ τίς ≈ 700 λέξεις τοῦ Hooker 4 μόνο προθέματα) τὸ 2% τῶν Ἰαπωνικῶν λέξεων δὲν δημιουργεῖ σοδαρὸ πρόδλημα ὁμοσχίας. Ὁμοιότητα ὅμως ἔχουν ὡς πρὸς τὴν δεξιόστροφη γραφὴ καὶ τὴν ταύτιση λ=ρ.

Η ΠΟΡΕΙΑ. Ὅπως ἀπεδείχθη (νομίζω) ἀπὸ τὴν ἐτυμολόγησι ~ 550 λέξεων (ἄνετα βρίσκονται ἄλλες τόσες) ὅτι ἡ Ἰαπωνικὴ Γλῶσσα ἔχει ἄμεση σχέση με τὴν Ἑλληνική. Ἐπειδὴ ἡ ἀνθρωπογένεσι ἐγινε στὴ μείζονα Αἰγαία περιοχὴ (ὄρα Α. Πουλιανός, «Ὁ Ἀρχάνθρωπος») ὅπως καὶ οἱ 5 πολιτισμοὶ (= γένη) τοῦ Ἡσιόδου, ἡ πρωτογλῶσσα εἶναι ἡ Αἰγαία Ἑλληνική, ἡ μητέρα - γλῶσσα τῆς ὑψηλίου (καὶ τῆς Ἰαπωνικῆς).

Σχόλιο 1. Ἡ Ἰαπωνία ἐμφανίζεται στὸ χάρτη τοῦ Toscanelli (1484) ὡς νῆσος CIPANGŌ (= Zipangu στὴν ἐπιστολὴ του πρὸς τὸν βασιλιᾶ Ἀλφόνσο)¹⁶. Εἶναι ἡ NIPPON-KŌ (=ἀνατολὴς ἡλίου λιμὴν). Εἶναι ἡ Σηρικὴ (χώρα) τοῦ Πτολεμαίου βορείως τῶν Σινῶν (= Κίνα).

Σχόλιο 2. Ἡ ὀνομασία NIPPON (= πρώτη ἀνατολή) δηλώνει τὴν ἀνατολικώτατη χώρα («ἀπὸ ἀνατολή») ἀπὸ δυτικὴ περιοχὴ (Αἰγαῖον)· ἀπέχει ἐξίσου μετὰ τὴ Δύση («Ἐσπερία): 110°!

Πῶς ἔφθασε ὁ Ἑλληνικὸς πολιτισμὸς στὴν ἀπόμακρη Ἰαπωνία; Ὁ Ν. Josephson ἐπρότεινε τὴν ἐξῆς πορεία: Μεσόγειος - Ν. Ἀμερικὴ - Πολυνησία⁴. Ἀπὸ τὴ σύγκρισή ὅμως τοῦ παρόντος λεξιλογίου μετὰ τὸ Πολυνησιακὸ τοῦ Ν.Ι. φαίνεται ὅτι, παρὰ τὴν κοινὴ καταγωγὴ (ἑλληνική), μεταλλάσσονται διαφορετικὰ. (Π.χ. ἡ ἔννοια «τρώγω» Πολυνησιακὰ: ātu <ἀρτύω, ἐνῶ Ἰαπωνικὰ *iabēru* <δειπνέω).

Κατὰ τὴ γνώμη μου ἡ πορεία ἦταν παρόμοια μετὰ τὸ δρόμο τοῦ μεταξινοῦ (Χαρτ. 1) δηλ. Αἰγαῖο - Βακτρία - Ἀλταία ὄρη - Μογγολία - Ἰαπωνία. [Ἦδη ἀπὸ τὸν 7ο (;) αἰ. π.Χ. ὁ Ἀριστέας στὰ «Ἀριμάσπεια Ἑπ» - τὰ εἶχε ὑπ' ὄψιν του ὁ Ἡρόδοτος - ἀναφέρει τὴν χώρα τῶν Σηρῶν (Ἰαπωνία)]¹⁷.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ. Ἄν δὲν ὑπάρχει ἀκόμα ἡ ἀπόδειξι, ὑπάρχουν σοδαρὲς ἐνδείξεις τῆς χρήσεως τῆς Ἑλληνικῆς στὴν ἀρχαία Ἰαπωνία ὡς κύριας γλώσσας. Πλὴν τῆς γλωσσολογίας, ἡ ἐθνολογία καὶ ἡ ἀρχαιολογία ἔχουν τὸν λόγο.

Βιβλιογραφία

11. Κ. Καρμιράντζος «Ἀἰνῶ», «Δ», τ. 245.
12. «Ὁ γῆρος τοῦ κόσμου», ἐκδ. «Ἀκρόπολις», 1935.
13. Κ. Γεωργανᾶς, «Υποθρύχους ἑλλ. πολιτισμὸς 10.000 ἐτῶν», «Δ», τ. 211.
14. Ἀ. Πουλιανός, «Ἡ προέλευσις τῶν Ἑλλήνων», ἐκδ. 1968.
15. Περιοδ. NIPPONIA, No 20, 2002.
16. Χ. Λάζος, «Κολόμβος», ἐκδ. Αἴολος (σ. 106/110).
17. Ι. Τσαμαλῆς, «Ἑλληνες στὴν Ἀσία/Πολυνησία», «Δ», τ. 170.

Χάρτ. 1. Πιθανὴ πορεία Αἰγαίου Πολιτισμοῦ.

ΥΔΩΡ ΚΑΙ ΟΙΝΟΣ

Στὰ Ἀγγλικά οἱ δύο αὐτὲς λέξεις ἀρχίζουν μὲ W (Doubleu). Αὐτὸ εἶναι τὸ 23ο γράμμα τοῦ ἀγγλικοῦ ἀλφαβήτου καὶ προήλθε ἀπὸ τὸ λατινικὸ συμφωνικὸ σύμβολο u ἢ v καὶ ἔγινε uu στὴν πρώτη ἀγγλικὴ μορφή καὶ γι' αὐτὸ ὠνομάσθηκε διπλὸ u = double u. Τὸν 8ο αἰῶνα τὸ uu ἀντικαταστάθηκε ἀπὸ τὸ ρουνικὸ χαρακτήρα ποὺ μοιάζει σὰν τὸ P. Ἡ χρῆση αὐτοῦ τοῦ P ἔπαυσε τὸ 1300 περίπου, γιατί οἱ Νορμανδοὶ «γραφιάδες» εἰσήγαγαν τὸ νέο γράμμα W. Στὰ μέσα Ἀγγλικά ἡ προφορὰ τους σημειώνεται ὡς τὸ ἑλληνικὸ γ.

Ἀς δοῦμε μερικὲς ἀγγλικὲς λέξεις, ποὺ ἀρχίζουν μὲ W: Water, Wine, Wit, Work, Word καὶ Wise. Τὸ Ἑτυμολογικὸ Λεξικὸ Oxford, ἀφοῦ δίδῃ πρῶτα τὴ σημασία τους, ἀναφέρει κατόπιν τὴ χρῆση τῆς λέξης στὰ ἀρχαῖα Ἀγγλικά (8ος - 13ος αἰ.) καὶ παραθέτει χρήσεις στὰ παλαιὰ/ἀρχαῖα Σαξωνικά, Γερμανικά, Γοτθικά, Ἀρμενικά, Λιθουανικά, Ἀρχαιοσλαβικά, Ρωσικά καὶ καταλήγει στὰ Λατινικά καὶ στὸ τέλος στὰ Ἑλληνικά, ἀναφέροντας διακριτικὰ τὸ σὲ «ὑποτιθέμενη» ἰνδοευρωπαϊκὴ ρίζα.

Ἀς δοῦμε ἀναλυτικὰ τὴ λατινοελληνικὴ ἑτυμολογία

Water: Λατινικὴ ρίζα δὲν ὑπάρχει, ἀλλὰ ἔχουμε Greek: ὕδωρ-ὕδατος μὲ θέμα: hydro, = two parts hydrogen and one part oxygen (= δύο μέρη ὕδρογόνου καὶ ἓνα μέρος ὀξυγόνου). Σημειώνει ὅμως τὸ Λεξικόν: «Πιθανῶς ἀπὸ τὸ ἀρμενικὸ ma. (!)

Wine: Latin Vinum καὶ στὸ τέλος Greek: οἶνος (μὲ ἀρχικὸ δίγαμμα Φοῖνος). Τελικὴ σημείωση τοῦ ἑτυμολογικοῦ λεξικοῦ: All arrived from a Common Mediterranean Source but referred by some to pre-Armenian (= ὅλα προήλθαν ἀπὸ μία κοινὴ Μεσογειακὴ πηγὴ, ἀλλὰ ἀναφέρεται ἀπὸ μερικοὺς ὡς προ-αρμενικὴ).

Wit: to know, στὸ τέλος λέει from Greek οἶδα (=γνωρίζω) καὶ σημειώνει: «compare to IDEA» (= συγκρίνεται μὲ τὴ λέξη ἰδέα).

Wise: from Greek εἶδος στὶς λέξεις otherwise, like wise = εἰδάλλως, παρομοίως καὶ

Wise: having sound judgement = ὁ ἔχων ὑγιὴ κρίση, from Greek οἶδα

Work: Greek ἔργον μὲ δίγαμμα μπροστὰ fergon καὶ ἐξηγεῖ: what one does = ὅτι κάποιος κάνει κάτι. Τὸ Λεξικὸ μετὰ παραθέτει: See IE (ὄρα Ἰνδοευρωπαϊκὰ) energy, ergon, liturgy, organ, orgy, theurgy καὶ zymurgy. Ὅλες γνήσιες ἑλληνικὲς λέξεις.

Word: λέξη from Greek ereo μὲ τὸ δίγαμμα fereo = I shall say = θὰ πῶ· καὶ προσθέτει: word lexicon. Προσθέτει ὅμως πῶς ἡ Λατινικὴ Γλῶσσα τὸ ἔκανε verbum = word καὶ τὸ ρῆμα verbose· τὸ οὐσιαστικὸ verbosity ἀπ' ὅπου ἐμεῖς πήραμε «κάποια ψίχουλα» ὡς ἀντιδάνειο καὶ κάναμε τὴν ἄχαρη λέξη βερμπαλισμός.

Τί ὅμως ἔχει νὰ κάνῃ ἡ Ἰνδοευρωπαϊκὴ Γλῶσσα, ὅταν ὅλα αὐτὰ ἀποδεικνύουν ὅτι προέρχονται ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴ; Ποῦ καὶ πότε ἔζησαν οἱ ἄγνωστοι Ἰνδοευρωπαῖοι ποὺ δημιούργησαν τὸν πιὸ καλλιεργημένο ἀνθρώπινο Λόγο; Καὶ ποιὸς εἶναι αὐτὸς ὁ δικὸς τους λόγος;

Θωμᾶς Γ. Ἡλιόπουλος

Διευθυντὴς Κολλεγίου «Παιδεία» Μελδούρνης

ΕΠΕΜΒΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΠΑΙΔΕΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ

στ. Ἡ σύγκρουση Πατριαρχείου - Κοραῆ

Ἡ μεγαλύτερη μορφή τοῦ προεπαναστατικοῦ ἑλληνικοῦ διαφωτισμοῦ ἦταν ὁ «Διδάσκαλος τοῦ Γένους» Ἀδαμάντιος Κοραῆς. Γεννήθηκε στή Σμύρνη τὸ 1748. Ὁ πατέρας του Ἰωάννης καταγόταν ἀπὸ τὴ Χίο καὶ ἐμπορευόταν μεταξωτὰ στὸ περίφημο Μπεζεστένι τῆς Σμύρνης. Ἡ μητέρα του, ἡ Θωμαῖ Ρύσιου ἦταν Σμυρνιά καὶ, πρᾶγμα σπάνιο γιὰ γυναῖκα ἐκείνης τῆς ἐποχῆς, ἤξερε ἀρκετὰ γράμματα.

Γιὰ πρῶτο δάσκαλο ὁ Κοραῆς πέτυχε τὸν καλόγερο Ἱερόθεο Δενδρινό¹. Μιὰ ἀναδρομὴ στὴν πρώτη ἰδρυτικὴ πράξη τῆς Εὐαγγελικῆς Σχολῆς Σμύρνης, στὸ ἔγγραφο ποὺ συνυπογράφει ὁ Δενδρινὸς μὲ τρεῖς προκρίτους τῆς πόλης, κάνει ἐμφανὲς τὸ πλήρες θεοκρατικὸ καθεστῶς ποὺ εἶχε ἐπιβληθῇ στὸ ἐν λόγω ἐκπαιδευτικὸ ἴδρυμα ἐξαιτίας τοῦ καλόγερου ἱεροδιδασκάλου: «Τὴν σήμερον διὰ τοῦ παρόντος ἐνδεικτικοῦ γράμματος γίνεται δηλὸν ὅτι, ἐπειδὴ καὶ εὐρέθημεν εἰς τὸ ἐπιχείρημα τοῦ σχολείου, ὁ κ. Ἱερόθεος ὁ διδάσκαλος εἰς ὅτι ἐγγίζει αὐτὸν εἰς προκοπὴν μαθητῶν καὶ ἐπίδοσιν τοῦ αὐτοῦ ὅλου σχολείου, σὺν Θεῷ ὑπόσχεται νὰ ἐπαρκῇ προθύμως, κατὰ συνείδησιν ἐν φόβῳ Θεοῦ τῆς ψυχῆς του ἐφ' ὅρου ζωῆς αὐτοῦ»². Μὲ τόσους «φόβους Θεοῦ» ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του πῶς νὰ μὴν κυνηγᾷ ὁ Δενδρινὸς τοὺς «ἄθεους» διαφωτιστές;

Οἱ δικοὶ του, παρὰ τὴν ἐπιθυμία τοῦ Κοραῆ νὰ συνεχίσῃ τὶς σπουδές, ἀποφάσισαν νὰ τὸν κάνουν ἔμπορο, στέλνοντάς τον τὸ 1771 στὸ Ἀμστερνταμ τῆς Ὁλλανδίας ὡς ἀντιπρόσωπο τῆς ἐταιρείας ποὺ εἶχε ὁ πατέρας του μὲ τὸν Εὐστάθιο Θωμᾶ. Ἀντὶ ὅμως νὰ ἀσχοληθῇ μὲ τὸ ἐμπόριο κοίταξε πῶς νὰ μορφωθῇ περισσότερο. Ἐτοίπηρε τέσσερις δασκάλους ἀπὸ τοὺς ὁποίους διδάχτηκε φιλοσοφία, μαθηματικά, ξένες γλῶσσες, κιθάρα καὶ ξιφασκία. Ἑπτὰ χρόνια ἔμεινε ὁ Κοραῆς στὸ Ἀμστερνταμ καὶ στὸ τέλος γύρισε στὴ Σμύρνη ἔχοντας ἀποτύχει στὸ ἐμπόριο. Στὴν ἰδιαίτερή του πατρίδα ἔμεινε ἄλλα τέσσερα χρόνια. Τελικὰ μὲ συμπαροστάτη του τὸν Κέουν κατάφερε νὰ φύγῃ γιὰ τὸ Μονπελλιὲ τῆς Γαλλίας (1782),

1. Ὁ Δενδρινὸς ἦταν ἓνας ἐκ τῶν συνιδρυτῶν τῆς «Εὐαγγελικῆς Σχολῆς» Σμύρνης.

2. Τρύφωνος Ε. Εὐαγγελίδου Δ.Φ., «Ἡ παιδεία ἐπὶ Τουρκοκρατίας», τόμος Β', σελίδα 244, Ἀθήνα 1936, ἀνατύπωση ἀπὸ τὶς «Ἀναστατικὲς Ἐκδόσεις – Διονυσίου Νότη Καραβία», σειρά: «Βιβλιοθήκη Ἱστορικῶν Μελετῶν».

για νὰ σπουδάσῃ γιατρός, πὺν ἦταν τὸ μεγάλο του ὄνειρο. Τὸ 1787, ὁλοκληρώ-
νοντας τὶς σπουδὲς του στὴν Ἱατρικὴ σχολή, μετακόμισε στὸ Παρίσι, «εἰς τὰς νέ-
ας Ἀθήνας» καθὼς τὸ ὀνομάζει³, ὅπου καὶ ἔμεινε ἐπὶ 45 χρόνια, μέχρι τὸ θάνα-
τό του.

Τὸ ξεσκέπασμα τοῦ μισελληνικοῦ Βυζαντίου

Αὐτοδίδακτος φιλόλογος διέπρεψε μὲ τὶς ἐκδόσεις ἀρχαίων συγγραφέων, πρᾶγμα πὺν τοῦ ἔδωσε διεθνὴ προβολή. Ὁ Κοραῖς ἀπέδλεπε στὴν ἀνα-
σύσταση τῆς Ἑλλάδας καὶ στὴν ἀναβίωση τοῦ ἀρχαίου πολιτισμοῦ της. Πρῶτα ὅμως θεωροῦσε ὅτι ἔπρεπε ἡ Ἑλλάδα νὰ ἐξευρωπαϊστῇ, δηλαδὴ νὰ
φτάσῃ στὸ ἴδιο ἐπίπεδο πολιτισμοῦ καὶ ἀνάπτυξης μὲ τὴ Δύση. Σύμφωνα μὲ τὸν
Κοραῖ ἄλλὰ καὶ τὴν πραγματικότητα, ὅλος ὁ πολιτισμὸς ἔπρεπε νὰ ἐπανέλθῃ
στὴν κοιτίδα του, τὴν Ἑλλάδα· νὰ περάσῃ δηλαδὴ «ἀπὸ τὰ κοφίνια τῶν ἁλλο-
γενῶν εἰς τὰ κοφίνια τῶν Ἑλλήνων». Αὐτὴ ἦταν καὶ ἡ περίφημη ἀρχὴ τῆς με-
τακένωσης, ἡ ὁποία ἀπετέλεσε καὶ τὴν πλατφόρμα πάνω στὴν ὁποία ἔδρασε ὁ Κο-
ραῖς. Καὶ ὅπως λέει ὁ Κ. Σωτηρίου: «Τὴν πολιτικὴ ἐλευθερία καὶ τὴν ἀνεμπόδι-
στη οἰκονομικὴ δραστηριότητα λαχταρεῖ κι ὁραματίζεται ἡ ἀστικὴ τάξη. Βλέ-
πει πὺς τὰ δύο αὐτὰ ὁράματά της, οἱ δύο αὐτὲς λαχτάρεις της, εἶχανε πραγματο-
ποιηθῇ στὴν ἀρχαία Ἀθήνα, καὶ ἀντλεῖ σημαντικὴ δύναμη στὸν ἀγῶνα της ἐνά-
ντια στὸ φεουδαρχισμό, γιὰ νὰ κατακτήσῃ τὴν πολιτικὴ καὶ οἰκονομικὴ ἐλευθε-
ρία της (...). Ὁ ἀρχαῖος λοιπὸν κλασικὸς πολιτισμὸς θεμελίωνε τὸ ἀνθρωπιστικὸ
ιδανικὸ, πὺν πρόβαλλε ἡ ἀστικὴ τάξη. Ὁ Ἀθηναῖος πολίτης ὑψώνεται στὰ μά-
τια της θαυμαστὸ παράδειγμα. Εἶναι καλλιεργημένος. Εἶναι ἐλεύθερος. Εἶναι
ἄνθρωπος»⁴. Ὁ Ἀδαμάντιος Κοραῖς θὰ γίνη ὁ γνησιώτερος ἐκφραστὴς αὐτῆς
τῆς τάξης. Σχολιάζοντας τὴν παραπάνω θέση ὁ Φωτιάδης, ἐπισημαίνει:

«Τούτῃ ἡ θέση εἶναι πέρα γιὰ πέρα σωστή. Οὔτε ὁ διαφωτισμὸς τῆς ἀστικῆς
τάξης, οὔτε καὶ αὐτοὶ οἱ ἀγωνιστὲς τοῦ Εἰκοσιένα θὰ θυμηθοῦν ποτὲ τὸ Βυ-
ζάντιο. Δὲν θὰ ἀνατρέξουν οὔτε μιὰ φορὰ σὲ αὐτό, δὲν θὰ ἀναφέρουν οὔτε
ἓνα κἂν στρατηγὸ τοῦ ἢ αὐτοκράτορα. Τὰ πνευματικά, ἰδεολογικὰ καὶ πα-
τριωτικὰ ιδανικὰ τους θὰ τ' ἀναζητήσουν στὴν ἀρχαία Ἑλλάδα»⁵.

Καὶ αὐτὴ εἶναι ἡ πραγματικότητα ὅπως ὁμολογεῖ, ἂν καὶ τὴν ἀποδοκιμάζῃ, καὶ
ὁ πατὴρ Γεώργιος Μεταλληνὸς (καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν),
ὁ ὁποῖος ἀναφέρει γιὰ τὴν ἐπανάσταση τοῦ '21: «Στὶς εὐρωπαϊκὲς αὐλές, ὅπως
λ.χ. τοῦ Ναπολέοντος, καθωρίσθηκε ὁ χαρακτῆρας τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπανάστα-
σης, πὺν δὲν θὰ ἔχῃ πιά ρωμαϊκὸ - οἰκουμενικὸ χαρακτῆρα ἀλλὰ στενὰ ἐθνικὸ
καὶ κατ' οὐσίαν «ἀρχαιοελληνικόν». Θὰ εἶναι ἐπανάσταση τῶν Ἑλλήνων τοῦ
Ἑλλαδικοῦ θέματος, ὅχι μόνον ἐναντίον τῶν Τούρκων, ἀλλὰ καὶ ἐναντίον τῆς Ρω-
μαϊκῆς Ἐθναρχίας, ὡς συνέχειας τῆς «Ρωμαϊκῆς Βασιλείας» τῶν Βυζαντινῶν»⁶.

3. Γράμμα στὸν Πρωτοψάλτη (15/09/1788). Κοραῖς, «Ἀλληλογραφία», σελίδα 100.

4. Κ. Σωτηρίου, «Ἀνθρωπιστικὴ παράδοση καὶ ἀνθρωπιστικὴ παιδεία», περιοδικὸ «Ἐρευνα»,
ἀρ. τ. 100, Ἀπρίλιος 1965).

5. Δ. Φωτιάδης, «Ἡ ἐπανάσταση τοῦ 1821», τόμος α', σελίδα 181, ἐκδόσεις «Μέλισσα».

6. Γεώργιος Μεταλληνός, «Τὸ '21 καὶ οἱ Συντελεστὲς του» ἀπὸ τὸ διβλίο τοῦ ἴδιου μὲ τίτλο
«Ἑλληνισμὸς Μαχόμενος», Ἐκδόσεις «Τῆνος», Ἀθήνα 1995. Πηγή: www.myriobiblos.gr.

Ἔρχεται ἐπιτέλους τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου καὶ ἀποκαλύπτεται ἡ πραγματικὴ αἰτία, γιὰ τὸ μένος ποὺ τρέφουν οἱ σύγχρονοι ὁμοϊδεάτες τοῦ πατρὸς Γεωργίου Μεταλληνοῦ κατὰ τοῦ μεγάλου Ἑλληνα Ἀδαμάντιου Κοραΐ, ὅταν γράφουν: «Τὰ σχέδια τῶν Φράγκων γιὰ τὴν ἀνασύσταση τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους προωθήθηκαν σημαντικὰ ἀπὸ τὸν “πατριάρχη” τοῦ ἑλληνικοῦ διαφωτισμοῦ Ἀδαμάντιο Κοραΐ»⁷, παρουσιάζοντας ἔτσι τὸν Κοραΐ καθὼς καὶ τοὺς ὑπόλοιπους Ἑλληνες διαφωτιστὲς ὡς πράκτορες ξένων συμφερόντων, ποὺ ἐργάζονταν ἐναντία στὴν ἀνασύσταση τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας (!). Καὶ ἡ λάσπη τους κατὰ τοῦ Κοραΐ καὶ τῶν ὑπόλοιπων Ἑλλήνων διαφωτιστῶν μοιάζει νὰ ᾖ ἀστείρευτη, ὅταν γράφουν σύγχρονους λιθέλλους κατὰ τῶν Ἑλλήνων καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ: «Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Διαφωτισμοῦ καὶ μετὰ δημιουργήθηκαν δύο ρεύματα ἀνάμεσα στοὺς Ἑλληνες διανοούμενους. Τὸ πρῶτο προσπάθησε νὰ μεταδώσῃ τὶς ἀξίες τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Οὐμανισμοῦ στοὺς σκλαβωμένους Ἑλληνες καὶ νὰ “καθαρίσῃ” τὴ γλῶσσα καὶ τὰ ἔθιμα τοῦ λαοῦ ἀπὸ τέσσερις αἰῶνες σκοταδισμοῦ. Γιὰ νὰ ἀντλήσῃ ὑποστήριξη ἀπὸ τοὺς ξένους, χρησιμοποίησε τὴν ἀρχαιολατρία τῆς ἐποχῆς τοῦ ρομαντισμοῦ καὶ διέδωσε μὲ ἐνθουσιασμό τὴ θεωρία τῆς φυλετικῆς προέλευσης τῶν σημερινῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους»⁸. Καὶ εἶναι νὰ ἀπορῇ κανεὶς, μὲ τὸ τί θέλει νὰ πῇ ὁ θεολόγος Ἀναστάσιος Φιλιππίδης μὲ αὐτὸ τὸ ἀπόσπασμα: μήπως ὅτι οἱ διαφωτιστὲς ψεύδονταν, ὅταν ἔλεγαν πὼς εἴμαστε ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ἢ μήπως ἦταν κακὸ ποὺ εἰσήγαγαν τὸν Εὐρωπαϊκὸ Οὐμανισμό (ἀνθρωπισμὸ) στὴν ὑπόδουλη Ἑλλάδα; Δηλαδή πὼς ἔπρεπε νὰ πράξουν; Νὰ διδάσκουν στοὺς μαθητὲς ἐκείνης τῆς ἐποχῆς, ὅτι ἡ γῆ εἶναι ἐπίπεδη καὶ νὰ τοὺς λένε πὼς τὰ μαθηματικά, ἡ ἀστρονομία καὶ ἐν γένει οἱ θετικὲς ἐπιστῆμες εἶναι ὄργανα τοῦ σατανᾶ, ὅπως ἔκανε τὸ ρωμαϊκὸ παπαδαριό; Ἀλλὰ ὁ Φιλιππίδης ἐπιχειρεῖ νὰ πλήξῃ τὸν Κοραΐ, γράφοντας στὴ συνέχεια καὶ τὰ ἑξῆς: «Σὲ μιὰ ἐποχὴ ποὺ μεγάλα ὀνόματα τῆς Εὐρώπης, ὅπως ὁ Γκαίτε, ὁ Μπάντερον, ὁ Χαίντερλιν, ὁ Σέλλεϋ κ.λπ. ὑμνοῦσαν τὴν ἐπιστροφή σὲ ἓνα ἐξιδανικευμένο κλασικὸ παρελθόν, ἡ ὑπαρξὴ κάποιων καθαρῶν ἀπογόνων τοῦ Περικλῆ προκαλοῦσε ρίγη συγκίνησης σὲ πολλοὺς πνευματικὸν κύκλους τῆς Εὐρώπης.

»Τὸ ρεῦμα αὐτὸ προσπάθησε νὰ ἐπιβάλῃ μιὰ ἀπτικίζουσα γλῶσσα στοὺς Ἑλληνες, ὥστε ἡ ταύτιση μὲ τοὺς ἀρχαίους νὰ γίνῃ ἀκόμα πιὸ ἀληθοφανής, καὶ ταυτόχρονα συντάχθηκε ἀπόλυτα μὲ τὶς ἀπόψεις τῶν Δυτικοευρωπαίων γιὰ τὴ μεσαιωνικὴ μας Ἱστορία: ὁ βυζαντινὸς μεσαιώνας ἦταν μία περίοδος σκοταδισμοῦ, θρησκείας καὶ βαρβαρότητας, ὅπως ἔλεγε ὁ Γίθδων, γεμάτη δολοπλοκίες, ἵντριγκες σὲ σκοτεινὰ παλάτια καὶ ἀτέρμονες συζητήσεις πάνω σὲ ἅλντα καὶ ἀκατανόητα θεολογικὰ προβλήματα, ποὺ δὲν ἐνδιέφεραν κανέναν. (Τὴν ἄποψη αὐτὴ ἀποδέχεται ἀκόμη καὶ σήμερον μιὰ μεγάλη μερίδα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ). Κύριος

7. Μητροπολίτης Ναυπάκτου Ἱερόθεος, «Γέννημα καὶ θρόμμα Ρωμηοί», κεφάλαιο 7^ο καὶ «Ἔθνος καὶ Ἐθνικισμός», ὑποκεφάλαιο 3ο «Ἡ αἵρεση τοῦ ἐθνικισμοῦ». Πηγή: www.pelagia.org.

8. Ἀναστάσιος Φιλιππίδης, «Ρωμηοσύνη ἢ Βαρβαρότητα», «Μέρος α': Οἱ ἐθνικὲς μας ὀνομασίες – τὰ δύο ρεύματα τοῦ 19ου αἰῶνα». Πηγή: www.pelagia.org.

ἐκπρόσωπος αὐτῆς τῆς τάσης ἦταν ὁ Κοραῆς...»⁹. Ὡστόσο ἀξίζει νὰ δῇ κανεῖς, γιὰ τὸ Φιλίππιδης μὲ διάθεση εἰρωνείας καὶ ἀποδοκιμασίας ἀντιμετωπίζει τὸν Κοραῆ καὶ τοὺς διαφωτιστές: Διότι ἰδανικό του εἶναι τὸ «ἄλλο ρεῦμα» τὸ μὴ ἐλληνικό, αὐτὸ ποὺ εἶχε ρωμαϊκή (δηλαδή ρωμαϊκή) συνείδηση: «Τὸ δεύτερο ρεῦμα εἶχε πιὸ βαθιὲς ρίζες καὶ εἶναι δύσκολο νὰ προσδιοριστῇ ἢ ἀρχὴ του. Πιὸ εὐκόλο εἶναι νὰ περιγραφοῦν οἱ θέσεις του. Κατ' ἀρχὴν δὲ δεχόταν τόσο εὐκόλο τὸ νεωτεριστικὸ ὄνομα “Ἕλληνες”...»¹⁰. Καὶ σὲ αὐτὴ τὴν ὁμολογία θὰ σταθοῦμε. Ὁ Κοραῆς καὶ οἱ διαφωτιστὲς πολεμήθηκαν καὶ πολεμοῦνται ἀκόμα καὶ σήμε-
ρα, ἐπειδὴ ἤθελαν νὰ εἶναι Ἕλληνες.

Στὴν ἱστορικὴ διακήρυξη ποὺ ἔδγαλε ἡ Β' Ἐθνικὴ Συνέλευση τοῦ Ἀστρού, ὅταν στίς 18 τοῦ Ἀπρίλη 1823 τέλειωσε τὶς ἐργασίες της, ὑπάρχει καὶ αὐτὴ ἐδῶ ἡ χαρακτηριστικὴ φράση: «Ὁ κρότος τῶν ἡμετέρων ὅπλων, ἀντηχήσας, διετάρ-
ξε τὸ Βυζάντιον». Καὶ ὅπως συμπεραίνει ὁ Φωτιάδης: «Δηλαδή ἡ γενιὰ τοῦ Εἰκο-
σιένου συνταύτιζε, κατὰ ἓνα κάποιο τρόπο, τὴ Βυζαντινὴν μὲ τὴν Ὁθωμανικὴ
Αὐτοκρατορίαν. Κι ὅπως θὰ δοῦμε παραπέρα, τὸν τουρκικὸ στόλο θὰ τὸν ὀνομά-
ζουν στὰ ἔγγραφα τους τὸ Εἰκοσιένου ὡς “βυζαντινὸ στόλο”»¹¹. Ὁ Κοραῆς γρά-
φει: «Αὐτὸ τ' ὄνομα “αὐτοκράτωρ” ἀρκεῖ νὰ ταράξῃ τὰς ἀκοὰς τῶν ἐλλήνων, ἐνθυ-
μουμένων μάλιστα ὅσα δεινὰ ὑπέφερε τὸ ταλαίπωρον Ἑλληνικὸν γένος ἀπὸ τοὺς
Ρωμαίους κ' ἔπειτ' ἀπὸ τοὺς Γραικορωμαίους αὐτοκράτορας¹² (...) Τοὺς καίσα-
ράς των οἱ δουλωθέντες Ρωμαῖοι ὠνόμαζαν μετὰ θάνατον Θεοὺς (Divus Caesar).
Εἰς δὲ τοὺς διαδόχους αὐτῶν Γραικορωμαίους αὐτοκράτορας καὶ ζώντας ἔτι οἱ
ταλαίπωροι Ἕλληνες ἔλεγον λαλοῦντες ἢ γράφοντες “Ἡ Ὑμετέρα Θεϊότης”.
Παρόμοιον ὄγκον εἶχον καὶ τῶν αὐλικῶν οἱ τίτλοι· εἷς ἐξ αὐτῶν ἦτον ὁ πανυ-
περσεδέστατος, καὶ ἔτι θαυμασιώτερος ἄλλος ὁ παννυπερπρωτοσεβαστοῦπέρτα-
τος. Ταλαίπωρον γένος! Τὰ εὐγενικὰ πολυσύλλαβα ταῦτα ἔφεραν τοὺς Τούρ-
κους»¹³. Καὶ ὁ ἐπαναστατικὸς στόλος, ποὺ τόσα ἔδωσε στὸν Ἀγῶνα, εἶχε ἐπιλέ-
ξει γιὰ τὶς νέες τριήρεις ποὺ καταναυμαχοῦσαν τὸ «βυζαντινὸ στόλο» ὀνόματα
ἀρχαίων Ἑλλήνων, ἡρώων καὶ θεῶν: «Ἀπὸ τὰ 59 ὑδραῖκα καράδια ποὺ πῆραν
μέρος στὸν ἀγῶνα, τὰ 56 ἔχουν ὀνόματα ἀρχαίων θεῶν καὶ ἡρώων, ἀπὸ τὰ 45
σπετσιώτικα τὰ 37 καὶ ἀπὸ τὰ 40 ψαριανὰ τὰ 36. Μονάχα δύο καράδια καὶ ἀπὸ τὰ
τρὶα νησιὰ εἶχανε, ὅσο καὶ ἂν φαίνεται ἐκπληκτικὸ, ὀνόματα ἀγίων. Καὶ μῆτε ἓνα
ὄνομα Βυζαντινοῦ αὐτοκράτορα, στρατηγοῦ ἢ ναυάρχου»¹⁴.

Φυσικὰ ὁ Κοραῆς βρῆκε ἀπέναντί του τοὺς Φαναριῶτες, οἱ ὅποιοι ὄχι μόνο δὲν
εἶχαν ἐλληνικὴ συνείδηση, ἀλλὰ «ὀνομάσαντες ἑαυτοὺς τὸ περίβλεπτον γένος
τῶν Ρωμαίων (βλασφημίαν ἤκουαν, ἂν τοὺς ὠνόμαζέ τις Γραικοὺς ἢ Ἕλλη-

9. Ἀναστάσιος Φιλίππιδης, ὁ.π.

10. Ἀναστάσιος Φιλίππιδης, ὁ.π.

11. Δ. Φωτιάδης, ὁ.π., τ.α', σελ. 181.

12. «Σάλπισμα ἐγερτήριον», «Ἀπαντα», ἐκδόσεις «Βαλέτα», τόμος Α', σελίδα 370.

13. Κοραῆς, «Ἀριστοτέλους Πολιτικῶν τὰ σφζόμενα», «Ἀπαντα», ἐκδόσεις «Βαλέτα» τόμος Α', σελίδα 360.

14. Φωτιάδης, ὁ.π., τ.α', σελ. 182.

ΑΔΕΛΦΙΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΟΥΣ

ΚΑΤΑ ΠΑΣΑΝ ΤΗΝ ΟΘΩΜΑΝΙΚΗΝ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΝ

ΓΡΑΙΚΟΥΣ,

Εἰς ἀντίρρῃσιν κατὰ τῆς ψευδωνύμου
ἐν ὀνόματι τῷ Μακαριωτάτῳ Πατριάρχῃ
Ἱεροσολύμων ἡθο-θείσης ἐν Κωνσταντινῇ-
πόλει

ΠΑΤΡΙΚῆς ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

ΕΝ ΡΩΜΗ,

Ἐν ἔτει Α. τῆς Ἐλευθερίας (αΨΥΗ.)

Φωτοτυπία τοῦ ἀρχέτυπου τῆς Ἀδελφικῆς Διδασκαλίας

Τὸ ἐξώφυλλο τῆς ἀ' ἐκδόσεως τῆς ἀπαντήσεως τοῦ Κοραῆ στοῦ Πατριαρχεῖο, τὸ ὁποῖο μὲ τὴν «Πατρικὴ Διδασκαλία» προέτρεπε τοὺς ραγιαδες πιστοὺς του νὰ παραμείνουν εὐπειθεῖς ὑπῆκοοι τοῦ Σουλτάνου. Τὸ βιβλίο ἐκδόθηκε στοῦ Παρίσι, ἀλλ' ὁ Κοραῆς φοβούμενος τὴν ἐκδίκηση τοῦ Φαναριοῦ σημειώνει ὡς τόπον ἐκδόσεως τὴ Ρώμη.

νας)»¹⁵. Οἱ αὐλικοὶ λοιπὸν τοῦ Πατριάρχου, οἱ Φαναριῶτες, «τῶν ὁποίων ἦτο δημιουργημα ἡ μιξοθάρβαρος γλῶσσα, καὶ οἱ ὅποιοι ἤθελαν νὰ δίδωσιν εἰς τοὺς ἄλλους παράδειγμα γλώσσας τὴν ἑλληνικοτουρκογαλλικὴν γλῶσσαν των, ἐφάνη παρὰ ξενον, ὅτι κάποιος Κοραῆς ἐξωμερίτης, διατρίβων εἰς Παρισίους καὶ ὄχι μεταξὺ τοῦ περιδλέπτου γένους, ἐτόλμησε νὰ συστήσῃ διόρθωσιν γλώσσης, ἐνῶ ἡ γλῶσσα ἦτο ἤδη διωρθωμένη ἀπ' αὐτοῦς. Μ' ὅλον ὅτι τότε μεταξὺ των εἶχε ἀναφανῆ ἡ παλαιὰ χυδαῖστικὴ αἴρεσις, ἀνανεωθείσα διὰ Χριστόπουλον, ὃς τις ἐπροσπάθει νὰ καταργήσῃ καὶ τὴν ὀρθογραφίαν καὶ μὲ ποιητικὴν δύναμιν ἔγραψεν ἀνακρεοντεῖους ὡδὰς εἰς αὐτήν, ἀλλ' αὐτὸς (ἔλεγαν) ἔγραψε Ρωμαίικα»¹⁶. Τελικὰ ὅμως ὑπερίσχυσε ἡ πρότασις τοῦ Κοραῆ: «Τὸ σύστημα τοῦ Κοραῆ ἐνισχύετο καὶ ἐκραταιοῦτο· οἱ Φαναριῶται ἠναγκάζοντο νὰ λαμβάνωσιν εἰς τὰ τέκνα των διδασκάλους τοιούτους»¹⁷. Καὶ εὐτυχῶς χάρις στὸν Κοραῆ διασώθηκε ἡ Ἑλληνικὴ Γλῶσσα, γιὰ νὰ εἰσέλθῃ σὲ νέες περιπέτειες τὰ τελευταῖα τριάντα χρόνια (κατάργησις τόνων καὶ ἄλλα) καὶ γιὰ νὰ ἀπειληθῇ ἐκ νέου τὴν τελευταῖα δεκαετία ἀπὸ τὰ λεγόμενα «γκρίκλεις» (σύντμηση τῶν λέξεων Greek - English = Greeklish), δηλαδή τὴν ἑλληνοαγγλικὴ διάλεκτο κάποιων μηνιαίων περιοδικῶν ποικίλης ὕλης, τῶν ὁποίων οἱ συντάκτες – περαστικοὶ ἀλεξιπτωτιστὲς οἱ περισσότεροι τῆς δημοσιογραφίας – ἐξαιτίας τῆς ἄγνοιάς τους στὴν Ἑλληνικὴ χρησιμοποιοῦν ἀγγλικούς ὅρους καὶ λέξεις γιὰ νὰ συγκαλύψουν τὴν βαθεῖα ἀμάθειά τους. Εὐτυχῶς τὰ τελευταῖα χρόνια ἡ «μόδα» αὕτη ὑποχωρεῖ. Ὡστόσο, ἂς μὴν ἀπορῇ κανεὶς γιὰ τὴ ρωμαίικη «τριγλωσσικὴ» διάλεκτο τῶν Φαναριωτῶν, διότι καὶ σήμερον οἱ νεόπλουτοι στὰ στέκια ποὺ συχνάζουν ἔτσι μιλοῦν, ἀνακατεύντας στὸ λεξιλόγιό τους ξένες λέξεις γιὰ νὰ κάνουν ἐπίδειξη καὶ νὰ πείσουν τοὺς γύρω τους ὅτι εἶναι κοσμογυρισμένοι.

Ὁ Κούμας θὰ ἐξάρῃ ἐπίσης τὸ θετικὸ ρόλο τοῦ Κοραῆ στὴν ἵδρυσις σχολείων στὴν τουρκοκρατούμενη Ἑλλάδα, στὰ ὁποῖα οἱ μαθητὲς διδάσκονταν τίς θετικὰς ἐπιστῆμες σὲ ἀντίθεση μὲ τὰ συντηρητικὰ ἱεροδιδασκαλεῖα τῆς Ἐκκλησίας, ὅπου δίδασκαν μόνο γραμματικὴ μέσα ἀπὸ θρησκευτικὰ βιβλία καὶ πρακτικὴ ἀριθμητικὴ: «Ἐκ τῶν πολλῶν καλῶν, τὰ ὁποῖα ἐνήργησεν ἡ γλῶσσα τοῦ Κοραῆ, ἐν εἶναι ἡ σύστασις νέων σχολείων, τὰ ὁποῖα ὠφέλησαν ὅλον τὸ γένος»¹⁸.

Ἡ ὀργή του ἐναντίον τῶν σκοταδιστῶν

Ἡ ἀφύπνισις τοῦ Κοραῆ πηγάζει ἀπευθείας ἀπὸ τὰ γεγονότα τῆς Γαλλικῆς Ἐπανάστασις. Παρακολουθώντας ἀπὸ τὸ παράθυρο τοῦ σπιτιοῦ του στὸ Παρίσι τὴ μεγαλειώδη πομπή, ποὺ ἀκολουθοῦσε τὰ λείψανα τοῦ Βολταίρου, τὰ ὁποῖα θὰ θάβονταν γιὰ δεύτερη φορὰ στὰ ἐρεῖπια τῆς Βαστίλλης, θυμήθηκε πὼς οἱ καλόγεροι καὶ τὸ ἱερατεῖο εἶχαν ἀπαιτήσῃ νὰ θαφτῇ ἀρχικὰ ὁ Βολταίρος μακριὰ ἀπὸ τὸ Παρίσι, ἐπειδὴ σύμφωνα μὲ τὸν κληρὸ, «ἦταν ἀσεδέστατος ἄνθρωπος καὶ εἶχε κωμωδῆσῃ ρητῶς εἰς τὰ συγγράμματά του τὴν θρησκείαν». Καὶ ὅπως λέει ὁ ἴδιος ὁ Κοραῆς δὲν τὸν συγκίνησε καθόλου ἡ πο-

15. Κωνσταντῖνος Κούμας, «Ἱστορίαι τῶν Ἀνθρωπίνων Πράξεων», τόμος 12ος, σελίδα 535, Βιέννη 1832, ἀνατύπωση ἀπὸ τίς «Ἀναστατικὰς Ἐκδόσεις – Διονυσίου Νότη Καραβία», σειρὰ: «Βιβλιοθήκη Ἱστορικῶν Μελετῶν». 16. ὁ.π. σελ. 581.

17. ὁ.π. σελ. 582.

18. ὁ.π., σελ. 582.

λυτέλεια καὶ ἡ μεγαλοπρέπεια τῆς πομπῆς, ἀλλὰ «ὅταν εἶδον τὰ διβλία του φερόμενα εἰς θριάμβον καὶ περικνκλωμένα ἀπὸ πλῆθος ἀκαδημαϊκῶν, τότε ἤθελον νὰ σὲ ἔχω πλησίον μου μάρτυρα καὶ τῆς ἀγανακτήσεώς μου καὶ τῶν δακρῦν μου· δακρῦν, φίλε μου, ἀληθινῶν δακρῦν ἀπαρηγορήτων, τὰ ὅποια μ' ἔκαμε νὰ χύσω ἢ ἀνάμνησις, ὅτι οὕτω καὶ οἱ προπάτορές μου, οἱ ἀμίμητοι Ἕλληνες ἤξευρον νὰ τιμῶσι τὴν σοφίαν»¹⁹. Καὶ ἡ ἀποθέωση τοῦ Βολταίρου τὸν κάνει νὰ θυμηθῇ ἀκόμα περισσότερο τὸ κατάντημα τῶν ὑπόδουλων Ἑλλήνων καὶ τότε στρέφεται μαστίγιο ἡ ὀργή του ἐνάντια στοὺς «καλόγερους», πὺν τοὺς θεωρεῖ κύριους ὑπεύθυνους γιὰ τὴν ἀμορφωσιὰ τῶν ραγιάδων. Γράφει: «Καὶ ὑμεῖς, ἄθλιοι καλόγηροι, ἀντὶ νὰ ζητήτε νὰ ἰατρεύσητε τὰς πληγὰς τοῦ γένους, ἐγίνετε χείρονες καὶ αὐτῶν τῶν Τούρκων, ὑμεῖς, οἱ ὅποιοι ἔπρεπε νὰ εἴσθε τὸ ἄλλας καὶ τὸ φῶς τῶν κοσμικῶν, ἐμωράνθητε, ἐσκοτίσθητε καὶ παντάπασι νὴ χρειώθητε. Ἐπειτα ζητεῖτε σέβας καὶ εὐλάβειαν παρὰ τοῦ λαοῦ, οἱ ὅποιοι μῆτε θεὸν σέβεσθε μῆτε θρησκείαν εὐλαβεῖσθε»· γιὰ νὰ συμπληρώσῃ σὲ ἐπόμενη ἐπιστολή του στὸν Σμυρναῖο φίλο του Πρωτοψάλτη, μὲ ἡμερομηνία 15/04/1792: «Ὁχι, Πρωτοψάλτα μου, δὲν ἀποθνήσκομεν, ἀν δὲν ἰδῶμεν τὴν ἐκδίκησιν τῶν τυράννων ἡμῶν καὶ τὴν διόρθωσιν τῶν καλογήρων»· καὶ νὰ καταλήξῃ στὸ ἐξῆς συμπέρασμα: «Τί δύνανται νὰ πράξωσιν οἱ βασιλεῖς χωρὶς στρατιώτας ἢ οἱ καλόγηροι χωρὶς δεισιδαίμονας;». Ὡστόσο τόσο ἡ τρομοκρατία πὺν ἀκολούθησε τὴ Γαλλικὴ Ἐπανάσταση, ὅσο καὶ ἡ ἀπογοήτευση πὺν τοῦ προκάλεσε ἡ διάψευση τοῦ Ναπολέοντα ὡς ἐλευθερωτῆ, ὥθησαν τὸν Κοραῖ νὰ κατασταλάξῃ στὴν ἀποψη, ὅτι μόνο μὲ τὴν Ἑλληνικὴ Παιδεία θὰ μπορέσουν οἱ Ἕλληνες ἀληθινὰ νὰ ἀπελευθερωθοῦν καὶ νὰ ἀποφύγουν παρὰλληλα τὶς παγίδες, ὅπου ἔπεσε τὸ γαλλικὸ ἔθνος μετὰ τὸ 1789. Τότε πραγματικὰ ὠρίμασε μέσα του ὁ διαφωτισμός. «Ἀπὸ ἐδῶ κι ἐμπρὸς αὐτὸ θὰ σταθῇ τὸ ἰδανικόν, τὸ πάθος κι ἡ ἀγωνία του. Τὸ πῶς, μ' ὀδηγὸν τὸν ἀρχαῖο ἐλληνικὸ κόσμον, θὰ ὀγῇ ἀπὸ τὴν ἀμάθεια καὶ τὴ δεισιδαιμονία τὸ ὑπόδουλον ἔθνος, τὸ πῶς θὰ μορφωθῇ καὶ θὰ ἐκπολιτισθῇ πὺν ἀποτελεσματικὰ καὶ πὺν γρήγορα. Καὶ μιὰ κι αὐτὸς εἶναι ὁ σκοπὸς του κάνει κάτι, πὺν κανεὶς ἄλλος δὲν θὰ ἀποτόλμαγε ποτέ. Βάζει πρόλογον στὴν ἔκδοσιν τῆς “Ἰλιάδας” τὸν φανταστικὸν καὶ τόσο ζωντανὸν τύπον του, τὸν “Παπατρέχα”»²⁰. Ὁ ἴδιος ὁ Κοραῖς ἐξηγεῖ, πῶς ἂν ἐξέδιδε τὴν «Ἰλιάδα» «διὰ κανὲν ἔθνος τῆς φωτισμένης Εὐρώπης» θὰ ἦταν γελοῖο νὰ βάλῃ ὡς πρόλογον τὸ δικὸν του διήγημα. Ἀλλὰ ἐπειδὴ ἐκεῖνη ἡ ἔκδοσις ἀπευθυνόταν στοὺς ὑπόδουλους Ἕλληνες, πὺν εἶχαν ἄμεση τὴν ἀνάγκη τοῦ διαφωτισμοῦ, γιὰ νὰ ἐπιταχύνῃ τὶς διαδικασίες ἀφύπνισης ἔγραψε τὸ ἐν λόγῳ παιδευτικὸ διήγημα, τὸ ὅποιο διαδραματίζεται στὴν ἰδιαιτέρη πατρίδα τοῦ Ὀμήρου, τὴ Βολισσὸ τῆς Χίου. Κεντρικὸς ἥρωας εἶναι ὁ παπᾶς τῆς Βολισσοῦ, ὁ Παπατρέχας, ὁ ὅποιος λέγετα ἔτσι ἐπειδὴ «Εἰς ὅλην τὴν νῆσον δὲν εὐρίσκεται παπᾶς νὰ ἀναγινώσκῃ παρ' αὐτὸν ἐρηγορώτερα τὰ καθίσματα τοῦ ψαλτηρίου. Εἰς τῆς ἑορτῆς τῶν Χριστουγέννων τὸν ὀρθρον, τὸν συνῆδῃ νὰ περνοισθῇ εἰς τὴν ἀνά-

19. Κοραῖς, «Ἀλληλογραφία», ἔκδοσις ἀπὸ τὸν «Ὁμιλο Μελέτης τοῦ Ἑλληνικοῦ Διαφωτισμοῦ», Α' τόμος, ἐπιστολὴ πρὸς τὸν Πρωτοψάλτη μὲ ἡμερομηνία 15/11/1791.

20. Φωτιάδης, ὅ.π., τ.α', σελ. 192.

γνωσιν τόσο σφόδρα, ὥστε νὰ σθέσῃ τὴν λαμπάδα. Ὅταν τὴν ἀναψαν, συλλογίζομενος πόσον ἔχασε καιρὸν εἰς τὴν μεταξὺ σκοτίαν, ἐπροτίμησε νὰ πηδήσῃ ψαλμὸν ὁλόκληρον, τὸν μακρότερον, παρὰ τὸ ὄνειδος νὰ μακρύνῃ τὸν καιρὸν τῆς ἀναγνώσεως ὑπὲρ τὸ σὺνήθεσ (...). Ἀπὸ τότε τὸν ὠνόμασεν Παπατρέχα καὶ τὸ παρωνύμιον ἤρεσε τόσο εἰς τὸν παρονομαζόμενον, ὥστε δὲν σ' ἀκούει ἐὰν τὸν καλέσῃς μὲ τὸ κύριόν του ὄνομα»²¹. Σύμφωνα λοιπὸν μὲ τὴν ὑπόθεσιν, ὁ Παπατρέχας γνωρίζεται μὲ τὸν ἐκδότη τῆς «Ἰλιάδας», πὺν κι αὐτὸς πάει τάχα νὰ μείνῃ στὴ Βολισσό. Μετὰ τὴ συναναστροφὴν πὺν ἔχει μαζί του, καταλαβαίνει τὴν ἀμάθεια πὺν τὸν δέρνει καὶ ζητεῖ νὰ μορφωθῇ. Τελικὰ ὅχι μόνο τὰ καταφέρνει, μὰ καὶ γίνεται θερμὸς κήρυκας τῆς παιδείας. Ντρεπόμενος γιὰ τὴν παλαιὰ του ἀπαιδευσίαν, δάξει σκοπὸ νὰ γλυτώσῃ ἀπὸ τὰ σκοτάδια καὶ τὶς δεισιδαιμονίες τοὺς συγχωριανούς του. Καὶ ὁ Κοραῆς, μέσα ἀπὸ τὰ λόγια τοῦ Παπατρέχα, πέρασε τὶς παρακάτω ἰδέες στοὺς ὑπόδουλους Ἕλληνες:

• «Ὡφέλιμον ἦτο νὰ μάθωσιν οἱ ὅμοιοί μου ἱερεῖς, καὶ ἔτι πλέον οἱ χειροτονοῦντες αὐτούς, ὅτι ἐὰν εἰς τοὺς κοσμικοὺς ἦναι ἐλάττωμα ἡ ἀπαιδευσίαν, εἰς τοὺς ἱερωμένους γίνεται καταισχύνῃ ἀσυγχώρητος».

• «Εὐθὺς ὅταν καταλάβῃ (τὸ ποίμνιον), ὅτι οἱ νομιζόμενοι οὗτοι φωτισμένοι δὲν εἶναι, καθὼς νομίζονται, οὐδὲ φροντίζουν νὰ φωτίσωσι τὸν λαόν, φοβούμενοι μὴ τῶν δεισιδαιμονιῶν ἡ ἐλάττωσις ἐλαττώσῃ τὰ εἰσοδήματά των, ὅτι σέβονται τὴν θρησκείαν, καθὼς ὁ φιλάργυρος σέβεται τὰς κιθωτοὺς καὶ τὰς ἀποθήκας του».

Καὶ ὁ Παπατρέχας ἱστορεῖ, πὺς ὅταν ἀρνήθηκε κάποτε νὰ κάνῃ λιτανεῖαν ἐνάντια στὴν ξηρασίαν, ἄρχισε νὰ δέχεται βροχὴ τὶς κατηγορίες, μὲ πρωτοστάτη κάποιον πὺν ἀλύπητα ἔσπαγε στὸ ξύλον τὴ γυναῖκα του. Αὐτὸς λοιπὸν τοῦ εἶπε: «Ὁ παπᾶς μας, ἀπόντης ἔγινε σοφός, ἔγινε καὶ ἄθεος»· καὶ τίποτα ἄλλο νὰ μὴν εἶχε γράψῃ ὁ Κοραῆς, παρὰ μόνο τὸν «Παπατρέχα» εἶναι ὡς ἔργο ἀρκετὸ γιὰ νὰ τοῦ ὀφείλουμε τὴν αἰώνιαν εὐγνωμοσύνην μας. Γιατὶ μὲ αὐτὸ τὸ διήγημα προσπάθησε νὰ λυτρώσῃ τὸ ἔθνος ἀπὸ τὴν ἀμάθεια καὶ τὴ δεισιδαιμονίαν.

Ἡ σύγκρουσί του μὲ τὸ Πατριαρχεῖο

Ὅσο το σημαντικώτερο ἔργο του ἦταν ἡ «Ἀδελφικὴ Διδασκαλία», ἕνα κείμενο φωτιά, ἀπάντησις στὴν ἐθελόδουλη «Πατρικὴ Διδασκαλία», πὺν ἐξέδωσε στὴν Πόλιν τὸ ρωμαῖκο παπαδαριό. Ἡ «Πατρικὴ Διδασκαλία» τυπώθηκε τὸ ἔτος 1789, τὴν ἴδιαν χρονίαν πὺν βρῆκε μαρτυρικὸ θάνατο ὁ Ρήγας Βελεστινλής. Συγγραφέας τῆς ἦταν ὁ πατριάρχης Ἱεροσολύμων Ἀνθίμος. Στὸ κατάπτυστο αὐτὸ σύγγραμμα προβάλλεται ἡ ἄποψη, ὅτι ὁ Θεὸς μέσα στὴ συγκατάδοσί του γιὰ νὰ μᾶς βοηθήσῃ νὰ σωθοῦμε μᾶς ἔκανε σκλάβους τῶν Τούρκων. Συγκεκριμένα γράφει: «Ἐδῶ ὅμως πάλιν, ἀγαπητοὶ χριστιανοί, πρέπει νὰ ἴδωμεν καὶ νὰ θαυμάσωμεν τὴν ἄπειρον τοῦ θεοῦ πρὸς ἡμᾶς ἀγάπην. Ἰδέτε λαμπρότατα τί οἰκονόμησεν ὁ ἄπειρος ἐν ἐλέει καὶ πάνσοφος ἡμῶν Κύριος, διὰ νὰ φυλάξῃ καὶ αὐθὺς ἀλώθητον τὴν ἀγίαν καὶ ὀρθόδοξον πίστιν ἡμῶν τῶν εὐσεβῶν, καὶ νὰ σώσῃ τοὺς πάντας. Ἦγειρεν ἐκ τοῦ μηδενὸς τὴν ἰσχυρὰν αὐτὴν βασιλείαν».

21. Ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸν «Παπατρέχα».

ΟΜΗΡΟΥ
ΙΛΙΑΔΟΣ ΡΑΨΩΔΙΑ Δ,

ΜΕΤ' ΕΞΗΓΗΣΕΩΝ ΠΑΛΑΙΩΝ ΚΑΙ ΝΕΩΝ.

ΕΚΔΟΣΙΣ ΒΟΛΙΣΣΙΑ.

ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ,
ΕΚ ΤΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ Ι. Μ. ΕΒΕΡΑΡΤΟΥ.

ΑΩΚ.

Τὸ ἐξώφυλλο τῆς ἐκδόσεως τῆς «Ιλιάδας» ἀπὸ τὸν Κοραῖ, ὅπου προτάσσει καὶ τὸ διήγημά του «Παπατρέχας», πὺν ἀποτελεῖ μαστίγωμα τῆς ἀμάθειας καὶ τοῦ σκοταδισμοῦ τοῦ πατριαρχικοῦ Κλήρου.

αν τῶν Ὁθωμανῶν, ἀντὶ τῆς τῶν Ρωμαίων ἡμῶν βασιλείας, ἡ ὁποία εἶχεν ἀρχίσει, τρόπον τινά, νὰ χωλαίνη εἰς τὰ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως φρονήματα, καὶ ὑψώσε τὴν βασιλείαν αὐτὴν τῶν Ὁθωμανῶν περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλην διὰ τὰ ἀποδείξει ἀναμφιβόλως, ὅτι θεῖω ἐγένετο βουλήματι καὶ ὄχι μὲ δύναμιν τῶν ἀνθρώπων, καὶ νὰ πιστοποιήσῃ πάντας τοὺς πιστοὺς, ὅτι μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο εὐδόκησε νὰ οἰκονομήσῃ μέγα μυστήριον, τὴν σωτηρίαν δηλαδὴ εἰς τοὺς ἐκλεκτοὺς του λαοῦς». Καὶ ἐνῶ κάποιοι θεώρησαν τὴν «Πατρικὴ Διδασκαλία» κείμενο πλαστό, δυστυχῶς ἀκόμα καὶ σήμερα, ὑπάρχουν στὴν Ἑλλάδα ἱερεῖς ποὺ εἶναι παράλληλα καὶ καθηγητὲς πανεπιστημίου, ὅπως ὁ πατὴρ Γεώργιος Μεταλληνὸς ποὺ ὄχι μόνον ἐπιβεβαιώνει τὴ γνησιότητά της, ἀλλὰ φαίνεται νὰ συμφωνῇ μαζί της, ἐφ' ὅσον ἔχει γράψῃ σὲ κείμενο ποὺ φιλοξενεῖται στὴν ἐπίσημη ἱστοσελίδα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος: «Μετὰ τὴν Ἀλωση (1453) τὸ Γένος ὀλόκληρο διχάσθηκε στὴ στάση του ἀπέναντι στὸν κατακτητὴ. Δύο τάσεις διαμορφώθηκαν: ὁ συμβιβασμὸς μὲ τὴ νέα κατάσταση κινούμενος ἀνάμεσα στὴ μοιρολατρεία καὶ τὴν ἐλπίδα ἀποκαταστάσεως ἢ ἡ δυναμικὴ ἀντίσταση μὲ κάθε δυνατὸ μέσο. Τὴν πρώτη τάση ἐκπροσωποῦσαν οἱ ἀντιδυτικοὶ ἢ ἀνθωνωτικοί, ἐνῶ τὴ δεύτερη οἱ ἐνωτικοὶ καὶ φιλοδυτικοί. Ἡ διάσταση ἐνωτικῶν καὶ ἀνθωνωτικῶν προϋπήρχε φυσικὰ τῆς Ἀλώσεως... (...). Συνείδηση τῶν ἀνθωνωτικῶν ἦταν, ὅτι τὴν Ὁρθόδοξη - Ρωμαϊκὴ ταυτότητα (ποὺ γιὰ τὸ Γένος ἦταν καὶ ἐθνικὴ) δὲν τὴν ἀπειλοῦσαν τόσο οἱ Ὁθωμανοὶ ὅσο οἱ Φράγκοι. Ἡ πίστη, ὅχι ὡς θρησκευτικὴ ἰδεολογία ἀλλ' ὡς θεραπευτικὴ τῆς ὑπάρξεως καὶ μέθοδος θεώσεως - σωτηρίας, θὰ ἔχῃ πάντοτε στὴν ἡσυχαστικὴ παράδοση καὶ τὰ ἐπηρεαζόμενα ἀπ' αὐτὴν πλατεῖα λαϊκὰ στρώματα πρωταρχικὴ σημασία. Αὐτὴ τὴ συνείδηση κωδικοποιεῖ καὶ ἐπαναδιατυπώνει τὸν 18ο αἰῶνα ὁ μεγάλος ἀπόστολος τοῦ δούλου Γένους, ὁ ἅγιος Κοσμᾶς ὁ Αἰτωλός: «Καὶ διατὶ δὲν ἤφερεν ὁ Θεὸς ἄλλον βασιλέα, ποὺ ἦταν τόσα ρηγάτα ἐδῶ κοντὰ νὰ τοὺς τὸ δώσῃ, μόνον ἤφερε τὸν Τοῦρκον, μέσαθεν ἀπὸ τὴν Κόκκινην Μηλιὰν καὶ τοῦ τὸ ἐχάρισε; Ἡξερεν ὁ Θεός, πὼς τὰ ἄλλα ρηγάτα μᾶς βλάπτουν εἰς τὴν πίστιν, καὶ (= ἐνῶ) ὁ Τοῦρκος δὲν μᾶς βλάπτει. Ἄσπρα (= χρήματα) δώσ' του καὶ καθαλλάκευσέ τον ἀπὸ τὸ κεφάλι. Καὶ διὰ νὰ μὴ κολασθοῦμεν, τὸ ἔδωσε τοῦ Τοῦρκου, καὶ τὸν ἔχει ὁ Θεὸς τὸν Τοῦρκον ὡσὰν σκύλον νὰ μᾶς φυλάγῃ...». Ὁ ἅγιος Κοσμᾶς ἔδινε ἔτσι ἀπάντηση στοὺς δυτικόφρονες - ἐνωτικούς, χωρὶς μάλιστα νὰ κατηγορηθῇ ὡς ἐχθρὸς τοῦ λαοῦ ἢ σκοταδιστής. Μόνον ὅσοι ἔχουν ἐμπειρίαν τῆς ἡσυχαστικῆς παραδόσεως²², ποὺ διασφύζεται στὶς λαϊκὰς πρακτικὰς, μποροῦν νὰ κατανοήσουν τὴ δυναμικὴ τῆς πίστεως μέχρι τὸν 19ο αἰῶνα. Ἀντίθετα οἱ φιλενωτικοὶ ἦσαν πάντα πρόθυμοι νὰ μειοδοτήσουν στὸ θέμα τῆς πίστεως (δὲν ἦσαν λίγοι ἐκεῖνοι ποὺ προσχώρησαν στὸν παπισμὸ), διότι τὰ κριτήριά τους ἦταν προπάντων ἐνδοκοσμικὰ καὶ καιρικὰ. Οἱ δεῦτεροὶ ἔριχναν τὸ βάρος στὴν ἐξωτερικὴ ἐλευθερία²³». Συμπέρασμα, ὅτι ὅλοι οἱ ἐπαναστάτες ἦταν δυτικόφρονες καὶ πολὺ ἄσχημα ἔκαναν καὶ μίλαγαν γιὰ ἐγκόσμια ἐλευθερία καὶ ἀντίσταση στὸν κατακτητὴ. Ἐφ' ὅσον ἡ πίστη, ὡς γνω-

22. Μήπως ἐννοεῖ τὸ «σφάξε με πασᾶ μου νὰ ἀγιάσω»;

23. Γεώργιος Μεταλληνός, «Τὸ '21 καὶ οἱ Συντελεστές του», ἀπὸ τὸ βιβλίο τοῦ ἴδιου μὲ τίτλο «Ἑλληνισμὸς Μαχόμενος», Ἐκδόσεις «Τῆνος», Ἀθήνα 1995. Πηγή: www.myriobiblos.gr.

στόν, σφάζει στοὺς ὑπερπέραν, ἡ ἐδῶ ἐλευθερία εἶναι ἀχρείαστη, γιατί ἦταν σημαντικώτερο νὰ σωθῇ ἡ Ὁρθοδοξία ἀπὸ τὸ νὰ ἀπελευθερωθῇ ἡ Ἑλλάς. Τὸ ἀνατριχιαστικώτερο ὅλων εἶναι, ὅτι ὁ πατὴρ Γεώργιος Μεταλληνὸς ἐμφανίζεται ἀπόλυτα σύμφωνος μὲ τοὺς ἰσχυρισμοὺς τῶν διωκτῶν τοῦ διαφωτισμοῦ κατὰ τοὺς τρεῖς αἰῶνες ποὺ προηγήθηκαν τῆς Ἐπανάστασης. Μὲ τὴν διαφορὰ ὅτι τὰ λόγια του εἶναι σημερινὰ καὶ λέγονται μέσα στὰ ἐλληνικὰ πανεπιστήμια, καθὼς ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς διδάσκει Ἑλληνόπουλα! Καὶ συνεχίζει: «*Ἡ πολιτικὴ τῆς συννπαρξέως ἐκφραζόταν ὡς πολιτικὴ κατευνασμοῦ τοῦ κατακτητῆ καὶ περιορισμένης συνεργασίας καὶ τὴν ἐγκαινίασε, κατ' ἀνάγκην, ὁ πρῶτος Γενάρχης, οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Γεννάδιος Σχολάριος (1454). Ἡ στάση αὐτὴ στόχευε στὴν περίπτωση τῶν δυνάμεων, ποὺ εἶχαν μείνει στὸ Γένος. Βέβαια ἀπὸ τὸ φρόνημα τῶν προσώπων ἐξηρτάτο ἡ φύση καὶ ἡ ἔκταση ποὺ θὰ ἔπαιρνε αὐτὴ ἡ "συνεργασία". Ἡ στάση αὐτὴ ὅμως δικαιωνόταν ἱστορικά, διότι εἶχε ἐφαρμοσθῇ ἤδη ἀπὸ τὴν ἀραβοκρατίαν²⁴ (7ος αἰ.), ἄρα ὑπῆρχε μακρὰ πείρα καὶ θεμελιωνόταν θεολογικὰ στὸ γνωστὸ παύλειο χωρίο τῆς "Πρὸς Ρωμαίους" (13, 1): "Πᾶσα ψυχὴ ἐξουσίαις ὑπερεχούσαις ὑποτασσέσθω. Οὐ γὰρ ἔστι ἐξουσία εἰ μὴ ἀπὸ Θεοῦ...", σὲ συνδυασμὸν δέβαια μὲ τὸ ἐπίσης ἀποστολικὸ "πειθαρχεῖν δεῖ Θεῷ μᾶλλον ἢ ἀνθρώποις" (Πραξ. 5, 29). Ἡ ὑπακοὴ στὰ τυραννικὰ καθεστῶτα, ὅχι στοὺς τυράννους, ἔχει ὅρια "ἐν οἷς ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ μὴ ἐμποδίζεται", κατὰ τὸν Μ. Βασίλειο (P.G. 31, 860) καὶ δὲν νοεῖται ὀρθόδοξα ὡς "ταῦτιση", ἀλλὰ ὡς μέτρο καιρικὸ, ὅταν δὲν ὑπάρχῃ ἄλλη (χριστιανικὰ δικαιωμένη) ἐπιλογὴ²⁵. Καὶ ἡ «Πατρικὴ Διδασκαλία» συμφωνεῖ ἀπόλυτα μὲ τὴν ἄνωθεν «θεολογικὴ» ἀνάλυση τοῦ πατρὸς Γεωργίου Μεταλληνοῦ, ἐφ' ὅσον διαβάζουμε στὸν ἐπίλογό της: «"Ὁχι χριστιανοί!" Ἀς ἔχωμεν σταθερότητα καὶ φρόνησιν. Ἀς μὴν χάσωμεν διὰ μίαν ψευδῆ καὶ ἀνύπαρκτον τάχα ἐλευθερίαν τοῦ παρόντος δίου τοὺς ἀμαρτανίνους στεφάνους τῆς αἰωνίου μακαριότητος. Ἀς μὴν στερηθῶμεν τὰς ἀνεκδιηγήτους ἀμοιδὰς. Ἀς μὴν ἀκροασθῶμεν ὀλοτελῶς, διὰ νὰ καταισχύνωμεν ἀπαρηγόρητα τὸν διάβολον, καὶ νὰ ἀπολαύσωμεν τὰ ἀγαθὰ ἐκεῖνα, ὅπου ὁ θεὸς ἡτοίμασεν ἀπ' αἰῶνος διὰ ἐκείνους ὅπου τὸν ἀγαποῦν».*

Στὴν προδοσίᾳ τῆς πατρίδας γιὰ χάρη τῶν συμφερόντων τοῦ ρωμαίικου, στὴ δουλοπρέπεια καὶ στὴν ἀγαστὴ συνεργασία μὲ τὸν κατακτητῆ, στὴν ἀδιαντροπιά τῶν τότε ἀλλὰ καὶ τῶν συγχρόνων ρασοφόρων ποὺ κηρύττουν τέτοιες διαστρεφές κατὰ τῶν ἀνθρώπων, σὲ ὅλα τὰ τσιράκια τῶν τυράννων ἀνὰ τοὺς αἰῶνες, ἀπάντησε μὴ γιὰ πάντα ὁ Μέγας Διδάσκαλος τοῦ Ἑθνους Ἀδαμάντιος Κοραῆς μὲ τὴν «Ἀδελφικὴ Διδασκαλία». Ἡ διαχρονικότητα τῶν λόγων του εἶναι ἐμφανής:

«*Οὐδεμίαν δέβαια βλάβην οἱ Γραικοὶ φοβοῦνται τὴν σήμερον ἀπὸ τοιοῦτον μωρὸν σύγγραμμα. Ἀλλ' εἶναι φόδος, μήπως οἱ Εὐρωπαῖοι, ἀναγνόντες αὐτὸ κατὰ τύχην, συμπεράνωσιν, ὅτι τοιαῦτα εἶναι ὅλων τῶν Γραικῶν τὰ φρονήματα· ὅτι εἴμεθα ὅχι μόνο δοῦλοι ἀλλὰ καὶ φίλοι τῆς δουλείας, ὅχι μόνο δέσμοι, ἀλλ' ὅτι καυχώμεθα εἰς τὰ δεσμά, καὶ τὴν μαστίζουσαν ἡμᾶς χεῖρα τοῦ τυράννου μὲ ἀνδρα-*

24. Σ.σ.: Εἶχαν προϋπηρεσίᾳ στὴ συνεργασία μὲ τὸν κατακτητῆ.

25. Γεώργιος Μεταλληνός, ὁ. π.

ποδῶδες σέβας ἀσπαζόμεθα. Ἀνάγκη λοιπὸν εἶναι νὰ κηρύξωμεν εἰς ὅλην τὴν Οἰκουμένην, ἀντιλέγοντες εἰς τὸ μωρὸν τοῦτο σύγγραμμα, ὅτι τὸ κατὰ τῶν τυραννῶν μῖσος εἶναι ριζωμένον εἰς τὰς ἡμετέρας καρδίας»²⁶.

Γεμάτος ὀργή θυμίζει πὼς ἡ ὑπεράσπιση τῶν Ὀθωμανῶν γινόταν τὴν ὥρα ποὺ ἡ ζωὴ τοῦ Ρήγα καὶ τῶν ἑπτὰ συντρόφων του κρεμόταν ἀπὸ μία κλωστή: «Ἰσως ταύτην τὴν ὥραν», ἔγραφε, «κατεβαίνει εἰς τὰς ἱερὰς κεφαλὰς των ἡ μάχαιρα τοῦ δημίου, ἐκχέεται τὸ γενναῖον ἑλληνικὸ αἷμα ἀπὸ τὰς φλέδας των, καὶ ἵπταται ἡ μακαρία ψυχὴ των, διὰ νὰ ὑπάγῃ νὰ συγκατοικήσῃ μὲ ὅλων τῶν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀποθανόντων τὰς αἰοδιμούς ψυχάς»²⁷. Καὶ τότε ὁ Κοραῆς θυμᾶται τούτους ἐδῶ τοὺς ἀθάνατους στίχους ἀπὸ τοὺς «Πέρσες» τοῦ Αἰσχύλου, τὸν Παιᾶνα τῶν Ἑλλήνων:

ὦ παῖδες Ἑλλήνων, ἴτε
ἐλευθεροῦτε πατρίδ', ἐλευθεροῦτε δέ,
παῖδας, γυναικας, νέων τε πατρῶων ἔδῃ,
θῆκας τε προγόνων, νῦν ὑπὲρ πάντων ἀγών.

Γιὰ νὰ στιγματίσῃ στὴ συνέχεια τὸ ἀνάξιο κείμενο, τὸν συγγραφέα του καὶ τοὺς σύγχρονους μμητές του: «Ὁ ψευδώνυμος συγγραφεὺς τῆς **“Πατρικῆς Διδασκαλίας”** διὰ νὰ δικαιώσῃ τοὺς φίλους του Ὀθωμανούς, ζητεῖ νὰ μᾶς πείσῃ, ὅτι τὴν **«ἰσχυρὰν καὶ ὑψηλὴν βασιλείαν αὐτῶν»**, καθὼς αὐτὸς δὲν αἰσχύνεται νὰ τὴν ὀνομάξῃ, μὲ ὅλον ὅ,τι τὴν σήμερον αὐτὴ εἶναι ἡ ταπεινοτέρα, ἀγκαλὰ ἡ πλέον ἀπάνθρωπος, καὶ ἀπ' αὐτὰς τὰς ἐλαχίστας τῆς Εὐρώπης τυραννίας, ὅτι λέγω, αὐτὴν τὴν βασιλείαν τὴν ἡγίρειν οἰκονομικῶς ἡ Θεία Προνοία, διὰ νὰ στηρίξῃ τοὺς Γραικοὺς, κλονούμενους καὶ χωλαίνοντας ἤδη εἰς τὰ τῆς θρησκείας. Καὶ αὐτὴν τὴν νομιζομένην τῆς Θείας Προνοίας οἰκονομίαν δὲν ἐρυθριᾷ νὰ ὀνομάξῃ **μυστήριον**»²⁸. Γιὰ νὰ ρωτήσῃ ἀμέσως μετὰ: «Ἡ τάχα δὲν εὗρηκεν (ὁ Χριστὸς) ἄλλον μέσον, παρὰ τὴν μισόχριστον τῶν Ὀθωμανῶν θρησκείαν, διὰ νὰ στηρίξῃ τὴν ἰδικήν του; Ἄλλο μέσο νὰ σώσῃ τὰ πρόβατά του πλὴν τοῦ νὰ τὰ παραδώσῃ εἰς αὐτὸ τὸ στόμα τοῦ λύκου; Καὶ τίς ἤκουσέ ποτε τοιαύτην φρικτὴν βλασφημίαν;»²⁹. Καὶ ὁλοκληρώνει λέγοντας: «...τῆς Πατρικῆς Διδασκαλίας ὁ συγγραφεὺς εἶναι ἄσπονδος ἐχθρὸς τῆς θρησκείας καὶ τοῦ ὀνόματος τῶν Γραικῶν, φίλος πιστὸς τῶν Ὀθωμανῶν, τοῦ Πάπα, πάντων τῶν παρελθόντων, τῶν παρόντων καὶ μελλόντων τυραννῶν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους»³⁰. Καὶ εἶχε ἀπόλυτο δίκιο.

Στέφανος Μυτιληναῖος

26. Ἀ. Κοραῆς: «Ἀδελφικὴ διδασκαλία», «Ἐπαντα», ἐκδόσεις «Βαλέτα», σελ. 39.

27. Ἀ. Κοραῆς: ὁ.π. σελ. 40.

28. Ἀ. Κοραῆς: ὁ.π. σελ. 51.

29. Ἀ. Κοραῆς: ὁ.π. σελ. 55.

30. Ἀ. Κοραῆς: ὁ.π. σελ. 59.

ΟΙ ΓΕΝΝΗΤΟΡΕΣ ΤΟΥ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ξη΄. Ἐπίκουρος

Ὁ Ἐπίκουρος τοῦ Νεοκλέους γεννήθηκε στήν Σάμο τὸ 341 π.Χ., ἔξι μόλις ἔτη μετὰ τὸν θάνατο τοῦ Πλάτωνος ἦταν ὁμῶς Ἀθηναῖος τὴν καταγωγὴ ἀπὸ τὸ γένος τῶν Φιλαϊδῶν, πὺν ἔδρα τους εἶχαν τὸν δῆμο Γαργηττοῦ, κείμενον μεταξὺ Ὑμηττοῦ καὶ Πεντέλης (ὅπου τὸ σημερινὸ χωριὸ Γαργηττός). Σὲ ἡλικία 32 ἐτῶν ἵδρυσε σχολὴ στὴν Μνυτιλήνη, τὴν ὁποία μετὰ ἀπὸ πέντε ἔτη μετέφερε στὴν Ἀθήνα. Πρόκειται γιὰ τὸν περιδῶτο **Κῆπο**, πὺν μαζὶ μὲ τὴν **Ἀκαδημία** καὶ τὸ **Λύκειον** κάλυπταν τὸν χώρο τῆς Ἀνώτατης Παιδείας. (Ὑπῆρχαν βέβαια καὶ ἄλλες λιγώτερο ὀνομαστές σχολές, ὅπως ἡ **Στοά**, ἡ σχολὴ **Κυνικῶν** κ.ἄ.). Στὸν κῆπο οἱ μαθητές, κατὰ τὸν Λαέρτιο, «ἦσαν νήριθμοι (= ἀναρίθμητοι) καὶ δὲν τοὺς χωροῦσαν ὁλόκληρες πόλεις».

Ὁ ἱδρυτὴς καὶ διευθυντὴς τοῦ κήπου γοήτευε τοὺς μαθητές του μὲ τὶς «λόγῳ καὶ ἔργῳ» ἐλληνοπρεπεῖς διδασκαλίες του· διεκρίνετο δὲ γιὰ τὸ ψυχικὸ του σθένος, τὴν σταθερότητα καὶ τὴν ἀπλότητά του. Εἶχε ἀπόλυτη ἐμπιστοσύνη στὸ λογικὸ καὶ τὶς ἱκανότητες τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἀπερρίπτει τὶς δεισιδαιμονίες καὶ τὶς ἐξουσίες τῆς μοίρας καὶ τῶν θεῶν. Θεωροῦσε ὡς βασικὸ στόχο τῆς Παιδείας τὴν ἀπελευθέρωση τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τοὺς φόβους καὶ τὶς παντὸς εἶδους ἐξαρτήσεις του καὶ τὴν ἐπίτευξη ψυχικῆς γαλήνης καὶ ἀταραξίας, διότι μόνον ἔτσι καθίσταται ὁ ἄνθρωπος εὐ-δαιμονικὸς καὶ κατὰ συνέπειαν δημιουργικὸς. Ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ φόβου, τῆς ἀνασφάλειας καὶ τῆς κακο-δαιμονίας δὲν δημιουργοῦνται ἔργα καὶ πολιτισμός. Οἱ Ἕλληνες δημιούργησαν ἔργα «**θαυμαστά καὶ μεγάλα**», διότι ἦσαν ἀπηλλαγμένοι φόβου καὶ δεισιδαιμονιῶν ἀλλὰ καὶ ἀνέλεγκτων θελήσεων καὶ σκοποθεσιῶν. Γι' αὐτὸ καὶ μέσα στὰ ἐπιστημονικὰ καὶ καλλιτεχνικὰ πλαίσια πὺν ἔθεσαν ἐκεῖνοι, ὀφείλουν νὰ κινοῦνται ἔσασε ὅλες οἱ ἐπιστῆμες καὶ οἱ τέχνες, πὺν φιλοδοξοῦν νὰ φέρουν τ' ὄνομά τους ἐπάξια.

Τύχη, φιλία, εὐδαιμονία: τρεῖς ἔννοιες πὺν λατρεύθηκαν σὰν θεότητες στὸν Κῆπο. Ἡ **Τύχη** – σύμπτωση διότι, κατὰ τὸν Ἐπίκουρο, καθορίζει τοὺς συνδυασμοὺς τῶν ἀτόμων καὶ ὄντων, διὰ τῶν ὁποίων δημιουργοῦνται οἱ κόσμοι. Ἡ **Φιλία** διότι ἀποτελεῖ μιὰ μορφὴ τέτοιων συνδυασμῶν ἀνθρώπων, πὺν ὄντως δημιουργοῦν κόσμους. Στὸν κόσμο τοῦ Κήπου ἢ τῶν Ἐπικουρείων ἴσχυε τὸ πυθαγορικὸ δόγμα «κοινὰ τὰ τῶν φίλων» ἀλλὰ ὄχι ἐπὶ ὑποχρεωτικῆς θάσεως· διότι μεταξὺ φίλων ὑπάρχει, ἐξυπακούεται, ἀμοιβαία ἐμπιστοσύνη καὶ κατανόηση, πὺν καθιστοῦν περιττὸ τὸν οἰονδήποτε καταναγκασμό. Ἡ φιλία ἀποτελεῖ τὸ μεγαλύτερο ἀπὸ τὰ ἀγαθὰ, πὺν ἐξασφαλίζει ἡ σοφία γιὰ τὴν **Εὐδαιμονία** τῶν ἀνθρώπων ἢ ὁποία ταυτίζεται μὲ τὴν ἀταραξία καὶ συνίσταται στὴν ἀπουσία ψυχικῶν παθῶν καὶ ταραχῶν. Ἡ ἀταραξία τοῦ σοφοῦ τὸν καθιστᾷ συγγενὴ τρόπον τινὰ τῶν θεῶν, πὺν εἶναι μακάριοι ἐπεὶ οὔτε ἐνοχλοῦν κανένα οὔτε δέχονται ἐνοχλήσεις. Μιὰ τέτοια ἀταραξία ὥστόσο προϋποθέτει τὴν ἀγαμία, τὴν ἀτεκνία καὶ τὴν ἀποχή ἀπ' τὴν πολιτικὴν (**«λάθε βιώσας»**).

Ὁ Ἐπίκουρος ὑπῆρξε πολυγραφώτατος· τὰ συγγράμματά του κάλυπταν τριακοσίους κυλίνδρους, ἐκ τῶν ὁποίων ἀρκετὰ διεσώθησαν. Πέραν τῶν κειμένων πὺν μᾶς παραδίδει ὁ Λαέρτιος, ὑπάρχει καὶ τὸ «Herculaneum» στὸ Βατικανό, πὺν ἀνεκαλύφθη τὸν προηγούμενο αἰῶνα. Τὰ κείμενά τους, πὺν εἶναι ἐπιγραμματικά, φέρουν τὸν τίτλο

«**Κύριαι δόξαι**». Ἐντύπωση προκαλεῖ τὸ ὄφος του, πὺν εἶναι ρωμαλέο καὶ ἀρμοστό σ' ἐπιστήμονες. Ἀπορρίπτει τὰ τεχνάσματα τοῦ λόγου, τὶς ποιητικὰς ἐκφράσεις, τὰ μάταια στολίδια καὶ τοὺς συναισθηματισμούς. Ἐπιδιώκει τὴν φραστικὴν οἰκονομίαν, γι' αὐτὸ πυκνώνει τὶς ἐκφράσεις καὶ τὰ νοήματά του, ἐνῶ ἀπ' τὰ ρητορικὰ σχήματα κανένα ἄλλο δὲν κρατεῖ πέραν τῆς σαφήνειας. Πρωτοτυπεῖ ὡσαύτως καὶ στὶς ἐπιστολὰς του, ὅπου ἀντὶ τῆς συνηθισμένης εὐχῆς «**χαίρειν**» χρησιμοποιοῖ τὰ «**εὖ πράττειν**» καὶ «**σπουδαίως ζῇν**».

Ὁ Ἐπίκουρος διαιρεῖ τὴν διδασκαλίαν του σὲ τρεῖς μέρη, ὡς ἐξῆς: **α. Τὸ Κανονικόν**, πὺν ἀποτελεῖ μέθοδο καὶ εἰσαγωγὴν στοῦ σύστημά του καὶ ἀναπτύσσεται στοῦ σύγγραμμά του πὺν λέγεται «**Κανὼν**»· **β. Τὸ Φυσικόν**, πὺν περιέχει τὴν «**Περὶ Φύσεως θεωρίαν πᾶσαν**» καὶ ἀναπτύσσεται στὰ 37 περὶ φύσεως διδλῖα του καὶ στὶς «**Πρὸς Ἡρόδοτον**» καὶ «**πρὸς Πυθοκλῆν**» ἐπιστολὰς του· **γ. Τὸ Ἠθικόν**, πὺν πραγματεύεται τὰ «**Περὶ αἰρετῶν καὶ φευκτῶν, καὶ περὶ δίων καὶ τέλους**» καὶ ἀναπτύσσονται στὰ σχετικὰ πρὸς τὸν τίτλο διδλῖα του καὶ στὴν «**Πρὸς Μενοικέα**» ἐπιστολὴν του.

Ὁ Ἐπίκουρος, ὅπως καὶ ὅλοι οἱ μετὰ τὸν Σωκράτη σοφοί, δὲν εἶναι ἐρευνήτῃς τῆς ἀλήθειας καὶ φιλόσοφοι μὲ τὴν γνωστὴν ἔννοιαν, ἀλλὰ δημιουργοὶ φιλοσοφικο-κοινωνικῶν συστημάτων, ὅπως ὁ Μάρξ καὶ ὁ Σάρτρ· μποροῦμε νὰ ποῦμε μάλιστα ὅτι οἱ τελευταῖοι πολλὰ ὀφείλουν στὸν ἰδρυτὴ τοῦ κήπου, ὁ ὁποῖος θεωρεῖται ὡς **πατήρ καὶ γεννήτωρ** τοῦ φιλοσοφικο-κοινωνικοῦ καὶ πολιτικοῦ συστήματος πὺν λέγεται ὕλισμός ἢ ὕλο-ζωϊσμός ἢ μαρξισμός ἢ σοσιαλισμός (σήμερα).

Τὸ σύστημα τοῦ Ἐπικούρου εἶναι κατ' οὐσίαν τελεολογικόν. Ὁ Ἐπικουρισμός μποροῦμε νὰ ποῦμε ὅτι στοχεύει στὸν εὐ-δαιμονισμό, ὁ ὁποῖος ταυτίζεται μὲ τὸ «**ἡσυχὸς καὶ ἐν ἀταραξίᾳ ζῇν**». Ὅτιδήποτε ἀντιτίθεται πρὸς τὸ δόγμα αὐτὸ ἀπορρίπτεται, διότι «**οὐ ἀλογίας καὶ κενῆς δόξης ὁ βίος ἡμῶν ἔχει χρεῖαν, ἀλλὰ τοῦ ἀθορυβῶς ἡμᾶς ζῇν**». Οἱ πολλὰς ἀσχολίες, λοιπόν, οἱ πολλὰς ἔγνοιες, οἱ θυμοί, οἱ ἀνάγκες κ.ο.κ. δὲν χρειάζονται· μαρτυροῦν μάλιστα ἀδυναμία, φόβους καὶ ἀπουσία αὐτοδυναμίας... Οἱ φόβοι πρὸς τὴν Εἰμίρμενην, τοὺς θεοὺς καὶ τὸν θάνατον εἶναι γελοῖοι καὶ ἄξιοι γέλωτος, διότι ἡ μὲν πρώτη δὲν ὑπάρχει, ἐνῶ οἱ θεοὶ δὲν ἐπιθυμοῦν οὔτε νὰ ἐνοχλοῦν οὔτε νὰ ἐνοχλοῦνται (σοφοί γάρ)· ὅσον ἀφορᾷ τὸν θάνατον, αὐτὸς δὲν πρέπει νὰ μᾶς σκοτίζει, διότι κάθε καλὸ καὶ κακὸ θρῖσκειται στὴν αἴσθησιν, κατὰ τὸ ὁποῖον δὲν ἀνήκει στὸν θάνατον καὶ στὸν πεθαμένο...

Ὁ ἰδρυτὴς τοῦ Κήπου ἀπορρίπτει τὴν διαλεκτικὴν ὡς περιττήν, ἀφοῦ «**ἡ γλῶσσα πὺν μιλοῦν τὰ πράγματα εἶναι ἀποκαλυπτική**». Ὡς κριτήριον τῆς ἀλήθειας θέτει τὰ αἰσθήματα, τὶς ἔννοιες, τὰ συναισθήματα καὶ τὶς φανταστικὰς παραστάσεις (= ἐνόραση). Ὁ διανοητικὸς μας κόσμος πλάθεται φυσιολογικὰ καὶ μηχανικὰ ἢ ἀπὸ τὴν ἄμεση ἀντίληψη ἢ ἀναλογικὰ - συγκριτικὰ ἢ κατὰ σύνθεσιν (συνθετικά). Δὲν ὑπάρχουν ψευδῆ αἰσθήματα καὶ ψευδεῖς παραστάσεις· οἱ αἰσθήσεις μας δὲν μᾶς ἐξαπατοῦν ποτέ· γιὰ τὰ λάθη μας φταῖνε οἱ δόξεις (= γνῶμες), οἱ ὑπολήψεις (= ἔννοιες) καὶ ἡ κρίσις μας. Γιὰ νὰ φθάσουμε στὴν ἀλήθειαν, ἀνάγκη νὰ στηριζώμαστε στὶς αἰσθήσεις μας καὶ νὰ ἐπιλέγουμε τὶς ὀρθὰς λέξεις, πὺν δὲν ἔχουν τὴν ἀρχὴν τους σὲ κάποια αὐθαίρετη συνθήκη τῶν ἀνθρώπων («**μὴ θέσει γενέσθαι**») ἀλλὰ στὴν ἴδιαν τὴ φύσιν. Τὸ ἴδιο θὰ μποροῦσε νὰ εἰπωθῇ καὶ γιὰ τὴν Γλῶσσαν καὶ γιὰ ὅλον τὸν Πολιτισμό.

Σαράντος Πάν

«ΕΣΧΑΤΗ ΠΡΟΔΟΣΙΑ»

«Προσέξτε! Μὴ χαρίσετε τὸ Βυζάντιο στοὺς Τούρκους, εἶναι μεγάλο λάθος!». Αὐτὴ ἦταν ἡ προτροπὴ ἐνὸς παλιοῦ μαρξιστῆ καθηγητῆ σὲ μία σύντομη, τυχαία συνάντησή μας, ἓνα παγωμένο βράδυ τοῦ περασμένου Γενάρη. (Μὲ τὸν πληθυντικὸ τοῦ ἐννοοῦσε προφανῶς τὸ «Δαυλὸ» καὶ ὄχι ἀποκλειστικὰ ἐμένα.) Ἀμέσως σκέφθηκα πῶς, χωρὶς νὰ τὸ ξέρουμε, ἔχουμε τὴν πολυτέλεια νὰ χαρίζουμε, ἔστω στοὺς Τούρκους, ἓνα τόσο μεγάλο δῶρο: μιὰν ὁλόκληρη αὐτοκρατορία.

«Μὰ τὸ Βυζάντιο, κύριε καθηγητά, δὲν μᾶς ἀνήκει γιὰ νὰ τὸ χαρίσουμε ἀνήκει στὴν ἱστορία», τοῦ ἀπάντησα.

Βεβαίως, γνῶριζα ἐκ τῶν προτέρων καὶ τὴν πηγὴ καὶ τὴ σκοπιμότητα αὐτῆς τῆς κατηγορίας, πὺ ἀγγίζει τὰ ὅρια τῆς «ἐσχάτης προδοσίας»... Τὴν ἄκουσε τὴν κατηγορία καὶ ἐπείσθη ὁ ἐν λόγῳ καθηγητῆς, ἀφήνοντας, ὡς φαίνεται, μαζί μὲ τὴν ἔδρα καὶ τὰ πάλαι ποτὲ πανίσχυρα ἐργαλεῖα τῆς κριτικῆς του.

Πῶς λοιπὸν μποροῦμε νὰ ἀπαλλαγοῦμε ἀπ' τὴν βαρύτατη αὐτὴ κατηγορία; Προφανῶς ἓνας τρόπος ὑπάρχει. Νὰ γράψουμε, νὰ διακηρύξουμε πρὸς πᾶσα κατεύθυνση πῶς κάναμε λάθος. Ὑποφωτισμένοι εἴμαστε. Ὁχι, τὸ Βυζάντιο ὡς ὀργανωμένη ἐξουσία καὶ ὡς πολιτισμὸς ὑπῆρξε γνήσιος ἐκφραστὴς τῆς Ἑλλάδος. Ὁχι, ἀκόμα καλύτερα, ὑπῆρξε πολιτιστικὴ συνέχεια καὶ ὁλοκλήρωση τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ Κόσμου. Νὰ συμφωνήσουμε, πῶς ἡ ἐπιβολὴ τῆς ἰουδαϊκῆς θεοκρατίας ἦταν ἔργο ἑλληνικὸ καὶ πῶς ἡ ἰσοπέδωση τῆς «εἰδωλολατρικῆς» Ἑλλάδας καὶ ἡ φυσικὴ ἐξόντωση ἑκατοντάδων χιλιάδων Ἑλλήνων στὸ ὄνομα τῆς «νέας θρησκείας» ἦταν ἔργο τῶν ἰδίων τῶν Ἑλλήνων. Νὰ διαλαλήσουμε μ' ὅλη τὴ δύναμη τῆς φωνῆς μας, πῶς οἱ Ἕλληνες ἀπαγόρευαν διὰ τῆς ποινῆς τοῦ θανάτου τὸ ἴδιο τοὺς τὸ ὄνομα καὶ πῶς ἔρριξαν στὴν πυρὰ τὰ ἔργα τῶν δικῶν τοὺς δημιουργῶν. Νὰ συμφωνήσουμε, πῶς ὅλοι ἐκεῖνοι οἱ ἄλλοι ἐθνικοὶ καὶ αἰμοσταγεῖς ἐξουσιαστές ἦταν Ἕλληνες στὸ αἷμα καὶ στὴν ψυχὴ. Naί, ἦταν οἱ Ἕλληνες, πὺ μπροστὰ στὸν κίνδυνο τῆς ἐπανελλήνισις πὺ πρόβαλλε ἀπὸ δυσμᾶς, παρέδωσαν τὴν ἅγια πόλη στοὺς Ὀθωμανοὺς.

Καὶ κάτι ἀκόμα: Νὰ τὰ βροῦμε ἐπιτέλους μὲ τὰ γνωστὰ «ἐλληνομάγαζα», πὺ διδάσκουν τὸν Ἑλληνικὸ Λόγο, «σνομπάρουν» τὸν Ἑβραῖο Ἰεχωβά καὶ στὸ ὄνομα τῆς «ἐλληνικῆς» ὀρθοδοξίας τὸν ξαναβάζουν ἀπ' τὴν πίσω πόρτα.

Κι ὅταν πιά, ἀφοδευτὲς πάνω στὰ κόκκαλα τῶν προγόνων μας, γίνουμε δολοφόνοι τῆς ἱστορίας καὶ τῶν ἑαυτῶν μας, θὰ ζητήσουμε, καὶ ἴσως λάβουμε, τὸ πολῦτιμο συγχωροχάρτι τῆς Ρωμοσύνης. Καὶ τότε οἱ κατήγοροί μας, εὐφραϊνόμενοι, θὰ δικαιωθοῦν· μαζί καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ καλοῦ μας καθηγητῆ.

Καὶ θὰ ζήσουμε ἐμεῖς καλὰ καὶ αὐτοί, βεβαίως, ἀκόμα καλύτερα.

Παν. Α. Κουδαλάκης

«Στὸ τεῦχος 226 τοῦ «Δ» εἶχε δημοσιευθῇ συνέντευξη τοῦ χημικοῦ - μηχανικοῦ καὶ τ. γενικοῦ διευθυντοῦ τοῦ ὑπουργείου Δημοσίων Ἔργων κ. Εὐσταθίου Εὐσταθιάδη γιὰ τὸ ἀρχαῖο ἐλληνικὸ τσιμέντο καὶ μπετόν, ποὺ ὁ ἴδιος εἶχε ἐντοπίσει στὴν ἀρχαία ὕδατοδεξαμενὴ τῆς Καμείρου στὴ Ρόδο τὸ 1974 καὶ ὕστερα ἀπὸ συνεχεῖς ἐργαστηριακὲς μελέτες εἶχε δημοσιεύσει σὲ ἰδιαίτερο ἐγχειρίδιο μὲ τίτλο «Ἑλληνικὸ Μπετόν Τριῶν Χιλιετηρίδων», τὸ 1978. Στὸ ἴδιο θέμα ὁ «Δ» εἶχε ἐπανέλθῃ μὲ συναφεῖς ἀναφορὲς καὶ στὸ τεῦχος 253.

Σήμερα στὸ μεγάλο αὐτὸ κεφάλαιο τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Τεχνολογίας ἐρχεται νὰ προστεθῇ ἓνα ἀκόμη σημαντικὸ στοιχεῖο. Ὅπως προέκυψε κατὰ τὴ συζήτησή μας μὲ τὸν κ. Εὐσταθιάδη καὶ κατόπιν ἀναδρομῆς στὸ προσωπικὸ του ἀρχεῖο, πρὶν ἀπὸ 76 χρόνια ὁ καθηγητὴς τοῦ Ἐθνικοῦ Μετσοβείου Πολυτεχνείου καὶ πρόεδρος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν Ἀλέξανδρος Χ. Βουρνάζος ἐδίδασκε γιὰ τὴ χρῆση τῶν δομικῶν ὑλικῶν, ποὺ ἀφωροῦσαν στὴν ἡφαιστειογενὴ θηραϊκὴ γῆ καὶ στὰ ἐξ αὐτῆς κονιάματα· ἀνέφερε δὲ ὡς παράδειγμα κατασκευῆς τὴ γέφυρα τοῦ ποταμοῦ Ἰλισσοῦ, ποὺ ὑπῆρχε κατὰ τὴν παράδοση ἀπέναντι ἀπὸ τὸ Παναθηναϊκὸ Στάδιο (6λ. **εἰκόνα ἔναντι σελίδας**). Στὰ πρακτικὰ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν (ἀρ. 2, σελ. 224, ἔτος 1927) σφύζεται ἡ εἰσήγηση τοῦ Α. Βουρνάζου μὲ τίτλο «Ἡ θηραϊκὴ γῆ ὡς κονία δομῆς», ποὺ εἶχε ἐκφωνηθῇ στὶς 19 Ἀπριλίου 1927. Τὸ πλέον καίριο ἀπόσπασμα τῆς ὁμιλίας του εἶναι ἡ ἔναρξή της, ποὺ ἔχει κατὰ λέξη ὡς ἐξῆς: «Ἡ οἰκοδομικὴ τέχνη μετεχειρίσθη τὴν θηραϊκὴν γῆν πρὸς σκευασίαν κονιαμάτων ἀπὸ ἐποχῆς παλαιότητας, καὶ κατὰ τὴν παράδοσιν ἢ παρὰ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ποιηθεῖσα ἐπὶ τοῦ Ἰλισσοῦ γέφυρα ἐδομήθη διὰ χαλίκων καὶ κονιάματος θηραϊκῆς γῆς, τοῦ ὁποῖου ἡ μεταχρόνιος σκληρότης ὑπῆρξε τουλάχιστον ἴση πρὸς τὴν τῶν χαλίκων. Φαίνεται ὅθεν, ὅτι αἱ ἀξιόλογοι ιδιότητες τῆς ἡφαιστείου γῆς διεγνώσθησαν ἀπὸ τῶν χρόνων ἐκείνων».

Ἡ ἀνακοίνωση αὐτὴ ἐλάμβανε διαστάσεις τολμήματος, ἐὰν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι τὴν ἐποχὴ κατὰ τὴν ὁποίαν ἔγινε, ἀφ' ἐνὸς μὲν ἡ γέφυρα δὲν ὑπῆρχε πλέον, ἀφ' ἑτέρου δὲ οἱ ἱστορικὲς πληροφορίες γι' αὐτὴν ἦταν ἀνύπαρκτες, ὅπως καὶ γιὰ τὸ ἀρχαῖο τσιμέντο, τοῦ ὁποῖου ἡ ὑπαρξὴ πιστοποιήθηκε ἀπὸ τὸν κ. Ε. Εὐσταθιάδη μόλις στὰ μέσα τῆς δεκαετίας τοῦ '70. Ἀγαθὴ τύχη ἀνακαλύψαμε μία γκραβούρα ἀγνώστου καλλιτέχνη, ἐποχῆς ἀρχῶν τοῦ 18ου αἰῶνα, ὅπου ἀναπαρίσταται ἡ ἐν λόγω γέφυρα, δομημένη ἀπὸ χυτοὺς πλίνθους ἀπὸ μπετόν συναρμολογημένους μὲ τσιμεντοκονία.

Γιὰ τὴν ἱστορία ἀξίζει νὰ ἀναφερθῇ, ὅτι τὸ πρῶτο ἔργο ἀπὸ μπετόν στὸν ἐλλαδικὸ χῶρο κατὰ τὴ νεώτερη ἱστορικὴ περίοδο ἦταν ἐπίσης μία γέφυρα στὴν πόλιν τῆς Μυτιλήνης, κατασκευασμένη μόλις τὸ 1918 ἀπὸ τὸν καθηγητὴ Χ. Παρασκευόπουλο τοῦ Ε.Μ.Π. ἐφάμιλλῃ μ' αὐτὴν τῆς ἀρχαίας Ἀθήνας.

Μάριος Μαρμανέας

ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΑΘΗΝΑ

Ἡ ἀρχαία γέφυρα τοῦ Ἰλισσοῦ, ὅπως ἐσφύζετο τὸν 17 αἰ. Στὸ βάθος τὸ Παναθηναϊκὸν Στάδιο, προτοῦ ἀναστρωθῇ. (Γερμανικὴ λιθογραφία).

Πρός

τὴν Ἀυτοῦ Ἐξουχότητα τὸν Φύρερ τοῦ Γερμανικοῦ Ράιχ

Κύριον Κον' Ἀδελφον Χίτλερ

Διὰ

6

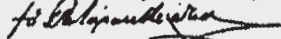
τῆς ἐν Ἀλεξανδρουπόλει Στρατιωτικῆς Διοικήσεως

Λαὸς Ἀλεξανδρουπόλεως, τελούσης ἀπὸ τριημέρου ὑπὸ κατοχὴν ἐν-
δόξων Γερμανικῶν Στρατευμάτων, συνελθὼν ὅπως αὐθορμήτως σήμερον
εἰς θάνατον Συνέλευσιν, ἡσθεύθη ἐπιτακτικὴν τὴν ὑποχρέωσιν, ὅπως
διαδηλώσῃ ἡρὸς ὕμῳ τὸν Ὑψιστὸν Ἀρχηγὸν τοῦ εὐκλειοῦς Γερμανι-
κοῦ Στρατοῦ, τὰς ὁλοψύχους αὐτοῦ εὐχαριστίας καὶ τὴν εἰς τὸ διη-
νεκές ἀναλλακτικὴν εὐγνωμοσύνην του, διὰ τὴν ἄκραν ἐξόφνειαν καὶ
τὸν ἐληθῆ ἱπποτισμὸν, τὸν ὁποῖον ἐθεδεύξαντο ἀμέναντι του τὰ ἡ-
ρωϊκὰ Στρατεύματα τῆς Κατοχῆς, ὅχι μόνον σεβασθέντα ἀπολύτως τὴν
ἐθνικὴν καὶ ἀτομικὴν ζωὴν, τίμην καὶ περιουσίαν, τὰ ἧθη καὶ τὰς
παραδόσεις αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐμπαρκτῶς ἐπιδειχθέντα εἰλικρινὲς ἐν-
διαφέρον ὑπὲρ τῆς εὐρύθμου ἀτομικῆς καὶ κοινωνικῆς ζωῆς.

Ἐν Ἀλεξανδρουπόλει τῇ 10ῃ Ἀπριλίου 1941

Ἡ Κεντρικὴ Ἐπιτρακὴ Λαοῦ Ἀλεξανδρουπόλεως

Ὁ Ἐπίτιμος Πρόεδρος

Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Πατάρων
Μελέτιος

Ὁ Πρόεδρος

Ἀναστάσιος Πέντζος

Τὰ Μέλη

Κωνσταντῖνος Σαρίδης

Νικόλαος Στεφόπουλος

Ἐμμανουὴλ Κικατζάκης

Ὁ Γραμματεὺς

Ἐμμαν. Κικατζάκης, π.ε.

Ὁ ἐπίσκοπος Πατάρων Μελέτιος ἔφυγε ἀπὸ τὴν ἔδρα του καὶ πῆγε στὴν Ἀλε-
ξανδρουπόλη, γιὰ νὰ ὑποδεχθῇ τοὺς Γερμανοὺς εἰσβολεῖς. Στὴ φωτοτυπία τὸ
ἔγγραφο πρὸς τὸν Χίτλερ, ποὺ ὑπογράφει ὁ ἐν λόγῳ ἱεράρχης, γιὰ νὰ ἐγκωμιάσῃ
τὸν «εὐκλεῖ Γερμανικὸ Στρατό».

«ΕΙΣ ΤΟ ΔΙΗΝΕΚΕΣ ΕΥΓΝΩΜΟΣΥΝΗ ΣΤΟΝ ΕΥΚΛΕΗ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟ ΣΤΡΑΤΟ»

Τὸ ἠθικὸν ποιὸν κάποιων ἀγίων καὶ ἱεραρχῶν

Ποὶν προχωρήσουμε καὶ ἐλέγξουμε τὴν φιλοναζιστικὴ τοποθέτηση ἀρχαίων ρασοφόρων ὄλων τῶν βαθμίδων τῆς ἀξιολογικῆς κλίμακας, θέλουμε νὰ δηλώσουμε ὅτι αὐτὴν τὴν ἔρευνα τὴν κάνουμε, γιὰ νὰ ζητηθῇ μία εἰλικρινέστατη «συγγνώμη» ἀπ' τὸν μαρτυρικὸ ἑλληνικὸ λαὸ καὶ τὰ παλληκάρια, ποὺ θυσιάσθηκαν κατὰ ἑκατοντάδες χιλιάδες στὰ πεδία τῶν μαχῶν γιὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς πατρίδος μας.

“Ὅμως ὁ ἀνώτατος κληρὸς – μία ἑκατοντάδα ἐν ἐνεργείᾳ μιτροφόροι καὶ πολλοὶ ἄλλοι σχολάζοντες – ποῖαν διαγωγὴν ἐπέδειξαν; Ὁ δεσπότης Πατάρων Μελέτιος, γιὰ παράδειγμα, τί ἔκανε; ἢ μᾶλλον τί γύρευε στὴ Ἀλεξανδρουπόλιν, ἐνῶ ἡ θέσις τοῦ ἦταν στὶς φτωχογειτονιὲς τῆς Ἀθήνας; Καὶ νὰ ’ταν μονάχα ὁ ἅγιος Πατάρων;

Ἰδοὺ καὶ ὁ Βρυξέλλων Βασίλειος, ὁ ἀπὸ ἡγουμένων τῆς Αὐτοκρατορικῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἀγίου Παντελεήμονος, ὁ ὁποῖος καταδικάσθηκε ἐρήμην ἀπὸ τὸ Εἰδικὸ Δικαστήριον Θεσσαλονίκης σὲ πολυετὴ φυλάκιση ὄχι μόνον γιὰ τὴν ἀνοικτὴ συνεργασία τοῦ μὲ τοὺς ναζιστὲς Γερμανοὺς καὶ Βουλγάρους, ἀλλὰ καὶ «διότι ἱκανοποιεῖ κατὰ συρροὴν καὶ κατ’ ἐξακολούθησιν ὅλας τὰς ὁρέξεις τῶν κατακτητῶν φθάνοντας μέχρι τὴν προσφορὰ πολύτιμων ἁγιασμένων λειτουργικῶν κειμηλίων ὡς δώρων».

Ὁ ἐν λόγῳ ἱεράρχης κατάφερε νὰ διαφύγῃ στὶς Βρυξέλλες ἀνάμεσα στοὺς ναζιστὲς στρατιῶτες μαζί μὲ πολλοὺς ἄλλους ἱερωμένους. Ἀλήθεια, πῶς καὶ χάσανε ὅλοι αὐτοὶ τὴν οἰοποίηση ἢ ἁγιοποίησίν τους; Γιατί, τί καλύτερο μπορεῖ νὰ περιμένῃ κανεὶς ἀπὸ ἓνα ἱερατεῖο ποὺ ἀνακηρύξε ἅγιο τὸ δολοφόνου τοῦ ἴδιου τοῦ τοῦ γιοῦ Κρίσπου, τῆς γυναίκας τοῦ Φαύστας, τοῦ γυναικάδελφου τοῦ καὶ μᾶς ντουζίνας ἀκόμη συγγενῶν τοῦ, ἐπειδὴ, λέει, φοδόταν ὅτι θὰ τοῦ πάρουν τὸν θρόνον! Πρόκειται, ὅπως θ’ ἀντιληφθῇκατε, γιὰ τὸν ἅγιο Μέγα Κωνσταντῖνον, τὰ ἐγκλήματα τοῦ ὁποίου οὐδὲν ἔμποδισαν τὴν Ἐκκλησίαν νὰ τὸν ἀνακηρύξῃ καὶ ἱσαπόστολον κ.ο.κ....

Τὰ ἴδια ἔκανε καὶ ὁ Ἀγιώτατος Πατριάρχης Πασῶν τῶν Ρωσιῶν Ἀλέξιος Α΄ – γνωστὸς «κεκράκτης» τῆς κά-γκέ-μπέ, πρώην μέλος τοῦ Σοβιετικοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος καὶ μόνιμος διώκτης κάθε φιλελεύθερης φωνῆς, ἀπ’ ὅπου καὶ ἂν προερχόταν. Ἀφοῦ ὑπερέπδησε τοὺς περιφρονητικὰ ἀποκλήθηντες κατώτερους κληρικούς, ὅπως τὸν Ποπιελοῦσκο, τὸ Δημητριο-ντούσκο κ.ἄ., κατάφερε νὰ γίνῃ πατριάρχης, ἀφοῦ ἁγιοποίησε τὸν τελευταῖον τσάρο Νικόλαο Β΄, τὴν Τσαρίνα Ἀλεξάνδρα, τὸν Τσάρεβιτς Ἀλέξιο καὶ ἄλλα ἑπτὰ πριγκηπόπουλα... Ἐἔχασε βέβαια τὸν ἅγιο πατέρα, πνευματικὸ, ἐξομολόγο ἄλλα καὶ πριαπιστὴ Γρηγόριο Ρασπούτιν... Κατεχώρησε ὅμως στὸ Συναξάριον τὸν ἀρχιδολοφόνου Ἰδὼν τὸν Τρομερό...

Εἶναι φυσικὸ καὶ λογικὸ νὰ ρωτήσῃ ὁ οἰοσδήποτε φιλίστωρ: Ποιὸς εἶναι ὁ πρῶτος διδάξας; Μήπως εἶναι οἱ μπασιουνοφόροι μελανοχίτωνες τοῦ Βυζαντίου ἢ οἱ Ἀγιορεῖτες μοναχοί; Δὲν πρέπει ὥστόσο νὰ λησμονήσουμε καὶ τὸν ἄλλο “Ἅγιο” καὶ Μέγα, τὸ Θεοδόσιο, ὁ ὁποῖος φόνευσε μυριάδες Θεσσαλονικέων μέσα στὸν Ἰπτόδρομο. Ἅγιος λοιπὸν,

Φωτογραφία από τὸ προπαγανδιστικὸ περιοδικὸ «SIGNAL» τοῦ Τρίτου Γερμανικοῦ ΡΑΙΧ, τὸ ὁποῖον κυκλοφοροῦσε σὲ ὅλες τὶς χώρες τῆς κατεχόμενης Εὐρώπης ἀπὸ τὰ «ἐνδοξα γερμανικὰ στρατεύματα». Ἡ λεζάντα λέει: «Στὴν κεφαλὴ τοῦ πληθυσμοῦ, ὁ ὀρθόδοξος ἐπίσκοπος καὶ ὁ δήμαρχος μιᾶς μικρῆς ἐλληνικῆς πόλης καλωσορίζουν τὸ διοικητὴ τοῦ γερμανικοῦ στρατοῦ» (Ὁ ἐπίσκοπος δὲν ἦταν ἄλλος ἀπὸ τὸν θεοφιλέστατον Ἐπίσκοπον Πατάρων, Μελέτιον, πού ὑπογράφει καὶ τὸ ἔγγραφο «πρὸς τὴν αὐτοῦ ἐξοχότητα τὸν Φύρερ τοῦ Γερμανικοῦ Ράιχ κύριον Ἀδόλφον Χίτλερ».

Ἁγιος καὶ παναγιώτατος ὁ σφάχτης Θεοδόσιος Α', ὁ ἄξεστος κατελάνος πού ἀπαγόρευσε τοὺς Ὀλυμπιακοὺς Ἀγῶνες ἀλλὰ καὶ οἰανδήποτε ἄλλη ἐλληνικὴ ἐκδήλωση (ἀθλητικὴ, κοινωνικὴ, ἐπιστημονικὴ).

Ὁ λαλίστατος ἀθλοθέτης τῆς «Ἀθήνας 2004» μακαριώτατος ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Χριστόδουλος Α' θ' ἀποκαλύψει ἄραγε στοὺς ἡμεδαποὺς καὶ ξένους ὀλυμπιολάγνους τοῦ 2004, ὅτι τοὺς ἀρχαίους καὶ γνήσιους Ὀλυμπιακοὺς Ἀγῶνες τοῦ «κότινου» καὶ τῆς «δάφνης» (κι ὄχι τῶν δισεκατομμυρίων εὐρῶ) τοὺς κατήργησε μὲ τὴ χρήση ὤμης βίας ὁ πατέρας τοῦ Ἀρκαδίου τοῦ Α' (τοῦ προστάτη τοῦ Ἀλάριχου) Θεοδόσιος, πού παρ' ὀλίγον ν' ἀγιοποιηθῇ ὡς ἐκκλησιαστικὸς εὐεργέτης;

Τί νὰ τὶς κάνη, λοιπόν, τὶς ἀθλοθετήσεις σας, Μακαριώτατε, ὁ ἐλληνικὸς λαός; Τί τὶς θέλει τέτοιες ἀθλοθετήσεις, βουλγηγμένες στὸ αἷμα, στὸ ψέμα καὶ στὴν προδοσίᾳ τῶν ἐλληνικῶν σεβασμάτων; Ἀποκαταστήστε πρῶτα τὴν ἱστορικὴ ἀλήθεια καὶ κατόπιν προσφέρετε τὰ δῶρα σας.

Δρ Γεώργιος Μουστάκης

Καθηγητὴς Θεολογίας

1894: «ΠΡΩΤΙΣΤΟ ΜΕΛΗΜΑ» ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗ Η ΔΙΔΑΧΗ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Μιά ἐγκύκλιός του 89 πρὸς τὰ Ἑλληνικὰ Σχολεῖα

Μακριὰ ἀπὸ κάθε προκατάληψη καὶ μὲ γνώμονα μόνο τὴν ἱστορικὴ ἀλήθεια θὰ πραγματοποιήσουμε μία προσέγγιση κάποιων ἱστορικῶν γεγονότων, πού, ἀπ' ὅ,τι φαίνεται, ἄφησαν πληγὲς ἀνοιχτὲς στὴν πρόσφατη ἑλληνικὴ ἱστορία. Τὰ ἐπιχειρήματά μας θὰ ξεδιπλωθοῦν μέσα ἀπὸ τὴν παράλληλη πα-
ράθεση παλαιῶν δημοσιογραφικῶν κειμένων, ὥστε νὰ πραγματοποιήσουμε μιὰ πιὸ ἄμεση ἐπαφὴ μὲ τὴν ἐποχὴ πού ἐξετάζουμε, συνάμα δὲ καὶ ἀπολύτως ρεαλιστικὴ.

Ἄς μεταφερθοῦμε λοιπὸν ἔστω καὶ νοερά στὸν εὐρύτερο μητροπολιτικὸ ἑλληνικὸ χῶρο τῆς περιόδου 1880-1900. Τὰ δισεκτα αὐτὰ ἔτη βρῆκαν τὴ χώρα μας κατασπαραγμένη ἀπὸ τίς συ-
γκρούσεις πολιτικῶν καὶ οἰκονομικῶν συμφερόντων. Οἱ Ἕλληνες ὑπήκοοι τῆς Ὀθωμανικῆς
Αὐτοκρατορίας βελτιώνουν κατὰ πολὺ τὸ βιοτικὸ καὶ πολιτιστικὸ τους ἐπίπεδο. Οἱ ἐμπορικὲς
συναλλαγές, ἡ ναυτιλία καὶ ἡ κυκλοφορία τοῦ χρήματος ἀποτελοῦν ἀποκλειστικὰ προνόμια τῶν
ἑλληνικῶν κοινοτήτων... «Μετὰ τοὺς Τούρκους ἔρχονται οἱ Ἕλληνες, οἵτινες ἀνέλαβον σήμε-
ρον τὴν πρώτην θέσιν ἣν εἶχον ἄλλοτε. Κατακρατοῦσιν εἰς χεῖρας των μετὰ τῶν Ἀρμενίων τὸ
ἐμπόριον καὶ τὸν κινήτον πλοῦτον»⁴. Ἡ μεγαλύτερη δραστηριότητα τῶν Ἑλλήνων παρατη-
ρεῖται κυρίως στὴν Κωνσταντινούπολη (βλ. σχετικὴ ἀναφορὰ στὸ «Δαυλὸ», τ. 251, ἄρθρο «Περὶ
Ἑλλάδος καὶ Ἑλλήνων», σελ. 16276) καὶ στὴ Σμύρνη, ὅπου κυριολεκτικῶς οἱ συμπατριῶτες μας,
εἶχαν διαμορφώσει συνθηκὲς ζωῆς ἀνώτερες καὶ ἀπ' αὐτὲς τῶν Ἑλλήνων τῆς καθ' αὐτὸ Ἑλλά-
δος: «Οἱ Ἕλληνες τῆς Ἀνατολῆς εἰσὶ ἴσως ἀνώτεροι κατὰ διαφόρους λόγους τῶν Ἑλλήνων τῆς
καθ' αὐτὸ Ἑλλάδος»⁴. Ὁ Ἕλληνας δημοσιογράφος μάλιστα τολμᾷ νὰ παρατηρήσῃ, ὅτι: «Δὲν
εἶναι ἀπαγορευμένον νὰ ἐρωτήσῃ ἂν ἡ ἀπελευθέρωσις τῆς ἑλληνικῆς εὐρωπαϊκῆς φυλῆς ἀπέ-
δῃ πράγματι ὠφέλιμος πρὸς αὐτοὺς. Ὅπωςδὴποτε οἱ Ἕλληνες τῆς Σμύρνης εἰσὶν ἀντάξιοι
τῶν Ἀθηναίων»⁴. Κάποια δημοσιεύματα διασφύζουν καὶ μιὰ ἐνδεικτικὴ στατιστικὴ μελέτη, γιὰ
τὰ σχολεῖα πού λειτουργοῦσαν στὴν Ὀθωμανικὴ Αὐτοκρατορία, πού ἐκπύνησε ὁ Γάλλος γε-
νικὸς γραμματέας τοῦ Ὀθωμανικοῦ χρέους Vital Cuinet καὶ ἀφορᾷ ἐιδικώτερα στὴν περιφέ-
ρεια (Βιλαέτι) τῆς Σμύρνης⁴:

ΣΧΟΛΕΙΑ

Προκατάρ. ἐκπαίδευσίς

Δευτερευούσης ἐκπ.

Ὀλικά

Σχολεία	ἄρρένων	θηλέων	Σχολ.	ἄρρ.	θηλ.	Σχολ.	μαθητῶν
363	1.1107	–	44	3.361	1.060	407	14.628
133	8.795	4.922	60	3.155	2.084	193	18.956
15	720	485	1	80	–	16	1.285
11	320	1.000	2	270	–	13	690
2	315	200	2	110	85	4	710
15	885	1.254	6	318	231	21	2.688
15	1.090	–	7	690	312	22	2.092
554	22.232	6.971	122	7.984	2.872	672	40.049

Ἀπὸ τὴν παραπάνω ἀπογραφή τῆς Σμύρνης ἀξίζει νὰ ἐπικεντρώσουμε τὴν προσοχή μας στὰ ἐξῆς βασικά σημεία:

1ον Ὁ δημοσιεύσας τὰ στοιχεῖα αὐτὰ σημειώνει, ὅτι «*ἡ ἄθροισις τοῦ πληθυσμοῦ καθὼς καὶ τινων ἐκ τῶν σχολείων δὲν εἶναι σύμφωνη πρὸς τὰ μερικὰ ποσά, πλὴν ἀγνοοῦντες ἂν εἰς ταῦτα ἢ εἰς τὰς ἀθροίσεις κεῖται τὸ λάθος διετηρήσαμεν τοὺς ἀριθμοὺς τοῦ κειμένου*»⁴. Ἀξίζει νὰ τονίσουμε, ὅτι ἡ διοίκηση τῆς Πύλης συνήθιζε σὲ τέτοιου εἴδους ἀπογραφὰς νὰ μειώνει κατὰ πολὺ τὸν ἀριθμὸ τῶν Ἑλλήνων ὑπηκόων τῆς γιὰ εὐνόητους λόγους.

2ον Παρ' ὅλα αὐτὰ τὰ ἐλληνικά σχολεῖα εἶναι περισσότερα καὶ

3ον Παρατηρήστε ὅτι τὰ σχολεῖα κατατάσσονται σὲ ὀθωμανικά, ὀρθόδοξα, ἀρμενικά, ἰσραηλίτικα, καθολικά κ.λπ.. Αὐτὸ ἀποδεικνύει, ὅτι ἡ Πύλη εἶχε δώσει σὲ ὁλόκληρο τὸ ἐκπαιδευτικὸ τῆς σύστημα ἓνα καθαρὰ θρησκευτικὸ προσανατολισμό. Ἡ –κατὰ τ' ἄλλα– λοιπὸν ἀνεξίθρωση Πύλη κάνοντας ἔξυπνους ἔλγους, ἤλεγχε ὁλόκληρη τὴν ἐκπαίδευσή τῆς μέσῳ τῶν ἡγετῶν – ποιμένων, ποὺ ἡ ἴδια διώριζε (σημ. μήπως αὐτὸ σὰς θυμίζει τὸ ὑπ. Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων). Σχετικὴ πηγὴ μᾶς ἐνημερώνει: «*Ἡ σὺν φρονὶς ὀθωμανικῆ κυβερνήσεως δὲν ὑπῆρξεν δι' αὐτοὺς (σημ. ἐννοεῖ τοὺς Ἑλλήνες) ἐνάντια. Κατέχουσιν τὴν πρώτην θέσιν καὶ θὰ τὴν διατηρήσωσι. Τὰ σχολεῖα αὐτῶν διαφέρονται εἰς ἀπάσας τὰς ἐπαρχίας*»⁴.

Ὁρισμένοι δέδοικα θὰ ὑποστηρίξουν, ὅτι στὰ ὀρθόδοξα σχολεῖα φοιτοῦσαν κατὰ πλειοψηφία οἱ Ἑλλήνες ὑπήκοοι, ποὺ προφανῶς θὰ διδάσκονταν τὰ τῶν Ἑλλήνων γράμματα! Ἄλλοι πάλι ἀναγνώστες ἐνδεχομένως νὰ ἀντιδράσουν καὶ μὲ τὸ δίκιο τους, διότι παραλογίζεται κανεὶς τάχα, ἂν δὲν ἀναγνωρίζῃ ὅτι ἡ ἐποπτεία τῆς Ἐκκλησίας στὰ ἐλληνικά σχολεῖα κατὰ τὴ διάρκειά τῆς μακροαίωνος σκλαδιᾶς μας, συνέβαλε τὰ μέγιστα στὴ διατήρηση τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας! Καλύτερα ὅμως νὰ κρατήσουμε τὰ συμπεράσματά μας γιὰ τὸ τέλος.

Οἱ Ἑλλήνες ποὺ ζοῦσαν ἐκεῖ ἔχαιραν δικαίως τῶν προνομίων τοῦ Ὀθωμανοῦ πολίτη, ἐπομένως ὁ οἰκονομικὸς τους ἀποκλεισμὸς ἢ ἀκόμα καὶ ἡ σφαγὴ τους ἄνευ λόγου καὶ αἰτίας ἦταν ἀδύνατη. Ἀλλωστε τέτοιες πρακτικὲς θὰ προκαλοῦσαν σάλο στὴ διεθνή διπλωματικὴ κοινότητα, ἐνῷ παράλληλα θὰ ἐνδυνάμωναν τὴν ἐλληνικὴ ἐθνικὴ συνείδηση, ὅπως προεῖπαμε. Ἐν προκειμένῳ ἡ πιὸ συμφέρουσα λύση φαίνεται ὅτι ἦταν ἡ σταδιακὴ ἀφομοίωσή μας, μέσῳ ἐνὸς γενικώτερου πνευματικοῦ εὐνοουχισμοῦ· ἀρκεῖ νὰ θυμηθοῦμε τοὺς διωγμοὺς καὶ τὸν ἀποκλεισμὸ τῶν Ἑλλήνων θετικῶν ἐπιστημῶν ἀπὸ τοὺς ἐκκλησιαστικoὺς ἡγέτες, ὅπως ἦταν ὁ Θ. Καΐρης, ὁ Κούμας καὶ πολλοὶ ἄλλοι (βλ. τὰ ἄρθρα «*Περὶ σωτηρίας τῆς Γλώσσας μας ἀπὸ τὸ Χριστιανισμό*» τοῦ κ. Γ. Φάκου καὶ «*Ἀφορίζονται φυσικὴ, μαθηματικά, λογικὴ*» τοῦ κ. Στέφ. Μυτιληναίου, στὸ «Δ» τεύχ. 238, 254 καὶ 255).

Τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο ποὺ ἤλεγχε ὅλα τὰ ὀρθόδοξα (...ὄχι ἐλληνικά) σχολεῖα, φαίνεται ὅτι ἦταν τὸ ἰδανικώτερο μέσο γιὰ τὴ σταδιακὴ ἀπώλεια κάθε ἐλληνικῆς ἀνάμνησης! Μπροστὰ λοιπὸν στὸν κίνδυνο τοῦ ἐξελληνισμοῦ τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας, τὸ Πατριαρχεῖο Κωνσταντινούπολης τὸ 1894 ἐξέδωσε εἰδικὴ ἐγκύκλιο «*περὶ ὑποχρεωτικῆς διδασκαλίας τῆς Τουρκικῆς Γλώσσας*» στὰ σχολεῖα τῶν Ὀρθοδόξων εἰς βάρος, ἐννοεῖται, τῆς... ἤδη διδασκομένης Ἑλληνικῆς:

«*Ἀνεκοινώθη πρότινος εἰς τὰ πατριαρχεῖα ὑπὸ τῆς σεβαστῆς αὐτοκρατορικῆς Κυβερνήσεως ὑψηλὸς αὐτοκρατορικὸς ὀρισμὸς περὶ διδασκαλίας τῆς Τουρκικῆς Γλώσσας ἐν ἅπασιν τοῖς καθ' ἡμᾶς σχολείοις, ὀρίζων ταντοχρόνως καὶ μέτρα τινα πρὸς ἐποπτείαν καὶ ἐξέλεξιν τῆς διδασκαλίας ταύτης καὶ τῆς ἐν αὐτῇ προόδου τῶν μαθητῶν. Τοῦ ζητήματος τούτου, ἐνδιαφέροντος ἀπάσας τὰς ὑπὸ τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον χριστιανικὰς ὀρθοδόξους κοινότητας, ἀναγκαῖον ἀποδιδίνει, ἵνα γινώσκωσιν οἱ ἐν Χριστῷ ἀδελφοὶ τὸ σημεῖον, ἐν ᾧ τοῦτο εὕρηται, πρὸς ἀνάλογον τῶν δεόντων ἐνέργειαν. Καὶ δὴ προαγόμεθα διὰ τῆς παρουσίας ἡμῶν ἐγκυκλίου γνωρίζαι τῇ αὐτῇ Πανιερότητι, ὅτι ἡ σπονδὴ τῆς ἐπισήμου γλώσσας τοῦ κράτους, ἀνέκαθεν θε-*

Σουλτᾶνος Χαμίτ: Κατὰ τὴν ἐφημερίδα τῶν Ἀθηνῶν «Ἐφημερίς» «δὲν ὑπῆρξεν ἐνάντιος διὰ τοὺς Ἕλληνας».

ωρηθεῖσα ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους ὡς ἀπαραίτητος καὶ χρησιμωτάτη, οὐδέποτε ἐπαύσατο οὕσα ἐκ τῶν πρωτίστων μελημάτων τῶν τε διεπόντων τὴν καθ' ἡμᾶς παιδευσιν, καθὼς καὶ τῶν ιδιωτῶν, ὡς μαρτυροῦσιν ἢ τε καλλιέργεια τῆς γλώσσης ταύτης ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς σχολείοις καὶ ἡ μόρφωσις πλείστων ὅσων τουρκομαθῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν. Διὰ τοῦτο τὴν πρόνοιαν τῆς σεβαστῆς αὐτοκρατορικῆς κυβερνήσεως περὶ διαδόσεως τῆς ἐπισήμου γλώσσης τοῦ κράτους θεωροῦμεν ὡς νέον περίτρανον τεκμήριον τῆς πρὸς πάντας τοὺς ὑπηκόους αὐτοῦ ὑψηλῆς πατρικῆς μερίμνης τοῦ φιλομουσοτάτου καὶ φιλολάου ἡμῶν ἄνακτος καὶ ὡς νέαν ἀφορμὴν εὐχῶν ὑπὲρ τῆς αὐτοῦ αὐτοκρατορικῆς μεγαλειότητος, ἥς ἐπὶ τῶν εὐκλεῶν ἡμερῶν ἡ διδασκαλία καὶ ἐκμάθησις τῆς Τουρκικῆς Γλώσσης ἔτι μᾶλλον δεόν ἵνα ἐπιδιώκηται καὶ τελεσφόρως ἐκτελῆται ἐν ἅπασι τοῖς ἀνωτέροις σχολείοις τῶν ἀρρένων, ἐξαιρουμένων, ἐννοεῖται, τῶν νηπιαγωγείων, ἐν οἷς οὐκ ἔστι τοῦτο δυνατόν, ἔνεκα τοῦ χαρακτῆρος καὶ τῆς φύσεως τῶν σχολείων τούτων».

Ἡ Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία πὺν συχνὰ παρουσιάζεται ὡς «κιβωτὸς τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης», ὅπως τὰ ἀδιάψευστα ἱστορικὰ ἔγγραφα ἀποδεικνύουν, μετατρεπόμενα καὶ σὲ «κιβωτὸ τῆς Τουρκικῆς Γλώσσης»³! Δὲν συνηθίζουμε νὰ κάνουμε ἀφορισμοὺς (ἄλλοι ἀφορίζουν...)· ὅμως θὰ θέλαμε νὰ κάνουμε εὐγενικὴ ἔκκληση στοὺς προκαθημένους τῶν ἐκκλησιαστικῶν θώκων, νὰ μὴν ρίχνουν γροθιά στοὺς μαχαίρι, διεκδικώντας τὸ «ἱστορικὸ ἀλάθητο»· ἄλλωστε ὅσο περισσότερο ἐπιμένουν τόσο περισσότερο διαψεύδονται ἀπὸ τὰ γεγονότα. Καὶ ἐπιτέλους «Νίψον ἀνομήματα μὴ μόναν ὄψιν»!

Πηγές:

1. Ἐφημερίς «Βυζαντίς» Κωνσταντινουπόλεως, 6 Μαρτίου 1883.
2. «Νέα Ἐφημερίς», 14 Μαρτίου 1885.
3. «Ἐφημερίς», 1 Δεκεμβρίου 1894.
4. «Ἐφημερίς», 1 Μαΐου 1894.
5. «Ἐγκυκλ. Λεξικὸ Χάρη Πάσης», σελ. 247.

Κωνσταντῖνος Δ. Μίχος
(Λεύκαρος)

Φωτογραφία 1η: Οικογένεια Κασσιτεριστών (tinkers) γύρω από τη θερμιάστρα· έντυποιάζουν τὰ Μεσογειακά τους χαρακτηριστικά.

ΟΙ ΤΙΝΚΕΡΣ ΤΗΣ Β. ΕΥΡΩΠΗΣ ΥΠΟΛΕΙΜΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ «ΚΑΣΣΙΤΕΡΙΣΤΩΝ»;

Πώς τους αντιμετωπίζουν οι Βρεταννοί

Μία ιδιόρρυθμη φυλή «ἀγνώστων ριζών» παγκοσμίως και στο κοινό των Βρεταννικών Κασσιτερίδων νήσων, αποσιωπούμενη από τους έπαίοντες της γηραιάς Ἀλδιόνας, είναι οι περίφημοι Tinkers. Tinkers έτυμολογείται εκ της λέξεως tin, που αποδίδει το όρυκτο μέταλλο κασσίτερο, καλάι.

Οι Ἑλληνες ὠνόμασαν τὶς βρεταννικὲς νήσους Κασσιτερίδες. Περί αὐτῶν καὶ τῆς θέσεως τοὺς ὁ Στράβων ἀναφέρει τὰ ἑξῆς: «...εἰς δὲ τάναντία πλέουσιν ἀπὸ τοῦ Ἱεροῦ ἀκρωτηρίου μέχρι τῶν Ἀρτάδρων καλουμένων ὁ πλοῦς ἐστὶ πρὸς ἄρκτον, ἐν δεξιᾷ ἔχουσιν τὴν Λυσιτανίαν· εἴθ' ὁ λοιπὸς ἔω πᾶς ἀμβλεῖαν γωνίαν ποιῶν μέχρι τῶν τῆς Πυρήνης ἄκρων τῶν τελευτώντων εἰς τὸν ὠκεανόν. Τούτοις δὲ τὰ ἐσπέρια τῆς Βρεταννικῆς ἀτίκνεται πρὸς ἄρκτον αἱ Καττιτερίδες καλούμεναι νῆσοι πελάγιοι κατὰ τὸ βρεταννικόν πως κλίμα ἰδρυμέναι». («Γεωγραφικά», C 120). «Αἱ δὲ Καττιτερίδες δέκα μὲν εἰσι, κεῖνται δὲ ἐγγὺς ἀλλήλων πρὸς ἄρκτον ἀπὸ τοῦ τῶν Ἀρτάδρων λιμένος πελάγιοι... οἰκοῦσιν ἄνθρωποι μετὰ γλαῖνοι... μέταλλα δὲ ἔχοντες καττιτέρον καὶ μολύβδον κέραμον ἀντὶ τούτων καὶ τῶν δερμάτων διαλάττονται καὶ ἄλας καὶ χαλκώματα πρὸς τοὺς ἐμπόρους...» («Γεωγραφικά», C 175).

Συγκεχυμένες πληροφορίες τῶν Βρεταννῶν

Στὴν Βρεταννικὴ Ἑγκυκλοπαίδεια «Man Myth and Magic» (τεῦχος 102, σελ. 2853-2855) ὑπάρχει ἄρθρο περὶ τῶν Tinkers (κασσιτεριστῶν), πού ζοῦν στίς βρεταννικὲς νήσους καὶ μερικοὶ στὴν Σκανδιναβία: «Στὴν Σκωτία καὶ Ἰρλανδία, ὡς ἐπίσης καὶ σὲ μέρη τῆς Σκανδιναβίας, ὑπάρχουν ἀκόμη καὶ εὐρίσκονται νομαδικὲς ἢ οἰονεὶ νομαδικὲς ὁμάδες, τῶν ὁποίων ὁ τρόπος ζωῆς ὁμοιάζει μὲ τῶν ἀθιγγάνων, ἀν καὶ ἔχουν ὀλίγον ἢ καθόλου αἷμα ἀθιγγάνων ἐντός των».

Παρατηροῦμε ἐδῶ, ὅτι ἡ φράσις «ἀν καὶ ἔχουν ὀλίγον» εἶναι ἀταίριαστη, ἀντιφατικὴ καὶ ὑποδοκιμαία ἐναντὶ τῆς συνεχόμενης «ἢ καθόλου αἷμα ἀθιγγάνων ἐντός των», πού σαφῶς ἀρνεῖται καὶ τὴν ἐλαχίστην ἐπιμειξίαν. Ἡ διατύπωση εἶναι ἐσκεμμένη διὰ νὰ ρίψη σκιά στὴ διατηρούμενη φυλετικὴ καθαρότητα τῶν Tinkers (Κασσιτεριστῶν). Καὶ ἡ συνέχεια:

«Εἶναι ἀδύνατον νὰ ὁμιλῇς μὲ δεβαιότητα διὰ τὴν καταγωγὴν των, ἀλλὰ φαίνεται ὅτι εἶναι οἱ ἀπόγονοι μιᾶς πολὺ ἀρχαίας κοινωνικῆς τάξεως πλανοδίων ἐργατῶν μετάλλου, τῶν ὁποίων ἡ θέσις στὴν κοινωνίαν τῆς φυλῆς ἦτο πιθανὸν ὑψηλὴ. Ἐν ἐκ τῶν ἐπαγγελμάτων πού συνδέεται μὲ αὐτοὺς ἦτο ἐκεῖνο τοῦ μεταλλουργοῦ κασσιτέρον (tinker) καὶ εἶναι σαφές, ὅτι στὸν πρωτόγονον ἄνθρωπον ἡ ἱκανότης νὰ χρησιμοποιῇ μέταλλα ἐφαίνετο πολὺ κοντὰ στὴν μαγεία· συναφῶς, ἀμφοτέρω (μαῦροι) καὶ (λευκοὶ) μεταλλουργοὶ ἐπὶ μακρὸν ἀπελάμβαναν τεραστίου γοήτρου, ὅχι μόνον ὡς τεχνῖται ἀλλὰ καὶ ὡς χειριστὰ μυστικῶν δυνάμεων...».

Ὁ ἄνω ἰσχυρισμὸς τοῦ Hamish Henderson, συντάκτου τοῦ ἁρθροῦ «Tinkers» στὸ «Man Myth & Magic», ὅτι «εἶναι ἀδύνατον νὰ ὁμιλῇς μὲ δεβαιότητα διὰ τὴν καταγωγὴν των» ἐλέγ-

χεται άσθενής, διότι κάλλιστα εύρίσκεις τήν καταγωγήν των, γνωστού όντος ότι κασιτεριστές στίς βρεταννικές νήσους (Κασιτερίδες) ήσαν οί Έλληνες, πού τίς ώνόμασαν άπό τόν έξορυσσόμενον ύπ' αὐτῶν κασίτερον (tin). Ἡ αίματολογική τους έρευνα, ή ιδιότυπη, «καλυμμένη γλώσσα των» και ό έπαγγελματικός τους προσανατολισμός: «πλανόδιοι εργάται μετάλλου» και «έν των έπαγγέλμάτων πού συνδέεται μέ αὐτούς... τοῦ μεταλλουργοῦ κασιτερου» όδηγοῦν έκει.

«Οί Κασιτερισται (Tinkers), οί όποιοι άκόμη ταξιδεύουν στους δρόμους τής Σκωτίας και Ἰρλανδίας (Eire-Iris/Land ->Ire/Land-Eire), είναι πιθανόν οί άπόγονοι μιās αρχαίας κοινωνικής τάξεως πλανοδίων εργατῶν μετάλλου, των όποιων ή δεξιοτεχνία άποτε τους έπροίκιζε μέ μεγάλο γόητρο», γράφει ή έπιφυλλίδα τοῦ άρθρου Tinkers. Και συνεχίζει:

«Οί τάξεις των Σκῶτων κασιτεριστῶν ηῦξήθησαν σέ διαφόρους περιόδους, ως άποτελεσμα γεγονότων στην ταραγμένη ιστορία τής χώρας. Γράφων τῶ 1690, ό Fletcher τοῦ Saltoun έδήλωσεν, ότι ως άποτελεσμα των επανειλημμένων λιμοῦ και καταρρέυσεως τοῦ έμπορίου υπήρξαν στή Σκωτία τουλάχιστον 200.000 πλάνητες άνθρωποι, άστεγοι και κατέληξαν νά έπαιτοῦν διά τόν άρτον τους. Πολλοί άπ' αὐτούς πρέπει νά άπερροφήθησαν στίς φυλές των κασιτεριστῶν. Πόλεμοι δυναστειῶν και θρησκευτικοί και ή ολοκληρωτική καταστροφή τοῦ Kulloden τῶ 1746, έστειλε μέγαν αριθμόν ένδεχομένως νά ένωθοῦν μέ τήν άδελφότητα, και μερικά άπό τά θύματα των εκκαθαρίσεων των όρεινῶν τόπων (Highlands) μέ μαζικές έξορίες (= mass evictions), άναμφίβολα προσέθεσαν τῶ μερίδιό τους. Ὁ Κασιτερισμός, ως εκ τούτου, άπαρτίζει όχι τόσοσν πολν μίαν έννικήν, όσον μίαν κοινωνικο-μορφωτικήν ομάδα. Τοῦτο περιεγράφη παρὰ τοῦ F. Refisch, σέ μίαν άδημοσίευτην θέσιν, τόσοσν μορφωτικήν, επειδή τόσοσν πολλοί των μορφωτικῶν κανόνων τής άδελφότητας είναι διάφοροι άπό εκείνους τοῦ Flattie (τοῦ μὴ κασιτεριστοῦ) και κοινωνική, διότι τά πλείστα μέλη επιδροῦν άμοιβαίως μέ τους συντρόφους κασιτεριστάς και γενικῶς όχι μέ τους έξω εύρισκομένους, εάν τοῦτο μορῇ νά άποφευχθῇ».

«Ταξιδιώτες άπό τῶ παρελθόν»

«Μερικοί άπό τίς ομάδες κασιτεριστῶν, στην Σκωτία και Ἰρλανδία, δημιούργησαν είδος “ύπογειον” φυλετικού συστήματος δικού τους, και είναι άτομα έντονα συνιασθανόμενα τήν συγγένεια και τους οικογενειακούς δεσμούς. Δέν θέλουν νά έχουν τίποτα μέ άλήτας και άλλους μονήρεις, αισθανόμενοι έναντους τόσο διακρινόμενους άπό αὐτόν τόν τύπο των πλανοδίων, όσον είναι και άπό τους Romany άθιγγάνους. Κάποιος πολν νοήμων νεαρός κασιτεριστής πρόβαλε κάποτε λακωνικά τήν διαφοράν, όταν, άναφερόμενος σ' έναν Ἰρλανδόν άλήτην, πού συνήθιζε νά περιπλανάται στην Σκωτίαν, διεκήρυξε: «Έκείνο τῶ είδος τοῦ νεαροῦ ζή μόλις άπό μέρα σέ μέρα, αλλά έμείς ζοῦμε ολοκληρωτικά στῶ παρελθόν» (Θά έπρεπε νά τονισθῇ σ' αὐτῶ τῶ σημείο, ότι ό όρος «tinker» «κασιτεριστής» άπαρέσκει στην άδελφότητα, διότι εκ τής συχνῆς χρήσεως του περιέπεσε σέ έξευτελιστική εκφρασι: οί κασιτερισται άποκαλοῦν έναντους «ταξιδιώτας»).

Έκ τοῦ μεγάλου Λεξικοῦ τοῦ Readers Digest Gaelic = γλώσσα των Κελτῶν κατοίκων των σκωτικῶν highlands ή τοῦ κλάδου των Κελτῶν, πού περιλαμβάνει τους Σκῶτους, Ἰρλανδούς και Manx Κέλτες, άποσπῶμε τά έξής: «Διαφορετικά των πραγματικῶν Ἀθιγγάνων, των όποιων ή γλώσσα είναι (ή συνήθιζε νά είναι) Ρωμανικά, οί κασιτερισται χρησιμοποιοῦν μία καλυμμένη γλώσσα γνωστή ως cant (άργκό). Ἡ cant των κασιτεριστῶν άθιγγάνων τοῦ Galloway και Νοτιοανατολικά τής Σκωτίας έχει μία άρκετά ισχυρή μίξη Ρωμανικής σ' αὐτήν, αλλά δόρεια τής γραμμῆς τοῦ Forth Clyde τῶ ποσοστόν τής άναγνωριζόμενης Ρωμανικής στην καλυμμένη γλώσσα δύσκολα υπερβαίνει τῶ 15%. Οί κασιτερισται τοῦ Βορρά, τής Δύσεως και των Ἐβρίδων, των όποιων ή γενέθλιος γλώσσα είναι τά Gaelic (ή ήτο, μέχρι έσχάτως) έχουν μία καλυμμένη γλώσσα δική τους, ή όποία όμοιάζει, μιās των μυστικῶν γλωσσῶν τής Ἰρλανδίας. Τῶ όνομά της είναι «Beurlachard» ή «lingo των cairds» (tinkers). Ὅτι αὐτή

εἶναι μία πολὺ ἀρχαία καλυμμένη γλῶσσα φαίνεται ἀπὸ τὸ γεγονός, ὅτι μέρος τοῦ λεξιλογίου, τὸ ὁποῖον ἀντανακλᾷ καὶ παραμορφώνει εἶναι ἀρχαῖα *Gaelic*.

Ἑλληνικὰ μοτίβα στὴν τέχνη τους

Ἄν καὶ ὁ «flattie» πληθυσμός (μὴ κασσιτεριστῶν) ἐπὶ μακρὸν ἐφοδεῖτο, ὅτι οἱ κασσιτεριστὲς ἦσαν κλέπται παιδιῶν, τὸ λαϊκὸ τραγούδι τῶν κασσιτεριστῶν δείχνει καθαρά καὶ ἀκόμη μὲ δριμύτητα, ὅτι ἔζων μὲ πολὺ μεγαλύτερη φοβία ἀπὸ τὸν κοινὸ πληθυσμὸ ἀπ' ὅ,τι οἱ «flatties» ἔκαναν σ' αὐτοὺς. Αὐτὸ τὸ σύμπλεγμα καταδιώξεως ὁρῆκε καὶ ἀκόμη ὁρίσκει ἔκφραση σὲ μία φρικτὴ λαϊκὴ παράδοσι περὶ τῶν «burkers» (ἄρπαγες σωμάτων) ποὺ ἐνομιζέτο, ὅτι ἦσαν συνεχῶς ἐν ἀναμονῇ νὰ ἐνεδρεύουν καὶ νὰ φονεύουν ταξιδεύοντες ἀνθρώπους, γιὰ νὰ πωλοῦν τὰ σώματά τους στὶς σχολὲς ἀνατομίας. Κασσιτεριστὴς τοῦ Aberdeen-Shire, πολὺ γνωστὸς μουσικὸς μᾶς ἐπαρχιακῆς χορευτικῆς ὁρχήστρας, μοῦ εἶπε τὸ 1954: «Συννερίζομαι, κάποτε, ὅταν δὲν μποροῦσες νὰ περάσῃς τὸ κολλέγιο Marischal ἢ τὸ κολλέγιο King's... διότι ἤθελαν φρέσκα σώματα».

Τέσσερα ἔτη ἀργότερα ὁ Rehfish δήλωσε: «Μὲ ἐκπληξί μου, ἀνεκάλυψα, ὅτι ὑπάρχει πραγματικὴ πίστις στοὺς «burkes» τοὺς κακοὺς, τῶν πολλῶν ἀπ' τὶς πλέον ἀνατριχιαστικὲς ἱστορίες τῶν κασσιτεριστῶν. Μᾶς εἶπαν, ὅτι ἡ γειτονιὰ τοῦ Παν/μίου τοῦ Aberdeen ἦταν ἐπικίνδυνη τοποθεσία νὰ ἐπισκεφθῇς τὴν νύκτα καὶ εἶναι ἔτσι ἀκόμη καὶ τὴν ἡμέρα. Μία τῶν Blairgowrie πληροφοριοδοτριῶν ἰσχυρίζετο, ὅτι εἶχε καταδιωχθῇ ἀπὸ 2 ἢ 3 μὲ κόκκινες ρόμπες φοιτητάς, ὅχι περισσότερο ἀπὸ 5 χρόνια πρὶν. Εἶπεν ὅτι σκοπὸς ἦτο νὰ τὴν φονεύσουν καὶ νὰ πωλήσουν τὸ σῶμα της στὸ Τμήμα Ἀνατομίας... Ἐνῶ ἄλλος πληροφοριοδοτὴς παρητήρησε ἓνα σῆμα, ποὺ ἐταχυδρομήθη στὴ γειτονιὰ ἐκείνου τοῦ Παν/μίου, δηλῶν ὅτι ἦταν ἐπικίνδυνο διὰ πρόσωπα μόνον νὰ συχνάζουν στὴν περιοχὴ μετὰ τὸ σούρουπο».

[Παραθέτω τὶς ἐξῆς φωτογραφίες: **Φωτογραφία 1η:** Οἰκογένεια Tinkers (Κασσιτεριστῶν) περίξι θεομάστρας παλαιοῦ τύπου καίονσα ἄνθρακα. Ἐντύπωση προκαλοῦν τὰ μεσογειακά χαρακτηριστικά τῶν κασσιτεριστῶν καὶ ἡ ἑλληνικὴ τους κατατομή. **2η Φωτογραφία:** Τάπησ με μοντέρνο σχέδιο στὸ ἄνω μέρος· ἀριστερὰ ἔχει τὴ σελήνη καὶ ἐπὶ τοῦ στήθους τῆς ἀποκάτω μορφῆς, δεξιὰ, τὸν ἥλιο καὶ κάτω ἐπὶ τῆς μορφῆς ρόμβους. Σημειῶν, ὅτι, ὁ ἥλιος καὶ

✂

ΔΑΥΛΟΣ		■ ΑΝΑΝΕΩΣΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ	
Παρακαλῶ ἀνανεώστε τὴ συνδρομὴ μου:			
☐ Ἑτήσια Ἑλλάδος Κανονικὴ:	47 €	☐ Ἑτήσια Κύπρου:	73 €
☐ Ἑτήσια Ἑλλάδος Φοιτητικὴ:	38 €	☐ Ἑτήσια Ἐξωτερικοῦ:	80 \$
ΟΝΟΜΑ _____	ΕΠΩΝΥΜΟ _____		
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ _____	T.K. _____	ΠΟΛΗ _____	
ΧΩΡΑ _____	Τηλ.: _____	E-mail _____	
Χρεώστε τὴν πιστωτικὴ μου κάρτα μὲ τὰ παρακάτω στοιχεῖα:			
☐ VISA	ΑΡ. ΚΑΡΤΑΣ# _____	ΗΜΕΡ. ΛΗΞΗΣ _____	
☐ MasterCard	ΟΝΟΜΑ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΥ ΚΑΡΤΑΣ _____	ΥΠΟΓΡΑΦΗ _____	
ΑΠΟΣΤΕΙΛΑΤΕ ΜΕ ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΟ: Περιοδικό «ΔΑΥΛΟΣ», Κυδαθηναίων 29, 105 58, Ἀθήνα FAX: (+30) 210 33 14 997			

ἡ σελήνη, πού υἱοθέτησεν τὸ Ἰσλάμ, ἀπετέλουν σύμβολα τῶν Διοσκούρων, ὡς ἐγράψαμε παλαιότερον. Ὁ Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς διέσωσεν τὸ ἀπόσπασμα τῶν Ὀρφικῶν: «Μερικά σύμβολα τῶν Μυσηρίων τοῦ Βάκχου Διονύσου. ὁ τῆς τελετῆς ποιητῆς Ὀρφεὺς φησὶν, ὁ Θράκιος, κῶνος καὶ ρόμβος καὶ παίγνια καμπεσίγνια...» (δηλαδή ὁ κῶνος καὶ ὁ ρόμβος καὶ παίγνια πού κάμπουν τὰ σκέλη): («Ὀρφικά», ἐκδόσεις Πασσά, σελ. 330). Ἐπισημαίνω τὴ διάσταση καὶ μὴ ἀνάξιμη τῶν Tinkers μὲ τοὺς κατοίκους τῶν Κασσιτερίδων νήσων Βρεταννῶν καὶ λοιποὺς πλανοδίους, τὴ διατήρηση ἰδικῆς των γλώσσης καλυμμένης καὶ ἐπαγγέλματος (μεταλλουργοῦ κασιτέρου κ.λπ.) ὡς ἐπίσης τὴν ἐπιδίωσή τους στὴν Σκωτία καὶ Ἰρλανδία μὲ μεγαλύτερη διατήρηση τῶν ἐλληνικῶν παραδόσεων, τοπωνυμίων καὶ γλώσσας Gaelic, πού συγγενεὺε στὴν ἐξέλιξί της πρὸς τὴν καθαρὰ Ἑλληνική.]

Παραδείγματα ἐδώσαμε ἀρκετὰ στὸν «Δαυλὸ» (ἀρ. 220, Ἀπρ. 2000, σ. 13994-13998). Προσθέτομε τίς οἰκογένειες Σκωτίας πού διαιροῦνται σὲ «clans» μὲ τοὺς ἰδιαιτέρους συνδυασμοὺς χρωμάτων καὶ τὴν πελασγικὴν λέξιν «κλάν» (= τέκνον καὶ πληθ. «κλέναρ» = τέκνα). Ἀλλὰ τὴν παρουσία Ἑλλήνων στὸν Βορρᾶ μαρτυρεῖ καὶ ὁ Λουκιανός, πού γράφει «οἱ Κέλτες στὸ ἄκρο (ἐς πέρας) τῆς Εὐρώπης τὸν Ἡρακλέα παριστοῦν γέροντα». Ὁ Ἡσίοδος («Θεογονία» 211-215) λέγει: «Νῦξ δὲ ἔτεκε Ἑσπερίδας», πού φυλάσσουν τὰ χρυσᾶ μῆλα καὶ ἐπιμελοῦνται τὰ καρποφόρα δένδρα. Στὸ ἀπόσπασμα 270R (Ἰάκ. Θωμόπουλον «Πελασγικά», Γ τόμος, ἐκδ. 1933 ὀνόματα Ἑσπερίδων) ἀναφέρει: «Αἶγλη ἡδὲ Ἐρύθειρα καὶ Ἑσπερέθοπινα δοῶπις». Στὴν σελ. 117 τοῦ Γ τόμου τῶν «Πελασγικῶν» «Ἡ Σουμερικὴ Ἀρχαία Ἀλθωνική» διαλαμβάνει: «παρὰ τοῖς Suomi Φινλανδοῖς μυθολογεῖται ἡ νύμφη Melatar ἥτοι “νύμφη τοῦ πηδάλιον” (Φινλ. mela = πηδάλιον ἀπὸ σουμεριακὸν ma = τὸ πλοῖον καὶ lah “ἐλαύνω”, ἄρα ma lah «ναύτης» καὶ μαλατήρες ναῦται· Ἡσύχιος), εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ἐνκόλως παρερμηνευομένη “ἡ τὰ μῆλα τηροῦσα”. Malmi δὲ Φινλ. λέγεται τὸ μέταλλον, ἰδίως ὁ χρυσὸς (ὡς καὶ παρ’ ἡμῖν μάλαμα = «χρυσός»). Διὰ τῆς παραγράφου αὐτῆς ὁ Ἰάκωδος Θωμόπουλος στὸ τελευταῖο καὶ μέγιστο ἔργο του τοῦ 1933 ρίπτει ἅπλετο φῶς καὶ ξεκαθαρίζει ἐπακριδῶς τί ἦσαν αὐτὰ τὰ περίεργα «μῆλα τῶν Ἑσπερίδων», πού ἔδωσαν ἐντολὴν ὁ Εὐρυσθεὺς στὸν Ἡρακλῆ ὡς ἄθλο του νὰ φέρῃ. Ὁ Ἡρακλῆς ἀλληγορεῖ τοὺς προϊστορικοὺς Ἑλληνας ἐμπόρους (ἐν πορείᾳ ἥρωας) ναυτικούς, πού μετέβαινον στὴν Βόρειον Εὐρώπην

ΔΑΥΛΟΣ		■ ΝΕΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ	
Παρακαλῶ ἐγγράψτε με συνδρομητὴ γιὰ τὴν περίοδο ἀπὸ/200... ἕως :...../200...			
☐ Ἑτήσια Ἑλλάδος Κανονικὴ:	47 €	☐ Ἑτήσια Κύπρου:	73 €
☐ Ἑτήσια Ἑλλάδος Φοιτητικὴ:	38 €	☐ Ἑτήσια Ἐξωτερικοῦ:	80 \$
ΟΝΟΜΑ _____	ΕΠΩΝΥΜΟ _____		
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ _____	Τ.Κ. _____	ΠΟΛΗ _____	
ΧΩΡΑ _____	Τηλ.: _____	E-mail _____	
Χρεώστε τὴν πιστωτικὴ μου κάρτα μὲ τὰ παρακάτω στοιχεῖα:			
☐ VISA	ΑΡ. ΚΑΡΤΑΣ# _____	ΗΜΕΡ. ΛΗΞΗΣ _____	
☐ MasterCard	ΟΝΟΜΑ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΥ ΚΑΡΤΑΣ _____	ΥΠΟΓΡΑΦΗ _____	
ΑΠΟΣΤΕΙΛΑΤΕ ΜΕ ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΟ: Περιοδικό «ΔΑΥΛΟΣ», Κυδαθηναίων 29, 105 58, Ἀθήνα FAX: (+30) 210 33 14 997			

Φωτογραφία 2η. Τάπης κασσιτεριστών Ἰρλανδίας. Χαρακτηριστικά τοῦ μοντέρνου σχεδίου ἢ Σελήνη ἀριστερὰ δύο φορὲς καὶ ὁ ἥλιος δεξιὰ ἀπὸ σύμβολα τῶν Διοσκούρων καὶ στὴ δεξιὰ μορφή οἱ ῥόμβοι, σύμβολα μυστηρίων.

(Κασσιτερίδες νήσους καὶ Σκανδιναβία) γιὰ κασσίτερο καὶ χρυσό.

Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία, ὅτι ἀπόγονοι τούτων ἀνυπότακτοι καὶ διατηροῦντες τὴν γλῶσσα καὶ τὰ θέσμιά τους τυγχάνουν οἱ Tinkers, πού οἱ Βρεταννοὶ καὶ ἡ ἐξουσιαστικὴ ἐπιστῆμη κρατοῦν στὴ σιὰ.

Βιβλιογραφία:

01. Βρετανικὴ Ἑγκυκλοπαιδεία «Man Myth & Magic», τεῦχος 102, σελ. 2853-2855.
02. ΟΡΦΙΚΑ, Ἔκδοσις Ἰωάννου Πασσᾶ, σ. 331.
03. Στράβων, C 120, C 129, ἐκδ. Loeb Heinemann.
04. Στράβων, C 175, 11 ἐκδ. Loeb Heinemann.
- 05 «Δανλός» τεῦχος 220, Ἄπρ. 2000, σ. 13994-13998.
- 06 Ἰακ. Θωμόπουλος, «Πελασγικά», τόμ. Γ, Μέρος Δεύτερον, ἔκδοσις 1933, τύποις Κ. Ρόκου.
07. Λουκιανός, Ἄπαντα, ἔκδοσις Λειψίας στερεότυπη.
08. Ἡσίοδος, «Θεογονία», ἔκδοσις «Παπύρου».

Κωνσταντῖνος - Εὐστάθιος Γεωργανᾶς

Η ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ

Γ. ΔΑΝΑΜΟΣ, 'Η κατάρρευση τοῦ γεωκεντρισμοῦ

Ὁ τίτλος κρύβει δύο μυστικά: α. Τοῦ λείπει ἡ συμπλήρωση «...καὶ τοῦ ἀνθρωποκεντρισμοῦ» καὶ β. Ἡ γεω(αστρο)φυσικὴ εἶναι ἡ κάλυψη (ὁ Γ. Δανάμος εἶναι καθ. Δρ γεωλόγος) γιὰ τὴ διερεύνηση τῆς σχέσεως Ἐπιστήμης / Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας. Ἀπὸ τὸν πρόλογο ἕως τὴν τελευταία σελίδα, μὲ συνέπεια ἀναλύεται (πολλάκις μετὰ λεπτῆς εἰρωνείας λ.χ. ἡ καθαρεύουσα τῆς Εἰσαγωγῆς), ἡ διαμάχη ἀνὰ τοὺς αἰῶνες τῶν ὀλίγων ἐρευνητῶν μὲ τὴ μᾶζα τῶν πιστῶν: «Ἡ Ἐπιστήμη - Φιλοσοφία ὑπηρετεῖτο πάντοτε ὑπὸ μᾶς ἐκλεκτῆς μειονότητος μὴ ὑποκειμένης εἰς τὴν ἐπίδρασιν τῆς προλήψεως καὶ τῆς θρησκείας, ἀπὸ τοῦ Ξενοφάνους καὶ τοῦ Ἡρακλείτου ἕως τοῦ... Voltaire κ.λπ.» (σελ. 12).

Συστηματικὰ ἀναδιφεῖ ὁ Γ. Δανάμος τὰ ὑπολείμματα τῶν Ἑλλήνων σοφῶν, ὥστε νὰ παρουσιάσῃ ὅλα τὰ σχετικὰ μὲ τὸ θέμα χωρία. Προσπαθεῖ νὰ ἀποδείξῃ, ὅτι ἡ Ἐκκλησία, βασισμένη στὴν Παλαιὰ Διαθήκη ἀλλὰ καὶ μὲ ἐπικουρὸν τὴν πλειονότητα (;) τῶν Ἑλλήνων φιλοσόφων, ἐπέβαλε σὲ μία φοβισμένη ἀνθρωπότητα τὸν γεω(ανθρωπο)κεντρισμό, τὴν πίστη δηλαδὴ ὅτι ἡ Γῆ «κατασκοινώσθηκε» γιὰ τὸ «περιούσιον» ὄν (τὸν ἀνθρώπου) μὲ περιγύρο τὸν Οὐρανὸ, ἀπὸ ἓνα ἐξωσυμπαντικὸ Θεό.

Τὸ «σφάλμα» τῆς Ἐκκλησίας, ἡ «...νιότης τοῦ γεωκεντρικοῦ προτύπου» (σ. 25), δὲν τῆς «κόστισε» πολὺ, ἀφοῦ ἡ κατάρρευσή του δὲν συμπαρέσυρε καὶ τὸν χριστιανισμό. Ὁ δαθεία ριζωμένος ἀνθρωποκεντρισμὸς στηριγμένος στὸ Ἐγὼ δὲν νικήθηκε. ὁ Γ. Δανάμος βεβαιώνει (σωστά): «Ἡ Φύσις δὲν ἔχει συναισθήματα οὔτε λυπᾶται/ἐκδικεῖται/ἀγαπᾷ» (σ. 24). Αὐτὴ τὴ ἀποψη εἶχε ἡ πλειονότητα τῶν Ἑλλήνων φιλοσόφων. Οἱ ὑπόλοιποι ἢ παρερμηνεύτηκαν (δρᾶ Ἡράκλειτος) ἢ «διωρθώθηκαν» καταλλήλως (Πλάτων κ.λπ.) ἀπὸ τοὺς γνωστούς - ἀγνώστους διορθωτές. [Ὁ Ἡράκλειτος λ.χ. θεωρεῖται ὅτι πρεσβεύει σὲ ἓνα κόσμον = σύμπαν, ἐνῷ σαφῶς δηλώνει στὸ ἀπόσπ. 30 «κόσμον τόνδε...» (= τὸν κόσμον αὐτὸν ἐδῶ....: καὶ ὅχι κάποιον ἄλλο θὰ μπορούσε νὰ συμπληρώσῃ κανεὶς), πράγμα πὺν μαρτυρεῖ ὅτι φρονούσε πῶς ὑπάρχουν πολλοὶ κόσμοι].

Οἱ Ἕλληνες παρὰ τὴ «χαμηλὴ» τεχνολογία τους, ἔδωσαν ἱκανοποιητικὰς ἀπαντήσεις στὰ βασικὰ ἐρωτήματα τοῦ διδίου: κινεῖται ἡ Γῆ; ποιά ἡ θέση της στὸ Σύμπαν καὶ ποιοὶ τὸ σχῆμα/μέγεθός της; (σ. 29). Οἱ

ΟΙ ΔΥΝΑΜΕΙΣ ΤΗΣ ΒΑΡΒΑΡΟΤΗΤΑΣ

Ανέκαθεν συγκροτοῦνται δύο κόσμοι: Ἐκεῖνος τοῦ σκοταδισμοῦ, τῆς βίας καὶ τῆς βαρβαρότητας μὲ τὸν ἄλλο τῆς προόδου, τῆς εἰρήνης καὶ τοῦ πολιτισμοῦ. Ὅλες οἱ ἄλλες ἐκδηλώσεις πολιτισμοῦ εἶναι παραλλαγές τούτων. Στὴν Τουρκία γιὰ παράδειγμα ὑπερισχύουν σὲ συντριπτικὸ βαθμὸ οἱ δυνάμεις τῆς βίας καὶ τῆς βαρβαρότητας, πὺν ἐκπροσωποῦνται ἀπὸ τὸ στρατιωτικὸ κατεστημένο. Στὸ Ἰσραήλ, ἐπικρατοῦν μονίμως οἱ σιωνιστικὲς καὶ θεοκρατικὲς δυνάμεις, πὺν ἔχουν σὰν ἀντικειμενικὸν τοὺς σκοποὺς τὴν παγκόσμια ἐξουσία. Στὶς ΗΠΑ μετὰ τὸν Β' Παγκόσμιον Πόλεμον ἐπεκράτησε τὸ στρατιωτικὸ - βιομηχανικὸ σύμπλεγμα, οἱ τράπεζες καὶ οἱ πολυεθνικὲς εἰταιρεῖες. Ὅλο δὲ αὐτὸ τὸ πλουτοκρατικὸ κατεστημένο τελεῖ ὑπὸ τὸν ἔλεγχον τοῦ ἐδραϊκοῦ λόμπυ, τὸ ὁποῖο ἐλέγχει πλήρως τὰ ΜΜΕ, τὴν πολιτικὴ ἐξουσία (κυβέρνηση καὶ Κογκρέσσο), τὶς ὑπηρεσίες πληροφοριῶν, τὸ Πεντάγωνον κ.ο.κ..

Οἱ δυνάμεις τῆς βίας καὶ τῆς βαρβαρότητας πὺν ἔλκουν τὴν καταγωγήν τους ἀπὸ τὴν Ἀνατολὴν (τῆς στέππας καὶ τῆς ἐρήμου), ἔχουν σήμερον ὡς φιλοσοφικὴν τους βάση τὴν τρεῖς ἐθνογενεῖς κοσμοπολιτικὴς θρησκείας (Ἰουδαϊσμός, Χριστιανισμός καὶ Ἰσλαμισμός). Εἶναι δὲ κατὰ δάθος πρωτόγονες καὶ ἐπιθετικὲς, διότι μόνον ἐπιφανειακά τὶς ἄγγιξε ὁ Ἀντικὸς Πολιτισμός. Οἱ δυνάμεις τῆς εἰρήνης καὶ τοῦ πολιτισμοῦ ἔλκουν στὴν καταγωγήν τους ἀπὸ

πλείστοι (ὅλοι ἂν γνωρίζαμε τὸ ὅλον ἔργο τους) ὅπως οἱ Πυθαγόρας, Ἀρχιμήδης, Πλούταρχος, Ἰουλιανός (!) Ξενοφάνης κ.λπ. δὲν θεωροῦν τὴ Γῆ κέντρο τοῦ κόσμου, ἀλλὰ κινούμενη (περιστρεφόμενη/περιφερόμενη σφαῖρα) καὶ τὸν κόσμο μας ἕνα ἀπὸ τοὺς ἀπείρους τοῦ ἀπείρου Σύμπαντος. (Ὁ Γ. Δανάμος ταυτίζει τὸν κόσμο μὲ τὸ Γαλαξία· ἴσως εἶναι κάτι πλατύτερο). Καὶ τελειώνει: Τὸ «κέντρο τοῦ σύμπαντος εἶναι φράση κενὴ καὶ τὸ μόνο ποὺ ἀπέμεινε εἶναι ὁ ἄνθρωπος, αἰώνιος θέτων ἐρωτήματα καὶ αἰώνιος δημιουργῶν κάποιο θεό, ὁ ὁποῖος θὰ ἐφεύρη κάποια λύση»... Ξεκάθαρο.

Κ. Καρμιράντζος

ΒΟΛΤΑΙΡΟΣ: Φιλοσοφικὸ Λεξικὸ

Francois - Maria Arouet, ὁ ἐπονομαζόμενος Βολταῖρος (1694-1778)· εἷς ἐκ τῶν μεγίστων ἐπιγόνων τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς φιλοσοφίας. Ὁ Βολταῖρος εἶναι κληρονόμος τῆς Ἀναγέννησης, δημιουργὸς τοῦ Διαφωτισμοῦ καὶ πρόδρομος τῆς Ἐπανάστασης, ἴσως σὲ μεγαλύτερο βαθμὸ ἀπὸ τοὺς συγχρόνους του φιλοσόφους. Ἔθεσε τὰ πάντα ὑπὸ ἀμφισβήτηση καὶ αὐστηρὴ κριτικὴ, πράγμα ποὺ πλήρωσε μὲ διώξεις, φυλακίσεις καὶ ἐξορίες. Ὅμως ποτὲ δὲν λύγισε οὔτε ἀποσύρθηκε, παρὰ συνέχισε ἀδιάκοπα τὸν ἐπαναστατικὸ του ἀγῶνα ὡς τὰ βαθεῖα γεράματά του. Ὑπερασπίστηκε ἀνυποχώρητα τὴν ἔννοια τῆς ἐλευθερίας στὴν πρακτικὴ τῆς ἐφαρμογῇ καὶ πολέμησε ἀφοβὰ κάθε μορφὴ θεοκρατίας, προβάλλοντας γενναῖα τὴν ἀνὰ κτῆ τῆς ἀνεξίθροσκειας.

Ὁ Βολταῖρος ἐπαναφέρει στὸ προσκήνιο τὸν ἀρχαῖο ἐθνισμό καὶ τὴν ἑλληνικὴ ἀντίληψη τῶν πραγμάτων σὲ ἐπίπεδο κοινωνικῆς, πολιτισμικῆς καὶ πολιτικῆς χειραφέτησης τοῦ ἀπαξιωμένου ἀνθρώπου ἀπὸ τὰ δεσμὰ τῆς θεοκρατίας καὶ δίνει σκληρὴ μάχη πρὸς αὐτὴν τὴν κατεύθυνση. Θέτει ὡς στόχο του τὴ διάχυση τῶν ριζοσπαστικῶν του ἰδεῶν στὴν κοινωνία καὶ γι' αὐτὸ ἐπιλέγει τὴ συγγραφὴ ἐκλαϊκευμένων ἔργων, ἀκόμη καὶ διηγημάτων μυθιστορημάτων καὶ θεατρικῶν ἔργων, ὥστε νὰ γίνη ἀντιληπτὸς στὰ εὐρύτερα στρώματα. Βεβαίως λειδορήθηκε ἀπὸ κάποιους διανοούμενους, γι' αὐτὸ καὶ ἀμφισβητήθηκε τὸ κύρος του· δικαίωθηκε ὅμως ἀπὸ τὴν Ἱστορία, ἀφοῦ διὰ μέσου τοῦ Διαφωτισμοῦ προετοίμασε καὶ ὁ ἴδιος ἐν πολλοῖς τὴν Ἐπανάσταση.

Ἐν μέσῳ τῆς ἐκλαϊκευμένης συγγραφικῆς καὶ ἐκδοτικῆς του πρωτοπορίας στέκει τὸ Φιλοσοφικὸ του Λεξικόν. Ἄν καὶ φίλος ὁ ἴδιος καὶ συνεργάτης τοῦ Ντιντερώ καὶ τῆς ἐγκυκλοπαίδειας, θεωρεῖ ὅτι τὸ μεγάλο αὐτὸ ἔργο ἀπευθύνεται σὲ μορφωμένους ἀνθρώπους καὶ ἔτσι κυκλοφορεῖ παρὰλληλα τὸ δικό του λε-

τὴν Ἑλλάδα καὶ στηρίζονται πρωταρχικὰ στὸ **Ἀρχαῖο Ἑλληνικὸ Πνεῦμα**, ὅπως διαμορφώθηκε στὴν Εὐρώπῃ μέσῳ τοῦ Ἑλληνικοῦ Διαφωτισμοῦ, σὲ ἕνα ἐνιαῖο πολιτισμικὸ σύνολο ποὺ φέρει τὸ ὄνομα **«Δυτικὸς Πολιτισμός»**. Κάθε ἄλλη ἐκδήλωση πολιτισμοῦ εἶναι παραλλαγή τούτων.

Σήμερα θρῑσκόμαστε στὴν πιὸ κρίσιμη καμπὴ τῆς Ἱστορίας, διότι ἐν ὄψει τῶν ραγδαίων τεχνολογικῶν ἀλλαγῶν, οἱ δύο αὐτοὶ κόσμοι θρῑσκονται ἀντιμέτωποι. Οἱ δυνάμεις τῆς βίας καὶ τῆς θαρραλότητος, ποὺ εἶναι κατὰ βάση φιλοπόλεμες, αἰμοχαρεῖς, ἀρπακτικῆς, ἀλαζονικῆς καὶ κτηνώδεις, ἐλέγχουν μὲ ποικίλους τρόπους καὶ μέσα τὸν κόσμο. Διακατεχόμενες ἀπὸ ὕλιστική μανία, ἀντι-πνευματικότητα, ἀφροσύνη καὶ ἑλλειψη θαυύτερης γνώσεως καὶ εὐθύνης, ἀγνοοῦν τοὺς πρωτόγνωρους κινδύνους ποὺ ἀντιμετωπίζει ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος ἀπὸ τὰ πυρηνικὰ ὄπλα, τὴν καταστροφὴ τοῦ περιβάλλοντος, τὸν ὑπερπληθυσμὸ, τὴ βία καὶ τὴν κακὴ χρῆση τῆς τεχνολογίας. Δυστυχῶς οἱ δυνάμεις τῆς βίας ἐλέγχουν πλήρως τὴς ΗΠΑ καὶ σπρώχνουν τὸν κόσμο στὸν Πόλεμο. Δὲν εἶναι περιττὸ νὰ ποῦμε, ὅτι σήμερα πρέπει νὰ συνασπισθοῦν οἱ δυνάμεις τῆς εἰρήνης σὲ ἕνα Παγκόσμιο Φιλειρηνικὸ Μέτωπο, γιὰ νὰ προλάβουν τὴν πυρηνικὴ καταστροφὴ, ποὺ ἐτοιμάζουν οἱ φιλοπόλεμες δυνάμεις. Μπρὸς τὸ σταυροδρόμι τῆς εἰρήνης καὶ τοῦ πολέμου, τῆς ἐπιβίωσης καὶ τῆς καταστροφῆς, τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς δουλείας, τῆς δημοκρατίας καὶ τοῦ δεσποτισμοῦ καλεῖται ὁ Ἐλεύθερος Κόσμος νὰ πάρῃ θέση.

Κ. Χ. Κωνσταντινίδης
Ἱ Υποστράτηγος ἐ.ἀ.

ξικό σὲ «διδύμο τσέπης» (1764), τὸ ὁποῖο γνώρισε ἀπανωτὲς ἐκδόσεις καὶ ρίχθηκε ἐπανειλημμένα στὴν πυρὰ ἀπ' τοὺς ἱεροεξεταστὲς.

Πρόκειται γιὰ μιὰ ἐκπληκτικὴ μελέτη, εὐστοχη, σπινθηροδόλα, κανυτική, μεθοδικὰ γραμμένη, ὅπου ἡ μεγαλοφυΐα τοῦ Βολταίρου θέτει τὴ γνώση καὶ τὴν ἠθικὴν σὲ νέες βάσεις, ἀποσπώντας τὴν φιλοσοφία, τὴν ἱστορία, τὴν φυσικὴ καὶ κάθε ἄλλη νοητικὴ σύλληψη καὶ ἐπιστῆμη ἀπὸ τὸν φανατικὸ ἢ ἐστὼ ἀσφυκτικὸ ἐναγκαλισμὸ τῆς μεσσιανιστικῆς θεολογίας καὶ τῆς ὑποκριτικῆς εὐπρέπειας. Στὸ λέξιό αὐτὸ ἐκ νέου ἐπα-νεξετάζονται τὰ πάντα βασισμένα στὸν Ἑλληνικὸ Πολιτισμὸ καὶ ἐπικεντρωμένα στὴν Ἑλληνικὴ Ἐπι-στῆμη. Εἶναι ἐκπληκτικὸ ὅτι ἀκόμη καὶ σήμερὰ ἡ ριζοσπαστικὴ σκέψη θεμελιώνεται σὲ μεγάλο βαθμὸ στὸ βολταιρικὸ ἔργο, τοῦ ὁποῖου ἡ λάμψη, ἡ διαχρονικότητα καὶ ἡ ἐπικαιρότητα συνάμα παραμένουν ἀμεί-ωτες.

Χαρακτηρικῶς παραθέτω τὰ ἑξῆς ἐνδιαφέροντα:

«Οἱ Ἑβραῖοι δημιούργησαν συνεπῶς τὴν ἱστορίαν τους καὶ τοὺς ἀρχαίους μύθους τους, ὅπως οἱ ἀπατε-ωνίσκοι κάνουν μὲ τὰ παλιὰ τους ρούχα: τὰ γυρνοῦν ἀπ' τὴν ἀνάποδὴ καὶ τὰ μεταπονοιοῦν γιὰ καινούρ-για, ὅσο πὺ ἀκριβὰ μποροῦν. Ἀποτελεῖ ξεχωριστὸ παράδειγμα τῆς ἀνθρώπινης ἡλιθιότητος τὸ γεγονός, ὅτι οἱ Ἑβραῖοι ἀντιμετωπίστηκαν τόσον καιρὸ σὰν ἓνα ἔθνος πὺν δίδαξε τὰ πάντα στοὺς ἄλλους, ἐνῶ ὁ δικὸς τους ἱστορικὸς Ἰώσηπος ὁμολογεῖ ὁ ἴδιος ἀκριδῶς τὸ ἀντίθετο. Εἶναι δύσκολο νὰ διεισδύσουμε στὰ ἄδυνα τῆς ἀρχαιότητος, ἀλλὰ εἶναι προφανὲς ὅτι ὅλα τὰ βασίλεια τῆς Ἀσίας ἦταν στὸν κολοφῶνα τῆς ἀκμῆς τους, πρὶν ἢ ὁρῇ τῶν περιπλανώμενων Ἀράβων, τῶν ἐπιλεγόμενων Ἑβραίων, καταλάβῃ μιὰ μι-κρὴ γωνιὰ τῆς γῆς, πρὶν ἀποκτήσῃ πόλιν, νόμους, σταθερὴ θρησκεία. Ὅταν λοιπὸν βλέπουμε ἓνα ἀρχαῖο τελετουργικόν, μιὰ ἀρχαία ἀντίληψη θεμελιωμένη στὴν Αἴγυπτο ἢ στὴν Ἀσία καὶ στοὺς Ἑβραίους, εἶναι φυσικὸ νὰ ὑποθέσουμε ὅτι τοῦτος ὁ μικρὸς νέος λαός, ἀδαής, ἄξεστος ἐνδεῆς τεχνῶν, ἀντέγραψε, ὅπως μπο-ροῦσε, προγενέστερα ἀκμάζοντα καὶ φίλεργα ἔθνη. Βάσει αὐτῆς τῆς ἀρχῆς πρέπει νὰ ἀξιολογηθῇ ἡ Ἰου-δαία, ἡ Βισαϊά, ἡ Κορνονάλη, τὸ Μπέργκαμο, ἡ χώρα τῶν Ἀρλεκίνων κ.λπ.: δεδαίως ἡ τροπαιοφόρος Ρώμη δὲν μιμήθηκε σὲ τίποτε τῇ Βισαϊά, τὴν Κορνονάλη, τὸ Μπέργκαμο: καὶ πρέπει νὰ εἶναι κανεὶς φο-βερὰ ἀδαής ἢ μεγάλος ἀπατεώνας, γιὰ νὰ ἰσχυριστῇ ὅτι οἱ Ἑβραῖοι δίδαξαν τοὺς Ἕλληνες» (λήμμα: «Ἀβραάμ», σ. 42).

Ὅσο γιὰ τὴν μονίμως καὶ ἀλόγως ἀπάνθρωπη ἐστία πολέμων «Ἁγία Γῆ τῆς Ἐπαγγελίας», τὴν Πα-λαιστίνη, ὅπου σήμερὰ γιὰ ἄλλη μιὰ φορὰ συντελεῖται ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας τώρα γενοκτονία τῶν Παλαι-στινίων πρὸς ὄνειδος τῶν ψευτοπολιτισμένων καὶ ὑπανθρώπων «Δυτικῶν», ὁ Βολταίρος σημειώνει σχε-τικῶς πάνω ἀπὸ δύο αἰῶνες πρὶν: «Ὁ Φρειδερίκος ὁ Β', βλέποντας αὐτὴν τὴν ἀπεχθὴν χώρα, ἰσχυρίζεται δημοσίως ὅτι «ὁ Μωυσῆς ἦταν ἀπερίσκεπτος, γιὰ νὰ ὁδηγήσῃ ἐκεῖ μιὰ παρέα λεπρῶν»: Πῶς καὶ δὲν πῆ-γανε στὴν Νάπολη; Ἀντίο, φίλτατοι Ἑβραῖοι! δυσχεστεῖται πὺν «ἡ Γῆ τῆς Ἐπαγγελίας» εἶναι χαμένη» (λήμμα: «Ἰουδαία», σ. 234).

Ἡ ἑλληνικὴ ἔκδοση τοῦ Φιλοσοφικοῦ Λεξικοῦ τοῦ Βολταίρου ἀποτελεῖ τεράστιο ἀπόκτημα γιὰ τὴν ἐγχώρια βιβλιογραφία. Ἡ καλοδουλεμένη μετάφραση εἶναι τῆς Φωτεινῆς Ταμβόσκου καὶ τῆς Ξανθίπης Τσελέντη. Εἶθε κάποια μέρα νὰ διδάσκεται τὸ βιβλίον αὐτὸ στὰ σχολεῖα μας τὴν ὥρα τῶν θρησκευτικῶν. Ἔως τότε ὅμως ἀξίζει νὰ διαδαστῇ ἀπὸ κάθε ἐλληνόφρονα καὶ ἐλευθερόφρονα συμπολίτη μας.

Ἀλέξανδρος Χ. Μήτσιου

ΗΜΑΡΤΗΜΕΝΑ: Στὸ τεύχος 253 (Ἰανουάριος 2003) στὴ σελίδα 16456 ἐγράφησαν λανθασμένα:

στίχος 10: ἀντὶ 4-8" πὺ εἶναι τὸ ὀρθόν: 4-8"

στίχος 16: ἀντὶ 50", 26 πὺ εἶναι τὸ ὀρθόν: 50" καὶ 26"

στίχος 26: ἀντὶ 27" καὶ 5" πὺ εἶναι τὸ ὀρθόν: 27" καὶ 5"

• Στὸ τ. 255, σελ. 16632, στὴν ἐπεξήγηση κάτω ἀπὸ τὴ λιθογραφία τὸ «ἡ' αἰ.» νὰ διορθωθῇ σὲ «ἰθ' αἰ.».

Παρακαλοῦνται οἱ ἀναγνώστες πὺ δὲν βρίσκουν τὸν «Δ» σὲ κάποιο σημεῖον πω-λῆσεως τοῦ Ἀθηναϊκοῦ Τύπου νὰ τὸ γνωστοποιοῦν στὸ περιοδικόν. Ἐκ τῶν προ-τέρων τοὺς εὐχαριστοῦμε θερμῶς.